

โลกพระศรีอาริย์

ของ ปรีดี พนมยงค์

จัดพิมพ์/ชาวชาติ	นัยนะแพทย์
ธनिया	เศวตนันท์
รูปเล่ม / บุญส่ง	ชลธร
ศิลป์ / ศิริชาย	เอี่ยมจั่น
จงรักษ์	ศิริตัน
จำนวน / ๓,๐๐๐ เล่ม	

พิมพ์ที่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด กราฟิเคอาร์ท
 ๒๐๔/๑๒-๑๓ ถนนสุรวงศ์ กรุงเทพฯ
 โทร. ๓๐๓๐๒, ๓๕๗๙๔
 น.ส. ศิริอร งามจริยางกูร ผู้พิมพ์โฆษณา ๒๕๑๖

โลกพระศรีอารีย์ ของปรีดี พนมยงค์

แปลและเรียบเรียงจาก

ด้อยพัฒนาและพระศรีอารีย์ในแผ่นดินสยาม

ของ P. Fistié

โดย ดร. ไมตรี เต็มอุคม

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion OPENBASE.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา ห้ามนำไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่ผลงานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

คำนำ

ปัญหาด้านสังคม เศรษฐกิจ และพลังการเปลี่ยนแปลงทาง
การเมืองที่ประเทศไทยก่อนปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ประสบอยู่ เป็นแรงผลักดัน
ที่จะให้มีการปฏิรูปสังคมในยุคนั้น วิฤตติกาลทางเศรษฐกิจของโลกอันมี
ผลกระทบกระเทือนถึงประเทศไทยเน้นให้เห็นถึงความจำเป็นในการ
พัฒนาเศรษฐกิจ

ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๕ อันถือได้ว่าเป็นวัน
สำคัญในประวัติศาสตร์ของชาติไทย “ทฤษฎีราชฎี” ซึ่งมีเจตนานอันทึ
ในอันที่จะสถาปนาระบอบประชาธิปไตยได้แถลงหลักสำคัญในการปก
ครองประเทศขึ้น โดยหลักการข้อที่ ๓ ระบุว่า “จะต้องบำรุงความ
สุขสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจโดยรัฐบาลใหม่จะจัดหางาน
ให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติไม่ปล่อยให้
ราษฎรอดอยาก”

เพื่อให้นโยบายดังกล่าวบรรลุผล หลวงประดิษฐมนูธรรม
(ปรีดี พนมยงค์) บุคคลสำคัญผู้หนึ่งที่เข้าร่วมการเปลี่ยนแปลงการปก
ครองได้เสนอ “เค้าโครงการเศรษฐกิจ” ในเดือนมีนาคม พ.ศ.
๒๕๑๖ ในอารัมภกถาของเค้าโครงการเศรษฐกิจนั้น นายปรีดีฯ ได้กล่าวไว้
ว่า “การที่จะส่งเสริมให้ราษฎรมีความสุขสมบูรณ์นั้น มีอยู่ทาง
เดียวซึ่งรัฐบาลจะต้องเป็นผู้จัดการเศรษฐกิจเสียเอง โดยแบ่งการ
เศรษฐกิจนั้นออกเป็นสหกรณ์ต่าง ๆ.....ความคิดที่ข้าพเจ้าได้มีอยู่

เช่นนี้ ไม่ใช่เป็นด้วยข้าพเจ้ามีอุปาทานผู้น้อยในลัทธิใดๆ ข้าพเจ้าได้หยิบเอาส่วนที่ดีของลัทธิต่าง ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมแก่ประเทศสยามแล้วจึงได้ปรับปรุงยกขึ้นเป็นเค้าโครงการ”

“ส่วนที่ดีของลัทธิต่าง ๆ” นั้น P.Fistié ในหนังสือของเขาที่ชื่อว่า “Sous-Développement et Utopie au Siam” ได้วิเคราะห์ว่า นายปรีดีฯ ได้รับแนวความคิดมาจากแหล่งใดบ้าง ในขณะที่เดียวกันก็ได้วิเคราะห์พระบรมราชวินิจฉัย (เค้าโครงการเศรษฐกิจ) ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไว้ด้วย

ผู้แปลมีความเห็นว่าหากถอดความหนังสือที่กล่าวมานี้ เป็นภาษาไทยก็จะอำนวยความสะดวกให้แก่นักวิชาการ นักศึกษาและผู้ที่สนใจใคร่รู้บ้าง แต่ในการถอดความนั้นมิได้เป็นการแปลคำต่อคำ หากแต่เป็นการสรุปประเด็นอันเป็นสาระสำคัญและเรียบเรียงขึ้นใหม่บางตอนโดยค้นคว้าเพิ่มเติมจากเอกสารประกอบภาคภาษาไทยหลายเล่ม ซึ่งผู้แปลเชื่อว่ายังมีความบกพร่องอยู่บ้าง

ผู้แปลหวังว่า ผลงานแปลอันมุ่งที่จะเสนอแนวความคิดของบุคคลผู้หนึ่งในด้านวิชาการโดยเฉพาะนี้ จะยังประโยชน์ให้แก่ผู้อ่านตามสมควร.

ดร. ไมตรี เติ่นอดม

(นายไมตรี เติ่นอดม)

๑ เมษายน ๑๖

สารบัญ

หมวด ๑ ภาวะเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ๑

บทที่ ๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ๓

๑. โครงสร้างด้านประชากรและผลที่ตามมา. ๓

๒. ความผิดแผกแตกต่างกันไปตามแต่ภูมิภาค ๔

๓. โครงสร้างทางด้านเชื้อชาติและความชำนาญ
เป็นพิเศษของบุคคลบางประเภทในสังคม ๑๓

บทที่ ๒ ปัญหาทางการเมืองในรัชสมัยของ
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ๒๓

บทที่ ๓ วิฤติกาลในประเทศไทย ระหว่าง
ปี ๒๔๗๓-๒๔๗๕ ๒๔

๑. วิฤติกาลทางเศรษฐกิจและผลที่กระทบ
กระเทือน ต่อนโยบายการคลังของ
รัฐบาลไทย ๒๕

๒. ปฏิกริยาของชนชั้นต่างๆในสังคม ๓๒

๓. การปฏิวัติเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ๓๔

หมวด ๒ แนวความคิดของปรีดีเมื่อพิจารณา

ตาม “เค้าโครงการเศรษฐกิจ” ๔๑

บทที่ ๑ แหล่งที่มาของ “เค้าโครงการเศรษฐกิจ” ๔๓

๑. แนวความคิดของปรีดีที่ได้รับอิทธิพลมา
จากลัทธิเศรษฐกิจ ๔๔

๒. บทบาทที่วิกฤติกาลทางเศรษฐกิจของ
โลกมีต่อเค้าโครงการเศรษฐกิจของปรีดี ๖๐

๓. บทเรียนที่ได้รับจากรัสเซีย ๖๒

บทที่ ๒ เค้าโครงการเศรษฐกิจตรงกับสภาพความ
เป็นจริงแค่ไหน ? ๙๑

๑. การปรับเค้าโครงการเศรษฐกิจให้เข้ากับ
สภาพความเป็นจริง ๙๑

๒. เค้าโครงการเศรษฐกิจมีได้คำนึงถึงสภาพ
ความเป็นจริงเลย ๙๙

หมวด ๓ ผู้นำไทยได้ให้การต้อนรับเค้าโครงการ
เศรษฐกิจอย่างไร ? ๑๐๗

บทที่ ๑ การประชุมของคณะกรรมการพิจารณา
เค้าโครงการเศรษฐกิจเมื่อวันที่ ๑๒
มีนาคม ๒๔๗๖ ๑๐๙

บทที่ ๒ พระบรมราชวินิจฉัยเค้าโครงการ
เศรษฐกิจของพระบาทสมเด็จพระ
ปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ๑๒๓

หมวด ๔ เค้าโครงการเศรษฐกิจของปรีดีและ
วิวัฒนาการของไทยในยุคต่อมา ๑๓๕

บทที่ ๑	เค้าโครงการเศรษฐกิจไร้ผล	๑๓๗
๑.	รัฐประหารและนโยบายทดแทนในปี ๒๔๗๖	๑๓๗
๒.	ปรีดีเข้าร่วมรัฐบาลอีกครั้งหนึ่ง	๑๓๙
บทที่ ๒	ชะตากรรมของเค้าโครงการเศรษฐกิจ	๑๔๕

ภาคผนวก

๑.	เค้าโครงการเศรษฐกิจของปรีดีพนมยงค์ และพระบรมราชวินิจฉัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว	๑๖๓
๒.	เค้าร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร	๒๙๙
๓.	เค้าร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการประกอบกิจการเศรษฐกิจ	๓๑๓
๔.	พระราชบัญญัติคอมมิวนิสต์ พ.ศ. ๒๔๗๖	๓๙๗
๕.	บันทึกคอมมิวนิสต์คืออะไร ? ของนาย กียอง และ อาร์ อี ฮอแลนด์	๓๔๒
๖.	บันทึกอุปกรณ์ของนาย กียอง	๓๖๙
๗.	บันทึกอุปกรณ์ของเซอร์โรเบิร์ต ฮอแลนด์	๓๗๙

บทนำ

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าประเทศที่ได้
รับเอกราชใหม่ ๆ ในเขตร้อนของโลกมีความเห็นว่
การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นสิ่งจำเป็น แต่ปัญหาอยู่ที่ว่า การ
พัฒนานั้นจะกระทำกันโดย

๑. ดำเนินการแบบเศรษฐกิจเสรีนิยม (และใน
กรณีที่มีการวางแผนเศรษฐกิจ การวางแผนนี้ก็แค่
เพียงชี้แนวทางเท่านั้น)

๒. ยึดหลักเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม ซึ่งต้องด่
ำเนินการไปตามแผนเศรษฐกิจที่วางไว้อย่างเคร่งครัด

๓. รวมระบบทั้งสองที่กล่าวมาโดยให้มีแขน
งเศรษฐกิจที่เป็นของรัฐมาก

การยึดถือระบบใดระบบหนึ่งนั้นขึ้นอยู่กับดุลยแห่ง
พลังทางสังคม และอิทธิพลทางค่านิยมปัญญาความรู้ซึ่ง
พลังดังกล่าวได้รับ

ในปี ๒๔๗๓ ประเทศในเอเชียและแอฟริกาส่วน
ใหญ่ยังคงเป็นเมืองขึ้น การพัฒนาก็มุ่งไปในทางเสรี
สร้างเศรษฐกิจที่เป็นส่วนประกอบของประเทศแม่ แต่
อย่างไรก็ดีวิฤตติกาลทางเศรษฐกิจของโลกในระยะนั้นก็มิ

ผลให้ประเทศด้อยพัฒนาเห็นความจำเป็นที่จะสร้างระบบเศรษฐกิจให้มีหลายประเภทมากขึ้นเพื่อแก้ปัญหาการขาดตลาดต่างประเทศ

จะขอเปรียบเทียบไทยและตุรกี อันเป็นประเทศเอเชียที่สามารถรักษเอกราชของตนไว้ได้ เป็นประเทศที่ด้อยพัฒนาและประสบวิกฤติกาลทางเศรษฐกิจในปี ๒๔๗๒ เหมือนกัน

ในปี ๒๔๗๓ นายกรัฐมนตรี อิสเมต ปาชา ได้กล่าวสุนทรพจน์ถึงความจำเป็นที่รัฐจะยื่นมือเข้าดำเนินการในด้านเศรษฐกิจและวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๔๗๓ มุสตาฟา เคมาล ได้แถลงประกาศ (Manifeste) ของพรรคประชาชนอันประกอบด้วยหลักสำคัญ ๖ ประการ ซึ่งมาตรา ๓ ได้กล่าวไว้ว่า “แม้ว่าจะได้พิจารณาแล้วว่า แรงงาน และกิจกรรมของเอกชนเป็นสิ่งสำคัญ แต่หลักใหญ่ของเราก็คือให้รัฐได้เข้าดำเนินการในแขนงซึ่งมีผลพัวพันถึงประโยชน์ส่วนรวมที่เป็นแก่นสำคัญของประเทศ

ชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในแขนงเศรษฐกิจ โดยมีจุดมุ่งที่จะนำประเทศชาติไปสู่ความไพบูลย์ในระยะเวลาอันสั้นที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ในปี ๒๔๗๖ ได้มีการร่าง “แผนพัฒนาการเศรษฐกิจระยะ ๕ ปี” กันขึ้นดำเนินการระหว่างปี ๒๔๗๗-๘๒ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจฉบับนี้มุ่งที่จะพัฒนาอุตสาหกรรม โดยได้มีการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจขึ้นในแขนงอุตสาหกรรมเบา (เช่นโรงงานทอผ้า) และอุตสาหกรรมหนัก (เช่นโรงงานถลุงเหล็กกล้า) แต่แผนพัฒนาการเศรษฐกิจของตุรกีมิได้วิเคราะห์ปัญหาการด้อยพัฒนาทุกแง่ทุกมุม เพราะการเกษตรอันเป็นกิจกรรมของประชากรส่วนใหญ่ได้รับการละเลย

แม้ว่าจะได้รับอิทธิพลจากรัสเซียก็ตาม การพัฒนาของตุรกีก็ไม่ได้ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งการศึกษาคำนึงตามลัทธิเศรษฐกิจ แต่ก็ได้มีกลุ่มปัญญาชนซึ่งมีนักประพันธ์ชื่อ Yakup Kadri Karaosmanoglu เป็นตัวแทนสำคัญหาทางที่จะกำหนดให้แน่ชัดลงไปว่าหลักของพรรคประ

ชาชนนั้นมีผลต่อเศรษฐกิจแค่ไหน (โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
หลักแห่งการที่รัฐเข้าควบคุมเศรษฐกิจ) และพรรคนี้เป็น
พรรค “ปฏิวัติ” เพียงใด ตามความเห็นของ Yakup
Kadri การปฏิวัติและการพัฒนาเศรษฐกิจ ภายใต้การ
นำของรัฐจะต้องมีการวางโครงการรวมทั้งนี้เพื่อประโยชน์
ของประชากรทั้งหมดซึ่งยอมรับโครงการนั้น แต่ปรากฏ
ว่ารัฐบาลมีความคิดเห็นแตกต่างกันไปและ Yakup Kadri
ได้ถูกกำจัดจากวงการเมืองโดยได้รับการแต่งตั้งเป็นเอก
อัครราชทูตประจำอัลบาเนีย

หันมาพิจารณาไทยซึ่งประสบปัญหาเศรษฐกิจคล้าย
กับตุรกีในขณะนั้นกันบ้างปฏิภิกิริยาของ ปรีดี พนมยงค์
คล้าย Yakup Kadri แต่ปรีดีมีความสำคัญทางประวัติ
ศาสตร์ไทยมากกว่า Yakup Kadri ในปี ๒๔๗๖ ไทยเพิ่ง
จะทำการปฏิวัติทางการเมือง ซึ่งมีปรีดีเป็นพลังสำคัญผู้
หนึ่ง ปรีดีได้เข้าร่วมคณะรัฐบาลชุดใหม่และได้เสนอ
“เค้าโครงการเศรษฐกิจ” ในปี ๒๔๗๖

เป็นการสมควรที่จะเห็นว่า แก้วโครงการเศรษฐกิจ
ของปรีดี เป็นความพยายามของนักการเมืองผู้หนึ่งที่
พิจารณาถึงปัญหาการด้อยพัฒนาทั้งในด้านเกษตรกรรม
และอุตสาหกรรม

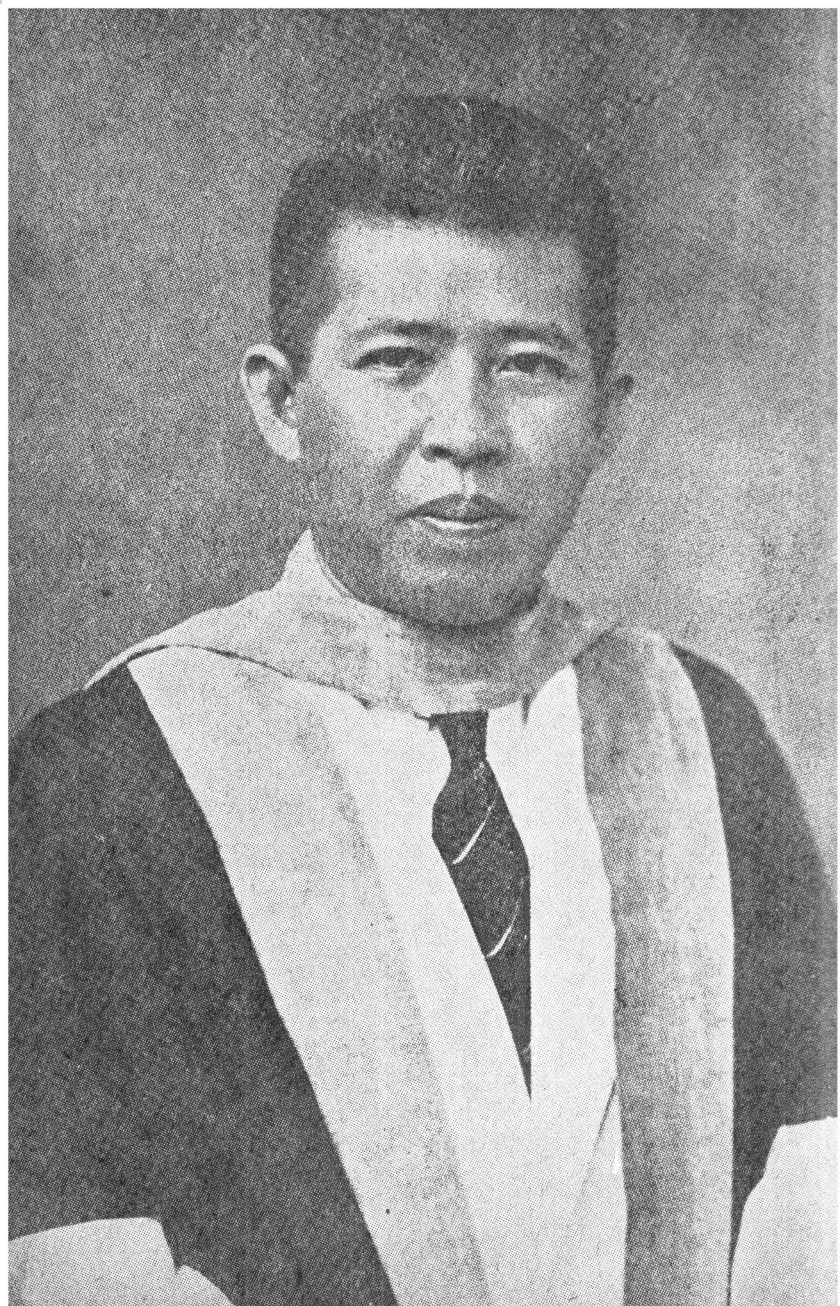
ปรีดีได้รับการศึกษาจากคณะนิติศาสตร์ในฝรั่งเศส
และในปี ๒๔๖๘ ณ กรุงปารีส ได้เข้าฟังคำบรรยายของ
ศาสตราจารย์ Auguste Deschamps เกี่ยวกับประวัติ
ลัทธิเศรษฐกิจเมื่อพิจารณาแก้วโครงการเศรษฐกิจของ
ปรีดีแล้ว ปรีดีมิใช่ นักเศรษฐศาสตร์ (economiste)
แต่เป็นผู้สร้างระบบเศรษฐกิจ (constructeur de systeme
économique) นอกจากนี้แก้วโครงการเศรษฐกิจของปรีดี
แสดงให้เห็นว่าปัญญาชนสยามในยุคนั้นขาดความใคร่
ครวญอย่างลึกซึ้ง

โปรดเกล้าฯ

หน้า ๑๘	บรรทัดที่ ๑๗	พระราชทินนาม	เป็น	ราชทินนาม
หน้า ๒๕	บรรทัดที่ ๑๕	ขุนการศึก	เป็น	การศึก และคำใช้
หน้า ๒๖	บรรทัดที่ ๑๐	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และ	เมื่อ	เป็น
		โรงเรียนสุนทรภู่	ย	ระทวย ยติธรรมา
หน้า ๓๑	บรรทัดที่ ๕	ราชการทหาร	เป็น	ข้าราชการทหาร
หน้า ๔๕	บรรทัดที่ ๗	เสือ	เป็น	เลื่อมใส
หน้า ๕๕	เชิงอรรถ (footnote)	โปรดดูหน้า ๕๖	เป็น	หน้า ๓๐๘
หน้า ๖๐	เชิงอรรถ	โปรดดูหน้า ๕๔-๕๕	เป็น	หน้า ๓๒๑-๓๒๒
หน้า ๘๕	เชิงอรรถ	โปรดดูหน้า ๑๐๔	เป็น	หน้า ๓๓๓
หน้า ๑๐๐	เชิงอรรถ	โปรดดูหน้า	เป็น	หน้า ๒๕๓
หน้า ๑๐๑	เชิงอรรถ	โปรดดูหน้า ๘๒	เป็น	หน้า ๒๖๖
หน้า ๑๐๑	เชิงอรรถ	โปรดดูหน้า ๘๓	เป็น	หน้า ๒๕๕
หน้า ๑๐๒	เชิงอรรถ	โปรดดูหน้า ๘๕	เป็น	หน้า ๓๐๔
หน้า ๑๐๓	เชิงอรรถ	โปรดดูหน้า ๗๕	เป็น	หน้า ๒๕๕
หน้า ๑๐๔	บรรทัดที่ ๑๓	เกิน	เป็น	เกิด
หน้า ๑๒๕	บรรทัดที่ ๕	โปรดตัดคำว่า “มี”	ออก	
หน้า ๑๓๑	บรรทัดที่ ๗	(๑) โปรดเติมในเชิงอรรถข้างล่างว่า (๑)		
			โปรดดูหน้า	๒๗๗
หน้า ๑๓๘	เชิงอรรถ	โปรดดูหน้า ๑๐๖	เป็น	หน้า ๓๓๗
หน้า ๑๔๐	เชิงอรรถ (๒)	หน้า ๑๐๗	เป็น	หน้า ๓๖๕
หน้า ๑๔๖	บรรทัดที่ ๑๐	เกิน	เป็น	เกิน
หน้า ๑๔๗	เชิงอรรถ	โปรดดูหน้า ๑๑๗	และ	๑๒๐
			เป็น	หน้า ๓๖๕ และ ๓๗๕
หน้า ๑๕๒	บรรทัดที่ ๑๖	อรรถพล	เป็น	อิทธิพล

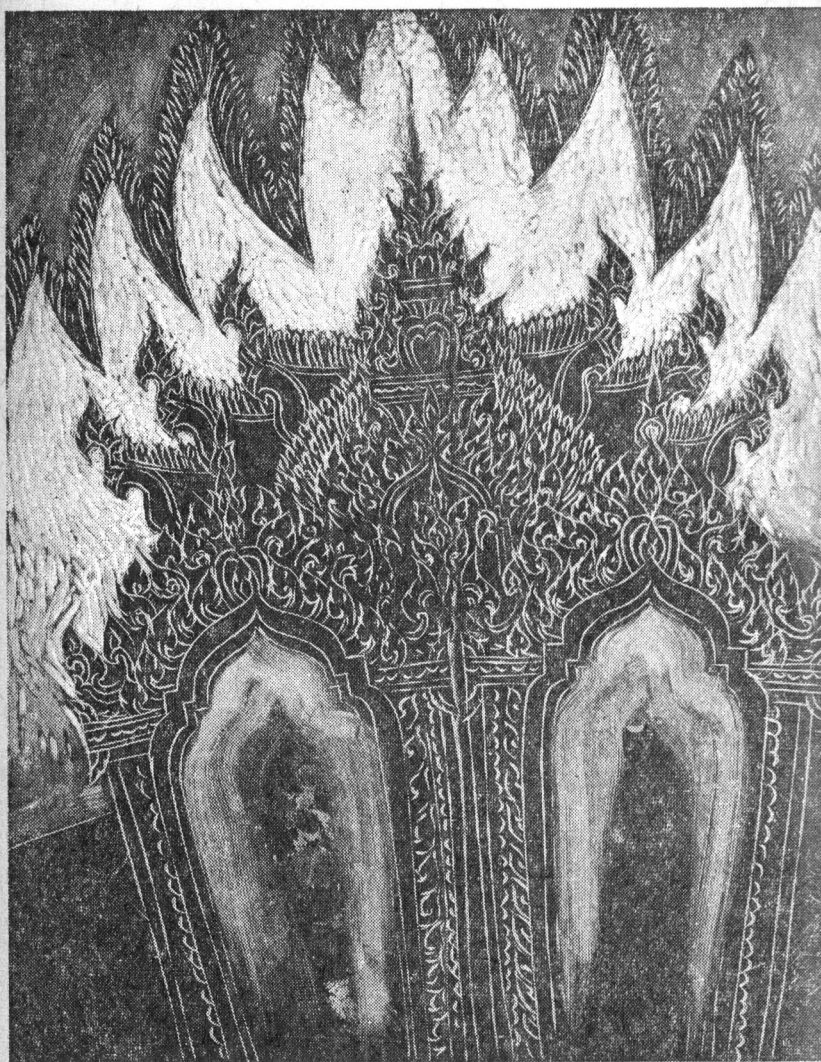
อธิบายภาพ

หน้า ๓๑๒	นายปรีดี พนมยงค์	ครั้งเป็นรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง	แสดง	
		ทองคำสำรองของประเทศให้สื่อมวลชน		
หน้า ๓๓๖	นายปรีดี พนมยงค์	กำลังมอบปริญญาบัตร	แก่	มหาวิทยาลัย
		ธรรมศาสตร์ แก่จอมพล ป. พิบูลสงคราม		
หน้า ๓๔๐	ภาพนายปรีดี พนมยงค์	ในครุยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์		

หมวด ๑

**ภาวะเศรษฐกิจ
สังคมและการเมือง**

โครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม

๑. โครงสร้างด้านประชากรและ ผลที่ตามมา

จากการสำรวจในปี ๒๔๗๒ ไทยมีประชากร ๑๑,๕๐๐,๐๐๐ คน เมื่อเปรียบเทียบกับการสำรวจในปี ๒๔๕๕ (มีประชากร ๘,๒๐๐,๐๐๐ คน) และในปี ๒๔๖๒ (๙,๒๐๐,๐๐๐ คน) แล้วนับว่าอัตราการเพิ่มของพลเมืองมีน้อยมาก ในจำนวนประชากร ๑๑ ล้านคนนี้ร้อยละ ๘๐ เป็นชาวนา และจากการสำรวจด้านเศรษฐกิจและสังคมของ Zimmerman^(๑) ในปี ๒๔๗๓-๗๔ ปรากฏว่าประชากรน้อยกว่าร้อยละ ๑ ได้รับการรักษาพยาบาลตามแบบตะวันตก ส่วนเปอร์เซ็นต์ที่เหลือทำการรักษาตนเองด้วยการเก็บสมุนไพรหรือซื้อยาแผนโบราณ

(๑) Carle C. Zimmerman, Siam rural economic survey ๑๙๓๐-๓๑, Bangkok, The Bangkok Times Press.

อัตราการตายของประชากรไทยในปี ๒๔๗๓ เป็น
 สิ่งแสดงถึงการด้อยพัฒนา และการที่มีประชากรน้อยก็
 เป็นเหตุสำคัญเหตุหนึ่งที่ทำให้การเพิ่มผลผลิตหรือผลิต
 ที่ได้รับมิได้ดีเท่าที่ควร

การสำรวจของ Zimmerman ได้เผยว่า คนไทย
 ในปี ๒๔๗๓ ส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าจะทำอะไรถึงจะ
 ได้ผล ไม่รู้จักใช้ปฐพีวิทยา สิ่งใหม่ที่น่ามาช่วยใน
 การผลิตคือรถแทรกเตอร์และเครื่องยนต์สูบน้ำเข้านา แต่เมื่อ
 พิจารณาถึงสถานะการณ์ทั่วไปแล้วชนชาวไทยส่วนใหญ่มี
 ชีวิตอยู่ในสภาพคงที่ เพราะแต่ละคนมีอาหารเพียงพอที่
 จะประทังชีวิตได้ไม่อดอยาก แต่ถึงกระนั้นก็มีมาตรฐาน
 การครองชีพที่ยังสูงกว่าชนชาวอินเดียและจีนถึงสองเท่า
 จากผลการสำรวจของ Zimmerman

๒. ความผิดแผกแตกต่างกันไป ตามแต่ภูมิภาค

ในปี ๒๔๗๓ นอกจากจะด้อยพัฒนาแล้วไทยยัง
 ประกอบไปด้วยภูมิภาคที่ผิดแผกแตกต่างกันมา (และยัง

คงเป็นอยู่ในปัจจุบัน) ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสภาพทางภูมิศาสตร์ และมีผลทำให้การปฏิรูปสังคมซึ่งยึดถือหลักเพียงหลักเดียวเป็นไปด้วยความยากลำบาก

ความผิดแผกแตกต่างของโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของไทยที่สืบเนื่องมาจากสภาพทางภูมิศาสตร์นั้นก่อให้เกิดผลดังนี้ ที่ราบลุ่มภาคกลางมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านมีผลดีในด้านชลประทานทำให้สามารถปลูกข้าวส่งออกได้ตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ ๑๙ และต้นศตวรรษที่ ๒๐ ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีลำน้ำชีและลำน้ำมูลไหลผ่าน มีปริมาณน้ำทั่วทั้งภาคไม่เพียงพอประกอบกับฤดูฝนมีระยะสั้นเกินไป ส่วนภาคใต้มีน้ำมากเพียงพอแต่การฉกฉวยปรากฏว่ามีพื้นที่เพาะปลูกน้อยเพราะดินแดนส่วนใหญ่เป็นเขา

ในปี ๒๔๗๓ ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออันมีกรอบครัวชาวนาประมาณร้อยละ ๓๓,๖๕ เริ่มมีการติดต่อกับโลกภายนอกและรู้จักเศรษฐกิจการหมุนเวียนของเงินตราเนื่องจากชาตการคมนาคมทางน้ำและทางบกและทางรถไฟสายกรุงเทพ-นครราชสีมาที่เพิ่งจะสร้างไปถึงอุบล

ราชธานี ส่วนหนองคายอันเป็นศูนย์การปกครองและ
การค้ามีทางรถไฟไปถึง เพียงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒
เท่านั้น

ตามหมู่บ้านภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่ง Zimmerman ได้ทำการวิจัย รายได้เฉลี่ยของครอบครัวชาวนา
หนึ่งๆ มีไม่เกิน ๘๓ บาท ข้าวที่นำขายสู่ตลาดมีน้อยกว่า
ร้อยละ ๒๐ ชาวนาส່วนใหญ่เป็นเจ้าของที่ดินแปลงเล็กๆ
ร้อยละ ๔,๗๖ เป็นผู้เช่านา ร้อยละ ๑๑ กู้เงินมาซื้อ
อาหารเนื่องจากการเพาะปลูกไม่ได้ผล

ภาคใต้ซึ่งมีน้ำท่าอุดมสมบูรณ์นั้น ประชากรซึ่งอยู่
ตามที่ราบชายฝั่งทำการปลูกข้าวและมะพร้าว หรือ
จับปลาหลังฤดูเก็บเกี่ยว แม้ว่าจะมีน้ำท่าอุดมสมบูรณ์
ก็ตาม แต่ก็ไม่มี การหาทางเพิ่มผลผลิต โดยทำนาปีละ
๒ ครั้ง ผืนแผ่นดินซึ่งสามารถจะผลิตข้าวได้ก็เป็นป่า
เสียส่วนใหญ่ และในบางอำเภอเหนือๆ ได้รับการ
ทอดทิ้งมีมากกว่าเหนือๆ ทำการเพาะปลูกเสียอีก

การทอดทิ้งเหนือๆ ทำการเพาะปลูกนั้นมิใช่เกิดจาก
สาเหตุที่ว่าภาคใต้เริ่มรู้จักเศรษฐกิจ การหมุนเวียนของ
เงินตราโดยมีการผลิตและการซื้อขายข้าวและมะพร้าว

กันมาก แต่เป็นเพราะว่ากิจกรรมของประชากรหันเหไป
สู่การผลิตประเภทอื่น เช่น ติบุก และยางต่างหาก ในปี
๑๙๒๖-๒๗ เมืองแร้ที่มีเจ้าของเป็นคนจีนผลิตแร้
ติบุกได้มากกว่าเมืองที่มีบริษัทต่างด้าวเป็นเจ้าของ คือ
๘๕,๐๐๐ ทาบ^(๑) ต่อ ๓๘,๐๐๐ ทาบ ใช้คนงานทั้งหมด
๑๕,๐๐๐ คน ในด้านการผลิตยาง มีการส่งออกนอกเพียง
ปีละ ๕๐๐๐ ตัน มูลค่า ๖,๓ ล้านบาท น้อยกว่าติบุกซึ่ง
มีมูลค่าถึง ๒๒ ล้านบาท

แม้ว่าจะมีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัวสูงกว่าภาคตะวันออก
เฉียงเหนือก็ตาม (๑๒๕ บาทต่อ ๘๕ บาทในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ) ประชากรภาคใต้อยู่ในขั้นเศรษฐกิจ
ที่ผลิตเพื่อการยังชีพเท่านั้น ครอบครัวชาวนาที่เข้าที่ทำ
นามีร้อยละ ๑๗,๒๕ ส่วนร้อยละ ๑๘ ภูหนั้ยมีสิน

ทางภาคเหนือนั้นเล่า มีครอบครัวชาวนาร้อยละ
๑๕,๖๕ (ภาคใต้ร้อยละ ๑๕,๑๕) มีรายได้ทั้งหมด ๔๐,๓
ล้านบาท (ภาคใต้ ๓๔,๔ ล้านบาท) เฉลี่ยแล้วครอบครัว
ละ ๑๗๖ บาท (ภาคใต้ ๑๒๕ บาท) ร้อยละ ๑๑ เข้าที่

(๑) หนึ่งทาบเท่ากับ ๖๒.๕๐ กิโลกรัม

ทำนา ร้อยละ ๑๘ กู้เงินผู้อื่น ซึ่งเป็นพ่อค้าข้าวเงินหรือ
ไทย ผิดกับในภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่ง
ผู้ให้กู้มักจะเป็นเพื่อนบ้านใกล้เคียง ร้อยละ ๔๒,๕๘
ของข้าวที่ผลิตได้ทั้งหมดถูกนำขายสู่ตลาดในตัวเมืองและ
ที่กรุงเทพ

การที่เกิกระบบเศรษฐกิจตลาดนี้เป็นผลสืบเนื่อง
จากการเปิดทางรถไฟสายกรุงเทพ-เชียงใหม่ ในปี ๒๔๖๔
และเริ่มมีการสร้างทางรถยนต์กันหลายสาย แต่แม้กระ
นั้นก็ตีการพัฒนาการคมนาคมก็มิได้ทำให้ผลผลิตทาง
เกษตรเพิ่มขึ้น อันที่จริงภาคเหนือสามารถปลูกข้าวได้ปี
ละ ๒ ครั้ง แต่ก็ทำกันเป็นกรณีพิเศษ เช่น การทำนา
ครั้งแรกไม่ได้ผล ราคาข้าวตกต่ำมีรายได้ไม่พอที่จะชำระ
หนี้สินเป็นต้น อุปสรรคในการทำนา ๒ ครั้ง ก็คือประ
ชากรไม่เพียงพอและราคาการขนส่งทางรถไฟจนถึงกรุง
เทพสูง ถ้าจะกล่าวไปตามความเป็นจริงแล้วรัฐบาลถือว่า
ทางรถไฟเป็นการรวมอำนาจทางการเมืองและก่อให้เกิด
รายได้แก่งบประมาณแผ่นดินมากกว่าจะเป็นเครื่องมือ
แห่งการพัฒนาเศรษฐกิจ

ผลผลิตภาคเหนือที่สำคัญอีกประเภทหนึ่งก็คือไม้สัก
ซึ่งไม่ประสบปัญหาต้านขนส่งเพราะลอยตามน้ำมาจนถึง
กรุงเทพ ในปี ๒๔๗๑ ไม้สักเป็นสินค้าออกที่มีมูลค่าถึง
๑๐ ล้านบาท

ภาคกลางเป็นภาคที่รู้จักเศรษฐกิจการหมุนเวียน
ของเงินตราอย่างสมบูรณ์ จากผลการสำรวจของ
Zimmerman ในปี ๒๔๗๓-๗๔ ชาวที่ผลิตได้ในภาคกลาง
ทั้งหมดประมาณร้อยละ ๖๐ ถูกนำขายสู่ตลาด ครอบครั
วชนาภาคนั้นมีทั้งหมด ๖๕๐,๐๐๐ ครอบครั (ร้อยละ
๓๕,๕๕ ของเกษตรกรทั้งหมด) มีรายได้เป็นเงินตรา
เทียบเท่ากับร้อยละ ๕๙ ของรายได้เกษตรกรทั่วประเทศ

ระบบเศรษฐกิจการหมุนเวียนของเงินตราในภาค
กลางนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการค้าขายกับต่างประเทศตั้ง
แต่ปี ๒๔๔๘ ความต้องการผลผลิตทางอุตสาหกรรมโดย
เฉพาะอย่างยิ่งผ้าฝ้ายนั้นทำให้ต้องมีการส่งสินค้าออกมา
ขึ้นเพื่อนำเงินมาซื้อสินค้าที่ต้องการจากต่างประเทศ ในปี
๒๔๗๑ ชาวที่ส่งออกนอกมีมูลค่าถึง ๒๐๑ ล้านบาทหรือ
๓/๕ ของมูลค่าสินค้าที่ส่งออกนอกทั้งหมด (๒๖๙ ล้านบาท)

การพัฒนาเศรษฐกิจการหมุนเวียนของเงินตรามีผลต่อเกษตรกรรมภาคกลางในปี ๒๔๗๓ อย่างไร ในปี ๒๔๗๓ ครอบครัวชาวนามีรายได้เฉลี่ยแล้วครอบครัวละ ๒๗๙ บาท สูงกว่าภาคอื่นมาก แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าชาวนาจะดำรงชีวิตด้วยความผาสุกก็หาไม่ เพราะเศรษฐกิจการหมุนเวียนของเงินตรามีผลให้ค่าที่ดินสูง เกิดแนวโน้มที่จะรวมที่ดินผืนใหญ่ๆไว้ เนื่องจากที่ดินได้กลายเป็นแหล่งลงทุนที่คุ้มค่าจากผลการวิเคราะห์ครอบครัว ๖๐๐ ครอบครัวในภาคกลางของ Zimmerman ร้อยละ ๓๐ เข้าที่นาจำนวนที่นาที่เข้าก็มีถึง ๘,๕๗ ไร่ ต่อครอบครัว (ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ ๐,๓๙ ไร่, ภาคใต้ ๐,๙๔ ไร่, ภาคเหนือ ๑,๒๒ ไร่) และร้อยละ ๓๐ ของที่นาที่ให้เข้าเป็นของเจ้าของที่มีได้เพาะปลูกด้วยตนเองและพำนักอยู่ในกรุงเทพ

สภาพของชาวนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวนาในภาคกลางเลวร้ายยิ่งขึ้นเพราะมการกักหนัสมลนกันมาก จากผลสำรวจของ Zimmerman ในจำนวนครอบครัวชาวนา ๑๐๐ ครอบครัว ชาวนาที่กักหนัสมลนมีถึง ๔๙ (๑๘ ในภาคเหนือและภาคใต้ ๑๑ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

ในปี ๒๔๗๓-๗๔ จำนวนเงินที่กู้เฉลี่ยแล้วในภาคกลาง
๑๕๐ บาท (ภาคเหนือ ๓๐ บาท ภาคใต้ ๑๐ บาท และ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑๔ บาท)

การกู้หนี้ยืมสินเช่นนี้มีผลเสียดังนี้คือ

ในระบบเศรษฐกิจที่ผลิตเพื่อการยังชีพนั้น ใน
ภาคกลางตามปกติผู้ที่กู้หนี้ยืมสินผู้อื่นนั้นมักจะกู้จาก
เพื่อนบ้านมาเพื่อซื้อของบริโภค ส่วนการชำระหนี้นั้น
ชำระเป็นสิ่งของ หรือกู้มาเพื่อช่วยในการเพาะปลูกเช่น
ซื้อพันธุ์ข้าว แต่การณ์กลับปรากฏว่าผู้ที่กู้หนี้ยืมสินนั้น
มักจะชำระแต่ดอกเบี้ยโดยผลัดวันที่จะใช้เงินต้น ครั้น
เมื่อถึงคราวราคาคงต่ำ ฝ่ายเจ้าหนี้ก็ต้องการจะได้เงินที่
ตนให้ยืมไปคืน เป็นผลให้ลูกหนี้เดือดร้อน ในระยะ
Zimmerman ทำการสำรวจนั้นในปี ๒๔๗๓-๗๔ ราคา
ข้าวในบางอำเภอลดจาก ๘๐ บาทต่อเกวียนเหลือเพียง
๓๐ บาทต่อเกวียนเท่านั้น อันมีผลว่าสิ้นปีหนึ่ง ๆ เมื่อ
รวมดอกเบี้ยแล้วเงินที่ลูกหนี้ต้องชำระให้แก่เจ้าหนี้เทียบ
เท่ากับสามเท่าของเงินที่กู้มา

อัตราดอกเบี้ยในขณะนั้นร้อยละ ๒๕ การที่อัตราดอกเบี้ยสูงนี้เนื่องจากชาดสถาบันที่ให้สินเชื่อบริษัทที่ให้กู้ยืมเงินนั้นก็มีสองประเภท คือ พ่อค้าจีนและเจ้าของที่ดินชาวไทย ผู้ที่ให้กู้เงินประเภทหลังนี้ซึ่งนาย Zimmerman ชื่อนานามว่า "Wealthy persons in Bangkok" ให้กู้เงินในอัตราสูงกว่าพ่อค้าจีนซึ่งต้องการรักษาลูกค้าไว้เนื่องจากขายของชำประเภทอื่นด้วยจากผลการสำรวจภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองปรากฏว่า เจ้าของที่ดินให้กู้เงินในอัตราร้อยละ ๓๖ ส่วนพ่อค้าจีนร้อยละ ๒๑^(๑) และในภาคกลางสภาพของชาวนาที่ลำบากยากแค้นที่สุดก็มีอยู่แถบคลองรังสิต

ในระยะนั้นรัฐบาลก็ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ชาวนาในภาคกลาง โดยได้มีการตั้งสหกรณ์ให้กู้เงินขึ้นในปี ๒๔๖๐ โดยสหกรณ์ให้กู้เงินมาจาก Siam Commercial Bank ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๖ นำมาให้ชาวนากู้ต่อในอัตราร้อยละ ๑๒ แม้ว่าจะดีในหลักการแต่ก็ให้ผลน้อยคือในปี ๒๔๗๓ หัวหน้าครอบครัวเพียง ๒๑๕๗ คน ซึ่ง

(๑) Jacoby Erich H, Agrarian unrest in Southeast Asia, New York ๑๙๖๑ P. ๒๔๔

เป็นสมาชิกของสหกรณ์ทั้งหมด ๑๒๙ แห่ง (เฉลี่ยแล้ว
อัตราสมาชิกของสหกรณ์แต่ละแห่งต่ำมาก) เท่านั้น ที่
ได้รับผลจากสถาบันให้เงินกู้ประเภทนี้ ชาวนาแถบคลอง
รังสิตซึ่งไม่มีที่นามาเป็น เครื่องค้ำประกันการกู้ก็ไม่ได้รับ
ประโยชน์อันใด

๓. โครงสร้างทางด้านเชื้อชาติ และความชำนาญเป็นพิเศษของบุคคล บางประเภทในสังคม

ในปี ๒๔๗๓-๗๔ ระบบเศรษฐกิจแห่งการหมุน
เวียนของเงินตรา นอกจากจะได้ก่อให้เกิดสภาพแตกต่าง
กันไปตามแต่ภูมิภาคแล้วยังก่อให้เกิดสภาพอันยุ่งเหยิงอัน
สืบเนื่องมาจากเชื้อชาติอีกด้วย

ในกลางศตวรรษที่ ๑๙ ไทยได้ทำการค้ากับประเทศ
อื่นมากขึ้น อันมีผลให้บริษัทต่างประเทศทางยุโรป เข้า
มาลงทุนในประเทศ พร้อมกับหาผลประโยชน์จาก
ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในภาคใต้และภาคเหนือคือดีบุก
และไม้สัก ในขณะที่เดียวกันชาวจีนก็ทะลักเข้าสู่ไทยมาก

ขึ้นจากการคำนวณของ Skinner^(๑) มีชาวจีนไทยถึงร้อยละ ๑๒.๒ ของประชากรทั้งหมดในปี ๒๔๗๕ (๑๓,๐๘๗, ๐๐๐ คน) แม้ว่าชาวยุโรปจะเป็นกลไกสำคัญที่มีส่วนช่วยให้ไทยก้าวจากเศรษฐกิจที่ผลิตเพื่อการยังชีพไปสู่เศรษฐกิจแห่งการแลกเปลี่ยนก็ตาม แต่ชนชาวจีนที่อพยพเข้ามาหรือลูกหลานที่เกิดในไทยก็มีบทบาทสำคัญมิใช่น้อย การเปลี่ยนแปลงแห่งระบบเศรษฐกิจดังกล่าวทำให้การค้าคล่องตัวและก่อให้เกิดการรับจ้างทำงานเพื่อแลกกับเงินเดือนอีกด้วย

จริงอยู่ที่ว่า บริษัทต่างประเทศทางยุโรปก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจแต่คนงานชาวยุโรปที่ตนจ้างก็มีจำนวนน้อย ตามบริษัทที่กล่าวมาแต่ละแห่งบุคคลสำคัญ คือ “นายหน้าชาวจีน” ที่สามารถพูดภาษาไทยและจีนได้คล่อง รู้ถึงสภาพตลาดเป็นอย่างดี และทำหน้าที่เป็นตัวกลางขายสินค้าที่บริษัทต่างประเทศส่งเข้ามาให้แก่ผู้บริโภค

(๑) George William Skinner, Chinese society in Thailand, an analytical history, Ithaca (New York), Cornell University Press, ๑๙๕๗ p. ๔๘๓

ในภาคกลางการค้าข้าวก็ตกอยู่ในกำมือของพ่อค้า
จีนจนหมดสิ้น ก่อนวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของโลก
ข้าวที่ไทยส่งออกนอกมีมูลค่าเทียบเท่าร้อยละ ๗๐ ของ
สินค้าออกทั้งหมดการพัฒนาการส่งออกสินค้าออกหลังปี
๒๓๙๘ ได้ทำให้บริษัทยุโรปมาทำการตั้งโรงสีข้าวในไทย
ต่อมาในปี ๒๔๒๒ จำนวนโรงสีข้าวของชาวยุโรปและจีน
มีเท่ากันและในปี ๒๔๖๒ ชาวจีนคุมโรงสีทั้งหมด วิวัฒนาการ
ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นได้ก็เพราะชาวจีนผูกขาดการค้าข้าว
สันดอนปากน้ำเจ้าพระยาเป็นอุปสรรคต่อเรือสินค้าใหญ่ที่
จะเข้ามารับสินค้าในกรุง ข้าวที่ไทยส่งออกจะต้องผ่าน
โกดังเก็บที่สิงคโปร์และฮ่องกงก่อนที่จะถูกส่งไปยังประ
เทศที่สั่งซื้อและการค้าข้าวที่ทำเรือทั้งสองก็อยู่ในกำมือ
ของพ่อค้าจีนและท้ายที่สุดการขนถ่ายสินค้าจากกรุงเทพฯ ไป
ยังกาะสีซึ่งพ่อค้าจีนก็เป็นผู้ดำเนินการอีก

ในกรุงเทพฯ ก็เช่นเดียวกัน ชาวจีนควบคุมการค้า
ปลัดการหักถกรม และบริษัทรับเหมาก่อสร้าง

ในภาคเหนือและภาคใต้เท่านั้นที่ชาวจีนเป็นด้อย
บริษัทต่างประเทศ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ ทาง

ภาคเหนือบริษัทยุโรปควบคุมการผลิตไม้สักเป็นส่วนใหญ่
พร้อมกับทำการส่งไม้ออกโดยทำการตั้งโรงเลื่อยขึ้นที่
กรุงเทพ ทางภาคใต้แม้ว่าในปี ๒๔๗๔ ชาวจีนจะคุมการ
ปลูกยางก็ตามแต่ก็เป็นรองชาวตะวันตกในด้านการผลิต
และการหลอมดีบุก

แต่อย่างไรก็ตาม ชาวจีนก็นำหน้าผู้อื่นในเรื่องการ
รับจ้างทำงานเพื่อแลกกับเงินเดือนก่อนที่จะไทยจะเริ่มทำ
การค้ากับต่างประเทศการขาดคลองเป็นหน้าที่ของชาวนา
ไทยที่ถูกเกณฑ์และไม่ได้รับค่าแรงแต่อย่างใด ระบบ
เศรษฐกิจแห่งการหมุนเวียนของเงินตรานอกจากจะมี
ส่วนช่วยให้ชาวจีนอพยพเข้าประเทศมากขึ้นแล้วยังมีผล
ให้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระจุลจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัวทรงจ้างชาวจีนทำการก่อสร้างต่าง ๆ ของ
รัฐมากขึ้น (การเกณฑ์แรงงานได้ถูกยกเลิกอย่างเป็นทางการ
ในปี ๒๓๔๒) แต่ในแขนงกิจกรรมเอกชน เช่น การ
ขุดดีบุกในภาคใต้ การทำงานในโรงสีข้าวและโรงเลื่อยที่
กรุงเทพ หรือการแบกหามสินค้าต่าง ๆ ตามท่าเรือ ล้วน
แล้วแต่คนทำงานจีนที่รับหน้าที่ทั้งหมด ส่วนแขนงที่คน

ไทยรับจ้างทำงานมีการตัดไม้ในภาคเหนือ การล่องไม้ที่
ตัดมาตามแม่น้ำจนถึงโรงเลื่อยในกรุงเทพ และการรับจ้าง
ทำนาในภาคกลาง

การพัฒนาเศรษฐกิจแห่งการหมุนเวียนของเงิน
ตรามีผลต่อสังคมไทยในปี ๒๔๗๓ อย่างไรบ้าง?

ก่อนที่จะรู้จักระบบเศรษฐกิจแบบตะวันตก ประ
ชากรไทยประกอบด้วย

๑. ชาวนาที่เป็นเจ้าของที่ดินแปลงน้อย ๆ ซึ่งผลิต
ขึ้นมาเพื่อการยังชีพเท่านั้น

๒. ชนชั้นสูงฝ่ายปกครอง

ผลสำคัญที่ชาวไทยได้รับจากการพัฒนาระบบ
เศรษฐกิจแห่งการแลกเปลี่ยนก็คือเปลี่ยนสภาพที่ราบลุ่ม
ภาคกลางให้ผลิตเพื่อส่งออกนอกแต่อย่างเดียว อันก่อให้เกิด
ผลก้นสังคมดังนี้ คือ จำนวนเจ้าของที่ดินที่มีได้ทำ
การเพาะปลูกด้วยตนเองและพำนักอยู่ในกรุงเทพซึ่งเรา
อาจจะเรียกได้ว่าเป็น “นายทุน” นั้นมีน้อย ผู้เช่านาผู้
อื่นทำและดำรงชีวิตอย่างเร้นแค้นกับผู้รับจ้างทำนาซึ่ง
มีรายได้ต่ำที่สุด และมีสภาพชีวิตไม่มั่นคงนั้นมีมาก สรุป

แล้วการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและการแลกเปลี่ยนมีผล
ให้สภาพชีวิตชาวนาส่วนใหญ่ในภาคกลางเลวร้ายยิ่งขึ้น

แล้วชนชั้นสูงฝ่ายปกครองนั้นเล่ามีสภาพเช่นใด ?

การแสวงหากำไรด้วยการค้าขายไม่ตรงกับความนึก
คิด หรือความสามารถของชาวไทยส่วนใหญ่ ซึ่งมีความ
เห็นว่าการรับราชการฝ่ายปกครองหรือทหารเป็นทางเดียว
ที่จะถืบทนเองให้สูงขึ้นในด้านสังคม ซึ่งการรับราชการใน
สองแขนงที่กล่าวมานี้ “เปิดกว้าง” สำหรับทุกคนจนถึง
ปี ๒๔๗๕ ผู้รับใช้รัฐแต่ละท่านมี “ยศ” ซึ่งเรียกว่า ขุน
หลวง พระ พระยา และเจ้าพระยาตามลำดับความสำคัญ
ของหน้าที่นอกจาก “ยศ” แล้ว ยังได้รับ “ราชทินนาม”
อีกด้วย ดังเช่น ปรีดี พนมยงค์ เมื่อครั้งเป็นอาจารย์ที่
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและรับราชการ ณ กรมการร่าง
กฎหมาย ได้รับ “ยศ” เป็น “หลวง” และ “พระราช
ทินนาม” “ประกิจธรมุขรรม”

“ลูกจีน” ที่เกิดในไทยก็มีสิทธิ์เข้ารับราชการได้
เช่นกัน พันเอก Lapomarede^(๑) ทูตทหารฝรั่งเศสประจำ
ประเทศไทยได้อ้างว่า จำนวนข้าราชการและทหารไทย

ที่มีเลือกจีนมีจำนวนมิใช่น้อย (ซึ่งรวมปรีดีด้วย)

ในปี ๒๔๗๖ กองทัพบกมีทหารจำนวน ๒๔๗๖

คน ส่วนกองทัพอากาศและกองทัพเรือมีจำนวนนายทหารไม่เกิน ๙๘ และประมาณร้อยละตามลำดับ^(๒)

ในปี ๒๔๖๓ จำนวนข้าราชการพลเรือนมีทั้งหมดประมาณ ๘๑,๐๐๐ คน (ร้อยละ ๑,๗๒ ของประชากรที่เป็นเพศชาย^(๓)) ครึ่งหนึ่งเป็นข้าราชการ “สามัญ” อีกครึ่งหนึ่ง “วิสามัญ” ซึ่งข้าราชการ “สามัญ” เท่านั้นจึงจะมีสิทธิได้รับบำนาญ

(๑) Baron de Lapomarede "The setting of the siamese revolution" Pacific affairs ๑๙๓๔ pp ๒๕๑-๒๕๙ บทความของท่านผู้นี้ ดัดแปลงการสำรวจของ Lin Yu ซึ่งพิมพ์ในนิตยสาร China Critic ในปี ๑๙๓๓ ว่า ข้าราชการไทยร้อยละ ๖๐ หรือ ๗๐ มีเชื้อจีน

(๒) The Statesman's year book ๑๙๒๘, pp ๑๒๙๐-๙๑

(๓) Reeve W.D, Public administration in Siam, London, Oxford University press, ๑๙๔๑ p.๖๒

เงินเดือนของข้าราชการพลเรือนและทหารนี้เป็น
ภาระอันหนักหน่วงของงบประมาณแผ่นดิน และวิกฤติ
กาลทางเศรษฐกิจในปี ๒๔๗๓ มีผลกระทบกระเทือนต่อ
ข้าราชการเหล่านี้มาก มากกว่าชาวนาเสียอีก เพราะชาว
นาสามารถผลิตขึ้นมาเพื่อใช้บริโภคส่วนตัวได้

ปัญหาทางการเมืองในรัชสมัยของ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้า เจ้าอยู่หัว

เมื่อขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัตินั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงหาทางกำจัดอิทธิพลพระบรมวงศานุวงศ์ แต่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวกลับทรงดำเนินการในทางตรงกันข้ามโดยได้ทรงแต่งตั้ง “อภิรัฐมนตรีสภา” ขึ้นประกอบด้วยพระบรมวงศ์ชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจตัดสินใจอย่างแท้จริงนอกจากนี้สมาชิก “อภิรัฐมนตรีสภา” ยังเข้าร่วมประชุม “รัฐมนตรีสภา” ซึ่งประกอบด้วยเสนาบดีกระทรวงต่าง ๆ อีกด้วย และท้ายที่สุดพระองค์ได้ทรงแต่งตั้ง “องคมนตรีสภา” ประกอบด้วยสมาชิก ๔๐ ท่านทำหน้าที่วินิจฉัยเรื่องต่าง ๆ ที่ทรงปรึกษาและทูลเกล้าเสนอความคิดเห็นในเรื่องราชการต่าง ๆ เป็นการฝึกวิธีของรัฐสภาในภายหลัง

โดยเหตุที่คุ้นเคยกับวิธีการแบบตะวันตก ข้าราชการพลเรือนและทหารมีความรู้สึกขมขื่นที่มีได้รับมอบตำ

แห่งงานบริหารหรือมีส่วนรับผิดชอบในทางการเมือง
 ความไม่พอใจนี้ยิ่งเพิ่มพูนขึ้นอีกหลังจากที่สมเด็จพระปก
 เกล้าเจ้าอยู่หัวต้องทรงดำเนินนโยบายตัดทอนรายจ่ายใน
 ขณะที่ชนกรองราชย์

แม้ว่าจะมีรากฐานไม่มั่นคงนักก็ตาม แต่เสถียรภาพ
 ของรัฐบาลก็ยังคงอยู่ได้เนื่องจากสามารถแก้ปัญหาการที่
 รายจ่ายในงบประมาณสูงกว่ารายรับได้ สาเหตุที่ทำให้
 สถานการณ์กลอนเกลื่อนนั้นสืบเนื่องมาจากอุดมการณ์ทางการเมือง
 ที่นักศึกษาไทยในต่างประเทศได้รับจากตะวันตกโดย
 เฉพาะอย่างยิ่งจากฝรั่งเศสประการหนึ่ง และจากวิกฤติการ
 เศรษฐกิจของโลกในปี ๒๔๗๒ อีกประการหนึ่ง

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง นักศึกษาไทยนิยม
 ไปศึกษาต่อ ณ มหาวิทยาลัยฝรั่งเศสมากขึ้น และหลังปี
 ๒๔๕๑ เมื่อได้มีการตกลงกันในเรื่องปัญหาพรมแดน
 ระหว่างไทยกับอินโดจีนได้แล้ว รัฐบาลไทยได้ขอให้ที่
 ประึกษากฎหมายฝรั่งเศสเข้าร่วมแก้ไขกฎหมายแพ่งและ
 อาญา อันเป็นบันไดขั้นแรกที่จะทำให้มหาอำนาจตะวันตก

ยอมสละสิทธิสภาพนอกอาณาเขต จึงเป็นของธรรมดา
อย่างยิ่งที่ในปี ๒๔๖๓ นักกฎหมายไทยในอนาคตเดินทางไป
ไปศึกษาต่อยังฝรั่งเศส

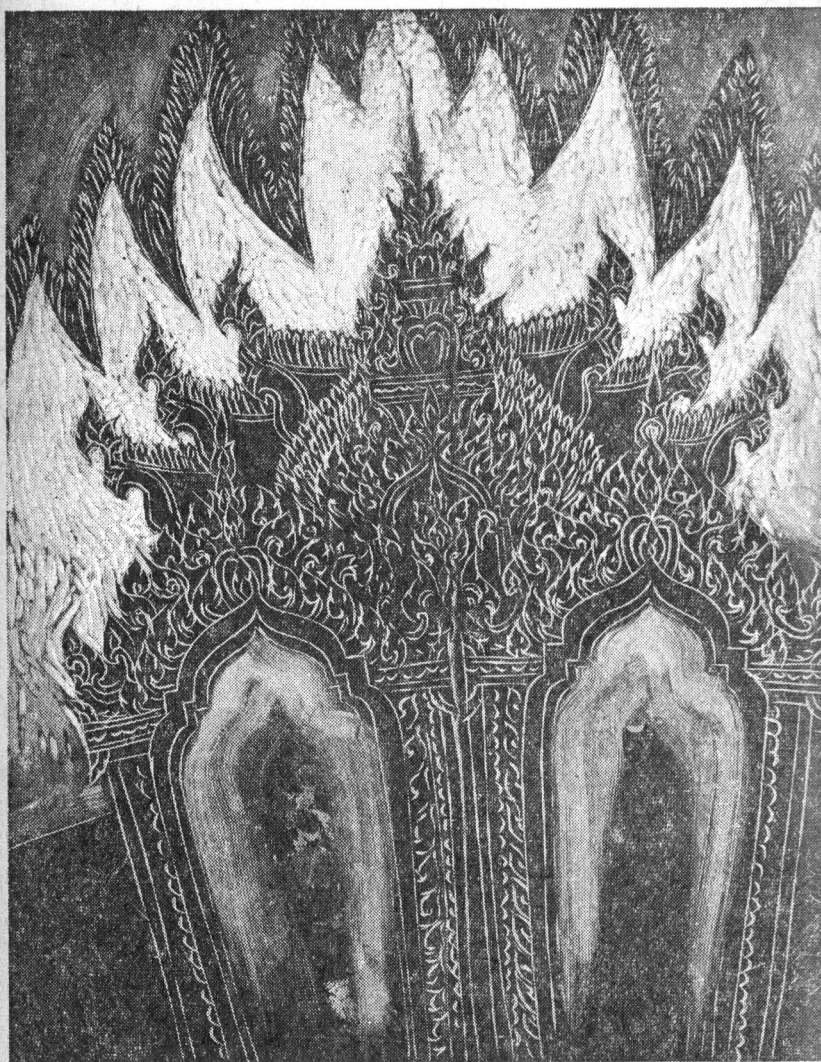
ด้วยเหตุนี้ระหว่างปี ๒๔๖๔-๒๔๖๗ คณะนิติ
ศาสตร์มหาวิทยาลัยเมือง Caen จึงได้ต้อนรับนิสิตไทยผู้
หนึ่งนาม ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งหลังจากจบปริญญาตรีแล้ว
เดินทางเข้าสู่ปารีสเพื่อทำปริญญาเอก เกิดเมื่อวันที่ ๑๑
พฤษภาคม ๒๔๔๔ ณ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยบิดา
เป็นคนจีนและมารดาเป็นคนไทย หลังจากเดินทางเข้า
ปารีสในปี ๒๔๖๗ แล้ว ปรีดี ได้กลายเป็นผู้นำกลุ่มนัก
ศึกษาไทย ซึ่งรวมกันก่อตั้ง “สมาคมนักเรียนไทยในฝรั่ง
เศส” ขึ้น ชื่อของสมาคมคือ “สามัคยานเตราสมาคม”
ซึ่งนักศึกษาเหล่านี้ ปรีดีได้ถ่ายทอดความคิดที่จะเรียก
ร้องสิทธิต่าง ๆ สิ่งที่สมาคมนักเรียนไทยในฝรั่งเศสเรียก
ร้องก็คือ ทุนการศึกษาที่นักศึกษาไทยในฝรั่งเศสได้รับ
ต่ำกว่านักศึกษาไทยในประเทศอื่น ๆ มาก เป็นเหตุให้
พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจรูญฯ เอกอัครราชทูตไทยใน
ฝรั่งเศสถือว่าสมาคมนักเรียนไทยในฝรั่งเศสเป็นองค์การ

บ่อนทำลายและปรีดีเป็นผู้ที่ก่อความสงบสุขอันน่า
เกรงขาม พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าจุฑาฯ จึงได้ทรงทำ
รายงานถวายสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งก็ได้ทรงยิน
ยอมให้ปรีดีได้ศึกษาต่อไปจนจบ ในวันที่ ๔ กุมภาพันธ์
๒๔๗๐ ปรีดีได้รับปริญญาดุษฎีบัณฑิตจากมหาวิท
ยาลัยปารีสโดยได้เสนอวิทยานิพนธ์ชื่อว่า “Du sort des
Sociétés de personnes en cas de décès d’un
associé” (ในกรณีที่หุ้นส่วนคนหนึ่งถึงแก่ความตายฐานะ
ของห้างหุ้นส่วนบุคคลจะเป็นอย่างไร) เมื่อกลับสู่ประเทศ
ไทยแล้ว ปรีดีได้เข้าเป็นอาจารย์ ณ มหาวิทยาลัยธรรม
ศาสตร์และการเมือง ปรีดีได้รับความนิยมนิยมชอจากนัก
ศึกษามาก โดยเฉพาะจาก สงวน ตุลารักษ์ และ ชิม
วีระไวทยะ ซึ่งถือว่าเป็นสาวกของปรีดีเทียบเท่าพระโมค
ขัลลาล์ และพระสารีบุตร สาวกองค์แรกของพระพุทธ
เจ้าทีเดียว

แต่ละ ๗ ปีในฝรั่งเศสทำให้ปรีดีมีความรู้สึกว่
โครงสร้างทางการเมืองเศรษฐกิจและสังคมของไทยคร่ำ
ครึ้มเกินไป จึงมีความประสงค์ที่จะหาทางแก้ไขโดยเฉพาะ

ในเรื่องที่เกี่ยวกับสถาบันการเมือง ซึ่งก็ทำได้ไม่ยากเย็นนักเนื่องจากข้าราชการฝ่ายปกครองและทหารเห็นว่าการที่พระบรมวงศานุวงศ์กำอำนาจไว้แต่ผู้เดียวนั้นเป็นอุปสรรคในการก้าวหน้าของพวกตนอย่างยิ่ง

แต่ถ้าไม่มีวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี ๒๔๗๒ แล้ว แนวความคิดทางการเมืองของปรีดีก็คงจะต้องใช้เวลา นานมากพอก่อนที่จะก่อให้เกิดสถาบันการเมืองใหม่ ๆ เป็นแน่

วิกฤตการณ์ในประเทศไทย ระหว่างปี ๒๔๗๓-๒๔๗๕

๑. วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและ ผลที่กระทบกระเทือนต่อนโยบายการ คลังของรัฐบาลไทย

สถานะทางเศรษฐกิจและการคลังของไทยขึ้นอยู่กับ
การส่งข้าวออกนอกประเทศวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจของ
โลกมีผลให้มูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศไม่มั่นคงยิ่งขึ้น
ไปอีกเพราะในปี ๒๔๗๑ และ ๒๔๗๒ ผลเก็บเกี่ยวข้าวได้
ไม่เต็มที่แต่ในปีงบประมาณ ๒๔๗๒-๗๓ การขาดดุลย์ใน
ด้านงบประมาณก็สามารถแก้ไขได้ด้วยเงินที่เหลือจ่ายของ
กระทรวงกลาโหมและกระทรวงทหารเรือ ซึ่งการแก้ไข
ด้วยวิธีเดียวกันในปี ๒๔๗๓-๗๔ นั้นทำไม่ได้เนื่องจาก
ผลิตผลทางเกษตรเสียหายและราคาคงต่ำ จึงจำเป็นที่
จะต้องดำเนินนโยบายประหยัดอันมีผลกระทบกระเทือน
ถึงข้าราชการพลเรือน และการป้องกันประเทศ

สถานะทางการคลังของไทยในปัจจุบันประมาณ ๒๔๗๔-๗๕ ยิ่งประสบความยุ่งยากขึ้นอีกในเดือนกันยายน ๒๔๗๔ การลดค่าของเงินปอนด์ติดตามด้วยการลดค่าของเงินพม่ามีผลให้ข้าวไทยมีราคาแพงเกินไปในตลาดฮ่องกงและสิงคโปร์ ทำให้ขายไม่ออกรายได้แผ่นดินซึ่งมีจำนวน ๑๐๔ ล้านบาท ในปี ๒๔๗๒-๗๓ ลดลงเหลือเพียง ๗๘,๔ ล้านบาท ในขณะที่รายจ่ายมีถึง ๘๗,๔ ล้านบาท แม้ว่าจะได้มีการตัดทอนรายจ่ายสำหรับข้าราชการพลเรือน และทหารลงมาถึงร้อยละ ๖ และ ๒๐ ตามลำดับก็ตาม

นายทหารแห่งกองทัพบกมีความรู้สึกว่าคุณเป็นผู้เสียประโยชน์จากการตัดทอนรายจ่ายแผ่นดินมากที่สุด เพราะในเดือน พ.ค. ๒๔๗๔ เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติได้ประกาศยกเลิกการแต่งตั้งนายทหาร ๔๒ นาย ซึ่งได้เคยรับแจ้งว่าคุณได้รับการแต่งตั้งแล้ว ในเดือนตุลาคม พระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าบรรลพธรรมาภรณ์ออกจากตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงกลาโหม

นอกจากนี้ในปี ๒๔๗๕-๗๖ เพื่อป้องกันมิให้รายจ่ายงบประมาณสูงกว่ารายรับ รัฐบาลจึงได้ดำเนินนโยบาย

วัด. ชิมขัดอีกโดยได้ยุบจำนวนมณฑลจาก ๑๔ เหลือ ๑๐ และจำนวนจังหวัด ๗๔ เหลือ ๗๐ และการยุบตำแหน่งข้าราชการพลเรือนต่างๆ มีผลให้รายจ่ายแผ่นดินลดลงถึงร้อยละ ๔ ส่วนรายจ่ายของฝ่ายทหารก็ลดลงถึงร้อยละ ๑๓ เมื่อเปรียบกับปี ๒๔๗๔-๒๔๗๕ สรุปแล้วภายในรอบ ๓ ปี รายจ่ายฝ่ายทหารลดลงถึงร้อยละ ๔๐

การถูกปลดออกจากราชการกับการสิ้นหวังที่จะก้าวหน้าในงานการอันสืบเนื่องมาจากนโยบายประหยัดของรัฐบาลนี้มีผลร้ายแรงยิ่งต่อราชการทหารและพลเรือน เพราะว่าคนไทยที่มีเชื้อสายไทยแต่ดั้งเดิมไม่เคยได้มีส่วนร่วมในเศรษฐกิจของประเทศ และวิกฤตการณ์ก็ทำให้ความหวังที่จะไปประกอบอาชีพอื่นมีน้อยมาก

แต่่นโยบายด้านภาษีอากรของรัฐบาลก็เป็นสิ่งที่นำไปสู่จุดจบเนื่องจากรายได้จากภาษีอากรลดน้อยลงทุกทีจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะเรียกเก็บภาษีใหม่ ๆ ขึ้น แม้ว่าหนังสือพิมพ์จะเสนอให้เก็บภาษีที่ดิน (ซึ่งเจ้าของส่วนใหญ่เป็นพระบรมวงศานุวงศ์) แต่รัฐบาลกลับปรับปรุงอัตราภาษีศุลกากรให้สูงขึ้น ในเดือนเมษายน ๒๔๗๕ รัฐบาลเรียกเก็บภาษีผู้มีเงินเดือนหรือรายได้เกิน ๖๐๐

บาท อันมีผลกระทบกระเทือนไปถึงข้าราชการระดับกลาง
และอาวุโสซึ่งย่อมจะไม่พอใจ

๒. ปฏิกริยาของชนชั้นต่าง ๆ ในสังคม

เมื่อเริ่มปี ๒๕๗๕ เกษตรกร กรรมกร ข้าราชการ
พลเรือนและทหารอยู่ในสภาพที่แตกต่างกัน

เกษตรกรได้รับผลกระทบกระเทือนจากวิกฤติการ
ทางเศรษฐกิจของโลก ก็เมื่อได้เข้าร่วมระบบเศรษฐกิจ
แห่งการแลกเปลี่ยนที่พัวพันกับการค้ากับต่างประเทศ
เกษตรกรภาคกลางได้รับความเสียหายมากที่สุดเนื่องจาก
ผลิตเพื่อขายแต่ราคากลับตกต่ำ แต่อย่างไรก็ตาม ดังเช่น
เกษตรกรในภาคอื่น ๆ เกษตรกรในภาคกลางก็มีได้แสดง
ความไม่พอใจอย่างรุนแรงออกมาเพราะมีอาหารบริโภค
อย่างพอเพียง (ข้าวในนา-ปลาในน้ำ) อีกประการหนึ่ง
ความรู้สึกเช่นนี้เกษตรกรจะแสดงออกกับใคร เจ้าของที่ดิน
ที่ให้เช่ามาก็อยู่กรุงเทพไกลเกินไปและสิ่งที่สำคัญก็คือ
เกษตรกรให้ความเคารพในการลำดับชั้นทางสังคม โดย
เฉพาะอย่างยิ่งให้ความเคารพรัฐ ซึ่งในสายตาของชนชั้น
นี้ก็คือพระมหากษัตริย์ซึ่งเปรียบเสมือนเทพเจ้า

เกี่ยวกับกรรมกรก็เช่นกัน ผลกระทบกระเทือนจากวิกฤติกาลทางเศรษฐกิจมีน้อย นอกเหนือไปจากผู้ที่ได้รับจ้างทำนาแถบคลองรังสิตและเจ้าพนักงานรถไฟแล้ว กรรมกรส่วนใหญ่เป็นชาวจีน การที่อยู่ในฐานะคนต่างด้าวทำให้พวกนี้ไม่กล้าแสดงปฏิกริยาใดๆ แต่วิกฤติกาลก็มีผลให้การอพยพของชาวจีนสู่ไทยน้อยลง และชาวจีนที่เดินทางกลับสู่เมืองจีนก็เป็นผู้ที่สะสมเงินไว้มากเพียงพอ

เหลือแต่ฝ่ายข้าราชการพลเรือน และ ทหารเท่านั้น ที่แสดงปฏิกริยาต่อวิกฤติกาลที่เกิดขึ้น ซึ่งปฏิกริยานั้นทวีคูณขึ้น เนื่องจากมิได้มีส่วนเข้าร่วมอำนาจทางการเมืองอันอยู่ในอุ้งพระหัตถ์ของพระบรมวงศานุวงศ์ แนวความคิดประชาธิปไตย ซึ่งปรีดีเป็นผู้เผยแพร่ก็ได้กลายเป็น “ลัทธิ” แห่งความไม่พอใจของฝ่ายข้าราชการพลเรือนและทหาร

แต่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงตระหนักในความจำเป็นที่จะเปลี่ยนระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชในปี ๒๔๗๕ พระองค์ได้พระราชทานสัมภาษณ์หนังสือพิมพ์เมื่อเสด็จประพาสสหรัฐอเมริกา ว่าทรงพร้อมที่จะพระ

ราชทานรัฐธรรมนูญแก่ประชาชน แต่เมื่อเสด็จนิวัติ
สู่ประเทศไทยแล้วอิทธิพลของบรมวงศานุวงศ์ก็มีผลให้
พระองค์ทรงเปลี่ยนพระทัยเสียสิ้นเชิง

๓. การปฏิวัติเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕

รุ่งอรุณวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ในขณะที่พระ
บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับ ณ พระตำหนักไกลกังวล
หัวหิน กำลังทหารเหล่าต่าง ๆ ได้เข้ายึดพระบรมมหา
ราชวัง วลว และเชิญเจ้านายบางพระองค์มากักกันไว้ได้มี
การแจกใบปลิวกล่าวหาว่าพระมหากษัตริย์และพระบรม
วงศานุวงศ์เป็นผู้รับผิดชอบต่อความยากจนแร้นแค้น
ของประชาชนพร้อมกับประกาศว่าได้มีการตั้ง “คณะ
ราษฎร” ซึ่งมีเจตนาอันยิ่งใหญ่ที่จะสถาปนาระบอบ
ประชาธิปไตยขึ้น นอกจากนี้คณะราษฎรได้แถลงถึง
หลักการสำคัญในการปกครองประเทศ^(๑) ดังนี้

(๑) ขจัดภัย บรุษพันธ์ การเมืองและพรรคการเมืองของไทยนับแต่
ยุคแรกถึงปัจจุบัน สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์ พ.ศ. ๒๕๑๑ หน้า ๑๑๗

๑. จะต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้งหลายเช่น
เอกราชในการการเมือง ในทางศาสนา ในทางเศรษฐกิจ
ของประเทศไว้ให้มั่นคง

๒. จะต้องรักษาความปลอดภัยในประเทศให้
การประทุษร้ายต่อกันน้อยลงให้มาก

๓. จะต้องบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรใน
ทางเศรษฐกิจโดยรัฐบาลใหม่จะจัดหางานให้ราษฎร
ทุกคนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติไม่ปล่อยให้
ราษฎรอดอยาก

๔. จะต้องให้ราษฎรมีสิทธิเสมอภาคกัน

๕. จะต้องให้ราษฎรมีเสรีภาพมีความเป็น
อิสระ เมื่อเสรีภาพนี้ไม่ขัดต่อหลัก ๔ ประการดัง
กล่าวข้างต้น

๖. จะต้องให้การศึกษาย่างเต็มที่แก่ราษฎร

นโยบายที่แจกให้แก่ประชาชนทั่วไปนั้น ปรีดีเป็น
ผู้ร่าง แต่จดหมายที่คณะราษฎรได้กราบบังคมทูลพระ
บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นลงนามโดย พ.อ. พระยา
พหลพลพยุหเสนา พ.อ. พระยาทรงสุรเดช และ

พ.อ. พระยาฤทธอภัย

ปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาก็คือการแตกแยกกันภายใน
คณะราษฎร ซึ่งจะเห็นได้ชัดจากการเปรียบเทียบ
ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราวซึ่งได้ประกาศ
ใช้เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๔๗๕ กับรัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทยซึ่งได้ประกาศใช้ ณ วันที่ ๑๐ ธันวาคม
ในปีเดียวกัน

ตามธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยาม (๒๗
มิถุนายน ๒๔๗๕) ผู้ที่กำอำนาจบริหารแต่ผู้เดียว คือ
คณะกรรมการราษฎร ซึ่งตามมาตรา ๓๑ “เสนาบดี
กระทรวงต่าง ๆ เป็นผู้รับผิดชอบต่อคณะกรรมการ
ราษฎรในกิจการทั้งปวง” ส่วนสภาผู้แทนราษฎรนั้น
ตามมาตรา ๑๑ นับแต่วันใช้ธรรมนูญนั้นจนกว่าจะถึงเวลา
ที่สมาชิก ในสมัยที่สองจะเข้ารับตำแหน่ง จะประกอบ
ด้วยผู้แทนราษฎร ซึ่งคณะราษฎรเป็นผู้แต่งตั้งและใน
สมัยที่สองภายในระยะเวลา ๖ เดือนหรือจนกว่าการจัด
ประเทศเป็นปกติเรียบร้อย สมาชิกสภาจะประกอบด้วยผู้
แทนราษฎรที่จะได้เลือกขึ้นจังหวัดละนาย และผู้ที่คณะ

ราษฎรแต่งตั้ง ส่วนในสมัยที่สามนั้น คือ เมื่อจำนวน
ราษฎรทั่วพระราชอาณาเขตได้สอบไล่วิชาประถมศึกษา
ได้เป็นจำเกินกว่าครึ่งและอย่างช้าต้องไม่เกิน ๑๐ ปี นับ
แต่วันใช้รัฐธรรมนูญนี้สมาชิกในสภาผู้แทนจะต้องเป็นผู้
ที่ราษฎรได้เลือกตนเองทั้งสิ้น

พระยามโนปกรณนิติธาดาได้รับการแต่งตั้งเป็น
ประธานคณะกรรมการราษฎร และประธานคณะกรรมการ
การร่างรัฐธรรมนูญฉบับถาวร คณะกรรมการร่างรัฐ
ธรรมนูญคณะนั้นนอกจากปรีดีแล้วประกอบด้วยข้าราชการ
ชั้นผู้ใหญ่ มีการติดต่อระหว่างคณะกรรมการร่างรัฐธรรม
ญูกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสมอในระยะ ๕
เดือนที่ทำการร่างรัฐธรรมนูญ ผลที่สุตรัฐธรรมนูญที่
ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคมนั้น เป็นอนุรักษนิยม
มากกว่าฉบับลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน

ตามรัฐธรรมนูญฉบับลงวันที่ ๑๐ ธันวาคม นั้น
อำนาจของพระมหากษัตริย์มีมากขึ้นและไม่มีบทบัญญัติ
เกี่ยวกับคณะกรรมการราษฎร คณะรัฐมนตรีบริหารราช
การแผ่นดินด้วยความไว้วางใจของสภาผู้แทนราษฎร

(มาตรา ๕๐) อันเป็นวิวัฒนาการไปสู่ระบอบการปกครองแบบรัฐสภาที่ประกอบด้วยพรรคการเมืองหลายพรรค

ในระยะต่อมา ปรีดี ได้เปลี่ยนชื่อ “คณะราษฎร” เป็น “สมาคมคณะราษฎร” รับสมาชิกใหม่เพิ่มขึ้น และตั้งสาขาในต่างจังหวัดในเดือนมกราคม ๒๔๗๖ ได้มีการขอตีงพรรค “คณะชาติ” ต่อรัฐบาลขึ้น ในโอกาสนี้สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชหัตถเลขาถึงรัฐบาลขอให้ระงับการอนุมัติให้มีการจัดตั้ง “คณะชาติ” ขึ้น โดยพระองค์ทรงอ้างว่า “ประชาชนส่วนมากยังไม่เข้าใจวิธีการปกครองรัฐธรรมนูญเสียเลย เมื่อเกิดมีคณะกรรมการเมืองขึ้นแข่งขันกันขึ้นก็จะเข้าใจผิดไปว่าเป็นการตั้งหมู่คณะ สำหรับเป็นปฏิบัติที่หักล้างอำนาจซึ่งกันและกัน” และรัฐบาลก็ได้ใช้พระราชหัตถเลขาฉบับนี้มาเป็นข้ออ้างในการที่ไม่ยอมให้มีการจัดตั้งพรรคการเมือง

ต่อมาคณะราษฎรได้แตกแยกกันเป็นสองพวก พวกหนึ่งประกอบด้วยนายทหารและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่

ซึ่งมีความพึงพอใจที่กำจัดเจ้านายเชื้อพระวงศ์ออกไปจาก
ชีวิตการเมืองเสียได้ แต่อีกพวกหนึ่งซึ่งประกอบด้วย
ปัญญาชนและข้าราชการชั้นผู้น้อยที่สนับสนุนปรีดี ต้อง
การแก้ปัญหาสภาพชีวิตของราษฎรส่วนใหญ่ให้มีความ
เป็นอยู่ดีขึ้น ปัญหาจึงอยู่ที่ว่าพระยามโนฯ จะแก้ปัญหา
เศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้อย่างไร เพราะตนเอง
ก็ได้ให้คำมั่นสัญญาว่าจะดำเนินนโยบายของคณะราษฎร
(โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อ ๓) ให้บรรลุผล

ในเดือนมีนาคม ๒๔๗๖ ปรีดีได้เสนอ “เค้าโครง
การเศรษฐกิจ” ในวันที่ ๑๒ มีนาคม คณะกรรมการ
ซึ่งพระยามโนฯ ได้แต่งตั้งขึ้นได้ประชุมพิจารณา
“เค้าโครงการเศรษฐกิจ” ฉบับนี้

ขอล่าวเสริมไว้ด้วยว่าพร้อมกับ “เค้าโครงการ
เศรษฐกิจ” ปรีดีได้เสนอ “เค้าร่าง พ.ร.บ. ว่าด้วยการ
ประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร” และเค้าร่าง
พ.ร.บ. ว่าด้วยการประกอบการเศรษฐกิจ”

หมวด ๒

**แนวความคิดของ
ปรีดี เมื่อ พิจารณา
ตาม“เค้าโครงการ
เศรษฐกิจ”**

แหล่งที่มาของ “เค้าโครงการเศรษฐกิจ”

ในอารัมภกถาของเค้าโครงการเศรษฐกิจ เมื่อได้สรุปว่า “การที่จะส่งเสริมให้ราษฎรมีความสุขสมบูรณ์นั้น ก็มีอยู่ทางเดียว ซึ่งรัฐบาลจะต้องเป็นผู้จัดการเศรษฐกิจเสียเอง โดยแบ่งการเศรษฐกิจนั้นออกเป็นสหกรณ์ต่างๆ” ประเด็นได้กล่าวเสริมว่า “ความคิดที่ข้าพเจ้าได้มีอยู่เช่นนั้น ไม่ใช่เป็นด้วยข้าพเจ้ามีอุปาทานผูกมันอยู่ในลัทธิใด ๆ ข้าพเจ้าได้หยิบเอาส่วนที่ดีของลัทธิต่างๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมแก่ประเทศไทยแล้วจึงได้ปรับปรุงยกขึ้นเป็นเค้าโครงการ”

เมื่อได้ศึกษาเค้าโครงการเศรษฐกิจแล้ว อาจจะ
กล่าวได้ว่า ปรีดีได้แนวความคิดมาจากแหล่งสำคัญสอง
แหล่ง กล่าวคือ ๑. จากพวกโซเชียลลิสต์ในฝัน
(socialistes utopiques) ๒. จากผลการดำเนินการตาม
แผนพัฒนาการเศรษฐกิจ ๕ ปีของรัสเซีย ซึ่งสิ้นสุด
ลงในเดือนธันวาคม ๒๔๗๕

๑. แนวความคิดของปรีดีที่ได้รับ อิทธิพลมาจากลัทธิเศรษฐกิจ

เป็นที่คาดกันว่า อิทธิพลที่ปรีดีได้รับจากพวกโซ
เชียลลิสต์ในฝันเป็นครั้งแรกนั้น เกิดขึ้นประมาณปี
๒๔๖๘ โดยศึกษาจากคำบรรยายเกี่ยวกับประวัติลัทธิ
เศรษฐกิจของศาสตราจารย์ เดส์ชองส์ (Deschamps)
แห่งคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยปารีส ซึ่งศาสตราจารย์
ผู้นี้ได้บรรยายแก่นักศึกษาถึงเรื่องต่อไปนี้ คือ

๑. ลัทธิเศรษฐกิจที่สำคัญตั้งแต่สมัยโบราณจนถึง
ยุคปัจจุบัน (Les doctrines économiques les plus
notables depuis l'antiquité jusqu'à nos jours)

๒. ประวัติแนวความคิดและลัทธิโซเชียลลิสต์

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฝรั่งเศส (L'histoire des idées et des doctrines socialistes, particulièrement en France)

๓. ประวัติเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมหรือเศรษฐกิจส่วนบุคคล (L'histoire du libéralisme ou individualisme économique)

ข้อพิสูจน์ง่าย ๆ ที่เห็นได้ชัดว่าคำบรรยายของศาสตราจารย์เดส์ของส์มีอิทธิพลต่อปรีดี ก็คือปรีดีได้อ้างถึงศาสตราจารย์ผู้นี้ไว้ในอารัมภกถาของเค้าโครงการกล่าวคือ

“แต่มีข้อควรระลึกว่า การจัดบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจนั้น ย่อมมีลัทธิอยู่มากหลายอย่าง แต่ผู้ที่นิยมนับถือในลัทธิต่างๆ ยังมีอาจที่จะตกลงกันได้ ทั้งนี้ศาสตราจารย์เดส์ของส์ แห่งมหาวิทยาลัยกรุงปารีสได้กล่าวไว้มีอยู่ ๓ ประการ

๑. เพราะบุคคลทุกคนยังไม่รู้ในลัทธิต่างๆ การไม่รู้นี้เป็นโดยไม่ตั้งใจ.....

๒. เพราะตั้งใจจะไม่รู้.....

๓. เพราะเหตุประโยชน์ส่วนตน.....”

ในคำบรรยายเกี่ยวกับเรื่อง “ประวัติแนวความคิดและลัทธิโซเชี่ยลลิสต์.....” ศาสตราจารย์เตส์ของส์ได้บรรยายถึง “เศรษฐกิจส่วนบุคคล” (individualisme economi que หรือระบบแห่งทรัพย์สินส่วนบุคคล) อันเป็นลัทธิที่ท่านศาสตราจารย์เองมีความเห็นว่าดีกว่าลัทธิอื่น เป็นลัทธิที่เห็นแก่ประโยชน์ของสังคมส่วนรวมและไม่ได้คำนึงถึงตัวบุคคลแม้แต่หน่วยนิค ตรงกันข้ามลัทธิโซเชี่ยลลิสต์ต่างหากที่กลับคำนึงถึงตัวบุคคลเสียยิ่งกว่า นอกจากนี้ศาสตราจารย์เตส์ของส์ยังได้บรรยายถึง “หลักบางประการอันเป็นหลักอันสำคัญยิ่งของลัทธิมาร์กซิสม์เกี่ยวกับวิวัฒนาการทางสังคม” โดยได้กล่าวว่า “ไม่เห็นมีอะไรที่ควรจะต้องจำเกี่ยวกับคำอธิบายในเรื่องที่ว่าวิกฤติกาล-เกิดขึ้นได้ก็เพราะมีการบริโภคไม่เต็มที่” หรือ “ตามความเห็นของมาร์กซิสม์ที่ว่าการทำงานของระบบนายทุนแพร่ขยายไปทั่วจักรวาล จะมีผลให้ระบบนี้ประสบความสำเร็จมีตนนั้น (ศาสตราจารย์เตส์ของส์) เห็นว่าแทนที่จะเป็นดังที่มาร์กซ์กล่าว กลับทำให้มีตลาดมากขึ้น

ตรงกับคำกล่าวของ J.B.Say ที่ว่า “ผลิตผลก็ต้องนำมา
แลกเปลี่ยนผลิตผลด้วยกัน” แต่ในสายตาของปรีดีเมื่อระยะ
ต้นปี ๒๔๗๖ อันเป็นปีที่ทั่วโลก ประสบวิกฤติการณ์ทาง
เศรษฐกิจอย่างมหันต์ คำกล่าวของศาสตราจารย์เตส์ของส
ซัคกับข้อเท็จจริง อย่างไรก็ดีอาจกล่าวได้ว่าปรีดีก็มี
บุคลิกภาพเป็นของตัวเอง พอที่จะเลือกทำอะไรเหมาะ
หรือไม่เหมาะกับความคิดเห็นหรืออุปนิสัยของตน

แต่มีจุดหนึ่งที่คำวิพากษ์วิจารณ์ลัทธิมาร์กซิสต์ของ
ศาสตราจารย์เตส์ของสมิธมีอิทธิพลต่อปรีดีคือ เตส์ของสได้
ชี้ให้เห็นว่าวิวัฒนาการภายหลังปี ๑๘๙๑ ไม่ได้เป็นไป
ตามที่มาร์กซ์ได้กล่าวไว้ กล่าวคือ การรวมโรงงานมีผลให้
จำนวนสถานประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลางเพิ่ม
ขึ้น และก่อให้เกิดชนชั้นกลางอันประกอบด้วยคนทำงาน
ที่มีใช้ชนชั้นกรรมาชีพอันปรับตัวเข้ากับระบบนายทุนได้
ดี การต่อสู้ระหว่างนายทุนและชนชั้นกรรมาชีพมิได้
เป็นไปอย่างง่ายดายตามที่มาร์กซ์กล่าวเสียแล้ว และลัทธิ
โซเชี่ยลลิสต์มิได้เกิดขึ้นตาม “กฎเกณฑ์” หรือตาม
“หลักวิชา” (scientifique) ดังที่มาร์กซ์กล่าวแต่เกิดขึ้น

โดยอาศัย เจตน์จำนง (volontariste) ต่างหาก

ปรีดีเปรียบเสมือนนักโซเซียลลิสต์ตามหลัก“เจตน์จำนง” แต่ทั้งนี้โดยเหตุผลผิดไปกับที่ศาสตราจารย์เดส์ของส์ ได้กล่าวไว้ สภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมของไทยในยุคนั้นห่างไกลกับระบบนายทุนที่เจริญแล้วของประเทศตะวันตกมาก ไทยในยุคนั้นยังอยู่ในยุคก่อนเกิดระบบนายทุน เพราะประชากรส่วนใหญ่ยังอยู่ในระบบเศรษฐกิจที่ผลิตเพื่อการยังชีพ ในปี ๒๔๗๕ เศรษฐกิจแห่งการหมุนเวียนของเงินตราก็แพร่หลายแต่เพียงในภาคกลาง ตัวแทนระบบนายทุนไทยในสมัยนั้นก็คือเจ้าของที่ดินที่มีได้เพาะปลูกด้วยตนเองซึ่งก็มีมากในภาคกลางเท่านั้น กิจกรรมแห่งระบบนายทุน เช่น การขุดแร่ การทำป่าไม้ โรงเลื่อย โรงสี การส่งสินค้าออกและการส่งสินค้าเข้าอยู่ในกำมือชนชาวตะวันตกหรือคนจีน การด้อยพัฒนามีส่วนช่วยให้จำนวนชนชั้นกรรมาชีพมีน้อยไม่สามารถนำหลักแห่งการต่อสู้ระหว่างชนชั้นมาใช้ได้ นอกจากนี้ในเอเชียอาคเนย์ เวลาที่จะทำการต่อสู้ระบบนายทุนซึ่งอยู่ในกำมือของชนชาวตะวันตกนั้นยังไม่มาถึง

เมื่อพิจารณาถึงสภาพต่างๆ ทัวไปนี้สังคมนิโชเซียลลิสต์จึงถือกำเนิดจากการบีบคั้นทางพลังสังคมไม่ได้แต่จะต้องถือกำเนิดจากการตัดสินใจอันแน่วแน่ และเมื่อมองในแง่หลักแห่ง “ลัทธินิโชเซียลลิสต์ในฝัน” (socialisme utopique) จึงดูเหมาะสมมากกว่าหลักของ “ลัทธิมาร์กซิสต์”

แม้ว่าจะเสื่อมใสในเศรษฐกิจแบบเสรีนิยมก็ตาม ศาสตราจารย์เคส์ของสก็๊ธได้กล่าวถึงแนวความคิดนิโชเซียลลิสต์ในคำบรรยายไว้มิใช่น้อย ดังเช่นในคำบรรยายเรื่อง “ลัทธิเศรษฐกิจที่สำคัญตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงยุคปัจจุบัน” เคส์ของสก็๊ธได้กล่าวถึงตัวแทนสำคัญของลัทธินิโชเซียลลิสต์ดังเช่น Plato, Thomas More, Saint-Simon, Charles Fourier, Louis Blanc Cabet, Karl Marx ฯลฯ ส่วนคำบรรยายเรื่อง “ประวัติแนวความคิดและลัทธินิโชเซียลลิสต์” ก็เช่นกัน เคส์ของสก็๊ธได้กล่าวถึงลัทธินิโชเซียลลิสต์อย่างละเอียด

ในคำบรรยายของเคส์ของสก็๊ธเกี่ยวกับ “L'Utopie” (โลกพระศรีอาริย์) ของ Thomas More นั้นมีจุดสำคัญ

หลายประการที่มีอิทธิพลต่อปรีดี ดังเช่น การกำจัดทรัพย์สินส่วนบุคคล การบังคับให้ทุกคนทำงานและการกำจัดความเกียจคร้าน หลักที่ให้ทุกคนมีปัจจัยเพียงพอต่อการดำรงชีพ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาหารการกินนั้น ปัญหาการแบ่งจะไม่เกิดขึ้นเนื่องจากการรับประทานอาหารร่วมกัน และเมื่อผลผลิตมีมากล้นงานที่ประชากรทุกคนทำกันเป็นกิจวัตรก็จะหยุดชะงักลงและประชากรหันไปบูรณะถนนหนทางที่ชำรุดทรุดโทรมแทน ท้ายที่สุดเดส์ของส์ได้อ้างถึงคำกล่าวของ Thomas More ที่ว่า “สิ่งที่ทำให้ความคิดเห็นของข้าพเจ้าเปลี่ยนแปลงไปก็คือรากฐานแห่งสาธารณรัฐอันแสนประหลาดนี้ รากฐานดังกล่าวนี้คือการที่ทุกคนใช้ทรัพย์สินต่างๆ ร่วมกัน อันเป็นการทำลายความเป็นผู้ลามากดี ความมั่งคั่งเพื่อ ความใหญ่โต ความสง่าผ่าเผย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งเสริมเกียรติศักดิ์ของรัฐในสายตาของมหาชน” เป็นไปได้ที่เราจะสันนิษฐานว่า ปรีดีได้อ่านคำกล่าวนี้เป็นอย่างดีเพราะเมื่อพิจารณาใบปลิวที่แจกเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ แล้วทำให้ทราบว่า ปรีดีมีความรู้สึกเช่นใดต่อการใช้จ่ายอันฟุ่มเฟือยของ

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวหรือต่อการที่
พระบรมวงศานุวงศ์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้า
อยู่หัวใช้อำนาจเกินขอบเขต

เราอาจจะสังเกตได้ว่าในบางครั้งเราพบความคิด
สำคัญของ Thomas More ในเค้าโครงการเศรษฐกิจของ
ปรีดี ดังเช่น ในบทที่ ๔ ของหมวดที่ ๔ ว่าด้วยเรื่อง
“แรงงานที่เสียไปเพราะบุคคลที่เกิดมาหนักโลก” ปรีดีได้
สรุปว่า “ไม่มีวิธีใดที่ดีกว่าที่รัฐบาลจะประกอบการเศรษฐกิจ
กิจเสียเอง และหาทางที่จะบังคับและให้ราษฎรประเภทนี้
ทำงาน จึงจะใช้แรงงานของผู้ที่หนักโลกนี้เป็นประโยชน์
แก่บ้านเมืองได้” และเกี่ยวกับหลักแห่งการบังคับให้ทุก
คนทำงาน ปรีดีก็ได้กล่าวไว้ในบทที่ ๒ ของหมวดที่ ๕
ว่าด้วยเรื่อง “วิธีซึ่งรัฐบาลจะหาที่ดิน แรงงาน หุ่น” ว่า
“รัฐบาลอาจกำหนดให้ราษฎรที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี ขึ้นไป
จนถึง ๕๕ ปี ต้องทำงานตามคุณวุฒิกำลังและความ
สามารถของตน ต่อจากนั้นขึ้นไปราษฎรผู้นั้นจะได้รับ
บำนาญจนตลอดชีวิต และในระหว่างที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘
ปีก็ต้องเล่าเรียนและทำงานเล็กน้อยตามกำลังของราษฎร..

.....” และจุดมุ่งหมายของปรีดีก็ไม่แตกต่างกับ Thomas More (ในเรื่อง L'Utopie) กล่าวคือ ต้องการให้ทุกคนได้รับปัจจัยแห่งการดำรงชีพที่สำคัญๆ โดยปรีดีได้กล่าวต่อไปว่า “.....จะรับเงินเดือนจากรัฐบาลหรือจากสหกรณ์เหมือนข้าราชการในทุกวันนี้เงินเดือนนั้นจำต้องแตกต่างกัน ตามคุณวุฒิกำลังความสามารถของตน แต่อย่างไรก็ตาม เงินเดือนขั้นต่ำที่สุดจะเพียงพอแก่การที่ข้าราชการผู้นั้นจะซื้ออาหาร ซื้อเครื่องนุ่งห่ม สถานที่อยู่.....”

เค้าโครงการเศรษฐกิจของปรีดีจึงเปรียบเสมือน “ลัทธิโซเชี่ยลลิสต์ในฝัน” หรือ “ลัทธิโซเชี่ยลลิสต์ที่เกิดขึ้นจากเจตน์จำนง” เพราะจุดแรกเริ่มมิใช่ “การต่อสู้ระหว่างชนชั้น” แต่เป็นความประสงค์อันแน่วแน่ที่จะให้ประชากรทุกคนได้รับความมั่นคงในชีวิต ซึ่งความมั่นคงนี้ได้รับการคุกคามจากสภาพชีวิตและระบบเศรษฐกิจอันไม่เที่ยงแท้แน่นอน ซึ่งปรีดีได้กล่าวถึงไว้ในหมวด ๒ แห่ง เค้าโครงการเศรษฐกิจ ส่วนการแก้ไขนั้นก็กระทำได้โดยยึดถือระบบการประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร (หมวด ๓ ของเค้าโครงการ

เศรษฐกิจ) อันจะบรรลุผลได้โดยรัฐเข้าดำเนินการ
เศรษฐกิจเสียเอง “โดยรัฐบาลเป็นผู้จ่ายเงินเดือนให้แก่
ราษฎร...และต้องจัดให้มีสหกรณ์เป็นผู้นำสิ่งของซึ่งเป็น
ปัจจัยแห่งการดำรงชีวิตและเป็นผู้จำหน่ายสิ่งเหล่านี้เสีย
เอง” ความต้องการที่จะให้ประชากรทุกคนได้รับความ
มั่นคงในชีวิตนี้ บริติชได้กล่าวไว้อย่างละเอียดใน “เค้า
ร่างพ.ร.บ.ว่าด้วยประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร”

หวนกลับไปสู่คำบรรยายของศาสตราจารย์เคส์ของส
กัใหม่ ศาสตราจารย์ผู้นี้ได้บรรยายถึง Saint Simon
ซึ่งเป็นพลังกระตุ้นปริตีที่จะทำการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่
เคส์ของสก็ได้อธิบายอย่างเย้ยหยันไว้ว่า “การที่ถือว่าอุต
สาหกรรมเป็นหลักอันศักดิ์สิทธิ์นั้น.....บุคคลเหล่านี้ไม่
เห็นหรือว่าการดำเนินการเช่นนั้นเป็นสิ่งที่น่าขบขันเพียง
ไร...” แต่ในระยะที่ปริตีเขียนเค้าโครงการเศรษฐกิจนั้น
สตาลินเองก็ได้ดำเนินการแบบเดียวกัน และหลักนี้เป็น
หลักที่ประเทศด้อยพัฒนาที่ได้รับเอกราชหลังปี ๒๔๘๘
ส่วนใหญ่ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ ตั้งแต่ปี ๒๔๗๖ ความ
ปรารถนาที่จะทำการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้มาตรฐาน

การครองชีพที่ขัดแย้งกับอารยประเทศเป็นปัจจัยสำคัญ
ของนโยบายของปรีดี โดยปรีดีต้องการให้รัฐทำการ
พัฒนาอุตสาหกรรมด้วยการซื้อเครื่องจักรให้มากขึ้น

จากการศึกษาคำบรรยายของศาสตราจารย์เตส์ของส์
ปรีดีมีความประทับใจในลัทธิของ Charles Fourier
(ชาร์ลส์ฟูรีเอ) มาก การจัดระบบ “กอมมูน” (๑)
(commune) ของนักเศรษฐศาสตร์ฝรั่งเศสผู้นี้เป็นตัวอย่าง
แก่ปรีดีในเรื่อง “สหกรณ์” อันเป็นรากฐานแห่ง
การจัดระบบเศรษฐกิจ

เตส์ของส์ได้บรรยายถึง “กอมมูน” ของฟูรีเอ
ไว้ว่า “แทนที่จะถูกแบ่งเป็นส่วนสัดเนื้อที่ทั้งหมดของ
“กอมมูน” จะเป็นเนื้อที่ผืนเดียวอันกว้างใหญ่มีขนาด
ระหว่าง ๑๕๐๐ ถึง ๑๖๐๐ เฮกตาร์ นำมาใช้ทำการเพาะ
ปลูกที่ได้ผลดีแทนการเพาะปลูกซึ่งออกดอกผลน้อย อัน
การเพาะปลูกแบบหลังนี้มีได้ผลเนื่องจากการได้มีการแบ่ง
แยกที่ดิน มีการทำรั้วรอบขอบชิด และเนื้อที่ที่อยู่ใกล้
เคียงกันก็แย่งที่ดินและน้ำท่าก่อให้เกิดคดีความ และการ

(๑) ออกสำเนียงแบบภาษาฝรั่งเศส

สูญเสียเวลา ในทางตรงกันข้าม เมื่อไม่มีการทำรั้วรอบ
ขอบชิดและไม่มีการแบ่งแยกที่ดินแล้ว ก็อาจนำระบบ
ที่ดีที่สุดมาใช้เพื่อให้ที่ดินนั้นให้ผลเต็มที่ มีการใช้ลำน้ำ
ต่าง ๆ อย่างเสรีเพื่อการทตน้ำหรือเพื่อใช้เป็นพลังแรง
ผลิต.....

ในเรื่องที่เกี่ยวกับการหัตถกรรม โรงงานใหญ่ ๆ
ก็จะเกิดขึ้นแทนโรงงานเล็กๆ

จะมีการรวมตัวกันในเรื่องการค้า จำนวนพ่อค้าก็
จะมีเท่าที่จำเป็น “กอมมูน” จะทำการซื้อขายเอง ผู้
ผลิตและผู้บริโภคสามารถจะติดต่อกันเองได้ โดยไม่ผ่าน
คนกลางที่รวมรายได้ของสังคมไว้เสียหมด... เป็นการประ
หยัดได้อย่างดี...

ระบบกรรมสิทธิรวม (collectivisme) นี้ จะนำมา
ใช้ในครัวด้วย...ครัวจำนวน ๔๐๐ ครัว ซึ่งฟูรีเอได้แบ่ง
แยกไว้พร้อมด้วยอุปกรณ์ต่างๆ จะถูกรวมเข้าเป็นครัวๆ
เดียวซึ่งชาย หญิง และเด็กที่มีความสามารถในค้ำนั้น
จะเตรียมอาหารสำหรับประชากรของ “กอมมูน” ทุก

คน...”

ระบบครัวรวมนี้จะพบได้ในเค้าโครงการเศรษฐกิจของปรีดี ดังเช่น ในหมวดที่ ๔ บท ๒ (แรงงานเสียไปเพราะจัดเศรษฐกิจไม่เหมาะสม) ปรีดีได้กล่าวว่า “การบ้าน เช่น อาหาร ก็อาจจะร่วมกันทำเหมือนดังเช่นสโมสรหรือร้านจำหน่ายอาหาร ที่วันหนึ่ง ๆ มีคนมารับอาหารหลายสิบคน และอาจใช้คนปรุงอาหารเพียงคนหนึ่งหรือสองคนก็ได้”

และตามความเห็นของศาสตราจารย์เดส์ของส์ “พลังผลิตก็จะเพิ่มพูนขึ้นอันสืบเนื่องมาจาก มีการรวมการค้าและการบ้านการเรือน ชายและหญิงจำนวนมาก ซึ่งทำการบ้านการเรือนและการค้าอยู่ ก็จะหันไปทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดผลดีกว่า...” นอกจากนั้นเดส์ของส์ก็ได้กล่าวเสริมว่า “สังคมของฟูรีเอก็จะรับภาระเกี่ยวกับผู้เยาว์ ผู้ชรา และผู้ทุพพลภาพ ซึ่งแต่ละคนก็จะได้รับปัจจัยอันจำเป็นก่อนที่จะมีการแบ่งกันระหว่างผู้อื่น..” ซึ่งความเห็นดังกล่าวนี้คาดว่าปรีดีได้รับอิทธิพลมาเหมือนกัน

ในคำบรรยายเกี่ยวกับ “ประวัติแนวความคิดและ
ลัทธิโซเชี่ยลลิสต์...” ศาสตราจารย์เตส์ซองส์ได้นั้นถึง
Louis Blane (หลุยส์ บลังค์) และระบบ “โรงงาน
สังคม” (ateliers sociaux) ของนักเศรษฐศาสตร์ผู้หนึ่ง
ได้กล่าวว่า “ระบบจักรกลจะก่อให้เกิดการว่างงานก็แต่
ในสังคมที่ยึดในระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมและการแข่งขัน
กันเท่านั้น” (ปริตมิได้กล่าวถึงแนวความคิดนี้ไว้อย่าง
ละเอียดในเค้าโครงการเศรษฐกิจ) (๑) นอกจากนั้นแนว
ความคิดบางประการของหลุยส์ บลังค์ ซึ่งศาสตราจารย์
เตส์ซองส์ได้บรรยายไว้ก็มีอิทธิพลเหมือนปรีดีดังเช่นใน
เรื่องความเป็นอิสระ ของสหกรณ์ในด้านความสัมพันธ์
กับรัฐนั้น ปรีดีมิได้กล่าวไว้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นไปได้ที่
จะอธิบาย ความคลุมเครือเช่นนั้นโดยอาศัยแนวความคิด
ของหลุยส์ บลังค์ ที่ว่า “โรงงานสังคม” ก็เป็นแต่
เพียงระบบเฉพาะกาลก่อนที่จะมีการใช้ระบบคอมมิวนิสต์
กันขึ้น

นอกจากนี้ศาสตราจารย์เตส์ซองส์ได้กล่าวถึงหนังสือ

(๑) หมวดที่ ๔ บทที่ ๓ ว่าด้วย “แรงงานที่เสียไปโดยมิได้ใช้เครื่องจักรกล”

ชื่อของCabet (กาเบต์) ชื่อ “การเดินทางในอิการี่” (Voyage en Icarie) ว่า “เป็นระบบคอมมิวนิสต์ที่แท้จริง ซึ่งชุมชนเป็นเจ้าของทรัพย์สินและประชากรทุกคนเป็นข้าราชการ” ทำให้คิดว่าปรีดีได้อ่านหนังสือเล่มนี้ เพราะตามโครงการเศรษฐกิจประชากรแต่ละคนเป็นข้าราชการและได้รับปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต (๑)

แต่ในบรรดานักเศรษฐศาสตร์ฝรั่งเศสปี ๒๓๘๓ ซึ่งศาสตราจารย์เต็ลซงส์ได้ทำการวิเคราะห์นั้น Prudhon (ปรุดอง) เป็นผู้ที่ปรีดีได้นำหลักการมาใช้โดยตรง ดังเช่น นำความคิดของปรุดองที่เสนอให้มีการใช้ธนบัตรแทนมาใช้ระบบตัวเงินเช่นเช็กแทน หรือนำระบบหักกลบลบหนี้ของปรุดองมาใช้โดยที่ปรุดองเสนอให้มีการตั้งธนาคารแลกเปลี่ยนซึ่งปรุดองเรียกว่า ธนาคารของประชาชนและปรีดีเรียกว่าธนาคารแห่งชาติขึ้น การที่ปรุดองไม่ประสงค์ที่จะให้มีการใช้ธนบัตรนั้นก็เพราะต้องการที่จะเห็นวิธีการกินดอกเบี้ยหมดไป

(๑) หมวดที่ ๓ “การประกันความสุขของราษฎร” และ หมวดที่ ๕ บทที่ ๓ ว่าด้วย “การจัดหางาน”

แต่ระบบของปรีตินั้นมีจุดมุ่งหมายต่างไปกับระบบของปรุทองดังที่ได้เคยกล่าวมาแล้วว่าในปี ๒๔๗๓ ระบบเศรษฐกิจแห่งการหมุนเวียนของเงินตราได้แพร่ขยายไปในไทยผิดแผกแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น ปรีติต้องการให้ประชากรทุกคนเป็นข้าราชการเพื่อป้องกันมิให้ธนบัตรใช้มากเกินไป โดยวางหลักไว้ว่า “การจ่ายเงินเดือนนั้นจ่ายโดยเช็คของธนาคารแห่งชาติ ตามอัตราที่ราชภูรนั้นมีสิทธิได้รับ และให้หักกลบลบหนี้กับเงินที่ราชภูรนั้น ๆ เป็นลูกหนี้ต่อรัฐบาลหรือต่อสหกรณ์ในการซื้ออาหารเครื่องนุ่งห่มสถานที่อยู่และปัจจัยอื่น ๆ แห่งการดำรงชีวิต เมื่อหักแล้วราชภูรยังเป็นหนี้รัฐบาลหรือสหกรณ์อยู่เท่าใดราชภูรก็มีสิทธิจะฝากเงินนั้นไว้ต่อธนาคารแห่งชาติหรือใบกู้ของรัฐบาลหรือสหกรณ์” (๑)

นอกจากนี้ “ให้ธนาคารแห่งชาติกระทำการเหมือนดังธนาคารทั้งหลายและให้มีอำนาจออกธนบัตรและจำต้องให้รัฐบาลกู้เงินตามที่รัฐบาลต้องการตามคำสั่งของธนาคาร

(๑) เถาว์ร่าง พ.ร.บ. ว่าด้วยประกันความสุขสมบูรณ์ของราชภูร หมวดที่ ๓ ว่าด้วย “วิธีจ่ายเงินเดือน” โปรดดูหน้า ๕๖

๒. บทบาทที่วิกฤติกาลทางเศรษฐกิจ ของโลกมีต่อเค้าโครงการ-เศรษฐกิจ ของปรีดี

วิกฤติกาลทางเศรษฐกิจของโลกเป็นเหตุให้ตลาดต่างประเทศมีจำนวนจำกัดและราคาสินค้าถูกลง ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลกระทบกระเทือนต่อเศรษฐกิจที่ขึ้นอยู่กับการผลิตผลทางเกษตรและวัตถุดิบบางอย่างออกขายยังต่างประเทศ แต่การที่จะให้ประชากรทุกคนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีตามควรแก่สภาพนั้นมิใช่จะทำได้ด้วยการแก้ไขการจัดระบบเศรษฐกิจและสังคมเท่านั้น แต่การแก้ไขนี้ต้องมีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจเกิดความสมดุลย์และได้รับการดำเนินการหลายด้าน ปรีดีได้กล่าวไว้ในหมวดที่ ๘ แห่งเค้าโครงการเศรษฐกิจว่า “รัฐบาลจะต้องถือหลักว่า จะต้องจัดการกิจกรรมอุตสาหกรรมทุกอย่างให้มีขึ้นซึ่ง

(๑) เค้าร่าง พ.ร.บ. ว่าด้วยการประกอบการเศรษฐกิจ (มาตรา ๘ และ ๙)

ในที่สุดประเทศไม่จำเป็นที่จะต้องอาศัยต่างประเทศ ทั้ง
 นี้เพื่อป้องกันภัยอันตรายอันจะเกิดจากการปิดประตูการค้า
 ได้ เมื่อเรามีสิ่งที่ต้องการภายในประเทศครบถ้วนบริบูรณ์
 แล้ว แม้จะถูกปิดประตูการค้าก็ไม่เดือดร้อนอันใด”
 และปรีดีได้วิจารณ์ อคัมสมิธว่า “ผู้ที่หลงเชื่อในลัทธิ
 อคัมสมิธว่า ประเทศต่าง ๆ จะต้องแบ่งแยกการงานกัน
 ประเทศใดทำแต่กลสิกรรมก็ทำแต่กลสิกรรมไม่ต้องประกอบ
 การอุตสาหกรรมนั้น ความจริงเป็นหลักที่ดีในเมื่อประ
 เทศต่าง ๆ สัจจিতต่อกันไม่มีการปิดประตูค้ากคราคาแกล้ง
 กัน แต่ในปัจจุบันหาเป็นเช่นนั้นไม่ เราจำต้องดำเนิน
 การหลักของนักเศรษฐวิद्याเยอรมันผู้หนึ่งชื่อ เฟรดทริก
 ลิสต์ ซึ่งแสดงความเห็นว่า เยอรมันนี้ต้องทำตนให้เป็น
 รัฐบาลบริบูรณ์เสียก่อน กล่าวคือมีอุตสาหกรรม กลสิกรรม
 ศิลปวิทยาให้พร้อมบูรณ์ และเมื่อได้เป็นเช่นนั้นแล้ว จะมี
 การแข่งขันในระหว่างประเทศก็ควร”

วิกฤติกาลทางเศรษฐกิจของโลกทำให้ปรีดีเกิด
 ความเชื่อมั่นยิ่งขึ้นว่าจำเป็นที่รัฐจะเข้าดำเนินการด้าน
 เศรษฐกิจเสียเอง ถ้าต้องการให้การพัฒนาการเศรษฐกิจ

ที่สมคูลย์ได้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ในต้นปี ๒๕๗๖ ปรีดี ได้อ้างตัวอย่างประเทศนายทุนแห่งยุโรป เช่น เยอรมันนี ซึ่งปรีดีได้เขียนไว้ว่า “ในปัจจุบันนี้เองประเทศเยอรมันนี เห็นว่า บ้านเมืองจะสุขสมบูรณ์ได้ก็แต่รัฐบาลเป็นผู้ประกอบ การเศรษฐกิจ จึงได้มอบตำแหน่ง – รัฐบาลให้แก่ ฮิตเลอร์ ซึ่งเป็นผู้นิยม ในลัทธิที่รัฐบาลจัดทำเศรษฐกิจ เอง ในอังกฤษมีท่านแมคโดนาล ในฝรั่งเศสมีท่าน คาลาติเอร์เป็นหัวหน้าในรัฐบาล ท่านเหล่านี้... ..ดำเนิน ลัทธิที่ต้องการให้ราษฎรทำร่วมกับรัฐบาลและต้องการ การประกันของรัฐบาล.....”

๓. บทเรียนที่ได้รับจากโซเวียตรัสเซีย

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจ ๕ ปีของรัสเซีย ซึ่งเริ่ม วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๗๑ และสิ้นสุดลงปลายปี ๒๕๗๕ มีอิทธิพลเหนือปรีดีมาก แต่เป็นอิทธิพลในแง่ผลทาง ปฏิบัติมากกว่าในแง่แนวความคิด เพราะในระยะนั้น สภาพของไทยและรัสเซียคล้ายคลึงกันมาก กล่าวคือเป็น

ประเทศกสิกรรม มีพลเมืองน้อยและต้องการพัฒนา
อุตสาหกรรม สภาวะที่คล้ายคลึงกันนี้อาจจะทำให้ปรีดีคิด
ว่าเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะนำวิธีการบางอย่างของรัสเซีย
เข้ามาใช้ เช่นการวางแผนเศรษฐกิจขั้นเด็ดขาด (ซึ่งทำได้
เพราะรัฐเข้าควบคุมเศรษฐกิจเสียเอง) และการโอนที่ดิน
ให้เป็นของส่วนรวม ซึ่งนอกจากจะสามารถนำเครื่องจักร
กลมาใช้ในการเพาะปลูกได้แล้ว ยังมีส่วนช่วยให้มีแรง
งานเพื่อการอุตสาหกรรมหรือเพื่อการพัฒนาได้อีกด้วย

เมื่อพิจารณาเค้าโครงการเศรษฐกิจของปรีดีและ
เค้าร่างพระราชบัญญัติทั้งสองที่เสนอมาร่วมกันนั้นทำให้
สามารถกล่าวได้ว่า ในความคิดของปรีดีการพัฒนาการ
เศรษฐกิจอย่างมีแผนจึงเป็นงานระดับชาติชั้นสำคัญ ดัง
เช่น ในรัสเซีย

ปรีดีต้องการให้มีการจัดตั้งสถาบันซึ่งคล้ายกับ
สถาบันที่มีอยู่ในรัสเซีย เช่น ตามมาตรา ๑๐ แห่งเค้าร่าง
พ.ร.บ. ว่าด้วยการประกอบกิจการเศรษฐกิจ ปรีดีต้องการ
“ให้มีสภาหนึ่งมีหน้าที่จัดวางแผนเศรษฐกิจแห่ง
ชาติ” อันเป็นสภาซึ่งคล้ายกับองค์การวางแผนเศรษฐกิจ

กิจของรัสเซียชื่อว่า “Gosplan” และมีหน้าที่ “กำหนดการประดิษฐกรรมซึ่งจะเป็นกลสิกรรมและอุตสาหกรรมทั้งหลาย และการปรัวรกรรมคือ การขนส่งและคมนาคม การจัดสร้างที่อยู่ให้แก่วาษฏรทั้งหลายและจัดแยกการงานออกเป็นสหกรณ์ต่าง ๆ” และในหมายเหตุอธิบายความข้อ (๓) ปรีดีได้ระบุว่า “แผนในการปกครองก็ต้องอนุโลมตามแผนเศรษฐกิจแห่งชาติด้วย” นอกจากนี้ตามมาตรา ๑๑ แห่งเค้าร่าง พ.ร.บ. ว่าด้วยการประกอบกิจการเศรษฐกิจ “แผนเศรษฐกิจแห่งชาตินี้กำหนดประมาณว่าในปีหนึ่ง ๆ รัฐบาลจะทำได้อย่างไร.....” ปรีดีได้กล่าวถึงการวางแผนเศรษฐกิจไว้อย่างละเอียดในหมวดที่ ๑๐ ของเค้าโครงการเศรษฐกิจว่า ด้วย แผนเศรษฐกิจแห่งชาติ ว่า

“การวางแผนเศรษฐกิจแห่งชาตินี้ จะต้องคำนวณและสืบสวนเป็นลำดับต่อไปนี้

๑. จะต้องคำนวณและสืบสวนว่า บั๊จยัแห่งการดำรงชีวิตตามความต้องการของราษฎรนั้นมีอะไรบ้าง และจะต้องมีจำนวนเท่าใดจึงจะพอเพียงแก่ความสมบูรณ์

ของราษฎรตามควรแก่ความเจริญ.....

๒. เมื่อคำนวณและสอบสวนดังกล่าวในข้างต้นแล้ว ก็ต้องคำนวณและสืบสวนต่อไปว่าสิ่งเหล่านั้นถ้าจะทำขึ้นจะต้องอาศัยที่ดิน แรงงาน เงินทุน เป็นจำนวนเท่าใด.....

๓. จะต้องคำนวณและสืบสวนถึงที่ดิน แรงงาน เงินทุนของรัฐบาลที่มีอยู่ในเวลานี้และที่จะมีขึ้น เพื่อทราบกำลังแห่งการที่จะประกอบการเศรษฐกิจ.....

เมื่อเราคำนวณได้ดังนี้แล้วก็จะทราบได้ว่า เราจะเริ่มใช้แผนเศรษฐกิจแห่งชาติในท้องที่ใดก่อน และเริ่มการเศรษฐกิจใดก่อน เช่นนี้เป็นลำดับไปจนทั่วพระราชอาณาจักร”

แม้ว่าปรีดีจะยึดหลักแห่งการวางแผนเศรษฐกิจมาจากรัสเซียก็ตาม แต่ก็มีได้นำหลักแห่งการวางแผนเศรษฐกิจเป็นระยะ ๕ ปี มาใช้ นอกจากนี้แม้ว่าปรีดีจะมีจุดประสงค์อันปลายที่จะเห็นมาตรฐานการครองชีพของประชาชนชาวนาไทยทัดเทียมกับประเทศตะวันตกก็ตาม แต่ก็มีได้คำนึงถึงอัตราการเพิ่มของประชากรใน

อนาคต ซึ่งการละเมิดเช่นนี้ก็เป็นเรื่องที่น่าอภัยให้เพราะ
 ในระยะนั้นประชากรไทยเพิ่มจำนวนน้อยมากเนื่องจาก
 อัตราการตายสูง แต่อย่างไรก็ตามปรีดีก็ได้หาทางแก้ไข
 ข้อบกพร่องของเค้าโครงการเศรษฐกิจไว้แล้ว โดยระบุ
 ไว้ในมาตรา ๑๒ แห่ง “เค้าร่าง พ.ร.บ. ว่าด้วยการประ
 กอบการเศรษฐกิจ” ว่า “ในระหว่างเวลาที่ใช้แผน
 เศรษฐกิจแห่งชาตินั้น ถ้ามีเหตุจำเป็นต้องแก้ไขแผนเพราะ
 รัฐบาลจัดหาทุนและแรงงานไม่ได้ตามกำหนดก็ดี หรือ
 รัฐบาลมีทุนและแรงงานเพิ่มขึ้นก็ดี ให้กรรมการสภา
 แผนเศรษฐกิจแห่งชาติประชุมกันแก้ไขแผนนั้น ๆ แล้ว
 แจ้งผลมาให้มหาชนทราบ”

“ในเรื่องการดำเนินการให้เป็นไปตามแผน
 เศรษฐกิจนั้น ปรีดีถือตามระยะเฉพาะกาลของแผน
 เศรษฐกิจของรัสเซีย โดยดำเนินการที่ละขั้นคือ “เริ่มใช้
 แผนเศรษฐกิจแห่งชาติในท้องที่ใดก่อน และเริ่มการ
 เศรษฐกิจใดก่อน.....” ดังได้กล่าวมาแล้ว และเมื่อมีความ
 จำเป็นก็ “ต้องจ้างชาวต่างประเทศซึ่งเป็นผู้ชำนาญการ
 พิเศษมาใช้ไปพลางก่อน และอบรมคนของเราซึ่งจักต้อง

วางแผนการณ้อบรมไว้ด้วย” การจ้างชาวต่างประเทศนั้น
 ล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๔ และที่ ๕ ก็ได้ทรงกระทำมาแล้ว
 แต่ในสองแผ่นดินนี้การจ้างชาวต่างประเทศก็มีจุดประ
 สงค์ที่จะเสริมสร้างข้าราชการฝ่ายทหารและปกครอง ใน
 สมัยปรีดีการจ้างชาวต่างประเทศมีจุดมุ่งที่จะให้แผน
 เศรษฐกิจบรรลุผลเหมือนกับญี่ปุ่นในสมัยเมจิ และ
 รัสเซียในยุคดำเนินการตามแผนเศรษฐกิจห้าปีอันเป็น
 แผนเศรษฐกิจฉบับแรก

นอกจากจะกล่าวถึง “สภาที่มีหน้าที่จัดวางแผน
 เศรษฐกิจแห่งชาติ” แล้ว ปรีดีได้กล่าวถึง ธนาคาร
 แห่งชาติ อันมีบทบาทคล้ายคลึงกับ “Gosbank” ของ
 รัสเซีย กล่าวคือมีอำนาจออกธนบัตร เก็บภาษีของรัฐ
 และให้รัฐบาลกู้เงิน

แต่ธนาคารแห่งชาติของปรีดีมีข้อแตกต่างกับ
 “Gosbank” สองประการ ตามมาตรา ๘ แห่งเค้าร่าง
 พ.ร.บ. ว่าด้วยการประกอบการเศรษฐกิจ “ให้ธนาคาร
 แห่งชาติกระทำการเหมือนดังธนาคารทั้งหลาย และ
 ให้มีอำนาจออกธนบัตรโดยโอนกรมเงินตราในกระทรวง

พระคลังมหาสมบัติมาอยู่ในธนาคารชาติ โอนคลังจังหวัด
ต่าง ๆ ในเวลานี้เป็นสาขาของธนาคารแห่งชาติในจังหวัด
ต่าง ๆ” ในรัสเซียความต้องการที่จะให้มีธนาคารแห่งชาติ
เพียงแห่งเดียวไม่เคยประสบความสำเร็จ การยุบสาขาธนา
การที่ให้อำนาจเงิน ระยะยาวและมอบงานของสาขาธนาคารที่
ถูกยุบนี้ให้แก่สาขาของ “Gosbank” ทำแทบมิได้ให้ผล
เป็นที่น่าพอใจ เป็นเหตุให้รัฐบาลต้องออกกฤษฎีกาลง
วันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๗๔ อนุมัติให้ “Prombank” (หรือ
ธนาคารแห่งอุตสาหกรรมหนัก) แต่งตั้งตัวแทนไปประ
จําสาขาของ “Gosbank” ที่ทำหน้าที่ให้อำนาจเงินเพื่อการลง
ทุนพร้อมกับให้เปิดสาขาของตนเองได้และรับหน้าที่ใน
เรื่องการให้อำนาจเงินลงทุนอุตสาหกรรมระยะยาวมาจากสาขา
ของ “Gosbank” ในท้องถิ่นนั้น นอกจากนั้นกฤษฎีกาลง
วันที่ ๕ พ.ค. ๒๔๗๕ ก็ได้ตั้งธนาคารทำหน้าที่ให้อำนาจ
ระยะยาวโดยเฉพาะมีจำนวน ๔ ธนาคารด้วยกัน และแต่ละ
ธนาคารมีสาขาเป็นของตนเอง และเป็นอิสระจาก
“Gosbank” ซึ่งมีหน้าที่ให้อำนาจเงินระยะสั้นเพียงอย่างเดียว

ว่าด้วย การประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร) แก้ว
 ร้าง พ.ร.บ. ว่าด้วยการประกันความสุขสมบูรณ์ของ
 ราษฎร (มาตรา ๑๒) และแก้วร้าง พ.ร.บ. ว่าด้วยการ
 ประกอบการเศรษฐกิจ (มาตรา ๗) ระบุว่า เงินเดือนที่
 เหลือของราษฎร (หลังจากที่หักลบกลบหนี้กับเงินที่
 ราษฎรนั้นๆเป็นลูกหนี้ต่อรัฐบาลหรือสหกรณ์ในการซื้อ
 อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และสถานที่อยู่ ฯลฯ-มาตรา ๑๒
 แห่ง พ.ร.บ. ว่าด้วยการประกันความสุขสมบูรณ์ของ
 ราษฎร) อาจจะนำไปฝากไว้ต่อธนาคารชาติเป็นการ
 กระตุ้นให้ราษฎรออมทรัพย์และเกยชินต่อการใช้ตัวเงิน
 ซึ่งความคิดเช่นนี้เข้าใจว่าปรีดีได้รับมาจากรัสเซีย แต่
 ในรัสเซียมีการตั้งธนาคารออมสินขึ้นเป็นอิสระจาก
 "Gosbank"

นอกเหนือไปจากการที่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วน
 ร่วมในการพัฒนาโดยพลักกายและพล่งเงินแล้ว ปรีดีหวัง
 ที่จะเห็นประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านพล่งใจอีกด้วย
 ดังเช่นมาตรา ๑๓ แห่งแก้วร้าง พ.ร.บ. ว่าด้วยการประ
 ประกอบการเศรษฐกิจ "แผนเศรษฐกิจแห่งชาติจะเริ่มใช้ใน

เขตใดให้ประกาศเป็นราย ๆ ไป และให้ชี้แจงถึงที่ดิน
เงินทุน แรงงาน ของข้าราชการและกรรมกร และผู้ชำน
นาญการพิเศษว่าพอเพียงประการใด” และมาตรา ๑๑
แห่ง พ.ร.บ. เดียวกันระบุว่า “ให้แจ้งผลแห่งการกระ
ทำนั้นต่อมหาชนทุกสัปดาห์”

จากการพิจารณาเค้าโครงการของปรีดีและร่าง
พ.ร.บ. ทั้ง ๒ เราอาจจะกล่าวได้ว่าปรีดีมีจุดประสงค์ที่จะ
พัฒนาอุตสาหกรรมให้ได้ระดับสูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ ดัง
จะเห็นได้ชัดว่า หมวดที่ ๘ และหมวดที่ ๖ (บทที่ ๒)
ของเค้าโครงการเศรษฐกิจ ซึ่งตามหมวดที่ ๖ นี้ “ถ้า
รัฐบาลจัดทำสิ่งที่เราสามารถทำ ได้เองเสียให้เกือบหมด
แล้ว สินค้าออก ๑๓๘ ล้านนี้จะใช้แลกเปลี่ยนกับเครื่อง
จักรกลซึ่งเรายังไม่สามารถที่จะทำได้เราจะเห็นได้ว่าความ
เจริญของเราก็จะมีเพิ่มขึ้นสักปานใด.....” ส่วนระบบ
เศรษฐกิจที่ปรีดีหวังจะให้ดีขึ้นนั้นเราจะเห็นได้จากหมวด
ที่ ๕ (บทที่ ๑) ของเค้าโครงการเศรษฐกิจ “เท่าที่ได้
พิจารณาคำกล่าวหาของบุคคลบางจำพวกที่ต้องการให้
เอกชนมีที่นาอยู่นั้น มูลเหตุแห่งคำกล่าวนั้นเนื่องมาจาก

ผู้ที่ถือลัทธินิยม ให้เอกชนต่างคนต่างทำ และเสกแสงรั้ง
เหตุผลสนับสนุนซึ่งล่อใจเอกชนให้มีทรัพย์สินกลายเป็น
การให้สินบนโดยทางอ้อม และพวกรัฐบาลที่ชั่วฉ้อหนี้ยี้ด
ฝอในการที่ราษฎรจะละนามาสมัคร ในการทำงาน
อุตสาหกรรมอื่น ๆ ซึ่งราษฎรต้องอยู่ร่วมกันเป็นส่วน
มากๆและเกรงว่าถ้าราษฎรอยู่ร่วมกันเป็นส่วนมากๆเช่น
นี้จะเป็นการมีติมีร้ายของตนหรือตนเองอื่นแะ ไม่สามารถ
จะปฏิบัติให้ราษฎรได้รับความสุขสมบูรณ์ในทางเศรษฐกิจ
กิจได้ และเกรงว่าตนจะหลุดพ้นจากตำแหน่ง.....”

อีกประการหนึ่งปรีดีมีความเห็นว่าการพัฒนา
อุตสาหกรรมจะทำได้ก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงในด้าน
เกษตรกรรมเสียก่อน ปรีดีต้องการให้มีการจัดระบบ
รวมในด้านเกษตรกรรมอันมีผลให้มีแรงงานเพื่อการ
อุตสาหกรรมหรือพัฒนาการประเทศมากขึ้น

ปัญหาอยู่ที่ว่าความคิดนี้เป็นของปรีดีเองหรือปรีดี
ได้รับมาจากรัสเซียเมื่อเราพิจารณาวิวัฒนาการเศรษฐกิจ
ของรัสเซียตั้งแต่เริ่มมีการใช้แผนเศรษฐกิจระยะ ๕ ปี
เป็นต้นมาก็อาจจะกล่าวได้ว่าปรีดีได้รับความคิดดังกล่าว

มาจากรัสเซีย แต่เมื่อคำนึงถึงระยะเวลาที่แผนเศรษฐกิจ
ระยะ ๕ ปีของรัสเซียฉบับแรกได้สิ้นสุดลงก็อยู่ในปลายปี
๒๔๗๕ หรือเริ่มปี ๒๔๗๖ ก็ยังไม่อาจกล่าวได้ชัดเจนไปว่า
ปรีดีได้รับความคิดนี้มาจากรัสเซีย

จริงอยู่ที่ว่าในรัสเซียจัดระบบรวมในด้านเกษตร
กรรมและการนำเครื่องจักรมาใช้ในการเพาะปลูกมีผลให้
มีแรงงานเพื่อการพัฒนามากขึ้นจากปี ๒๔๗๒ ถึง ๒๔๘๑
จำนวนประชากรที่อพยพจากชนบทเข้าสู่ตัวเมืองมี ๒๒,๘
ล้านคน แต่ในปี ๒๔๗๕ จำนวนครอบครัวชาวนาทั้ง
หมดลดลงเพียงนิดเดียวเมื่อเทียบกับปี ๒๔๗๑

นอกจากนี้ระบบการรวมในด้านเกษตรกรรมใน
รัสเซียนี้มิได้มีจุดมุ่งหมายอันดับแรกที่จะให้มีแรงงาน
เพื่อการอุตสาหกรรมมากขึ้น แต่เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิด
ขึ้นจากการกำจัดที่ดินแปลงใหญ่ๆ ซึ่งในชั้นต่อมาเจ้าของ
ที่ดินผืนเล็ก ๆ ที่ได้รับการแบ่งที่ดินมา มีแนวโน้มที่จะ
ผลิตเพื่อการยังชีพของตนเท่านั้น อันก่อให้เกิดผลเสีย
ต่อการผลิตอาหารเพื่อส่งไปยังตัวเมืองต่าง ๆ ระบบการ
รวมในด้านเกษตรกรรมจึงต้องการแก้ปัญหานี้ก่อน

ในไทยปี ๒๔๗๖ นั้น พระนครและธนบุรีเท่านั้นที่เป็นเมืองที่มีประชากรมาก นอกจากโรงสี โรงเลื่อย และโรงงานผลิตปูนซีเมนต์แล้วแทบไม่มีอุตสาหกรรมประเภทอื่นอีกเลย ดังนั้นปัญหาการผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงดูประชากรในตัวเมืองจึงยังไม่มีปัญหาสำคัญ เหตุผลที่ปรีดีต้องการให้มีการตั้งระบบรวมในด้านเกษตรกรรม และการนำเครื่องจักรมาใช้ในการเพาะปลูกจึงแตกต่างกับรัสเซีย

เป็นที่แน่ชัดว่าได้มีการกล่าวเน้นถึงความต้องการที่จะใช้แรงงานให้เป็นประโยชน์มากที่สุดในเค้าโครงการเศรษฐกิจของปรีดี ดังเช่นในหมวดที่ ๔ (บทที่ ๑) ปรีดีได้กล่าวว่า “จะเห็นได้ว่าชาวนาซึ่งเป็นพลเมืองส่วนมากของประเทศไทย ทำนาปีหนึ่งคนหนึ่งไม่เกิน ๖ เดือน ยังมีเวลาเหลืออีก ๖ เดือนซึ่งต้องสูญเสียไป.....” แต่ข้อสังเกตดังนี้ตรงกับสภาพความเป็นจริงก็แต่ในภาคกลางเท่านั้น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการทำอุตสาหกรรมภายในครอบครัวหลังฤดูการเก็บเกี่ยว ส่วนในภาคใต้ก็ทำการประมงเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว นอกจากนั้นปรีดี

ได้กล่าวเสริมว่า (หมวด ๔ บทที่ ๑) “ ถ้าหากว่าเวลาที่เหลือ ๖ เดือนนี้ ราษฎรมีทางที่จะใช้ให้เป็นประโยชน์ในการประกอบการเศรษฐกิจได้แล้ว ความสมบูรณ์ของราษฎรก็ย่อมจะเพิ่มขึ้นได้.....การที่แก้ไขให้ราษฎรได้ใช้เวลาว่างที่เหลืออยู่นี้ให้เป็นประโยชน์ได้โดยวิธีปล่อยให้เอกชนต่างคนต่างทำนั้นสำเร็จได้อย่างไร ข้าพเจ้าเห็นว่าจะมีอยู่ที่แต่รัฐบาลที่กำหนดวางแผนเศรษฐกิจแห่งชาติ ให้ราษฎรได้ใช้เวลาที่เหลืออีก ๖ เดือนนี้เป็นประโยชน์ ”

นอกจากจะต้องการให้มีการใช้แรงงานด้านเกษตรกรรมเต็มที่แล้ว ปริศนาต้องการให้จำนวนแรงงานลดลงอีกเพื่อนำไปใช้ในด้านอื่นดังจะเห็นได้จากหมวดที่ ๔ (บทที่ ๒) “ แม้แรงงานที่ใช้ในการประกอบการเศรษฐกิจในระหว่าง ๖ เดือนก็ดี แรงงานเหล่านี้ยังเปลืองไปโดยใช่เหตุ..... เช่น ชาวนาที่ต่างแยกกันทำเป็นราย ๆ ไปดังนี้ แรงงานย่อมเปลืองมากกว่ารวมกันทำ ชาวนา รายหนึ่งย่อมเลี้ยงกระบือของตนเอง.....ต้องหาอาหารเอง แต่ถ้าชาวนารวมกันทำก็อาจประหยัดแรงงานลง เช่น

กระบือหนึ่งตัวชาวนาที่แยกกันทำจะต้องเลี้ยงเอง ถ้ารวมกันหลาย ๆ ตัวแล้วกระบือนั้นก็อาจรวมกันเลี้ยง และใช้คนเลี้ยงรวมกันเป็นการประหยัดแรงงานได้ส่วนหนึ่ง..... และแรงงานที่ยังเหลืออยู่ก็จะนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพเศรษฐกิจที่เรายังขาดอยู่.....”

ในขั้นต่อไปการประหยัดแรงงานก็อาจทำได้อีกด้วยการใช้เครื่องจักรกล (โปรดดูหมวดที่ ๔ ของเค้าโครงการเศรษฐกิจ) และในหมวดที่ ๑๐ ว่าด้วย “แผนเศรษฐกิจแห่งชาติ” ปรีดีได้กล่าวถึงการนำเครื่องจักรกลมาใช้ในการเพาะปลูกและการประหยัดแรงงานไว้อย่างละเอียด โดยยกตัวอย่างว่า การเพาะปลูกที่นา ๑๕ ล้านไร่จะต้องใช้ “แรงงาน” ถึง

ก. ถ้าใช้แรงคนผสมกับแรงสัตว์พาหนะเท่านั้น
สิ้นแรงงาน ๙๐ ล้านแรง

ข. ถ้าใช้เครื่องจักรกลในการไถ คราด หว่าน ลากขน ส่วนการเก็บเกี่ยวใช้แรงคนเมื่อเครื่องจักรกลยังนำมาใช้ไม่ได้ก็ต้องสิ้นแรงงาน ๓๒,๒๕๐,๐๐๐ แรง

ค. ถ้าใช้เครื่องจักรกลทั้งหมด ก็จะใช้แรงงาน

เมื่อคำนึงถึงวิวัฒนาการในด้านเกษตรกรรมของ
 รัสเซียในระยะต่อมา ปรีดีทราบหรือไม่ว่านอกจากจะนำ
 เครื่องจักรกลมาใช้ในการเกษตรกรรมเพื่อช่วยให้แรง
 งานได้รับผลดียิ่งขึ้นแล้ว ควรที่จะหาทางเพิ่มผลผลิตต่อ
 ไร่เป็นการแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการเพิ่มของประชากร
 อาจจะกล่าวได้ว่าปรีดีก็ได้ตระหนักถึงปัญหาหลังนี้เพราะ
 ในหมวดที่ ๕ (บทที่ ๑ การจัดหาที่ดิน) ปรีดีได้กล่าวว่า
 “เนื้อที่ดินได้กลับคืนมาเป็นของรัฐบาลเช่นนี้แล้ว ถ้าที่
 ที่มีระดับเดียวกันก็จะประหยัดค่าใช้จ่ายได้มาก เช่นการ
 ทำคูกันน้ำอาจจะทำน้อยลงได้ นอกจากนี้การใช้เครื่อง
 จักรกล เช่นการไถก็จะได้ดำเนินการติดต่อกันมีฉะนั้นจะ
 ต้องไถที่นี้แห่งหนึ่ง ที่โน้นแห่งหนึ่งเป็นการชักช้าเสีย
 เวลา และการบำรุงที่ดินโดยวิชาเทคนิคย่อมจะทำให้
 สะดวก เราจะเห็นได้ว่า ในเวลานี้ราษฎรยังหลงเชื่อโดย
 วิธีโบราณ แม้ผู้ชำนาญการกสิกรรมจะพร่ำสอนก็กินเวลา
 นาน เมื่อรัฐบาลเป็นผู้ประกอบการเศรษฐกิจเอง รัฐบาล
 อาจกำหนดกฎเกณฑ์ได้ ราษฎรซึ่งเป็นลูกจ้างของ

รัฐบาลก็จำต้องปฏิบัติตาม” และในบทเดียวกันปริทัศน์ก็ได้กล่าวว่า “ส่วนข้อที่ว่าผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของที่ดินจะไม่ตั้งใจบำรุงที่ดินนั้น เห็นว่าการเป็นไปได้ ก็เมื่อที่ดินรัฐบาลกลับซื้อเอามาเป็นของกลาง ก็เท่ากับว่าราษฎรทั้งหมดเป็นเจ้าของที่ดินนั้น เหมือนดังบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นมาก ๆ และเป็นผู้ออกกรรมสิทธิ์เช่นนี้ บริษัทนั้นจะมีบำรุงที่ดินของเขาออกหรือ เรากลับจะเห็นเป็นการตรงข้ามที่บริษัทที่มีที่ดินกลับจะบำรุงที่ดินของเขาดีกว่าเอกชนที่มีที่ดินเสียอีก เวลานี้เรามีผู้ชำนาญการกสิกรรมเป็นข้าราชการคอยดูแลแนะนำในการบำรุงที่ดิน ต่อไปเมื่อที่ดินเป็นของรัฐบาล เราก็คงมีข้าราชการที่เป็นผู้ชำนาญในการกสิกรรมที่จะตรวจตราบำรุงที่ดินด้วยอาศัยวิชาความรู้ ความชำนาญ ความสามารถเหมือนดังข้าราชการกสิกรรมในเวลานี้ ถ้าหากจะกล่าวว่าที่ดินจะไม่ได้รับการบำรุงขึ้นนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการพูดอย่างดูหมิ่นข้าราชการผู้ชำนาญการกสิกรรมโดยมิบังควร

ข้าพเจ้าเห็นเป็นการตรงกันข้าม ที่ที่ดินจะได้รับการบำรุงยิ่งขึ้นเช่นในการทคหน้า ในการปรับปรุงที่ดิน

และในการเพาะปลูก ที่จะใช้เมล็ดพันธุ์หรือปุ๋ยเหล่านี้
ผู้ชำนาญการกสิกรรมจะได้ใช้วิชาความรู้ความสามารถ
ของเขาเต็มที่ ไม่เหมือนกับปัจจุบันนี้แม้ผู้ชำนาญการ
กสิกรรมจะพร่ำสอนสักเท่าใด ราษฎรก็ไม่ใคร่จะเชื่อ
เพราะนิยมอยู่แต่ในแบบโบราณไม่เปิดหูเปิดตา.....”

แม้ว่าเค้าโครงการเศรษฐกิจของปรีดีจะ
มีวิธีการและจุดมุ่งหมายด้านเศรษฐกิจคล้าย
คลึงกับรัสเซียก็ตาม แต่ระบบทั้งสองก็ยังม
ีข้อแตกต่างกันมาก ข้อแตกต่างที่สำคัญคือ
ปรีดีไม่รับหลักแห่ง “การต่อสู้ระหว่างชน
ชั้น” อันเป็นหลักของทฤษฎีมาร์กซิสต์ ปรีดี
เป็นนักปฏิรูป มิใช่ชนกปฏิวัติ

ในหมวดที่ ๕ ว่าด้วย “วิธีซึ่งรัฐบาลจะหาที่ดิน
แรงงาน เงินทุน” ปรีดีได้กล่าวว่า “หลักสำคัญที่
ควรคำนึงก็คือ รัฐบาลจำต้องดำเนินวิธีละม่อม คือต้อง
อาศัยการร่วมมือระหว่างคนมั่งมีกับคนจน รัฐบาลจะ
ต้องไม่ประหังประหารคนมั่งมี” และในหมวดที่ ๕

(บทที่ ๓ การจัดหาเงินทุน) นั้น ปรีดีกล่าวว่า “ทุนทั้งสองประเภทนี้ รัฐบาลจะได้ด้วยวิธีไหน ตามวิธีที่กล่าวกันว่าเป็นวิธีคอมมิวนิสต์นั้น นักปราชญ์ในประเทศไทย ท่านว่าต้องริบทรัพย์ของเอกชน การริบทรัพย์นี้ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย เห็นว่ารัฐบาลควรจัดหาทุนโดยทางอื่น.....”

ท้ายที่สุดในหมวดที่ ๕ (บทที่ ๑ การจัดหาที่ดิน) ปรีดีได้กล่าวว่า “เวลานี้ที่ดินซึ่งทำการเพาะปลูกได้ตกอยู่ในมือของเอกชน ผลจากที่ดินนั้นย่อมได้แทบไม่คุ้มค่า..... เพราะชาวนาเวลานี้แทบกล่าวได้ว่า ๙๙ เปอร์เซ็นต์ ที่เป็นลูกหนี้เอาที่ดินไปจำนองหรือเป็นประกันต่อเจ้าหนี้ ฝ่ายเจ้าของเองก็เก็บดอกเบี้ยยหรือต้นทุนไม่ได้ หรือผู้ที่มีนาให้เช่า เช่นนาในทุ่งรังสิตเป็นต้น เจ้าของนาแทนที่จะเก็บค่าเช่าได้ กลับจำต้องออกเงินเสียค่านาเป็นการขาดทุนย่อยยับกันไปไม่ว่าคนจนหรือคนมีเงิน เจ้าของนาเป็นส่วนมากนิยมขายนาแม้จะต้องขาดทุนลงบ้าง หรือฝ่ายเจ้าหนี้ให้ชาวนายืมเงินก็อยากได้เงินของตนคืน

การบังคับจำนองหรือการเอาที่ดินออกขายทอดตลาดนั้น เวลานั้นราคาที่ดินก็ตกต่ำ ทั้งนี้เป็นผลที่ประ

กอบเศรษฐกิจรัฐบาลปล่อยให้เอกชนต่างคนต่างทำ เมื่อ
การเป็นเช่นนี้แล้ว ถ้ารัฐบาลจะซื้อที่ดินเหล่านั้นกลับคืน
มา ก็เชื่อว่าชาวนาเจ้าของที่ดินผู้รับจำนองทั้งหลายคงจะ
ยินดีไม่ใช่น้อย เพราะการที่ตนยังคงมีกรรมสิทธิ์อยู่ในที่-
ดิน หรือยังคงยึดที่ดินไว้เป็นประกันมีแต่จะขาดทุนอย่าง
เดียว การซื้อที่ดินกลับคืนมานั้นเป็นวิธีแตกต่างกับวิธี
ริบทรัพย์สินของคอมมิวนิสต์

ในเวลานี้รัฐบาลไม่มีเงินจะซื้อที่ดินได้เพียงพอแต่
รัฐบาลอาจออกใบกู้ให้เจ้าของที่ดินถือไว้ตามราคาที่ดิน
ของตน ใบกู้นั้นรัฐบาลจะได้กำหนดให้เงินผลประโยชน์
แทนดอกเบี้ยให้ตามอัตราดอกเบี้ยของการกู้เงินในขณะนี้
ซื้อ ซึ่งไม่เกินร้อยละ ๑๕ อันเป็นอัตราสูงสุดในกฎหมาย
เช่า.....” (จากการสำรวจของ Zimmerman ในปี
๒๔๗๓-๗๔ อัตราดอกเบี้ยไม่เคยต่ำกว่าร้อยละ ๑๕ เลย
ในภาคกลางเฉลี่ยแล้วร้อยละ ๒๕ และแถบคลองรังสิตถึง
ร้อยละ ๖๐)

แต่อย่างไรก็ดี นอกจากเจ้าของที่ดินจะได้รับเงินค
ชดเชยที่ดินของตนแล้ว ปัญหาที่มีอยู่ว่า “สหกรณ์”

(หมวดที่ ๗ - ค่าโครงการเศรษฐกิจ) ซึ่งปรีดีต้องการ
จะให้แพร่ขยายไปทั่วประเทศนั้นถือตัวอย่างมาจากรัสเซีย
หรือไม่?

ในต้นปี ๒๔๗๖ การรวมที่ดินทางเกษตรกรรม
ของรัสเซียอยู่ในขั้นเริ่มดำเนินการเท่านั้น มีการจัดตั้ง
“Kolkhoz” (นารวม) ^(๑) ขึ้นในปี ๒๔๗๒ และในปลาย
ปี ๒๔๗๕ การรวมที่ดินทางเกษตรกรรมก็มีเพียงร้อยละ
๖๑.๕ เท่านั้น ส่วนการจัดตั้ง “Sovkhoz” (นาของรัฐ)
^(๒) นั้นเริ่มในปี ๒๔๗๕

(๑) (๒) บันทึกของผู้เรียบเรียง

“คอลคอส” หรือ “นารวม” เป็นสหกรณ์ที่ได้ถูกสถาปนาขึ้น
และควบคุมดูแลโดยรัฐ ที่ดินเกษตรส่วนมากถูกรวมเข้าด้วยกัน แต่ชาวนามี
สิทธิที่จะมีบ้านของตนเอง มีสวนสำหรับปลูกผักหรือผลไม้เพื่อจำหน่ายใน
ตลาด และสามารถเลี้ยงสัตว์ของตนเองได้ การที่มีของส่วนตัวนี้ทำให้ที่ประ
ชุมขั้นสูงสุดของรัฐและของพรรคกังวล เพราะมันทำให้ความรู้สึกของกรรม
สิทธิเอกชนและจิตวิทยาแบบนายทุนนิยมคงเหลืออยู่

“คอลคอส” ถูกปกครองโดยบรรดาสมาชิกของตนเองประชุมกัน
ในที่ประชุมใหญ่ซึ่งในทางทฤษฎีมีอำนาจเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารและประ
ธานหรือผู้อำนวยการที่จะจัดการไร่นาตามกฎบัตรคอลคอส ที่ประชุมใหญ่เป็น

“สหกรณ์” ของปรีดีคล้ายคลึงกับ “คอลคอส” หรือ “ซอฟคอส”? จากเค้าโครงการเศรษฐกิจบางตอน เช่น “หมวดที่ ๓” ว่าด้วย “การประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร” ที่ว่า “ให้เป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่จะต้อง

ผู้ยืนยันแผนผลิตกรรมของนารวม รับหรือขับไล่สมาชิก และวางระเบียบหรือข้อบังคับทั่วไปเกี่ยวกับการเงินและการบริหาร โดยแท้จริงผู้อำนวยการ “ได้รับเลือกตั้ง” ภายหลังที่ได้รับแต่งตั้งโดยเจ้าหน้าที่ของพรรคและรัฐ

ก่อนปี ๒๕๐๐ “คอลคอส” ถูกบังคับให้ส่งมอบผลผลิตจำนวนหนึ่งแก่รัฐตามราคาที่รัฐกำหนดไว้ ซึ่งต่ำกว่าราคาที่รัฐจำหน่ายต่อในตลาด แต่ข้อบังคับนี้ได้ถูกยกเลิกไปในปี ๒๕๐๐ และรัฐได้เตือนคอลคอสว่าไม่อาจให้หลักประกันแน่นอนในเรื่องตลาดโดยอัตโนมัติอีกต่อไป ในตอนนั้นรัฐจะซื้อเฉพาะสิ่งที่ตนต้องการตามราคาที่แข่งขันกัน

ก่อนปี ๒๕๐๑ ได้มีข้อจำกัดประการที่สองต่อคอลคอสในรูปของสถานเครื่องจักรและรถแทรกเตอร์อันเป็นของรัฐซึ่ง “ให้เช่า” เครื่องจักรขนาดหนักทางเกษตรแก่คอลคอสภายใต้ “สัญญา” เป็นการแลกเปลี่ยนกับการชำระค่าเช่าด้วยผลผลิต สถานนี้จะให้เช่าเครื่องจักรและรถแทรกเตอร์ก็ต่อเมื่อพอใจกฎเกณฑ์การทำงาน แผนงานหรือการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ของคอลคอส สถานี้ถูกยกเลิกไปในปี ๒๕๐๑ และเครื่องอุปกรณ์ของสถานี้ถูกขายให้แก่การรวมต่างๆ

สำหรับแรงงานที่ตนได้ใช้ไปเพื่อ “คอลคอส” นั้น ชาวนาได้รับ

จ่ายเงินให้แก่ราษฎรทุกคน เป็นจำนวนพอกับที่ราษฎร
จะนำเงินนั้นไปแลกเปลี่ยนกับสิ่งที่ตนต้องการในการ
ดำรงชีวิต.....” และหมวดที่ ๑๑ (บทที่ ๓ การเศรษฐกิจ
กิจ) “รัฐบาลรับราษฎรทั้งหมดเข้าทำงานเป็นข้าราชการ

จ่ายค่าแรงงานตามจำนวนหน่วย “วันแรงงาน” ที่ตนได้ปฏิบัติสะสมมาใน
รอบปี “วันแรงงาน” เป็นเกณฑ์ผลิตที่กำหนดไว้อย่างफलการโดยกฎหมาย
ในปี ๒๔๔๒ รัฐวาทบัญญัติกับชาวนาให้ทำงานถึง “เกณฑ์” ซึ่งหาไม่แล้ว
จะได้รับโทษทางอาญาและปรับ และให้สะสมจำนวนขั้นต่ำสุดของหน่วย
“วันแรงงาน” ระหว่างปี ซึ่งหาไม่แล้วจะถูกเนรเทศไปไซบีเรีย โทษอาญา
ถูกยกเลิกไปในปี ๒๔๔๙ แต่โทษปรับยังคงอยู่ แม้จะมีโทษปรับชาวนายัง
นิยมทำงานให้กับไร่แปลงของตนเอง ซึ่งตนอาจปลูกอะไรได้ตามที่ต้องการ
และจำหน่ายในตลาดในราคาสูง

“ซอฟต์แวร์” หรือ “นาของรัฐ” จัดดำเนินงานโดยผู้อำนวย
การซึ่งรัฐมนตรีเกษตรแต่งตั้ง คนงานถูกรัฐจ้างและได้รับค่าจ้าง คนงานพวก
นี้ไม่ว่าจะเป็นชาวนาในเอกสารของทางการ แต่รวมอยู่ในประเภท “คนงาน
และลูกจ้าง”

-สำหรับรายละเอียดเพิ่มเติม โปรดดู โรเบิร์ต อี. วอร์ด และ รอย ซี.
แมจริตซ์ ระบบการเมืองปัจจุบัน-ยุโรป แปลโดย เสน่ห์ จามริก
และผู้อื่น, พระนคร, โรงพิมพ์ชวนพิมพ์ ๒๕๑๐ หน้า ๖๔๐-
๖๔๔

การ.....” หรือหมวดที่ ๑๑ (บทที่ ๔ - เสมอภาค)
 “ความเสมอภาคมีขึ้นได้ในสิทธิ์และหน้าที่ ซึ่งนอกจาก
 เสมอภาคกันบนหน้ากระดาษ ยังเป็นการเสมอภาคที่จะ
 เข้ารับราชการ.....” เราก็อาจกล่าวได้ว่า “สหกรณ์”
 ของปรีดีคล้ายกับ “ซอฟคอส” มากกว่า “คอลคอส”

แต่เมื่อพิจารณา “หมวดที่ ๕” (บทที่ ๑ - การจัด
 ชาติดิน) “เมื่อที่ดินได้กลับคืนมาเป็นของรัฐบาลเช่นนั้น
 แล้ว รัฐบาลจะได้กำหนดลงไปได้โดยหนักว่า การประ
 กอบการเศรษฐกิจในที่ดินนั้นจะแบ่งออกเป็นอย่างไร
 และจะต้องใช้เครื่องจักรกลอย่างไร ชนิดใด เป็นจำนวน
 เท่าใด การท่อน้ำจะต้องขุดคูหรือคันนาอย่างไร.....”
 และอีกตอนหนึ่งของหมวดและบทเดียวกัน “เมื่อที่ดิน
 เป็นของรัฐบาล ที่ดินจะได้รับการบำรุงยิ่งขึ้น เช่นในการ
 ท่อน้ำ ในการปรับปรุงที่ดิน และในการเพาะปลูกที่จะใช้
 เมล็ดพันธุ์ หรือปุ๋ยเหล่านี้ ผู้ชำนาญการกลสิกรรมจะได้
 ใช้ความรู้ความสามารถของเขาเต็มที่.....” การดำเนิน
 การที่กล่าวมานี้ใช้ใน “คอลคอส”

ดังนั้นจึงยังไม่สามารถจะกล่าวได้ว่าตามความคิด

ของปรีดี การดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายเกษตรกรรมรวมของรัฐนั้น รัฐต้องเข้าดำเนินการเสียเองหรือเปล่า แต่อย่างไรก็ดีข้อความบางตอนของเค้าโครงการเศรษฐกิจก็ระบุไว้ชัดว่า “สหกรณ์” มีความเป็นอิสระอยู่มาก ในหมวดที่ ๗ ว่าด้วย “การแบ่งงานออกเป็นสหกรณ์” ปรีดีได้เขียนไว้ว่า

“สหกรณ์เหล่านี้ ผู้เป็นสมาชิกของสหกรณ์ย่อมร่วมกันประกอบการเศรษฐกิจกรบรูป คือ

๑. ร่วมกันในการประดิษฐ์ (Production) โดยรัฐบาลเป็นผู้ออกที่ดินและเงินทุน สมาชิกสหกรณ์เป็นผู้ออกแรง

๒. ร่วมกันในการจำหน่ายและขนส่ง (Circulation) กล่าวคือ ผลที่สหกรณ์ทำได้นั้นสหกรณ์ย่อมทำการขนส่งและจำหน่ายในความควบคุมของรัฐบาล”

ความเป็นอิสระของ “สหกรณ์” ดังที่กล่าวมานี้มีส่วนคล้ายคลึงกัน “คอลคอส” ของรัสเซียในยุคเดียวกันมาก

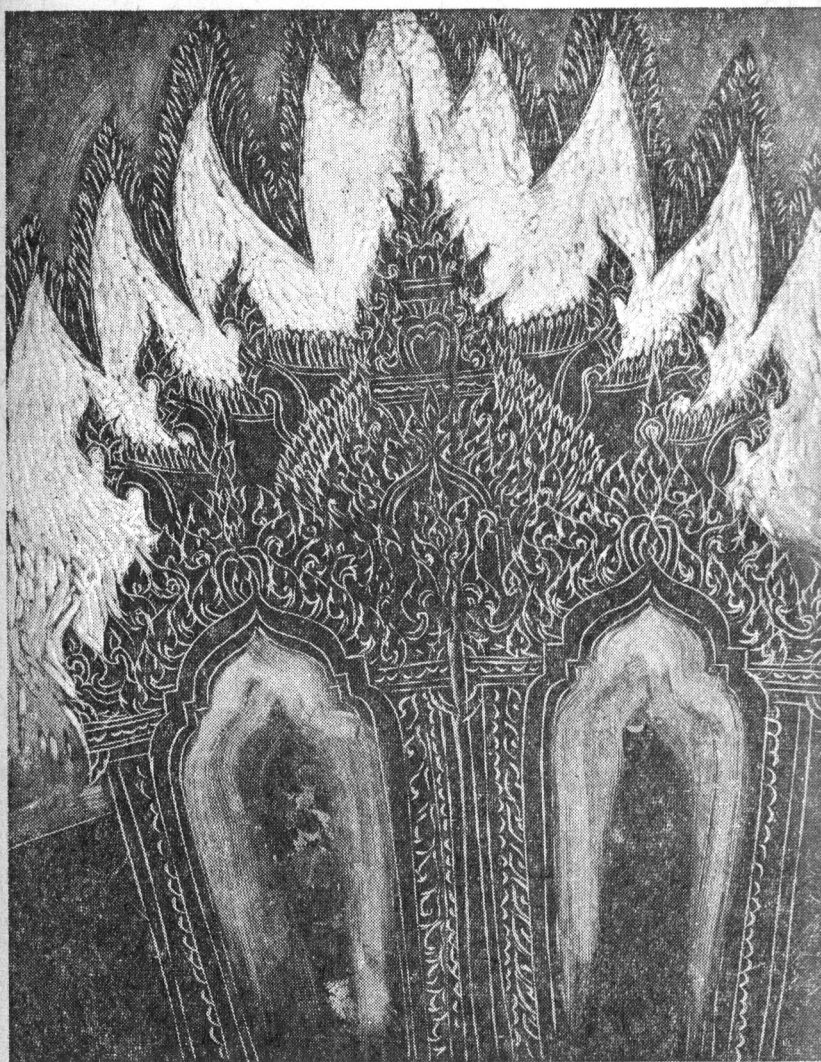
แต่เมื่อพิจารณา “เค้าร่าง พ.ร.บ. ว่าด้วยประกัน
 ความสุขสมบูรณ์ของร ษฎร” ตามมาตรา ๓ “ให้บรรดา
 บุคคลที่มีสัญชาติไทยซึ่งอยู่ในประเทศไทยถ้วนทุกคน
 ได้รับเงินเดือนจากรัฐบาล หรือจากสหกรณ์” และตาม
 มาตรา ๑๒ “ให้รัฐบาลหรือสหกรณ์จ่ายเงินเดือนราษฎร
 โดยวิธีใดวิธีหนึ่งดังต่อไปนี้.....” และมาตรา ๑๒
 วรรค ๒ ก็ได้ชี้ให้เห็นว่า “สหกรณ์” มีความเป็นอิสระ
 อยู่มิใช่น้อยโดยได้ระบุว่า จ่ายโดยเช็คของธนาคารแห่ง
 ชาติ ตามอัตราที่ราษฎรนั้น ๆ มีสิทธิได้รับ และให้หัก
 กลบลดหนี้กับเงินที่ราษฎรนั้น ๆ เป็นลูกหนี้ต่อรัฐบาล
 หรือต่อสหกรณ์ในการซื้ออาหาร เครื่องนุ่งห่ม สถานที่
 อยู่.....เมื่อหักแล้วราษฎรยังเป็นหนี้รัฐบาล
 หรือสหกรณ์อยู่เท่าใด ราษฎรก็มีสิทธิจะฝากเงิน
 นั้นไว้ต่อธนาคารแห่งชาติหรือใบกู้ของรัฐบาลหรือ
 สหกรณ์.....อันเป็นการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจ
 มากกว่า “คอลคอซ” และค่อนข้างจะขัดกับคำกล่าวที่ว่า
 “ร่วมกันในการประติษฐ โดยรัฐบาลเป็นผู้ออกที่ดิน
 และเงินทุน สมาชิกสหกรณ์เป็นผู้ออกแรง”

สรุปแล้ว ปรีดีเองก็ยังไม่ทราบแน่ชัดว่า 'สหกรณ์' มีลักษณะที่แท้จริงเช่นใด

แต่ในบางครั้ง ปรีดีก้าวไปไกลกว่าระบบรัสเซียในเรื่องที่ว่าสหกรณ์เป็นองค์การหนึ่งของรัฐ ดังเช่นในหมวดที่ ๗ ปรีดีได้กล่าวไว้ว่า เมื่อราษฎรได้ร่วมกันเป็นสหกรณ์มีบ้านอยู่เป็นหมู่ด้วยกันแล้ว การจัดให้สหกรณ์ได้มีการปกครองด้วยแบบเทศบาล (municipality) ย่อมทำได้สะดวกตลอดจนการอนามัยและการสาธารณสุข เช่น สหกรณ์จะได้จัดให้มีแพทย์ออกข้อบังคับว่าด้วยการรักษาอนามัยและการอบรมหมู่คนก็จะทำได้ง่ายเพราะสมาชิกอยู่ใกล้กัน เมื่อเสร็จจากการทำงานวันหนึ่ง ๆ สหกรณ์อาจออกข้อบังคับให้เรียนหรืออบรม การเรียนอาจเป็นโดยวิธีเรียนหนังสือ หรือแสดงภาพ ภาพฉาย ฯลฯ และพารแสดงอื่น ๆ การปราบปรามโจรผู้ร้ายก็สะดวก นอกจากนั้นในทางทหาร อาจอาศัยสหกรณ์เป็นเครื่องมือที่จะอบรมวิชาทหารบุคคลที่ถูกเกณฑ์หรือพวกกองเกินอัตรา (military preparation) การเกณฑ์ทหาร การระดมเหล่านี้ ย่อมเป็นการสะดวกด้วยประการทั้งปวง ฯลฯ”

ข้อความที่กล่าวมานี้โดยเฉพาะ “การจัดให้สหกรณ์
 ได้มีการปกครองด้วยแบบเทศบาล.....ตลอดจนการ
 อนามัยและการสาธารณสุข.....” มีความสำคัญถ้าเรา
 ทราบว่า การจัดตั้งสุขาภิบาล “เป็นรูปการปกครองแบบ
 เทศบาลแบบแรกที่มีขึ้นในไทย โดยระบุไว้ในกฎหมาย
 ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๔๕๑ และการที่ “สหกรณ์จะได้
 จัดให้มีแพทย์ออกข้อบังคับว่าด้วยการรักษาอนามัย.....”
 ก่อให้เกิดความรู้สึกว่า “สหกรณ์” เทียบเท่า “หน่วย
 ปกครอง” หน่วยหนึ่ง

แม้ว่าปรีดี.....จะไม่ได้กล่าวถึงการที่สมาชิก
 สหกรณ์จะมีที่ดินของตนเองก็ตามแต่ภายใต้อิทธิพลของ
 พวกโซเชี่ยลลิสต์ในแผ่นดิน ปรีดีได้ก้าวไปไกลกว่ารัสเซียใน
 เรื่องระบบกรรมสิทธิ์รวมและเรื่องการที่สหกรณ์เป็น
 องค์การ ๆ หนึ่งของรัฐ

เค้าโครงการเศรษฐกิจตรงกับ สภาพความเป็นจริงแค่ไหน ?

๑. การปรับเค้าโครงการเศรษฐกิจ ให้ เข้ากับสภาพความเป็นจริง

เจ้าของที่ดินเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งต่อปรีดีที่ต้อง
การปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจเพราะเจ้าของที่ดินซึ่งส่วน
ใหญ่เป็นเชื้อพระวงศ์ ยังคงรักษาสถานะของตนในทาง
สังคมแม้ว่าจะสูญเสียอิทธิพลทางการเมืองอันสืบเนื่องมา
จากการเปลี่ยนแปลงการปกครองและเป็นสาเหตุหนึ่งที่
ปรีดีไม่รับความคิดที่จะรับที่ดินของนายทุนโดยไม่มีการ
ชดใช้ค่าเสียหายตาม “หลักแห่งการต่อสู้ระหว่างชน
ชั้น” และยอมรับว่า “รัฐบาลอาจยอมยกเว้นให้เอกชน
ที่มั่งมีอยู่แล้วในเวลานี้หรือผู้อื่นซึ่งไม่ประสงค์จะเป็น

ข้าราชการประกอบการเศรษฐกิจของตนเอง เมื่อผู้นั้น
 แสดงได้ว่าการประกอบเศรษฐกิจตามลำพังของเขา
 เขามีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงชีวิตของเขาได้ตลอดแม้
 เจ็บป่วยหรือชราภาพ.....” และ “การประกอบการ
 เศรษฐกิจนั้นมีลักษณะการบางอย่างซึ่งเอกชนจะประ
 กอบตามลำพังได้ผล เช่น การ อาชีพอิสระ เช่น นักประ
 พันธ์ แพทย์ ทนายความ ช่างเขียน ครูในวิชาบาง
 อย่าง.....หรืออาชีพอื่น เช่น การโรงงานซึ่งเอกชน
 เป็นเจ้าของอยู่แล้วในเวลานี้ เมื่อผู้นั้นประสงค์จะทำต่อ
 ไปโดยไม่อยากเป็นข้าราชการแล้วก็อนุญาตเช่นเดียวกัน
 นอกจากนั้นจะขายให้แก่รัฐบาลและตนถือใบหุ้นกู้.....”
 (หมวดที่ ๕ บทที่ ๒-การจัดหาการงาน)

แต่ปรีดีก็มิได้กล่าวถึงสถานะของกรรมกรที่ทำงาน
 ในโรงงานเอกชน ซึ่งขัดต่อแผนปฏิรูปอันยึดหลัก
 โซเชียลลิสต์ที่มุ่งจะให้ทุกคนมีความมั่นคงในชีวิต แต่ใน
 ปี ๒๔๗๖ นอกเหนือไปจากโรงสีและโรงเลื่อยซึ่งมี
 กรรมกรส่วนใหญ่เป็นคนจีน “อุตสาหกรรม” ในยุคนั้น
 ก็เป็นอุตสาหกรรมภายในครอบครัว

การที่ปรีดีได้ตั้งข้อยกเว้นเกี่ยวกับการประกอบ
เศรษฐกิจของเอกชนนั้น นอกจากจะมุ่งหวังที่จะให้นาย
ทุนภายในประเทศมีทัศนคติที่ดีต่อตนแล้ว ปรีดียังไม่
ต้องการสูญเสียพันธมิตรดังเช่น อังกฤษและฝรั่งเศสอีก
ด้วย เพราะทัศนคติของทั้งสองประเทศที่มีต่อระบบการ
ปกครองแบบใหม่ของประเทศไทยเป็นปัญหาสำคัญ ใน
หมวดที่ ๑๑ บทที่ ๑ ว่าด้วย “เอกราชในเศรษฐกิจ”
ปรีดีได้กล่าวว่า “เมื่อเราจัดทำสิ่งอุปโลกนบริโลก บั๊จยั
แห่งการดำรงชีวิตพร้อมบูรณมีอาวุธในการป้องกันประ
เทศได้เพียงพอ และเรามุ่งการศึกษาได้ด้วยมีแรงงาน
ที่จะจัดให้ครอบครัวสั่งสอน เราจัดบำรุงอนามัยของราษฎร
โดยอาศัยวิธีที่รัฐบาลจัดการเศรษฐกิจเสียเอง.....แล้ว
จะมีประเทศใดเขามาราวี”

ความเกรงเช่นนี้ก็มีส่วนถูกต้อง เพราะสายสัมพันธ์
ระหว่างรัฐบาลไทยชุดใหม่กับอังกฤษ เริ่มเย็นชาขึ้น
ความสัมพันธ์ทางการทูตเข้าสู่ระดับปกติในปี ๒๔๗๗
ด้วยการแต่งตั้ง Sir Josiah Crosby เป็นเอกอัครราชทูต
ประจำประเทศไทย

ในทำนความสัมพันธ์กับฝรั่งเศสก็เช่นกัน สร้างความกังวลให้แก่ผู้นำไทยมิใช่น้อย ในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๔๗๓ ฝรั่งเศสซึ่งครอบครองอินโดจีนในยุคนั้นต้องทำการปราบกบฏขบวนการ Vietnam Quoc Dan Dang ซึ่งในขั้นต่อมาพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีนอันมี โฮจิมินห์ เป็นผู้นำ ได้ดำเนินการต่อสู้ ฝรั่งเศสทราบดีว่าระหว่างปี ๒๔๗๑ ถึง ๒๔๗๓ ที่กรุงเทพฯ โฮจิมินห์ได้ทำการควบคุมขบวนการคอมมิวนิสต์ในเอเชียอาคเนย์ในฐานะตัวแทนของ Comin-tern สำหรับดินแดนแถบนี้ และเมื่อคำนึงถึงการปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์อินโดจีน โดยฝรั่งเศสแล้ว การที่รัฐบาลไทยจะมีแนวโน้มเอียงไปในทางเป็นคอมมิวนิสต์ก็จะทำให้ฝรั่งเศสเป็นปฏิปักษ์อย่างแน่นอนที่สุด

ตามสถานการณ์ที่กล่าวมา ปรีดี ย่อมรู้ว่า การที่จะยึดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชาวอังกฤษและฝรั่งเศส เช่นเหมืองดีบุก การทำป่าไม้สักหรือกิจกรรมทางธนาคารและพาณิชย์มาเป็นของรัฐบาลไทยยังไม่เป็นสิ่งที่ควรกระทำในขณะนั้น

ในขณะเดียวกัน ปรีดิก็พยายามหาทางที่จะให้เพื่อน
 ร่วมชาติของตนเกิดความอบอุ่นใจโดยได้กล่าวไว้ในโครง
 การเศรษฐกิจ (หมวดที่ ๑๑ บทที่ ๑) ว่า “เมื่อเราจัดบ้าน
 เมืองของเราตามความเอกราชของเรามีอยู่ เรารักษาสัญญา
 และข้อตกลงกับเขา (ต่างชาติ) เราไม่เบียดเบียน
 หรือกีดกันอาชีพของเขามืออยู่ในเมืองไทยเวลานี้ เรายัง
 คงแลกเปลี่ยนสินค้ากับเขาคือซื้อสินค้าของเขาในประ
 เภทที่เราทำเองไม่ได้ เช่น เครื่องจักรกลเราซื้อเขามาก
 ขึ้น แทนที่จะซื้ออาหารจากเขาซึ่งเราทำของเราเองได้
 ทั้งนี้ “ต่างประเทศใดเขาจะมาข่มเหงเรา” ปรีดิเชื่อ
 ว่ามหาอำนาจอันหมายถึงอังกฤษและฝรั่งเศสซึ่งเป็นสมา
 ชิกองค์การสันนิบาตชาติจะดำเนินการอย่างสันติ โดยได้
 ยกตัวอย่างประเทศไทยระยะเปลี่ยนแปลงการปกครองว่า
 “แม้แต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองคราวนี้ ในชั้นแรก
 เรายกเลิกฝรั่งเศสว่าเขาจะข่มเหงหรือแต่เขาก็มีน้ำใจดีพอ
 ที่จะไม่มาข่มเหงอันใด ฝรั่งเศสเป็นสมาชิกสันนิบาตชาติ
ขอให้ดูการพิพาทระหว่างบริษัทน้ำมันอังกฤษกับ
 ประเทศเปอร์เซีย.....ประเทศเปอร์เซียถอนสัมปทาน
 บริษัทอังกฤษ ประเทศอังกฤษก็ไม่จู้จี้มาข่มเหง

ข้าพเจ้าคิดว่าเขามีธรรมพอ จึงนำเรื่องนี้ขึ้นว่ากล่าวใน
สันนิบาตชาติ แทนที่จะยกกองทัพไปรบ.....”

ดังนั้นเมื่อเกี่ยวกับผลประโยชน์ของต่างชาติ ปรีดี
จำต้องดำเนินการด้วยความรอบคอบและเพื่อพิจารณา
มาตรา ๓^(๑) แห่งเค้าร่าง พ.ร.บ.ว่าด้วยการประกอบการ
เศรษฐกิจแล้วจะเห็นได้ว่าในทางปฏิบัติ สถานประกอบ
การต่างๆ ของชาวต่างชาติจะไม่ได้รับการโอนมาเป็นของ
รัฐ เพราะในยุคนั้น เมืองตึก การทำป่าไม้อยู่ในกำมือ
บริษัทต่างชาติเกือบทั้งหมด ส่วนข้อ ๓ ของมาตรา ๓ ก็
มีความหมายมากเพราะบทบัญญัติข้อนี้มีได้มีผลบังคับต่อ

(๑) ตามมาตรานี้ “ตั้งแต่วันที่ใช้แผนการณเศรษฐกิจแห่งชาติเป็นต้นไป
ให้รัฐบาล มีอำนาจประกอบการเศรษฐกิจ.....เว้นไว้แต่การประ
กอบเศรษฐกิจซึ่งรัฐบาลให้สัมปทานแก่เอกชนมีอำนาจกระทำได้มีตัว
อย่างต่อเนื่อง

๑. การทำเหมืองแร่ ป่าไม้ และการประกอบกิจการอันเป็นสาธารณ
ูปโภค ซึ่งรัฐบาลได้ให้สัมปทานหรืออาญาบัตรไปแล้วในเวลานี้

๒. โรงงานของเอกชนที่ได้ตั้งอยู่แล้วในเวลานี้ รัฐบาลจะผ่อน
ผันให้คงตั้งได้ โดยออกสัมปทานให้

๓. ห้างร้านขายของเอกชนต่างด้าว ซึ่งมีสัญญาทางราชไมตรี
เป็นพิเศษกับประเทศไทย”

ชาวจีน เนื่องจากในขณะนั้นไทยไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับนานกิง (เมืองหลวงเก่าของจีน) นอกจากนี้ ตามมาตรา ๗^(๑) ข้อ ๓ แห่งเค้าร่าง พ.ร.บ. ว่าด้วยการประกอบกิจการเก็บภาษีทางอ้อม ใบยาสูบ ไม้ขีดไฟ เหลือ ฯลฯ ก็แสดงให้เห็นว่า ปรตียพยายามที่จะดำเนินการอันไม่มีผลกระทบกระเทือนถึงผลประโยชน์ของชาวต่างชาติโดยเฉพาะอังกฤษ เพราะในขณะนั้น โรงงานยาสูบที่สำคัญในไทยคือ The British American Tobacco Co.

ความวิตกกังวลดังนี้มีผลให้แขนงเศรษฐกิจส่วนใหญ่รอดพ้นจาก “การโอนมาเป็นของรัฐ” แต่ปรตียังมีความประสงค์ที่จะให้รัฐประกอบการเศรษฐกิจเสียเอง ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่าในการประกอบการเศรษฐกิจนี้ รัฐจะเอาเงินมาจากไหน ?

(๑) ตามมาตรานี้ “รัฐบาลจัดหาเงินทุนและเครดิตเพื่อประกอบการเศรษฐกิจดังต่อไปนี้

๑. โดยเก็บภาษีมรดก
๒. โดยเก็บภาษีเงินได้ของเอกชน
๓. โดยเก็บภาษีทางอ้อมใบยาสูบ ไม้ขีดไฟ เหลือ ฯลฯ....”

ทั้งเช่นประเทศด้อยพัฒนาอื่น ๆ ปัญหาใหญ่ที่ไทยประสบก็คือการขาดเงินทุน และต้องการเงินกู้จากต่างประเทศ ปรีดีได้ระบุงถึงการกู้เงินจากต่างประเทศไว้หลายแห่ง เช่น ในหมวดที่ ๕ บทที่ ๓ (ว่าด้วยแรงงานที่เสียไปโดยมิได้ใช้เครื่องจักรกล) แห่งเค้าโครงการเศรษฐกิจ “นอกจากนี้รัฐบาลยังอาจที่จะอาศัยชื่อเสียงและทรัพย์สินของรัฐบาลจัดการกู้เงินอันเป็นประกันดีกว่าเอกชน หรือรัฐบาลอาจตกลงกับต่างประเทศซื้อเครื่องจักรกลมาเป็นจำนวนมากซึ่งได้ราคาถูกและผ่อนส่งเป็นงวด ๆ ดังที่ต่างประเทศเคยทำมาได้ผลดี” และหมวดที่ ๕ บทที่ ๓ (ว่าด้วยการจัดหาเงินทุน) แห่งเค้าโครงการเศรษฐกิจก็ได้ระบุว่า “การกู้เงินอาจเป็นการกู้ภายในซึ่งรัฐบาลจะร่วมกับคนมั่งมีอยู่ในเวลานี้....หรือกู้จากต่างประเทศในเมื่อต่างประเทศยินดีให้กู้ ความจริงการกู้เงินจากต่างประเทศก็ควรนำเงินนั้นซื้อเครื่องจักรกลหรือวัตถุที่เรายังทำไม่ได้ภายในประเทศ....ถ้าเรากู้เงินจากต่างประเทศไม่ได้ เราก็อาจตกลงซื้อเครื่องจักรกลโดยตรงจากบริษัทในต่างประเทศและผ่อนส่งเป็นงวด ๆ เช่นบางประเทศเคยกระทำ....” “การซื้อเครื่อง

จักรกล....โดยใช่วิธีผ่อนส่ง” นี้ เป็นวิธีที่รัสเซียในยุค
นั้นนำมาใช้เพื่อให้แผนพัฒนาการเศรษฐกิจ ๕ ปี ได้
บรรลุผล

แต่อย่างไรก็ดี บัญหารายได้ของรัฐเป็นปัญหาที่จะต้องพิจารณา เช่นกัน ในเรื่องนี้ปรีดีได้ใช้วิธีเก็บภาษี เช่น ภาษีมรดก ภาษียาสูบ การกู้เงินภายใน ภาษีทางอ้อม การออกทะเบียนใบอนุญาตเล่นการพนัน และการออกสลากกินแบ่ง (มาตรา ๗ แห่งเค้าร่าง พ.ร.บ. ว่าด้วยการประกอบเศรษฐกิจ) จากแหล่งที่มาของรายได้ของรัฐบาลทั้งหมดนี้ ปรีดีตั้งความหวังไว้ในรายได้ที่ได้จากการออกทะเบียนใบอนุญาตเล่นการพนันนั้นไว้มาก เพราะปรีดีคาดว่าจะเก็บได้ปีหนึ่งถึง ๑๔ ล้านบาท^(๑) ซึ่งเทียบเท่ากับประมาณค่านทหารของไทยก่อนที่วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจจะบีบคั้นให้ลดรายจ่ายด้านนี้

๒. เค้าโครงการเศรษฐกิจมิได้

คำนี้ถึงสภาพความเป็นจริงเลย

จุดประสงค์อันปลายของเค้าโครงการเศรษฐกิจนั้น เมื่อมองในแง่เศรษฐกิจ แล้วมิได้คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงเลย จริงอยู่เป็นการถูกต้องและสมเหตุสมผลที่ต้องการให้ไทยพัฒนาและมีเศรษฐกิจหลายประเภทเพื่อให้ขึ้นอยู่กับตลาดต่างประเทศน้อยลง (๑) แต่ในความสำนึกของปรีดีเกี่ยวกับการที่ไทยด้อยพัฒนานั้น มีความรู้สึกว่าคุณค่าอันแท้จริงของประเทศไทยไม่ได้รับการรับรองเท่าที่ควรเจือปนอยู่ด้วยความรู้สึกดังกล่าวนี้ทำให้ปรีดีอ้างถึงมาตรฐานการครองชีพของรัฐตะวันตกที่เจริญแล้ว ในการกำหนดจุดประสงค์อันปลายของเค้าโครงการเศรษฐกิจ ความวิตกกังวลนี้เป็นเหตุให้ปรีดีหวังเห็นชาวไทยทุกคน “มีบ้านอยู่.....จะต้อง

-
- (๑) ในหมวดที่ ๘ ของเค้าโครงการเศรษฐกิจว่าด้วย “รัฐบาลจัดให้มีการเศรษฐกิจชนิดใดบ้างในประเทศ” (โปรดดูหน้า) ปรีดีได้ปฏิเสธไม่ยอมรับหลักของอดัมสมิธ ที่ว่า “ประเทศต่าง ๆ จะต้องแบ่งแยกการทำงานกัน ประเทศใดทำแต่การกลสีกรรมก็ทำแต่การกลสีกรรม ไม่ต้องประกอบการผลิตสาหร่าย....” ประเทศไทย “จำต้องดำเนินตามหลักของนักเศรษฐกิจวิทยาเยอรมันผู้หนึ่งชื่อ เฟรเดริก ลิสต์ ซึ่งแสดงความเห็นว่า เยอรมันนี้ต้องทำตนให้เป็นรัฐบริบูรณ์เสียก่อน....”

เป็นบ้านที่บุคคลธรรมดาอยู่ได้ด้วยความสะดวกและทนทานได้นาน เช่น ตึกเป็นต้น....และในการคมนาคมนี้เล่าต้องคิดถึง.....ว่ารถยนต์ที่ราษฎรครอบครองหนึ่งหรือในสหกรณ์หนึ่ง ๆ ควรมีใช้เช่น รถยนต์เหล่านี้ต้องเทียบสภาพของคนไทยที่จะให้มีสิ่งเหล่านี้เท่าเทียมกับคนที่อยู่ในประเทศที่เจริญแล้ว.....”(๑) แต่เมื่อพิจารณาการพัฒนาอุตสาหกรรมของไทยแล้วปัญหาจึงเกิดขึ้นว่า จุดประสงค์ของปรีดีที่จะให้ไทยเท่าเทียมอารยประเทศนั้นเป็นเรื่องที่ทำได้ในเวลาอันสมควรหรือไม่

เค้าโครงการเศรษฐกิจของปรีดีมีจุดประสงค์เป็นปลาย ๒ ประการคือ ๑. เศรษฐกิจ (การพัฒนาประเทศ) ๒. สังคม (การประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร) การพัฒนาประเทศเพื่อให้มาตรฐานการครองชีพเทียบเท่าประเทศตะวันตกนั้นเกือบจะเป็นความฝันอยู่แล้ว แต่การที่กำหนดเงินเดือนขั้นต่ำให้แก่ราษฎร” “ตั้งแต่วันประกาศใช้แผนเศรษฐกิจแห่งชาติเป็นต้นไป.....”^๒ โดยไม่รอว่าการพัฒนาจะให้ผลดีแค่ไหน

(๑) หมวดที่ ๑๐ ว่าด้วย “แผนเศรษฐกิจแห่งชาติ” โปรดดูหน้า ๘๒....

(๒) มาตรา ๓ แห่งเค้าร่าง พ.ร.บ. ว่าด้วยประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร (โปรดดูหน้า ๘๓)

เป็นความผ่นยิ่งไปกว่าอีกในประเทศไทยปี ๒๕๗๖ เป็นการไม่คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงเลยที่จะกำหนดว่า “บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๑ ปี ถึง ๑๘ ปี และบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๕๕ ปีขึ้นไป.....ไม่ต้องทำงานอันใดเว้นแต่เหตุฉุกเฉิน.....” (๑) ในการสำรวจสำมะโนประชากร ในปี ๒๕๘๐ บุคคลที่มีอายุเกิน ๕๕ ปีมีเพียงร้อยละ ๗,๓๖ ของประชากรทั้งหมด แต่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า ๒๐ ปีมีถึงร้อยละ ๕๒,๑๘ บุคคลที่รอให้ผู้อื่นหาเลี้ยงจึงจะมีอัตราสูง

ปรีดีเพื่อฝันมากเกินไปในการ “เกณฑ์” เพื่อนร่วมชาติเข้าทำการพัฒนาประเทศตามระบบแผนเศรษฐกิจแบบโซเชี่ยลลิสต์

ทั้งนี้มิได้หมายความว่าปรีดีขาดไหวพริบในเค้าโครงการเศรษฐกิจนี้ การนำ “ระบบกรรมสิทธิ์รวม” มาใช้ในไทยมิใช่เป็นผลสืบเนื่องมาจาก “การต่อสู้ระหว่างชนชั้น” แต่เป็นวิธีหนึ่งที่ป้องกันมิให้ปรากฏการณ์เช่นนั้นเกิดขึ้น และขยายตัวออกไปถ้าการพัฒนา

(๑) มาตรา ๙ แห่งเค้าร่าง พ.ร.บ. ว่าด้วยประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร (โปรดดูหน้า ๙๕)

อุตสาหกรรมดำเนินไปในรูปแบบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม (๑)
 นอกจากนี้ในบทสรุปเค้าโครงการเศรษฐกิจ ปรีดีได้
 กล่าวถึงโลกพระศรีอารีย์เพื่อกระตุ้นให้ชนชาวไทยร่วม
 กันพัฒนาประเทศ สรุปแล้วเพื่อให้มีการยอมรับระบบ
 ซึ่งส่วนหนึ่งยึดถือหลักแห่งกรรมสิทธิ์รวม ปรีดีละเว้น
 ที่จะกล่าวถึงลัทธิมาร์กซิสต์แต่กลับกล่าวถึงคุณค่าทั้ง
 หลายซึ่งชนชาวไทยทราบดีอยู่แล้ว

อย่างไรก็ตามปรีดีมิได้ตระหนักถึงสภาพความเป็น
 จริงเมื่อต้องการให้ชนชาวไทยร่วมกันพัฒนาประเทศ
 ภายใต้การนำของรัฐ ปรีดีได้นำเหตุผลที่ว่าชาวนิยม
 เป็นข้าราชการมาเป็นข้ออ้าง แต่ข้ออ้างเช่นนี้ก่อน
 ข้างจะไร้เพียงสาอยู่สักหน่อย เพราะการที่ชาวนิยม
 เป็นข้าราชการนั้น ก็เพราะว่าอาชีพนี้เป็นทางเดียวที่จะ
 ถีบตัวเองให้สูงขึ้นในสังคมและกิจกรรมด้านการค้าและ
 อุตสาหกรรมอยู่ในกำมือชนชาวจีน และต่างก้าวประ
 กอบกับนิสยคนไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบการบังคับบัญชา
 หรือทำงานตามเวลาที่กำหนด ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้

(๑) หมวดที่ ๙ “การป้องกันความยุ่งยากในปัญหาเรื่องนายจ้างและ
 ลูกจ้าง” (โปรดดูหน้า ๗๙)

คนไทยจึงปล่อยให้ชาวจีนทำงานรับจ้างแลกเงินเดือน และพอใจที่จะประกอบอาชีพทางกลีกรรมมากกว่าเพราะมีเวลาว่างเหลือเฟือ

ยังมีเหตุผลอื่น ๆ อีกนานาประการที่ชนชาวไทย ในระยะนี้ ยังไม่พร้อมที่จะร่วมกันพัฒนาประเทศ เหตุผลที่สำคัญคือชนชาวไทยยังไม่ตระหนัก ถึงผลเสียที่เกิดจากการค้อยพัฒนา วิกฤติกาลทางเศรษฐกิจของโลกก็ก่อให้เกิดผลเสียในกัน เศรษฐกิจเท่านั้น การที่จะทำให้ชนชาวไทยเล็งเห็นความจำเป็นที่จะต้องแก้ปัญหาค้อยพัฒนา นั้นจะต้องมีผลสืบเนื่องมาจากอัตราการเพิ่มของประชากร ซึ่งในยุคนี้ปัญหานี้ยังไม่เกิดขึ้น นอกจากนั้นจะต้องให้ชนชาวไทย “ถูกเกณฑ์” ในทางการเมืองอีกด้วย แต่การปฏิวัติปี ๒๔๗๕ เกินขึ้นด้วยน้ำมือของชนกลุ่มน้อยที่เป็นข้าราชการทหารและพลเรือน ประชาชนมิได้มีส่วนร่วมด้วย ภาวะเช่นนี้มิได้เป็นผลดีต่อการดำเนินการให้เป็นไปตามเค้าโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติเลยเพราะขาดการสนับสนุนจากประชาชน เค้าโครงการเศรษฐกิจเป็นแต่เพียง “ความ

ผ่น" เท่านั้น

หมวด ๓

ผู้นำไทยได้ให้การ
ต้อนรับเค้าโครงการ
เศรษฐกิจอย่างไร ?

บทที่ ๑

การประชุมของคณะกรรมการ พิจารณาเค้าโครงการเศรษฐกิจเมื่อ วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๔๗๖^(๑)

เค้าโครงการเศรษฐกิจของปรีดีได้ถูกนำเสนอ
ต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีทรสและความคิดเห็น
แตกแยกกันเป็นสองฝ่าย ท้ายที่สุดจึงได้มีการแต่งตั้ง
คณะกรรมการพิจารณาเค้าโครงการเศรษฐกิจขึ้น
อันประกอบด้วยสมาชิก ๑๔ ท่านคือ

๑. หลวงคหบดีกรรม
๒. หลวงเดชสหกรณ์
๓. หลวงเทศาภิวงศ์ วราวัณน์
๔. พ.อ. พระยาทรงสุรเดช
๕. นายทวี บุญยเกษตร

(๑) ผู้แปลได้ยึดถือหนังสือของ วิเทศกรณีย์ “ความเป็นมาแห่งประชาธิปไตยของไทย” หน้า ๑๒๗-๑๕๑ ประกอบการแปล เพื่อ
เคารพในคำกล่าวของกรรมการแต่ละท่าน

๖. นายแนบ พหลโยธิน
๗. หลวงประดิษฐ์มนูธรรม
๘. นายประยูร ภมรมนตรี
๙. พระยามโนปกรณนิติธาดา
๑๐. พล.ร.ท. พระยาราชวังสัน
๑๑. นายวิลาศ โอสถานนท์
๑๒. พระยาศรีวิศาลวาจา
๑๓. ม.จ. สกลวรรณากร วรวรรณ
๑๔. หลวงอรรถสารประสิทธิ์

คณะกรรมการ ฯ ได้ประชุมกันเมื่อวันที่ ๑๒
มีนาคม ๒๔๗๖

ปรีดี ฯ ได้แถลงต่อที่ประชุม โดยอ้างถึงประกาศ
ข้อ ๓ ของคณะราษฎรซึ่งมีใจความว่า “จะต้องบำรุง
ความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจโดยรัฐบาล
จะจัดหางานให้ราษฎรทุกคนทำและจะวางโครงการ
เศรษฐกิจแห่งชาติไม่ปล่อยให้ราษฎรอคอย” โครงการ
ที่ตนเสนอนี้ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ แต่รวมทั้งหลักระบบ
นายทุนและโซเซียลลิสต์ ปรีดีเห็นว่า “ถ้าพวกคอมมิว

นิสต์อ่านจะติเตียนมากกว่าเพราะยังรับรองพวกมั่งมีให้มีอยู่” พร้อมกับยอมรับว่า “ตัวเลขที่อ้างบางตอนจะถือเคร่งครัดไม่ได้ เป็นแต่เพียงอุปมาอุปมัยพอเป็นเค้าเท่านั้น”

นายทวี บุญยเกตุ ได้กล่าวสนับสนุนเค้าโครงการเศรษฐกิจว่า “โครงการอันนี้มีได้บริบทพยัสสินของใคร ไม่ได้เอาผู้หญิงมาเป็นของกลาง ไม่ได้บังคับหรือเกณฑ์คนทั้งหมดให้ทำงานสหกรณ์ ไม่ได้เกณฑ์คนให้มาเป็นทาส ความประสงค์ก็คือต้องการให้ราษฎรทุกชั้นได้รับการประกันจากรัฐบาล.....และต้องการให้ผู้มีกำลังทรัพย์ที่ได้ทำมาหากินอยู่ก่อนแล้วคงดำเนินการต่อไป....จะช่วยเหลือก็แต่ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลเท่านั้น.....และไม่ต้องวิตกว่าสหกรณ์จะไม่มีคนทำงาน เพราะในเวลานี้มีคนว่างงานอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อรับรองว่าจะให้ความสุขแก่เขา ใครเล่าจะไม่อยากมีความสุข.....?”

นายทวี บุญยเกตุ ได้กล่าวต่อไปว่า “รัฐบาลจะจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นโดยซื้อที่ดินจากเจ้าของที่ดิน โดยออกไปบอนด์และให้ดอกเบี้ยตามสมควร.....และเมื่อสหกรณ์

ได้นือที่นาตามจำนวนที่ต้องการแล้ว สหกรณ์ก็ประกาศ
เรียกกรรมกรหรือที่หลวงประดิษฐ์มนูธรรมเรียกว่า
ข้าราชการ เฉพาะผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาล
กับผู้ที่ไม่มีอาชีพอย่างอื่น.....ส่วนผลประโยชน์ที่ได้จาก
รัฐบาลกับผู้ที่ไม่มือาชีพอย่างอื่น.....ส่วนผลประโยชน์
ที่ได้จากการกระทำ (ของกรรมกร) ก็เป็นของสหกรณ์
ทั้งสิ้น สหกรณ์เป็นผู้ชนและผู้ขาย เมื่อได้เงินมาเท่าใด
เหลือจากเงินเดือนแล้วก็หักเอากำไรไว้แบ่งออกเป็น
ส่วน ๆ ถือไว้เป็นทุนสำรองบ้าง เป็นทุนที่จะเปิดสมาคม
และความเจริญของสหกรณ์บ้าง คิดเฉลี่ยให้แก่สมาชิก
ของสหกรณ์บ้าง”

ในเรื่องเงินค่าจ้างแก่สมาชิกของสหกรณ์นั้น
นายทวิว ได้วางหลักไว้ว่า “ให้สอบสวนคูดึงกำลัง
แรงงานของชาวนาคนหนึ่งที่มีร่างกายอ่อนแอที่สุด
ขี้เกียจและโง่ที่สุด ว่่างานชิ้นหนึ่งๆ ที่สหกรณ์จะให้
ทำนั้นต้องสิ้นเวลาแรงงานเท่าใด และจะคุ้มกับราคาสิน
เท่าใด และพิจารณาคว่าเงินที่ได้มานั้นจะใช้จ่ายในสิ่ง
จำเป็นแก่ชีวิต เช่น ค่าอาหารและเครื่องนุ่งห่มเป็นต้น

เมื่อทราบอัตราและวางไว้ลงไปเป็นที่แน่นอนแล้วก็ไม่
ต้องเสียเวลาคอยควบคุม ส่วนคนงานใดที่ทำงานเสร็จ
ก่อนคนงานนั้นก็ได้รับที่นอนหรือใช้
เวลาที่เหลือไปทำงานให้แก่สหกรณ์ เพื่อเป็นการหา
รายได้ให้งอกเงย....”

ม.จ. สกลวรรณกร วรวรรณ ได้เน้นโดยอาศัย
การสำรวจของ Zimmerman ว่า “ความเป็นอยู่ของ
ชาวนาไทยนั้นดีกว่าชาวอินเดียและจีนเท่าตัว ทางภาค
เหนือ นั้น “ค่าส่วนเกิน” (surplus value) ตกแก่
คนพื้นเมืองส่วนมาก”

ซึ่งปริศนา ได้ตอบว่า “ในเรื่องที่ดินไม่ได้ต้อง
อาศัยหลัก “ค่าส่วนเกิน” ของคาร์ล มาร์กซ์เลย แต่อาศัย
ที่ว่าแรงงานของคนไทยเสียไปปีหนึ่งๆ มาก จะทำอย่างไร
จึงจะใช้แรงงานให้เป็นประโยชน์.....เราต้องเทียบของเรา
กับประเทศที่เจริญแล้ว จึงจะเห็นว่าเราแค้นแค้นเพียงใด
เราต้องพยายามทำให้ถึงเขา”

ม.จ. สกล ๖ “เป็นช่วงเวลาที่เหลือของคนงาน
ต่างๆ เหมือนกัน แต่แม้จะเป็นเวลา ๖ เดือน ก็เป็น

ความสุขสบายของเขาก็เป็นการดีที่จะปล่อยให้เขามีเวลาพักมากๆ”

ปรีดีฯ “ถ้าจะพูดถึงความสุขส่วนตัวราษฎรถ้าไม่
ต้องทำงานเสียเลยก็ยิ่งชอบใจ.....แต่เห็นว่าถ้าจะพิจารณา
ถึงประโยชน์ของประเทศแล้ว การว่างงานเกินไปใช้
ไม่ได้ คือเราจะถูกรุกรานในทางเศรษฐกิจมากขึ้นทุกที
.....ไม่ยอมรับว่ามีเวลามากเป็นของดี เพราะเราไม่มี
โอกาสเทียมหน้าต่างประเทศเขา”

ม.จ. สกลฯ อยากให้เดินแบบ compromise คือ
ร่วมกับพวก capitalist....ข้าพเจ้ายังพอใจความเห็นของ
นายซิมเมอร์แมนอยู่ เราค่อยเป็นค่อยไปก็ได้”

ปรีดีฯ “ข้าพเจ้าไม่ใช่คนกรุงเทพฯ จึงรู้หัวอก
คนบ้านนอกดี โดยได้รับความยากจน เพื่อนในหัวเมือง
ยังยากจนอีกมาก นายซิมเมอร์แมนไม่เคยอยู่อย่าง
ยากจนในเมืองไทย ผู้ที่ไม่เคยประสบแล้วจะรู้จักได้
อย่างไร สำนวนที่ไหนเจ้าหน้าที่ก็เตรียมผัดหน้าไว้ต้อนรับ
แม้ข้าราชการ ในกรุงเทพฯ ออกไปก็ไม่เห็น ของจริงแท้
และทั้งตนเองก็สบาย ไม่เคยทุกข์ร้อนเหมือนชาวนาที่ทน

ทุกข้ออยู่ในเวลานี้”

ม.จ. สกล ฯ “พริวิตินั้นแล้วแต่ความเคยชิน
หากว่าเคยอยู่อย่างไร ก็ชินอย่างนั้นไม่รู้จักลำบาก
จึงอยากให้เคารพกรรมสิทธิ์ของบุคคลให้มาก”

ปรีดี ฯ “โครงการนี้เราต้องการเคารพกรรมสิทธิ์
ของเอกชนเหมือนกัน เช่นที่ที่เป็นบ้านอยู่เราก็ไม่
เกี่ยวข้องวันแต่จำเป็น การที่ต้องรวมนี้ก็เพราะที่ดิน
ของเจ้าของต่างๆ มีเป็นหย่อมๆ ไม่สะดวกแก่การ
ควบคุมและทางวิทยาศาสตร์”

ม.จ. สกล ฯ เห็นคล้ายตามกล่าวว่า “ข้าพเจ้า
เห็นด้วยให้รวมที่ดินนอกเมืองเป็นกสิกรรม และยังเห็น
ต่อไปว่า ควรรวมในเมืองเป็นหัตถกรรม และที่อยู่ควร
จัดวางโปรแกรมไว้ว่า ที่ใดเป็นที่หัตถกรรมและที่ใด
เป็นที่กสิกรรม” และท้ายที่สุด ม.จ. สกล ฯ เห็นชอบ
ที่จะให้ตีพิมพ์เค้าโครงการเศรษฐกิจ

กรรมการอีก ๕ ท่านสนับสนุนเค้าโครงการ
เศรษฐกิจ คือ หลวงเดชสหกรณ์ หลวงเทศาภิวงศ์
รวิวัฒน์ นายแนบ พหลโยธิน นายวิลาศ โอสถานนท์

และหลวงคหกรรมบดี

ในจำนวนกรรมการที่เป็นปฏิปักษ์ต่อเค้าโครงการเศรษฐกิจนั้น พล. ร.ท. พระยาราชวังสันเป็นผู้ที่มีความคิดเห็นรุนแรงน้อยที่สุด โดยได้กล่าวว่า “ตามหนังสือโครงการที่ข้าพเจ้าได้อ่านนั้นเป็นหนังสือ ideal ข้าพเจ้ามีความนิยมนัยหลักนี้ แต่การกระทำนั้นอีกอย่างหนึ่งซึ่งต้องวิเคราะห์ details เป็นเรื่อง ๆ ไป หลักการเก่าที่รัฐบาลเก่านำหรือ ชุดที่ทำอยู่เวลานี้ก็ดี แม้ว่าเขาจะไม่ได้ระบุชื่อแต่ความจริงก็เป็นแบบโซเชี่ยลลิสม์ ที่จริงหลักการก็ควรเป็นเช่นนั้น เพราะเคบีตัสลิสต์เป็นชาวต่างประเทศส่วนมาก ในหลักการข้าพเจ้าไม่คัดค้าน แต่ยังขาดรายละเอียด คือวิธีปฏิบัติ.....

การพูดถึงโซเชี่ยลลิสม์ทั้งหมดนั้นอาจจะยาวเกินไป แต่ขอแบ่งพูดย่อย ๆ ได้ว่าเป็นสเตตโซเชี่ยลลิสม์อยู่หนึ่งกับคอมมูนิสต์อีกอย่างหนึ่ง แต่ข้าพเจ้าอยากรับรองของชาร์ลิจิต คือ การเดินแบบโคเปราตีฟต่าง ๆ....”

นอกจากนี้พระยาราชวังสันมีความเห็นว่า สหกรณ์นั้นเป็นวิธีที่ดีที่จะตัดคนกลางออกไปและเหตุผลที่พระยา

ราชวงศ์สันมิได้ให้การสนับสนุนเค้าโครงการเศรษฐกิจ
ของปรีดีก็คือ ไทยขาดอุปกรณ์ที่จะดำเนินการให้บรรลุ
ตามเค้าโครงการเศรษฐกิจ

ส่วนพระยาศรีวิสารวาจา นั้นประสงค์จะให้มีการ
พิจารณาเค้าโครงการเศรษฐกิจอย่างละเอียดเพราะปัญหา
แต่ละอันมีความสำคัญยิ่งในตัวเอง พร้อมกับมีความ
เห็นว่านโยบายของปรีดีฯ เป็น “ความคิดของโซเชี่ยล
ลิสต์.....และถ้าทำทั้งหมดตามโครงการนี้ข้าพเจ้าไม่เอา
ถ้าจะแบ่งทำเป็นบางส่วนข้าพเจ้ายอมรับ”

พระยาทรงสุรเดช “โครงการนี้เป็นโครงการ
มหิมา ซึ่งจะสำเร็จได้ตั้ง ๕๐ หรือ ๑๐๐ ปี ถ้าเราตกลง
จะไม่ประกาศจะได้ไหม เมื่อเราจะทำอะไรก็ทำไป
พูดง่าย ๆ เรื่องรวมที่ดินอย่างเดียวและการรวมแรงเรา
ก็ไม่มีเงินที่จะจ่าย แต่ที่เราหวังอยู่ว่าเมื่อเราซื้อที่ดิน
หมดแล้ว เราก็บังคับราษฎรได้เหมือนอย่างเจ๊กจะให้
ทำอะไรก็ได้ตามใจชอบของเรา.....ที่ดินที่ว่างเปล่ามีอยู่
มากมาย คนว่างงานก็มากมาย เราจะจองที่ดินว่างแล้ว
เอาคนงานไปบรรจุก็ช่วยคนให้มีความทำได้มากเพียงเท่านั้น

ก็ทำไม่สำเร็จ เราอย่าประกาศดีกว่า....เห็นว่าประกาศ
เป็นโทษ เช่นเพียงแต่ประกาศว่า เราจะซื้อที่ดินทั้งหมด
ก็ตกใจแล้ว....”

พระยามโนปกรณนิติธาดา “เข้าใจว่าพวกเรา
ส่วนมากในที่ประชุมนี้มีความเห็นอย่างเดียวกับโครงการ
ของหลวงประดิษฐ แต่ความเห็นของข้าพเจ้านั้นอีก
อย่างหนึ่ง....ความเห็นของข้าพเจ้าในเวลานี้ก็คือว่า เรา
ทำไม่ได้หมด ข.ต.ผู้ชำนาญ ขาดประกันและขาดความ
นิยมของคนทั่วไป เพราะข้อใจว่า ราษฎรคงไม่มีความ
นิยมในโครงการนี้ถ้าประกาศโครงการออกไป ในเมื่อเรา
ไม่มีคว มยินยอมแล้ว มันก็เป็นผลร้ายและต้องรู้ว่า
ประชาชนมีความรู้สึกเพียงใด เช่นเรื่องเล่าลือต่างๆ
เพิ่งเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ๆ ประชาชนยังสงสัย....
ขอให้เข้าใจว่าข้าพเจ้าก้าวเข้ามาเพื่อหวังดีอะไรที่เห็นว่า
จะนำพาไปสู่ความหายนะแล้ว ข้าพเจ้าจะไม่ทำโดยไม่
เห็นด้วยข้าพเจ้าก็ต้องลาแต่ถ้าเราประกาศแต่เพียงการ
ขยายสหกรณ์ประเภทเครดิตแบบช่วยชาวนาหรือขยาย
สหกรณ์พอทำได้ ถ้าเราประกาศหลักการลงไปที่บุคคล

ส่วนมากไม่เข้าใจ เพียงแต่ล้าลือนิดเดียว ยังมีความ
 บั่นบ่วนในการค้า เราอยู่ในฐานะที่ต้องถูกบีบบังคับทั้ง
 ฝรั่งเศสและอังกฤษ ถ้าเขาคิดจะแก่งแย่งเรา.....เห็นว่า
 ประกาศหลักการนี้ราษฎรไม่เข้าใจ จะนำความเข้าใจ
 ผิดและไม่เห็นด้วย โครงการนี้อีกก็ร่อยรังจึงจะทำได้นั้น
 ไม่ทราบ....”

นอกจากนี้ พระยามโน ฯ ได้เสนอความเห็น
 ส่วนตัวดังนี้ คือ

๑. ขยายสหกรณ์ประเภทเครดิต โดยใช้วิธี
 ประenomหนี้และให้ทุนแก่ชาวนา
๒. ขยายร้านสหกรณ์ เพื่อให้ชาวนาซื้ออาหาร
 และของใช้โดยราคาถูก
๓. ตั้งยุ้งข้าวในที่ต่าง ๆ เพื่อรับซื้อข้าวจากชาวนา
 และขนส่งทางกรุงเทพฯ ฯ
๔. ตั้งโรงสีรับสีข้าวที่สหกรณ์ส่งมาเพื่อจำหน่าย
 ทั่วประเทศ
๕. ชาวนาที่ไม่มีนาของตัวเอง รัฐบาลจะทำ
 เขตเตลเมนต์สกีม คือจัดหาที่ดินให้ผู้ไม่มีนาของตัวเอง

การตั้งยุ้งข้าว การขนส่งและการสีข้าวเป็นบับลิก
คอร์ปอเรชั่น

และท้ายที่สุด คณะกรรมการพิจารณาเค้าโครงการ
เศรษฐกิจได้มีมติให้เสนอรายงานการประชุมต่อผู้ก่อการ
๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ และคณะรัฐมนตรีโดยได้รายงาน
ความเห็นที่แตกต่างกันเป็น ๒ ฝ่าย ดังนี้

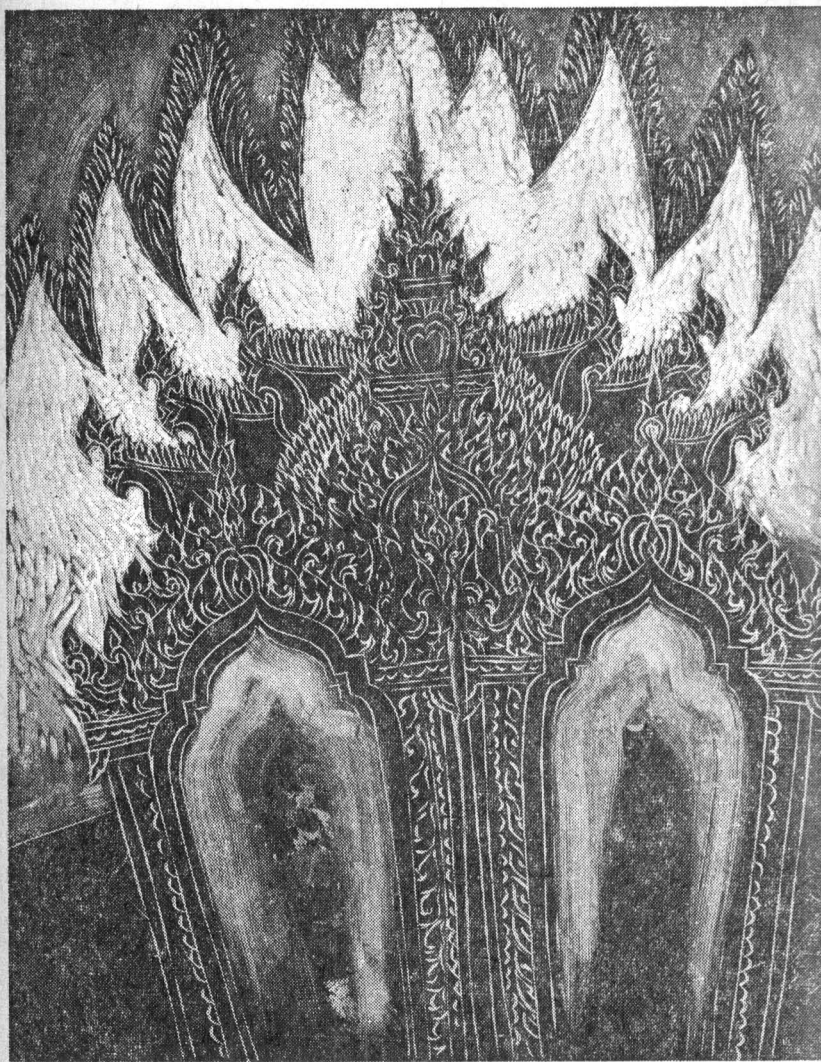
๑. ให้ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจอย่างรัฐบาลเก่า
และเลือกทำได้แปลกกว่าตามโอกาสอันควร และรัฐบาล
ไม่วางนโยบายเศรษฐกิจไว้

๒. ให้รัฐบาลวางหลักดำเนินนโยบายตามเค้าโครง
การเมื่อตกลงนโยบายอันใดได้แล้ว ทั้งสภาเศรษฐกิจ
แห่งชาติสำรวจและวางแผน เมื่อมีกำลังทุนเท่าใดก็ทำ
เพียงเท่านั้น

ในเรื่องการประกาศเค้าโครงการเศรษฐกิจนั้นก็
เช่นกัน คณะกรรมการ ฯ ได้ใช้วิธีอ้อมๆ โดย ถ้า
ความเห็นไม่ลงรอยกัน และถ้ารัฐบาลเห็นทางพระยา
มโน ฯ ให้หลวงประดิษฐ์ประกาศโครงการเศรษฐกิจใน
นามของตนเอง และอย่าให้มาทำความเข้าใจผิดว่า รัฐบาล

จะทำอย่างนั้น ได้ชี้แจงว่าหลวงประดิษฐไม่ใช่เป็นผู้ชี้
ขาดในคณะรัฐมนตรี”

ในทางปฏิบัติแล้ว ปรีดีไม่มีโอกาสพิมพ์ข้อความ
แก้โครงการเศรษฐกิจแจกได้ และในมุกกลับพระยา
มโน ฯ และสมาชิกคณะรัฐมนตรีส่วนใหญ่ได้รับการ
สนับสนุนจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

บทที่ ๒

พระบรมราชวินิจฉัยเค้าโครงการ เศรษฐกิจของพระบาทสมเด็จพระ ปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบรมราชวินิจฉัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นการกล่าวแก้เค้าโครงการเศรษฐกิจของปรีดีที่ละจุด และเป็นที่ยืนยันได้ว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงนิพนธ์พระบรมราชวินิจฉัยด้วยพระองค์เอง แนวการเขียนทำให้ทราบได้ว่าที่ปรึกษาชาวต่างชาติมิได้เข้ามีส่วนร่วมในการร่างเลย ความคิดและความประสงค์ที่จะคุ้มครองอำนาจอธิปไตย และดินแดนของไทยเป็นสิ่งที่ราชวงศ์จักรีได้ยึดมั่นตั้งแต่ขึ้นครองราชในปลายศตวรรษที่ ๑๙

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็น
สังคมไทยผิดแผกไปจากปรีดี พระองค์ทรงมีความรู้สึก
ว่าพสกนิกรของพระองค์ส่วนใหญ่มิได้ไร้ความสุข หรือ
ประสบความเดือดร้อนจากวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ ดัง
เช่นปรีดีได้กล่าวไว้ สำหรับพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า
เจ้าอยู่หัวไม่เคยรู้จักสภาพแห่งความแร้นแค้น “ราษฎร
ของเราตลอดจนชั้นขอทานก็ยังมิได้ปรากฏเลยว่าอดตาย
คนที่อดตายก็จะมีแต่คนที่กลืนเข้าไปไม่ลง เพราะความ
เจ็บไข้เท่านั้น แม้แต่สุนัขตามวัดก็ปรากฏว่ายังไม่มอด
ตาย.....” นอกจากนั้นพระองค์ทรงเชื่อมั่นว่าคนไทยไม่
นิยมเป็นข้าราชการ “เพราะเหตุว่าความหมายของ
ราษฎรในคำว่า “ราชการ” นั้น มิได้หมายตรงถึงที่ผู้
เขียน (ปรีดี) หมาย “ข้าราชการ” ตามความจริงของ
ราษฎรนั้น คือผู้หนึ่งชั้นว่านวยการงานหรือผู้หนึ่งโต๊ะ
เป็นเสมียน กินน้ำชาอ่านหนังสือพิมพ์และทำงานเบาๆ...
ข้าราชการที่ผู้เขียนหมายนั้นมี ๒ ชั้น คือข้าราชการนั่ง
โต๊ะและข้าราชการออกแรงขุดดิน ข้าราชการประเภท
หลังนี้เชื่อแน่ว่าไม่มีใครอยากเป็นเลย จะมีอยู่น้อย

เต็มที....พวกที่อยากเป็นข้าราชการนั้น โดยมากเป็นพวก
ที่ได้รับการศึกษา และที่ราคาตัวของตัวสูงเกินไปที่จะทำ
นา.....” สรุปลงแล้วจะหวังให้ราษฎรเป็นข้าราชการทุกคน
เพื่อที่จะให้รัฐเข้าควบคุมง่ายนั้นยาก เพราะราษฎรยัง
นิยมในความเป็นอิสระ และการดำเนินการตามเค้าโครง
การเศรษฐกิจของปรีดี จะเป็นการถอยหลังลงคลองเมื่อ
เทียบกับการปฏิรูปในรัชกาลที่ ๕

นอกจากจะทรงมีความคิดเห็นส่วนพระองค์แล้ว
พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวยังมิได้ทรงศึกษา
จากแหล่งอื่น ๆ อีกด้วยเป็นต้นว่าได้ทรงอ่านหนังสือของ
Zimmerman ในพระบรมราชวินิจฉัยไว้หลายตอน ดัง
เช่น “ผู้เขียน” (ปรีดี) กล่าวว่า ราษฎรของเรานี้
เป็นจำนวน ๕๐% ไม่มีที่ดินและทุนที่จะทำอะไรได้เอง
แต่ข้าพเจ้าได้พบในรายงานของโปรเฟสเซอร์ซิมเมอร์
แมนกล่าวว่า ราษฎรที่ไม่มีที่ดินและทุนจะทำการเลี้ยง
ชีพ มีแต่เพียง ๓๖% เท่านั้น.....”

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้
ทรงศึกษาสภาพการณ์ในรัสเซียจากหนังสือต่าง ๆ แต่ใน

พระบรมราชวินิจฉัยพระองค์ได้ทรงอ้างหนังสือ, An economic history of Soviet Russia โดย Lancelot Lawton แต่เพียงเล่มเดียว และจากหนังสือเล่มนี้พระองค์ทรงเห็นว่านโยบายเศรษฐกิจของรัสเซียประสบความสำเร็จล้มเหลวและเป็นสิ่งทำลายเสรีภาพของประชาชน

จากการที่ทรงทราบถึงจิตวิทยาของชนชาวไทยและปัญหาที่เกิดขึ้นในรัสเซียเกี่ยวกับระบบกรรมสิทธิ์รวมในที่ดิน พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีความเห็นว่าการปฏิรูปที่ดินใด ๆ ที่มีได้ตั้งอยู่บนรากฐานแห่งทรัพย์สินเอกชนแล้ว การปฏิรูปนั้นจะประสบความสำเร็จได้ยาก

อาจจะสรุปพระบรมราชวินิจฉัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับเค้าโครงการเศรษฐกิจของปรีดีได้ ๓ ประการดังนี้

๑. เค้าโครงการเศรษฐกิจเป็นคอมมิวนิสต์และทำลายเสรีภาพ

๒. การดำเนินการให้เป็นไปตามเค้าโครงการ

เศรษฐกิจจะมีผลให้เศรษฐกิจของไทยประสบความสำเร็จ
หายหน้า

๓. แก้วโครงการเศรษฐกิจ เปิดโอกาสให้ต่าง
ชาติเข้าแทรกแซงและสูญเสียซึ่งอำนาจอธิปไตยของ
ไทย

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเชื่อมั่น
ว่าโครงการเศรษฐกิจเป็นคอมมิวนิสต์ โดยได้ทรง
วิจารณ์ไว้ใน “สรุปความ” ของพระบรมราชวินิจฉัย
ว่า “แต่มีข้อสำคัญอันหนึ่งที่แลเห็นได้อย่างชัดเจนอย่าง
ไม่ต้องเป็นสงสัยเลยว่า โครงการนั้นนั้น เป็นโครงการ
อันเดียวกันอย่างแน่นอกกับที่ประเทศรัสเซียใช้อยู่ ส่วน
ใครจะเอาอย่างไหน ข้าพเจ้าไม่ทราบ สตาลินจะเอา
อย่างหลวงประดิษฐ์ ๖ หรือหลวงประดิษฐ์ ๖ จะเอาอย่าง
สตาลินก็ตอบไม่ได้ ตอบได้ข้อเดียวว่า โครงการทั้ง ๒
นี้เหมือนกันจนรายละเอียด เช่น slogan ที่ใช้และรูปร่าง
ของวิธีการกระทำ จะผิดกันก็แต่รัสเซียนั้นแท้เป็นไทย
หรือไทยแท้เป็นรัสเซีย ถ้าสตาลินเอาอย่างหลวง
ประดิษฐ์ ๖ ข้าพเจ้าก็แท้เป็นข้าสาร์หรือข้าสาร์แท้เป็น

ข่าวสาส์น รัสเซียเขากลับอะไร ไทยก็กลัวอย่างนั้นบ้าง
 รัสเซียเขาหาวิธีตบตาคนอย่างไร ไทยก็เดินวิธีตบตาคน
 อย่างนั้นบ้าง สถาบารุงเศรษฐกิจของรัสเซียก็มี และใน
 โครงการของเรามีโครงการภาคที่ ๑ ที่ ๒ ของหลวง
 ประดิษฐ์นั้นตรงกันกับโครงการเศรษฐกิจอันใหม่ และ
 โครงการ ๕ ปีของรัสเซียทุกอย่างไป และขั้นที่ ๓ นั้นก็
 คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพประเทศไทยให้กลายเป็น
 คอมมิวนิสต์อย่างแท้จริงอย่างรัสเซีย ความซื่อสัตย์
 พิสูจน์อยู่อย่างชัดเจนในร่างพระราชบัญญัติการประกอบ
 เศรษฐกิจในข้อที่ไม่ยอมให้ราษฎรมีสหิทธิในอสังหาริม
 ทรัพย์.....”

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
 ทรงเห็นว่าเค้าโครงการเศรษฐกิจเป็นการหลอกลวง ดัง
 เช่น ตามที่ปรีดีได้เสนอว่า “ในเวลานี้รัฐบาลไม่มีเงิน
 จะซื้อที่ดินเพียงพอ แต่รัฐบาลอาจออกไปกู้ให้เจ้าของ
 ที่ดินถือไว้ตามราคาที่ดินของตน” พระบาทสมเด็จพระ
 ปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงวิจารณ์ว่า “วิธีการที่จะคิดซื้อที่ดิน
 กลับคืนโดยไม่ใช้การริบนั้นก็จะเป็นการดี ถ้าการซื้อคืน

นี้ซื้อโดยผู้ขายเต็มใจขายให้ราคาซื้อพอสมควรและซื้อด้วยเงินตรา แต่ถ้การซื้อนี้จะซื้อโดยให้กระดาษแผ่นหนึ่งคือใบบอนด์ซึ่งอาจมีผู้เชื่อว่าไม่มีราคาอะไร นอกจากกระดาษแผ่นหนึ่งแล้วเห็นจะทำการซื้อตามใจผู้สมัครขายไม่สะดวกนัก เพราะการเอาใบกู้เงินมาซื้อนี้ก็ไม่มีอะไรมาประกัน นอกจากชื่อเสียงที่หอมของรัฐบาล ซึ่งได้พูดข้างต้นแล้วว่ามันอาจจะเหินไปได้.....”

สำหรับพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเกล้าโครงการเศรษฐกิจจะนำประเทศไทยสู่ความหายนะ และประชากรจะประสบความแร้นแค้น เนื่องด้วยวิธีการที่ปรีดีเสนอไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของไทยในยุคนั้น ไม่ว่าจะเป็นสภาพความเป็นจริงด้านจิตวิทยา หรือด้านเศรษฐกิจ ในด้านจิตวิทยาชาวไทยส่วนใหญ่ไม่นิยมการอยู่ใต้อำนาจผู้อื่นก็มีกันน้อยมาก และขาดความรู้ในการบวกลบคูณหาร จึงเป็นที่เชื่อได้ว่าระบบการหักกลบลบหนี้ซึ่งเสนอโดยปรีดี เป็นวิธีที่ยุ่งยากนอกจากนี้รัฐบาลต้องสามารถควบคุมเงินเดือนและราคาสินค้าได้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีความเชื่อมั่นว่ายากนัก

ที่ราษฎรจะเป็นเจ้าหนี้รัฐบาล ตรงกันข้ามกลับจะเป็น
 ลูกหนี้เรื่อยไปเสียอีก แต่อย่างไรก็ตามที่บริติชเสนอให้
 เงินเดือนราษฎรคนละ ๒๐ บาท นั้น รัฐบาลไม่มีเงิน
 จ่าย พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงคำนวณ
 ไว้ว่าไทยมีประชากร ๑๑ ล้านคน “เดือนหนึ่งรัฐบาล
 จะต้องจ่ายค่าเงินเดือน ๒๒๐ ล้านบาท ถ้าคิดทั้งปีก็
 รวม ๓,๐๐๐ ล้านบาท เงินนี้จะเอามาจากไหน.....”
 รัฐบาลมีวิธีแก้ไข “วิธีเดียว คือ วิธีอินฟเลชัน พิมพ์
 พันธบัตรออกมามาก และปล่อยให้ราคาสินค้าเงินตกไปราษฎร
 จะไปรู้อะไรจะรู้ได้ก็ต่อเมื่อไปซื้อของเท่านั้นว่าราคาของ
 เงิน ๑ บาทนั้นมันกลับไปเท่ากับ ๑๐ สตางค์เท่านั้น.....
 ก็เมื่อราษฎรมีเงินแต่ไม่มีอำนาจซื้อดังนี้แล้ว ความลำบาก
 ที่คาดว่าจะมีอย่างรัสเซียมันจะมีขึ้น ข้าพเจ้ายังไม่เห็นเลย
 ว่า ความเจริญสุขจะมีมไได้อย่างไร นอกจากในความฝัน”

ท้ายที่สุดพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง
 วิจารณ์ว่าการดำเนินการตามเค้าโครงการเศรษฐกิจจะมี
 ผลให้ต่างชาติเข้าแทรกแซงและสูญเสียซึ่งอำนาจอธิปไตย
 ของไทย

การเข้าแทรกแซงของต่างชาตินี้เกิดขึ้นจากข้อเท็จจริงที่ว่า “ก็เมื่อโลกเชื่อว่าคอมมิวนิสต์พยายามบังคับให้คนมาเป็นทาส และเราก็เอาอย่างเขาหมดทุกอย่างทั้งนี้แล้ว เขาจะนึกหรือว่า เรานั้นไม่ควรรังเกียจเขาอาจไม่ยกทัพมารบเราหรืออะไรเช่นนั้น แต่ทางที่เขาจะทำได้ อย่างดีที่สุดนั่นคือเขาจะมายึดสิ่งของของเราไว้เป็นประกันจำนวนเงินที่เขาให้ยืมมา^(๑)การประกาศโครงการนี้ออกไปดัง ๆ ให้เขาเห็นอย่าได้นึกเลยว่าเขาจะนั่งอยู่เฉย ๆ เพราะอย่างน้อยถึงแม้เขาจะไม่ยกกองทหารใหญ่โตเข้ายึดเมืองเราเขาก็คงจะจัดให้มีการทหารของเขา มาดูแลคนของเขาอยู่ที่สถานทูตดังที่เป็นอยู่ในประเทศจีน เปอร์เซีย อาฟกานิสถาน และบรรดาเมืองอื่น ๆ ที่เขาไว้วางใจไม่ได้.....”

นอกจากนี้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเกรงว่าพสกนิกรของพระองค์จะเปรียบเทียบกัน ระหว่างการดำเนินกิจการของชาวต่างชาติและของคนไทย และในที่สุดจะเห็นว่าชาวต่างชาติเหนือกว่า สมเด็จพระกล่าวในพระบรมราชวินิจฉัยว่า การที่คนต่างประเทศจะ

มาตั้งร้านนั้นก็คงไม่สะดวกเพราะเขามีรัฐบาลของเขาช่วย
 คຸ້ມครองอยู่ คนไทยเสียอีกหาที่คຸ້ມครองไม่ได้เลย เพราะ
 รัฐบาลกลับกลายเป็นอริศัตรูไปเสีย ดังการที่อาจเป็นไปได้
 ดังกล่าวข้างต้น ในที่สุดก็จะเห็นได้ว่า การเป็นไทยนั้น
 เลวที่สุด สູ້การเป็นคนต่างด้าวแม้แต่พลเมืองของจีนก็
 ไม่ได้ เพราะเป็นไทยนั้นถูกตัดสิทธิ์หมด แต่เป็นคนต่าง
 ประเทศก็กลับสบาย.....” และ “ราษฎรที่อยู่ชายแดน
 ที่เห็นว่าราษฎรที่ขึ้นอยู่แก่ชาวต่างประเทศนั้น เขามีเสรี
 ภาพดีกว่าก็อาจพากันไปพึ่งโพธิสมภารชาวต่างประเทศก็
 อาจเป็นไปได้.....” สรุปแล้วพระบรมราชวินิจฉัยของ
 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีแนวคล้ายคลึงกับ
 ความคิดของพระยามโนปกรณนิติธาดา ยกเว้นไว้แต่ว่า
 ไม่ได้เสนอนโยบายทดแทนเท่านั้น

หมวด ๕

**เค้าโครงการเศรษฐกิจ
ของปรีดี และวิวัฒนาการ
ของไทยในยุคต่อ
มา**

บทที่ ๑

เค้าโครงการเศรษฐกิจไร้ผล

๑. รัฐประหารและนโยบายทดแทน
ในปี ๒๔๗๖

การเสนอเค้าโครงการเศรษฐกิจของปรีดีเป็น
สาเหตุแห่งรัฐประหารระหว่างเดือน เมษายน ถึงเดือน
ตุลาคม ๒๔๗๖

ในการประชุมคณะกรรมการพิจารณาเค้าโครงการเศรษฐกิจเมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๔๗๖ คณะกรรมการส่วนใหญ่เห็นชอบกับเค้าโครงการเศรษฐกิจแต่คณะกรรมการฝ่ายรัฐบาลเป็นปฏิปักษ์ ส่วนสภาพการณ์ภายในสภาก็อลเวง พระยามโน ฯ อ้างว่าพรรคพวกของปรีดีได้พกอวูรขึ้นเข้ามาประชุมสภาในวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๗๖ พระยามโน ฯ ได้ประกาศพระราชกฤษฎีกาให้ปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎร และแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีชุดใหม่ซึ่งไม่มีปรีดีเข้าร่วมด้วย พร้อมกับได้ตราพระราชบัญญัติว่าด้วยคอมมิวนิสต์(๑) ขึ้น

จากการบีบบังคับของพระยามโน ฯ ปรีดีได้เดินทางสู่ฝรั่งเศสเมื่อวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๔๗๖

พระยามโน ฯ ได้สถาปนาสภาเศรษฐกิจขึ้น ซึ่งได้ประชุมกันเมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน เพื่อฟังการแถลงนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล อันมีหลักสำคัญคือ เคารพในกรรมสิทธิ์เอกชน เสรีภาพในการประกอบอาชีพสนธิสัญญาที่ทำไว้กับต่างประเทศ คำนึงถึงความเข้าใจ ความเห็นชอบและความนิยมของประชาชน จัดให้มีการสำรวจ

ภูมิประเทศและทรัพยากรแผ่นดินทั่วไป ขยายสถานนี้ทดลองการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ จัดสำรวจที่ดินที่ว่างเปล่าซึ่งยังไม่มีเจ้าของแล้วจัดการวางระเบียบจับจองที่ดินเพื่อให้เหมาะสมแก่การเพาะปลูก จัดการวางแผนท่น้ำ ฯลฯ

ความร่วมมือระหว่างทหารและพลเรือนในการปกครองประเทศ ดำรงตัวอยู่มิได้นานในวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๔๗๖ พระยาพหลฯ ได้ทำการรัฐประหารขึ้น เรียกประชุมสภาผู้แทนขึ้นใหม่ตลอดจนได้เชิญปรีดีกลับสู่ประเทศ ในวันที่ ๙ ตุลาคม ปรีดีได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี (แต่ต่อมามีได้เข้าร่วมรัฐบาลพระยาพหลฯ ชุดใหม่ซึ่งแต่งตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๔๗๖

การที่ปรีดีเข้าสู่วิถีการเมืองอีกครั้งหนึ่งนั้นมีผลให้ฝ่ายอนุรักษนิยมวิตกกังวลและเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พระองค์เจ้าบรมวงศ์เธอทรงก่อกองกบฏขึ้นในวันที่ ๑๑-๑๒ ตุลาคม และประสบความล้มเหลว

๒. ปรีดีเข้าร่วมรัฐบาลอีกครั้งหนึ่ง

การที่จะนำปรีดีเข้าสู่ชีวิตการเมืองอีกครั้งได้

ก็ต้องลบคำกล่าวหาว่าปรีดีเป็นคอมมิวนิสต์เสียก่อน ด้วยเหตุนี้สภาผู้แทนราษฎรได้มีมติแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งประกอบด้วยสมาชิก ๓ ท่าน คือ ม.จ.วรรณไวทยากร วรวรรณ พระยาศรีสงคราม พระยานลราชสุวัจน์ และผู้เชี่ยวชาญ ๒ ท่าน คือ เซอร์โรเบิร์ตฮอลแลนด์ (Sir Robert Holland) ซึ่งเป็นชาวอังกฤษกับนายเออร์กียอง (R.Guyon) ซึ่งเป็นชาวฝรั่งเศส คณะกรรมการนี้ทำหน้าที่พิจารณาว่าปรีดีเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่^(๑)

โดยเหตุที่คำกล่าวหาปรีดีเป็นปัญหาทางการเมืองมิใช่ตุลาการ คณะกรรมการมีความเห็นว่าประเด็นที่จะต้องพิจารณาก็คือ ปรีดีมีความเห็นทางการเมืองเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่และในการพิจารณาต้องวางบทวิเคราะห์ศัพท์ว่า “คอมมิวนิสต์คืออะไร” เสียก่อน คณะกรรมการมอบให้เป็นหน้าที่ของผู้เชี่ยวชาญทั้งสองบันทึกร่วมกันเพื่อบางบทวิเคราะห์ศัพท์ “คอมมิวนิสต์” ^(๒)

(๑) เกี่ยวกับการพิจารณาของคณะกรรมการโดยละเอียด-โปรดดู วิเทศกรณ์ย์, ความเป็นมาแห่งประชาธิปไตยของไทย หน้า ๒๘๘-๓๒๐

(๒) โปรดดูบันทึกของผู้เชี่ยวชาญ หน้า ๑๐๗

เมื่อผู้เชี่ยวชาญได้ทำบันทึกยื่นต่อคณะกรรมการธิการและ
คณะกรรมการได้รับรองแล้ว จึงเชิญปรีดีมาถามดู พอ
ใจในบทวิเคราะห์ศัพท์นั้นใหม่ว่าเป็นบทวิเคราะห์ที่เป็น
ธรรม เมื่อปรีดีพอใจในบทวิเคราะห์ศัพท์นั้นแล้วคณะ
กรรมการจึงถามว่าในลักษณะแต่ละข้อแห่งคอมมิว
นิสต์นั้น ปรีดีมีความคิดเห็นในทางการเมืองอย่างไรบ้าง
เมื่อได้รับคำตอบอย่างไรแล้ว คณะกรรมการจึงวินิจฉัย
เห็นว่าปรีดีเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่

ข้อความต่อไปนี้เป็นการสอบสวนปรีดี อย่างสังเขป ในก้นการเมือง

การจัดตั้งรัฐบาลโซเวียต (คณะกรรมการ คน
งาน ชาวนา และทหาร)

ปรีดี “ข้าพเจ้าไม่คิดตั้งรัฐบาลโซเวียตเลยเพราะ
ว่ามีความเลื่อมใสในระบอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งข้าพเจ้าได้มี
ส่วนในการตั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม และ
ได้มีส่วนในการออกกฎหมายเลือกตั้ง ทั้งนี้เป็นพยานให้
เห็นว่า ข้าพเจ้ามีความเลื่อมใสในระบอบรัฐธรรมนูญ
และรัฐสภาอยู่แล้ว”

เซอร์โรเบิร์ต “หลวงประดิษฐ์ฯ กิจจะแก้หลัก
การอันเป็นสาระสำคัญในพระราชบัญญัติเลือกตั้งฉบับที่
ใช้อยู่ ณ บัดนี้หรือไม่”

ปรีดี “ตั้งใจจะรักษาสาระสำคัญ จะมีการแก้ไขบ้าง
ก็เช่นว่า การเลือกตั้งสองชั้นนั้นคิดว่าต่อไปจะแก้ไขให้
ราษฎรเลือกตั้งผู้แทนโดยตรงทีเดียว และการแก้ไขต่างๆ
นั้นก็แก้ไขโดยวิถีทางรัฐธรรมนูญ และไม่คิดจะใช้วิธี
ปกครองแบบโซเวียตเลย”

ในด้านการคลัง

๑. การรับเอาธนาคารเอกชนเป็นของประชาชาติ
และโอนทองคำสำรอง หลักทรัพย์เงินฝาก ฯลฯ ทั้งหมด
ที่มีอยู่ในธนาคารนั้น ๆ มาเป็นของรัฐ

ปรีดี “ไม่ได้มีความคิดเลยที่จะรับเอาธนาคารเอกชน
มาเป็นของชาติ และโอนทองคำสำรอง หลักทรัพย์
เงินฝาก ฯลฯ ทั้งหมดที่มีอยู่ในธนาคารนั้น ๆ มาเป็นของ
รัฐ เพราะว่ามีความเลื่อมใสในกรรมสิทธิทรัพย์สินเอกชน
ที่เป็นเจ้าของ”

๒. การเพิกถอนและปฏิเสธหนี้สินต่อนายทุนต่าง

ประเทศและในประเทศ

ปรีดี “ยิ่งการเพิกถอนหรือปฏิเสธหนี้สินต่อนาย
ทุนในประเทศและนอกประเทศแล้วยังไม่มีความคิดที่จะ
กระทำเช่นนั้นเลย เพราะมีความประสงค์จะรักษาสม
พันธ์ไมตรีกับนานาประเทศไว้ให้มั่นคง

เมื่อข้าพเจ้าร่างคำแถลงการณ์ของรัฐบาลพระยา
มโน ว ก็ได้บรรจุข้อความเช่นนี้ไว้ในแถลงการณ์นั้น
เหมือนกับข้าพเจ้าไม่มีความประสงค์จะปฏิเสธหนี้สินทั้ง
ภายในและภายนอกเลย

ในด้านการชุมชน

๑. การใช้กำลังบังคับเล็กลัมระเบียบการชุมชน
ซึ่งมีอยู่ตามประเพณีทั้งหมด เพื่อเป็นทางเดียวที่จะบรรลุ
วัตถุประสงค์คอมมิวนิสต์

ปรีดี “คำว่า “ระเบียบชุมชนซึ่งมีอยู่ตามประ
เพณี” นั้นหมายถึง การครอบครัว ใช่หรือไม่?”

เซอร์โรเบอร์ต “หมายความว่าครอบครัว การ
ปกครองการแบ่งชั้น และโครงร่างของชุมชนทั้งปวง
แต่ข้อสำคัญอยู่ที่ว่าจะทำการเปลี่ยนแปลง “หนึ่งให้ตั้ง
หนึ่งกันใหม่” หรือจะเปลี่ยนแปลงตามวิถีทางของรัฐ
ธรรมนูญ ถ้าเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างตั้งหนึ่งกันใหม่

แล้ว จึงจะเป็นลักษณะส่วนหนึ่งของคอมมูนิสต์”

ปรีดี “ไม่มีความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงเป็นการนับ
หนึ่งเลย ในด้านการปกครองข้าพเจ้ามีความเลื่อมใสใน
ระบอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวแล้วข้างต้น

ในการครอบครั้ว ข้าพเจ้าก็ได้มีส่วนร่างประมวล
กฎหมายแพ่งในเรื่องนี้ และความเห็นของข้าพเจ้าใน
เรื่องนี้ก็เป็นไปในทางรักษาประเพณีของไทย ในทาง
อื่น ๆ ก็เหมือนกันหลักประเพณีอันใดที่เหมาะสมแก่สมัย
ก็ตั้งใจที่จะรักษาไว้

ส่วนในข้อที่จะได้แก้ไขก็จะได้แก้ไขตามวิถีทางรัฐ
ธรรมนูญ

ส่วนการเปลี่ยนแปลงเป็นการนับหนึ่งใหม่นั้น
เห็นว่าจะไม่เป็นประโยชน์ ในเรื่องสงครามระหว่างชั้น
นั้นได้พยายามชี้แจงให้คนต่าง ๆ เข้าใจว่าไม่เป็นการบัง
ควร เพราะจะเป็นการทำให้มีการนองเลือดไปเปล่า ๆ”

๒. การกระทำสงครามอยู่เนื่องนิจในความบงการ
ของพวกคอมมูนิสต์ เพื่อทำลายกำลังประเพณีต่างๆ ของ
ชุมชนอย่างเก่าและทำลายกรรมภูมิที่อาจแผ่ขึ้นมาใหม่

ปรีดี “ฉีกเตเตอร์ชิป หรือลัทธิบงการแผ่นดินนั้นข้าพเจ้าไม่ชอบเลย ที่ไม่ชอบนั้นไม่แต่เฉพาะแต่การให้คนจนเข้าถืออำนาจบงการเท่านั้น ถึงแม้ว่าคนชั้นอื่นจะเข้ายึดอำนาจบงการแผ่นดินก็ไม่เห็นชอบด้วยเหมือนกัน”

๓. การเลิกมรดก

ปรีดี “ไม่มีความคิดที่จะเลิกมรดกเลย นายกีयोगค์มจะทราบอยู่แล้วว่า ในการร่างประมวลกฎหมายแพ่งข้าพเจ้าเคยสนับสนุนให้มีประมวลมรดกอยู่ด้วย”

ในด้านการปกครอง

๑. การริบโดยไม่มีค่าทดแทนซึ่งกิจการเอกชน (นายทุนใหญ่) ทั้งหมด เช่น โรงงาน การงาน เหมืองแร่ โรงไฟฟ้า รถไฟ การขนส่ง การคมนาคม อสังหาริมทรัพย์ที่ดินใหญ่ ๆ เครื่องจักร ฯลฯ

ปรีดี “ข้าพเจ้าไม่มีความคิดเช่นนั้นเลย มีเหตุผลเหมือนกับที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่าด้วยลักษณะการคลังข้าพเจ้าขอยืนยันว่าข้าพเจ้ามีความเลื่อมใสในทรัพย์สินของเอกชน”

๒. การโอนอสังหาริมทรัพย์ที่ดิน ซึ่งได้รับมา
นั้นให้แก่ชาวนา

๓. ต่อจากนั้น ห้ามมิให้ซื้อขายที่ดินที่ได้โอนมา
นั้น

๔. การริบอสังหาริมทรัพย์ บ้านเรือนใหญ่ ๆ
และย้ายคนงานและคนจนไปอยู่ในบ้านเรือนและที่ดินที่อยู่
ของเศรษฐีหรือกรรมพื

๕. การเพิกถอน การจำนอง อันเป็นการเสียหาย
แก่ชาวนาที่ยากจน

ปรีดี “คำตอบ ๒-๓-๔-๕ ก็เช่นเดียวกัน
เพราะเป็นลักษณะเนื่องมาจากข้อ ๑”

๖. การรวมริบปลิโซเวียตอื่น ๆ เพื่อให้เป็น
สหปาลีรัฐสากล เพื่อรวมบรรดาคนงานทั้งหลายให้เป็น
อันหนึ่งอันเดียวกันในทางโลกกิจ โดยให้อยู่ในระเบียบ
โลกกิจโซลิสต์สากลอันเดียวกัน

ปรีดี “ข้าพเจ้าไม่มีความคิดเช่นนั้นเลย ข้าพเจ้าไม่
คิดตั้งรัฐบาลโซเวียต หรือจะให้รัฐบาลสยามเข้าร่วม
สหปาลีรัฐโซเวียตเลย”

ปัญหาที่ผู้เชี่ยวชาญทั้งสองมีความเห็นขัดแย้งกัน
คือ ปัญหาเกี่ยวกับ ศาสนา ครอบครัว แรงงาน ซึ่งผู้
เชี่ยวชาญแต่ละท่านได้เสนอ “บันทึกอุปกรณ” (๑) แยก
กัน

เกี่ยวกับปัญหาเหล่านี้คณะกรรมการฯ ได้พิจารณา
ให้แสดงความกตัญญูเห็น

ปรีดี “.....ศาสนานี้จำเป็นต้องมี ใครจะนับ
ถืออย่างไรนั้นก็ตาม ทุกคนพึงมีศาสนา แต่เมื่อมีศาสนา
อยู่แล้วก็ดีแล้ว ข้าพเจ้าไม่มีความคิดจะทำลายล้างศาสนา
เลย”

เกี่ยวกับแรงงาน เซอร์ โรเบิร์ต มีความเห็นว่า
นโยบายคอมมิวนิสต์อาจกำหนดได้ดังนี้คือ “การใช้หลักที่
ว่า “ผู้ใดที่ไม่ทำงานก็ไม่ให้กิน” แต่พวกกระฎุมพีซึ่ง
คร่ำครวญโดยไม่มีความรู้และโดยนัยทั่วไป
กำหนดตามแผนการที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ในการที่จะ
ใช้แรงงานเป็นความจำเป็นแห่งชีวิต มิใช่เป็นแต่เพียงหา
เลี้ยงชีพเท่านั้น (ทั้งนี้โดยลัทธิกรรมสิทธิ์ของเอกชนและ
การประคองฐานะแบบแข่งขัน)” ส่วนนายกีองมีความ

เห็นว่า “ในการกำหนดการมอสโคว์ที่ว่างงานจะเป็นสิ่งจำเป็นแก่ชีวิตได้กล่าวว่าเมื่อได้เลิกล้างกรรมสิทธิ์ของเอกชนและทรัพย์สินเอกชนแล้ว จึงแสดงให้เห็นว่า ความจำเป็นของงานนั้นเป็นที่ยุติที่สุด”

แต่สำหรับปรีดี “ฐานะการณ์เป็นไปในประเทศสยามเวลานี้ ต่างกันกับที่ได้เป็นอยู่ในประเทศตะวันตก กล่าวคือ ในประเทศสยามชนชั้นกลาง (บูจัวส์) ก็เป็นคนทำงาน ชาวนาเสียอีกมีเวลารว่างมาก ซึ่งชาวนาจะได้เกี่ยจคร้านและใช้เวลาที่ว่างนั้นไปในทางที่ไม่พึงปรารถนา เช่นการเสพยาสุรา ยาเมา และการปล้นสะดม เป็นต้น ซึ่งเราควรที่จะคิดแก้ไข

อนึ่ง คนไม่มืงานทำในกรุงเทพฯ นี้ก็มีเป็นอันมาก เขาทั้งหลายนี้ควรจะมือาชีพเป็นหลักแหล่ง จะได้เป็นการบ่มิให้คนเหล่านี้กระทำความผิดทางอาญา ส่วนอาชีพนั้นก็ให้เลือกเอาความชอบใจ ไม่บังคับว่าจะต้องทำอย่างนั้น จะต้องทำอย่างนี้ เป็นแต่ว่าขอให้มือาชีพเท่านั้น.....คิดจะให้ชาวนาเลี้ยงหมู เป็ด ไก่ ปลา ปลุกผักเองบ้าง ดังที่เคยทำแล้วที่ภูเก็ต แต่ว่าการทั้งนี้จะต้องทำ

ด้วยกฎหมาย ซึ่งต้องผ่านสภาผู้แทนราษฎรตามวิธีทาง
รัฐธรรมนูญ ที่ดำริไว้^๕ ก็คือ จะออกกฎหมายให้คนมี
อาชีพและบำรุงการศึกษาวิชาอาชีพ”

ประธานกรรมการ “คำนั้นที่คุณหลวงให้ไว้
แก่รัฐบาลก่อนว่าจะไม่ใช่วิธีใหม่ใดๆ ที่จะบังคับซื้อที่ดิน
และบังคับจ้างแรงงานเป็นวิธีการบำรุงโลกกิจนั้น สำหรับ
รัฐบาลนี้ก็ยังคงใช้อยู่หรืออย่างไร”

ปรีดี “สำหรับรัฐบาลนี้ก็ใช้อย่างเดียว
กัน การคิดบังคับจะให้ผู้คนมีอาชีพก็คิดจะดำเนินการ
มนุษย์สงเคราะห์ของสันติบาตชาติ เพื่อหางานให้คนทำ
และให้คนมีอาชีพเท่านั้น หาได้คิดดำเนินการตามวิธีการ
คอมมิวนิสต์หรือนาซีไม”

ประธานกรรมการ “หลักความเห็นที่คุณ
หลวงแสดงมานี้เป็นหลักการซึ่งคิดเห็นมาแต่ก่อนมิใช่ชั่ว
แต่ขณะนี้หรืออย่างไร”

ปรีดี “เป็นหลักความเห็นมาแต่ก่อน”

ประธานกรรมการ “คุณหลวงเป็นสมาชิก
หรือเกี่ยวพันกับคณะคอมมิวนิสต์ระหว่างประเทศ

อย่างไรหรือไม่”

ปรีดี “ไม่ได้เป็นสมาชิกหรือเกี่ยวข้องกับ
คอมมิวนิสต์อย่างไรเลย”

ประธานกรรมการ “เซอร์โรเบิร์ต ฮอแลนด์
และนายกียองเห็นว่าหลวงประดิษฐฯ ได้แสดงความเห็น
ในลักษณะต่าง ๆ ของคอมมิวนิสต์ ดังที่มีอยู่ในบันทึก
นั้นครบถ้วนแล้วหรือยัง”

เซอร์โรเบิร์ตฯ และนายกียอง “ตอบครบ
ถ้วนทุกข้อแล้ว”

ประธานกรรมการ “ขอให้คณะกรรมการ
ลงมติว่า ตามที่ได้สอบสวนมานี้ เห็นว่าหลวงประดิษฐฯ
ปราศจากมลทินในการที่ได้มีคำกล่าวหาในสมัยรัฐบาล
มโนฯ ว่าเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่”

คณะกรรมการลงมติเป็นเอกฉันท์ว่า
หลวงประดิษฐ์ฯ ไม่มีมลทินเป็นคอมมิวนิสต์
ดังกล่าวหา (เป็นการประชุมของคณะกรรมการ
ครั้งที่ ๔ วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๔๗๗)

บริสุทธิ์จากคำกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ ปรีดีได้เข้าร่วมการปกครองประเทศโดยได้รับแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการต่างประเทศในรัฐบาลพระยาพหล พยกุล กับกระทรวงการคลังในรัฐบาลหลวงพิบูลสงคราม (ระหว่าง ธันวาคม ๒๔๘๑ ธันวาคม ๒๔๘๔)

แนวความคิดที่ปรีดีแสดงต่อคณะกรรมการนี้ขึ้นขัดกับเค้าโครงการเศรษฐกิจหรือไม่?

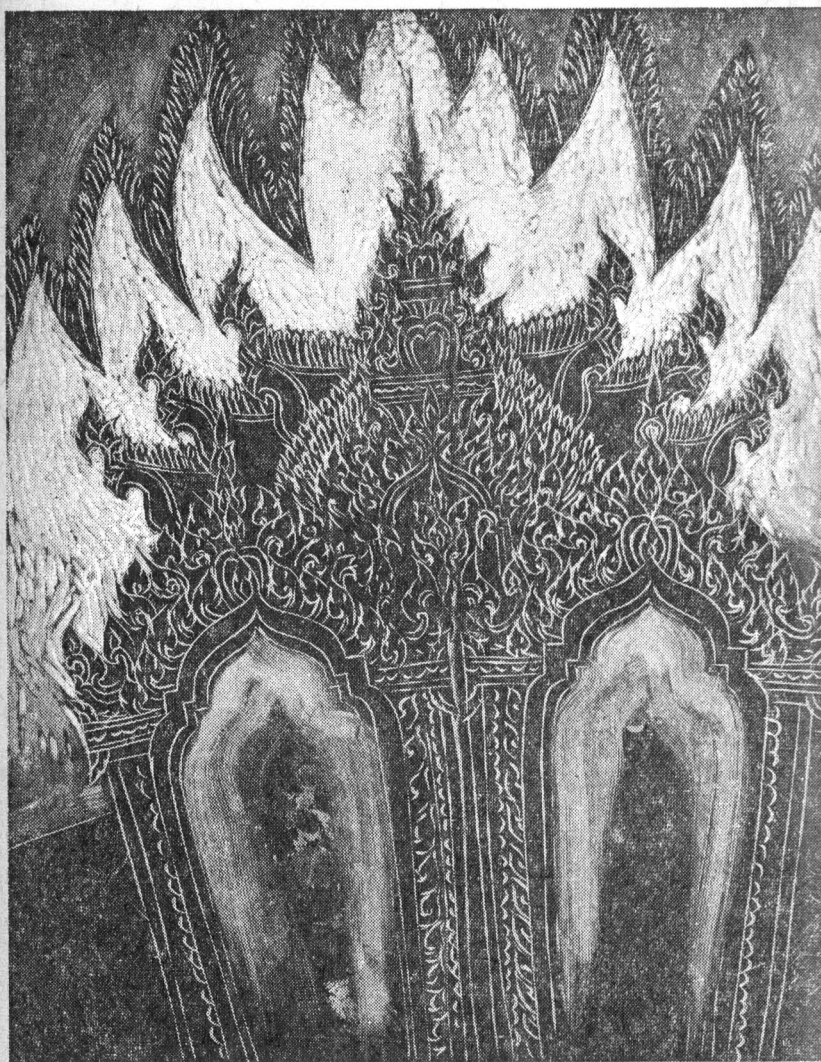
เมื่อพิจารณาเค้าโครงการเศรษฐกิจโดยละเอียดแล้วจะเห็นได้ว่าเค้าโครงการเศรษฐกิจนั้นเคารพในกรรมสิทธิ์ของเอกชนโดยเสนอให้รัฐบาลซื้อที่ดินจากเจ้าของที่ดินมิใช่เวนคืนโดยไม่จ่ายค่าทดแทน ดังนั้นจึงมีอาจกล่าวได้ว่าปรีดีได้ละทิ้งความคิดดั้งเดิมของตนต่อหน้าคณะกรรมการ

จริงหรือที่ปรีดีต้องการสร้างสังคมโซเซียลิสต์ที่เคารพในกฎหมายและเสรีภาพของเอกชน?

ในคำให้การต่อคณะกรรมการปรีดีได้อ้างว่า ได้มีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ กฎหมายเลือกตั้งและ

ประมวลกฎหมายแพ่ง เป็นการแสดงให้เห็นว่าปรีดีนิยม
ในสังคมประชาธิปไตย นอกจากนั้นหลังจากได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยแล้ว ก็ได้
ทำการปฏิรูปการปกครองโดยเสนอร่างกฎหมายซึ่งสภา
ได้ลงมติรับ กฎหมายลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๔๗๗ นี้ได้
ระบุให้มีการตั้งสภาจังหวัดขึ้นมีอำนาจในตำแหน่งประมาณ
จังหวัด ส่วนในด้านการปกครองท้องถิ่นนั้นเล่างกฎหมาย
ฉบับเดียวกันนี้ก็ได้ระบุให้มีการจัดตั้ง “เทศบาล” ขึ้น
ประกอบด้วยสภาซึ่งมีอำนาจในการออกเทศบัญญัติและ
ในตำแหน่งประมาณ การปฏิรูปดังกล่าวนี้มุ่งที่จะให้ชน
ชาวไทยเคยชินต่อระบบประชาธิปไตย

อย่างไรก็ตาม การที่พระยาพหลฯ ได้แต่งตั้งปรีดี
ให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนั้น
ไม่เปิดโอกาสให้ปรีดีได้ทำตามแนวความคิดทางเศรษฐกิจ
และสังคมของตน แต่ทั้งนี้มันหมายถึงว่าแนวความคิด
ดังกล่าวจะไร้ผลตอบแทนต่อสถาบันสยามในระยะต่อมามี
หรือ?

๔ บทที่ ๒

ปะตากรรมของเค้าโครงการเศรษฐกิจ

นโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจและสังคมของปรีดีได้
ถูกนำมาใช้ ๒ ประการ คือ การเปลี่ยนแปลงระบบภาษี
อากรและการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจ

ในขณะที่เข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
การคลังในรัฐบาลหลวงพิบูลสงคราม ปรีดีได้ทำการ
เปลี่ยนแปลงระบบภาษีอากร เพื่อให้รัฐมีรายรับเพียงพอ

ตามระบบภาษีอากรใหม่ ปรีดีเน้นความสำคัญของ
ภาษีทางอ้อม โดยได้ยกเลิกภาษีรัชชูปการ (capitation-
ในปี ๒๔๘๑-๘๒ รายรับของรัฐเกี่ยวกับภาษีประเภทนี้มี

จำนวน ๗,๗๓๘,๐๐๐ บาท) และภาษีที่ดิน (ในปี ๒๔๘๑-๘๒ ยอดรายรับของรัฐทั้งหมด ๗,๔๒๒,๐๐๐ บาท) การเก็บภาษีเงินได้กับภาษีร้านค้าและอาชีพอิสระ ไม่สมดุลงบกับรายรับของรัฐที่สูญเสียไป จากยอดเงินทั้งหมด ๑๘,๐๒๒,๔๔๗ ในปี ๒๔๘๑-๘๒ (ก่อนการปฏิรูป) ภาษีทางตรงมียอดเงินเพียง ๔,๙๑๐,๖๙๗ ในปี ๒๔๘๔ รายรับของรัฐส่วนใหญ่เก็บได้จากภาษีทางอ้อมซึ่งมียอดเงินทั้งหมด ๗๑,๑๖๙,๕๕๖ บาท ในปี ๒๔๘๔ (ในปี ๒๔๘๑-๘๒ มีจำนวน ๔๔,๔๖๓,๓๙๔ บาท)

ในด้านการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจซึ่งมีจำนวนทวีขึ้นหลังปี ๒๔๗๖ ระหว่างปี ๒๔๗๖-๘๑ มีการสร้างโรงงานทอผ้า โรงน้ำตาล และในปี ๒๔๘๑ รัฐบาลได้ทำการเวนคืนโรงงานของบริษัท British-American Tobacco Company และทำการผูกขาดการซื้อขายยาสูบ

แม้ว่าจำนวนรัฐวิสาหกิจจะเพิ่มขึ้นก็ตามแต่ก็มิได้เป็นผลสืบเนื่องมาจากความปรารถนาที่จะจัดระบบเศรษฐกิจแบบโซเชลิสต์ จริงอยู่วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจของโลกในยุคนี ๒๔๗๓ ทำให้ไทยเห็นความจำเป็นที่จะพัฒนา

อุตสาหกรรม แต่จุดแรกเริ่มที่ก่อให้เกิดการพัฒนา
อุตสาหกรรมก็มีใช่เป็นการพัฒนาระบบเศรษฐกิจทั้ง
ระบบ หากแต่เป็นความต้องการของฝ่ายพลเรือนและ
ทหารที่จะมีอุปกรณ์การดำเนินงานของตนได้สะดวกขึ้น
และเป็นการป้องกันมิให้ชาวต่างชาติเข้าคุมเศรษฐกิจมาก
ขึ้นต่างหาก

ในท่านโครงสร้างทางการเมืองนั้นแล้ว ฝ่ายทหาร
และพลเรือนเข้าทำการปกครองประเทศเพื่อกอบโกยผล
ประโยชน์ ในภาวะเช่นนี้ชีวิตการเมืองจึงเต็มไปด้วยการ
ต่อสู้ระหว่างกลุ่มและการจัดตั้งรัฐวิสาหกิจก็มีส่วนช่วยให้
กลุ่มเหล่านี้แพร่อิทธิพลของตน

สรุปแล้วการจัดตั้งระบบโซเชลิสต์ที่แท้จริงมิได้มี
ขึ้นและแก้โครงการเศรษฐกิจได้ผลน้อยลง

ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สองหลวงพิบูลสงคราม
ได้ชักนำไทยเข้าร่วมสงครามกับญี่ปุ่น และกำจัดปรีดีออก
จากรัฐบาลเนื่องจากปรีดีไม่เห็นด้วยกับนโยบายดังกล่าว
เมื่อได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
แล้ว ปรีดีสามารถโค่นหลวงพิบูลสงครามได้สำเร็จใน
เดือนกรกฎาคม ๒๔๘๗

การสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
อานันทมหิดล ในวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๘๙ เปิดโอกาส
ให้ฝ่ายที่เป็นปรปักษ์ต่อปรีดี กล่าวหาว่าปรีดีเป็นผู้ลอบ
ปลงพระชนม์ อันมีผลให้ปรีดีต้องลาออกจากการเป็นผู้
สำเร็จราชการฯ และในวันที่ ๘-๙ พฤศจิกายน ๒๔๙๐
เกิดรัฐประหารขึ้นเป็นเหตุให้ปรีดีต้องหนีไปสิงคโปร์
และเงินในที่สุด

ณ ประเทศของบรรพบุรุษ “คอมมูน” ซึ่งเริ่ม
ขึ้นในปี ๒๕๐๑ มีส่วนคล้ายคลึงกับการจัดระบบเศรษฐกิจ
และสังคมซึ่งเสนอโดยปรีดี ในปี ๒๔๗๖ ดังนี้

๑. “คอมมูน” คือระบบกรรมสิทธิ์รวมในเรื่อง
เครื่องมือการผลิตและสมาชิกไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง

๒. การจัดระบบงานบ้านงานเรือนร่วมกัน (เช่น
การเตรียมอาหาร) มีระบุไว้ในเค้าโครงการเศรษฐกิจ
และมาตรา ๑๗ แห่งกฎข้อบังคับของ “คอมมูน” เมือง
ไวชิง ซึ่งกล่าวว่า “คอมมูนจะจัดตั้งโรงอาหาร โรง
เลี้ยงเด็กและหน่วยเย็บผ้าขึ้นเพื่อให้ผู้หญิงไม่ต้องทำงาน
บ้านงานเรือน”

๓. ตามหลักคอมมิวนิสต์ที่ว่า “ให้แต่ละคนตามความต้องการของตน” นั้น ปรีดีได้นำมาใช้โดยให้ทุกคนได้รับปัจจัยแห่งการดำรงชีวิต และมาตรา ๑๕ วรรค ๑ แห่งกฎข้อบังคับของ “คอมมูน” เมืองไวซิง กล่าวว่า “จะมีการจัดตั้งระบบการจัดหาพืชพันธุ์ธัญญาหารขึ้นเมื่อการผลิตมีระดับสูงขึ้น ทั้งนี้ได้รับความเห็นชอบจากสมาชิก “คอมมูน” ทุกคน สมาชิกเหล่านี้และครอบครัวของตนจะได้รับพืชพันธุ์ธัญญาหารฟรีตามจำนวนที่กำหนดไว้โดยรัฐและโดยไม่คำนึงถึงจำนวนคนทำงานของแต่ละครอบครัว”

๔. ทั้ง “คอมมูน” และ “สหกรณ์” ของปรีดีเป็นองค์กรที่มีหน้าที่หลายประเภทในด้านเศรษฐกิจ สังคม ปกครอง และทหาร ตามกฎข้อบังคับของไวซิง “คอมมูน” เป็นทั้งหน่วยผลิต จัดหา และขาย (มาตรา ๗) เป็นหน่วยให้สินเชื่อนำเงินงานในฐานะตัวแทนของธนาคารประชาชน (มาตรา ๘) เป็นหน่วยสังคมที่ “จะจัดตั้งและพัฒนาศูนย์สาธารณสุขที่ละชั้นเพื่อให้คอมมูนได้มีโรงพยาบาล ซึ่งมีห้องเพียงพอที่จะรับคนไข้

ได้” และตามมาตรา ๕ “คอมมูนต้องให้การศึกษแก่สมาชิกผู้จะเป็นคนทำงานที่รอบรู้มีคุณลักษณะในด้านอาชีพ มีความรู้ทั่วไปดี.....คอมมูนต้องจัดระบบการศึกษาภาคบังคับให้แพร่หลายทั่วไปและเกี่ยวพันกับการทำงาน โดยจัดตั้งโรงเรียนชั้นประถมและโรงเรียนที่ทำการสอนในเวลาว่างขึ้น.....พร้อมกับจัดตั้งสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาชั้นเมื่อสภาพทั่วไปอำนวย” นอกจากนี้ “มีการตั้งหน่วยทหารในคอมมูนขึ้นรวมเขาวชน ผู้ใหญ่ ตลอดจนทหารเกณฑ์ที่พ้นจากการเป็นทหารที่เข้ารับการฝึกและปฏิบัติหน้าที่ ๆ รัฐมอบให้” (มาตรา ๑๐) ฯลฯ

หน้าที่อันกว้างขวางของ “คอมมูน” นี้ ปรีดีก็ได้อธิบายไว้ในเค้าโครงการเศรษฐกิจว่าด้วย “สหกรณ์” กล่าวคือ “เมื่อราษฎรได้รวมกันเป็นสหกรณ์.....การจัดให้สหกรณ์ได้มีการปกครองแบบเทศบาลย่อมทำได้สะดวก ตลอดจนการอนามัยและสาธารณสุข.....เมื่อเสร็จจากการทำงานวันหนึ่ง ๆ สหกรณ์อาจออกข้อบังคับให้เรียนหรืออบรม.....นอกจากนี้ในทางทหารอาจอาศัย

สหกรณ์เป็นเครื่องมือจะอบรมวิชาทหารบุคคลที่ถูกเกณฑ์
หรือพวกกองเกินอัตรา การเกณฑ์ทหารการระดมเหล่า
นี้ยอมเป็นการสะดวกด้วยประการทั้งปวง ฯลฯ”

แม้ว่าข้อความบางตอนของเค้าโครงการ
เศรษฐกิจและตัวบทเกี่ยวกับการจัดตั้ง “คอมมูน”
จะมีส่วนคล้ายคลึงกัน และแม้ว่าปรีดีจะพำนักอยู่ใน
จีนในระหว่างการจัดตั้ง “คอมมูน” ก็ตาม ยังยืนยัน
ไม่ได้ว่าปรีดีมีบทบาทในการจัดตั้ง “คอมมูน” แต่
เราอาจกล่าวได้ว่าข้อความที่คล้ายคลึงกันนี้เป็นข้อ
พิสูจน์ได้ว่า ความคิดของ Charles Fourier มีอิทธิพล
ต่อจีนมาก

แต่ข้อแตกต่างอันใหญ่หลวงระหว่าง
“คอมมูน” ของเมาเซ่ดุงกับ “สหกรณ์”
ของปรีดีคือนั้น คอมมูน เป็นตัวตนขึ้นมาได้
แต่สหกรณ์ “ไม่”

ภาคผนวก

๑, คำโครงการเศรษฐกิจของ นายปรีดี พนมยงค์ และ

พระบรมราชวินิจฉัยของพระ บาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

การคิดที่จะบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรนี้
ข้าพเจ้าได้ฟังถึงสภาพอันแท้จริงตลอดจนนิสัยใจคอ
ของราษฎรส่วนมาก ว่าการที่จะส่งเสริมให้ราษฎรมีความ
สุขสมบูรณ์นั้นก็มีอยู่ทางเดียว ซึ่งรัฐบาลจะต้องเป็นผู้
จัดการเศรษฐกิจเสียเอง โดยแบ่งการเศรษฐกิจนั้นออกเป็น
เป็นสหกรณ์ต่าง ๆ

ความคิดที่ข้าพเจ้าได้มีอยู่เช่นนั้น ไม่ใช่เป็นด้วย
ข้าพเจ้ามีอุปาทานผูกมันอยู่ในลัทธิใด ๆ ข้าพเจ้าได้หยิบ
เอาส่วนที่ดีของลัทธิต่าง ๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมแก่ประเทศ
สยาม แล้วจึงได้ปรับปรุงยกขึ้นเป็นคำโครงการ

แต่มีข้อที่ควรระลึกว่า การจัดบำรุงความสุขสม
บูรณ์ของราษฎรในทางเศรษฐกิจนั้น ย่อมมีลัทธิอยู่มาก
หลายอย่าง แต่ผู้ที่นิยมนับถือในลัทธิต่าง ๆ ยังมีอาจที่จะ
ตกลงกันได้ ทั้งนี้ศาสตราจารย์เคส์ของสแง์มหาวิทยาลัย
กรุงปารีสได้กล่าวไว้มีอยู่ ๓ ประการ

๑. เพราะบุคคลทุกคนยังไม่วรรู้ในลัทธิต่าง ๆ การ
ไม่รู้นี้เป็นโดยไม่ตั้งใจ เช่นผู้ที่ไม่ได้ศึกษาหรืออ่านตำรา
ที่แท้จริงของลัทธิต่าง ๆ บุคคลผู้นั้นก็มีอาจที่จะทำความ
ตกลงอย่างไรได้

๒. เพราะตั้งใจจะไม่รู้ เช่นบุคคลที่ได้ยินได้ฟัง
คำโฆษณาตลาดว่า ลัทธิหนึ่งนิยมให้ฆ่าฟันกัน ธิบ
ทรัพย์สินของผู้มั่งมีเอามาแบ่งให้แก่คนจนเท่า ๆ กัน เอาผู้
หญิงเป็นของกลาง แล้วก็หลงเชื่อตามคำตลาด และมี
อุปทานยึดมั่นอยู่ในคำชั่วร้ายแล้วไม่ค้นคว้าและสืบต่อไป
ให้ทราบความว่า ลัทธินั้นได้ยุยงให้ฆ่าฟันกันจริงหรือ
เอาผู้หญิงมาเป็นของกลางจริงหรือ ธิบทรัพย์สินเอามาแบ่งให้
เท่า ๆ กันจริงหรือ

๓. เพราะเหตุประโยชน์ส่วนตนกล่าวคือ บุคคลที่

แม้รู้ลัทธิต่าง ๆ ว่ามีส่วนคืออะไร ก็แก้งทำเป็นไม่รู้ ไม่ยอมที่จะดำเนินตามเพราะเหตุที่ตนมีประโยชน์ส่วนตัว ที่จะป้องกันไม่ให้ลัทธิต่าง ๆ นั้น เช่นลัทธิโซเชี่ยลลิสต์ ที่ประสงค์ให้รัฐบาลประกอบการเศรษฐกิจเสียเอง เพื่อประโยชน์ของราษฎรเสียทั้งหมดทั้งนี้ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมก็ไม่นิยมลัทธิโซเชี่ยลลิสต์เพราะเกรงไปว่า ประโยชน์ที่ตนมีอยู่ในอุตสาหกรรมนั้นจะต้องถูกริบ หรือ บุคคลที่เกลียดชังรัฐบาลด้วยเหตุผลส่วนตัว แม้จะรู้ลัทธิต่าง ๆ และจะเห็นว่าลัทธินั้นดีก็ตามแต่เมื่อรัฐบาลเป็นผู้ดำเนินการลัทธินั้น ตนเองได้ตั้งใจเป็นปรปักษ์กันกับ รัฐบาลแล้วทำเป็นถืออีกลัทธิหนึ่ง บุคคลจำพวกนี้จัดเป็นพวกอุบาทว์กาลิโลก เพราะเหตุที่ตนมุ่งแต่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นใหญ่ หาได้มุ่งถึงประโยชน์ของราษฎรโดยทั่วไปไม่

สำหรับประเทศไทยที่ข้าพเจ้าเคยสังเกตมายังเห็นว่ามีเหตุหนึ่ง คือ ทัศนะ ข้าพเจ้าเคยอ่านคำบรรยายของท่านนักปราชญ์ในเมืองไทยบางท่าน ซึ่งอธิบายกล่าวถึงในลัทธิหนึ่ง ข้าพเจ้าได้ถามท่านผู้นั้นว่าท่านได้อ่าน

จากหนังสือประวัติของลัทธินั้นหรือคำเล่าลือ ได้ความ
ว่าท่านได้ยืมคำเล่าลือ ข้าพเจ้าจึงแนะนำให้ท่านหนังสือ
ของผู้ที่เป็นกลาง ท่านอ่านและเห็นจริงว่าที่บรรยายมา
แล้วเป็นคำเท็จ แต่เพื่อที่จะสงวนชื่อเสียงส่วนตัวของ
ท่าน ท่านก็มีพิธีวิมานะสร้างบรรยายอยู่ตามเดิมทั้ง ๆ
ที่รับกับข้าพเจ้าแล้วว่า ท่านผิดแต่ท่านต้องทำโดยมานะ
ท่านนักปราชญ์เหล่านี้เป็นพวกอุบาทว์กาลิโลก เช่นเดียวกับ
พวกที่นึกถึงประโยชน์ส่วนตัวเป็นใหญ่

ฉะนั้นผู้ที่อ่านคำชี้แจงของข้าพเจ้าขอได้โปรดตั้ง
ใจเป็นกลางหลีกเลี่ยงจากเหตุชั่วร้ายดังกล่าวข้างต้นและ
วินิจฉัยว่า ถ้าโครงการที่ข้าพเจ้าคิดอยู่นี้จะช่วยราษฎร
ได้ตามที่คณะราษฎรได้ประกาศไว้หรือไม่ เมื่อติดขัด
ประการใดก็ขอได้โปรดถามผู้แย้งว่า เหตุผลนั้นเป็นของ
เขาเองหรือเป็นเหตุผลที่เขาได้ยืมจากปากตลาดอย่างใด
พร้อมทั้งสอบถามถึงเอกสารอันเป็นหลักฐานใด ๆ ซึ่งผู้
แย้งได้อ่านหรือได้พบแล้วโปรดแจ้งมายังข้าพเจ้าด้วย

อ่านคำชี้แจงนี้ ไม่ใช่ต้องการว่าผู้มีปัญญาจึงจะ
วินิจฉัยได้ แม้ผู้ไม่ได้ปัญญาถำกันกว่าสืบสวนจริงไม่

ใช้เชื่อแต่ข่าวลือ ก็วินิจฉัยได้ดีกว่าผู้ไม่ค้นคว้าสืบความ
จริง

หมวดที่ ๑

ประกาศของคณะราษฎร

เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ คณะราษฎรได้
ประกาศต่อประชาชนถึงวัตถุประสงค์คือหลัก ๖ ประการ
หลักซึ่งเกี่ยวแก่เศรษฐกิจของประเทศมีความว่า

“จะต้องบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทาง
เศรษฐกิจโดยรัฐบาลใหม่จะหางานให้ราษฎรทุกคน จะ
วางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอ
อยาก”

ความข้อนี้อยู่ในใจของประชาชนถ้วนหน้า
และจะจารึกลงในประวัติของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง
ข้าพเจ้าจึงยังคงยืนยันความข้อนี้อยู่เสมอและเห็นว่า ถ้า
รัฐบาลได้จัดวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติให้เหมาะสม

แล้ว การหางานให้ราษฎรทุกคนทำหาใช่เป็นการสุจริตเสีย
ไม่ การบำรุงความสมบูรณ์ของราษฎรนี้เป็นจุดประสงค์
อันยิ่งใหญ่ของข้าพเจ้าในการทำการเปลี่ยนแปลงการ
ปกครอง ข้าพเจ้ามีปรารถนาที่จะเปลี่ยนพระเจ้าแผ่นดิน
องค์เดียวมาเป็นหลายองค์ ซึ่งเป็นการปกครองแบบ
ประชาธิปไตย แต่เลือกนอกเท่านั้นข้าพเจ้ามุ่งต่อสาระ
สำคัญคือ “บำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎร” และถือ
ว่ารัฐธรรมนูญเปรียบประดุจกุญแจประตูเปิดช่องให้
ราษฎรได้มีส่วนมีเสียงในการปกครองให้จัดถูกต้องตาม
ความต้องการของตน และเมื่อประตูที่กีดกันอยู่ได้เปิด
ออกแล้ว รัฐบาลก็ต้องนำราษฎรผ่านประตูนั้นเข้าไป
สู่ชัยภูมิแห่งความสุขสมบูรณ์มิใช่ทำให้ราษฎรเดินถอย
หลังเข้าคลอง ด้วยเหตุดังนี้จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาล
ซึ่งหลักหกประการของคณะราษฎร ที่จะต้องจัดการให้
เป็นไปตามวัตถุประสงค์คณะราษฎรนั้น

พระบรมราชวินิจฉัย

ข้อจากว่าจะจัดการบำรุงเศรษฐกิจนั้นก็ดีแล้ว แต่
ความในหมวดนี้ข้าพเจ้าไม่มีความเห็นพิศดาร นอกจาก

ข้อสำคัญมีเพียงว่า ถ้าจะทำตามโครงการนี้เศรษฐกิจนี้
เมื่อใด ขอได้จัดการให้ราษฎรได้เป็นผู้เลือกที่จะใช้การ
เศรษฐกิจทั้งนี้จริง ๆ คือขอให้ฟังเสียงราษฎรจริงๆ อย่า
ได้หักโหมบังคับเอาโดยทางอ้อมหรือทางใดทางหนึ่งให้
ออกเสียงเห็นด้วยเลย ขออย่าโกรธราษฎร ถ้าเขาพากัน
ออกเสียงว่าไม่ชอบวิธีเหล่านี้ย่อมทำให้เกิดความไม่พอใจ
แก่พวกของผู้เขียนโดยแน่นอน และอย่าได้ว่าราษฎรนั้น
ถือทิฐิฐานะะ งามายหรือเป็นอุปาทกาลีโลก

หมวด ๒

ความไม่เที่ยงแท้แห่งการเศรษฐกิจ

ผู้ที่มีจิตเป็นมนุษย์ ประกอบด้วย ความเมตตา
กรุณาแก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกันแล้ว เมื่อเห็นสภาพชาวนา
ในชนบทที่ดี เห็นคนยากจนอนาถาในพระนครที่ดี
ก็จะปรากฏความสมเพชเวทนาขึ้นในทันใด ท่านคงจะ

เห็นว่า อาหาร เครื่องนุ่งห่ม สถานที่อยู่ ฯลฯ อันเป็นปัจจัยแห่งการดำรงชีวิตบุคคลเหล่านี้ แร้นแค้นปานใด แม้วันนี้มีอาหารรับประทาน พรุ่งนี้และวันต่อไปจะยังคงมีหรือขาดแคลนก็ทราบไม่ได้ อนาคตย่อมไม่แน่นอน เมื่อท่านปลงสังขารต่อไปว่า ชีวิตของเรานี้ย่อม ชรา เจ็บป่วย ก็แหละเมื่อบุคคลเข้าอยู่ในสภาพเช่นนั้น จะยังคงมีอาหารรับประทานอีกหรือ แม้แต่กำลังวังชาจะแข็งแรง ก็ยังขาดแคลนอยู่แล้ว

ความไม่เที่ยงแท้แห่งการดำรงชีวิตนี้ มิใช่จะมีแต่ในหมู่ราษฎรที่ยากจนเท่านั้น คนชั้นกลางก็ดี คนมั่งมีก็ดี ย่อมจะประสบความไม่เที่ยงแท้ด้วยกันทุกรูปทุกนาม ขอให้คิดว่าเงินทองที่ท่านหามาได้ในเวลานี้ท่านจะคงเก็บเงินนั้นไว้ได้จนกว่าชีวิตของท่านจะหาไม่และอยู่ตลอดไป สืบถึงบุตรหลานเหลนของท่านได้หรือ ตัวอย่างมีอยู่มากหลาย ที่ท่านคงพบเห็นว่า คนมั่งมีในสมัยหนึ่งต้องกลับเป็นคนยากจนอีกในสมัยหนึ่ง หรือมรดกที่ตกทอดไปถึงบุตร ต้องละลายหายสูญ ไม่คงอยู่ตลอดชีวิตของบุตร บุตรของผู้มั่งมีกลับตกเป็นที่ยากจน เช่นนี้ท่านก็คงเห็น

แล้วว่า เงินนั้นไม่ใช่สิ่งที่แท้เที่ยงอันจะประกันการดำรง
ชีวิตของท่านได้ ท่านจะรู้แน่หรือว่าสังหารของท่านจะยัง
คงแข็งแรงทำงานได้จนตลอดชีวิต ถ้าท่านป่วยหรือ
พิการอย่างใดขึ้น ท่านทำงานไม่ได้ ท่านต้องใช้เงินที่
ท่านมีอยู่แล้ว เงินนั้นย่อมสูญสิ้นหมดไป เช่นนี้แล้ว
ท่านจะได้อาหารที่ไหนดมารับประทาน เพราะท่านป่วย
หรือพิการทำงานไม่ได้ ท่านลองนึกว่าถ้าท่านอยู่ใน
สภาพเช่นนี้ท่านจะรู้สึกอย่างไร

พระบรมราชวินิจฉัย

ผู้เขียนเล่าว่าราษฎรเวลานั้นนั้น แร้นแค้นอดอยาก
เต็มทน และราษฎรทั่วไปไม่ทราบเลยว่ารุ่งขึ้นจะมีอาหาร
เพียงพอไม่ขาดแคลนหรือไม่ ข้าพเจ้าขอกล่าวว่าราษฎร
ของเราตลอดจนชนชั้นคนขอทานยังมีได้ปรากฏเลยว่า
อดตาย คนที่อดตายจะมีก็แต่คนที่กลืนไม่ลงเพราะความ
เจ็บไข้เท่านั้น แม้แต่สุนัขตามวัดก็ปรากฏว่ายังไม่มีอด
ตาย แม้แต่ในปีน้ำท่วม พ.ศ. ๒๔๖๐ ผู้เขียนก็ยังกล่าว
เองในเค้าโครงการแผนเศรษฐกิจภาค ๒ ว่า ไม่มีราษฎร
อดตายเพราะมีข้าวเพียงพอที่จะแจกกันกิน และยังมี

เหลือเอาไปจำหน่ายยังต่างประเทศเสียด้วยซ้ำ ความมอด
 ยอยากแร้นแค้นนั้นยอมแล้วแต่ตราชื้ออะไรซึ่งเป็นเครื่องวัด
 คนที่ได้รับเงินเดือน ๒๐๐ บาท ก็นับว่ามอดอยากแร้นแค้น
 ก็ได้ ถ้าเทียบกับการกินอยู่กับที่ได้เงินเดือน ๆ ละ พัน
 บาท จริงอยู่ราษฎรของเรายังไม่มีตึกอยู่โดยทั่วไป และ
 ไม่มีเครื่องแต่งตัวฝรั่งแต่งโดยทั่วไป และไม่มีรายได้เท่า
 กับคนงานฝรั่ง ถ้าคิดเทียบตามอัตราเงิน แต่ฝรั่งนั้นได้
 มากก็ใช้มาก เพราะราคาสินค้าของเขาถึงแม้จะสูงก็จริง
 เมื่อเทียบกับเงินของเรา แต่อำนาจในการซื้อของบำรุง
 ร่างกายนั้น มีน้อยกว่าของเราแน่ ๆ ถ้าจะเปรียบเทียบถึงใจ
 และความพอใจของราษฎรฝรั่งและราษฎรของเราแล้ว
 ข้าพเจ้าเชื่อว่าราษฎรของเรามีความสุขใจมากกว่าเสียอีก
 ข้าพเจ้ายอมรับว่าฐานะของการกินอยู่ของราษฎรของเรา
 แล้วยังต่ำกว่าฐานะของราษฎรในเมืองต่างประเทศ ทั้ง
 เช่น อังกฤษหรืออเมริกา แต่ตามรายงานของโพรเฟส
 เซอร์ ซิมเมอร์แมนนั้นกล่าวว่าฐานะของเรานี้สูงกว่า
 บรรดาราษฎรในประเทศอื่น ๆ ในทวีปเอเชีย (เฉพาะ
 บนพื้นทวีปไม่รวมเกาะต่าง ๆ) และมีความมอดอยาก

แร้นแค้นทั้งกายและใจน้อยกว่าราษฎรชาวนาในประเทศ
 รัสเซีย ซึ่งใช้โครงการฉ้อราษฎร์บังหลวงน้อย ๓ บัดนี้
 โดยแน่นอน ราษฎรของเรามีน้อยคนหรือจะไม่มีก็ได้
 ที่นอนกลางคืนและนึกว่ารุ่งขึ้นเช้าจะหากินไม่ได้ นอก
 จากผู้นั้นจะกระตือกระตักตัวไม่ได้หาไม่ฉะนั้นคงหากิน
 ไม่ได้เสมอ ในประเทศรัสเซียเสียอีกที่ราษฎรนอนตา
 ไม่หลับ รุ่งขึ้นไม่ทราบว่าจะได้อาหารการกินเพียงพอ
 หรือไม่เพียงพอแล้ว ซึ่งปรากฏอยู่เป็นประจำวัน
 การซื้ออาหารก็หาไม่ ได้ จะกลับไปทำของตัวกินก็ไม่ได้
 เพราะไม่มีที่จะไปทำกินเสียแล้ว คนไทยเราถ้ายังมี
 สวนที่จะปลูกข้าวปลูกผักได้แล้วก็ยังหวังอยู่ได้เสมอว่า
 จะพอหาข้าวกินได้ไม่อดอยาก นอกจากถ้าดำเนินกิจการ
 แบบรัสเซียเข้าแล้ว ความอดอยากจนตายนี้อาจปรากฏ
 กลายเป็นจริงขึ้นก็ได้ โพรเฟสเซอร์ ซิมเมอร์แมนกล่าวว่า
 หารายได้และฐานะการกินอยู่ของราษฎรไทยนั้น สูงกว่า
 ราษฎรชาติใดๆ ทั้งหมดในทวีปเอเชียที่อยู่บนพื้นทวีป
 ส่วนสำคัญย่อมเป็นเครื่องสนับสนุนความเห็นของข้าพเจ้า
 อีกส่วนหนึ่ง

หมวดที่ ๓

การประกันความสุขสมบูรณ์ ของราษฎร

ความไม่เที่ยงแท้ในการเศรษฐกิจเป็นอยู่เช่นนั้น จึงมีนักปราชญ์คิดแก้ไขโดยวิธีให้รัฐบาลประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร (Social Assurance) กล่าวคือราษฎรที่เกิดมายุ่อมจะได้รับประกันจากรัฐบาลว่า ตั้งแต่เกิดมาจนกระทั่งสิ้นชีพ ซึ่งในระหว่างนั้นจะเป็นเด็กหรือเจ็บป่วยหรือพิการ หรือชราทำงานไม่ได้ก็ดี ราษฎรก็จะได้อาหารเครื่องนุ่งห่ม สถานที่อยู่ ฯลฯ บ้างจ่ายแห่งการดำรงชีวิตเมื่อรัฐบาลได้ประกันเช่นนั้นแล้วราษฎรทุกคนจะนอนตาหลับ เพราะตนไม่ต้องกังวลว่า เมื่อเจ็บป่วยหรือพิการ หรือชราแล้วจะต้องอดอยาก หรือเมื่อตนมีบุตรจะต้องเป็นห่วงใยในบุตรเมื่อตนสิ้นชีพไปแล้วว่า บุตรจะอดอยากหรือหาไม่เพราะรัฐบาลเป็นผู้ประกันอยู่แล้ว การประกันนี้ย่อมวิเศษดียิ่งกว่าการสะสมเงินทอง เพราะเงินทองนั้นเองก็ย่อมเป็นของไม่เที่ยงแท้ทั้ง

ได้พรรณนามาแล้ว การประกันเช่นนี้เป็นการเหลือวิสัย
ที่บริษัทเอกชนจะพึงทำได้หรือถ้าทำได้ราษฎรก็จะต้อง
เสียค่าประกันแพงจึงจะคุ้ม ราษฎรจะเอาเงินที่ไหนมา
การประกันเช่นนี้จะทำได้ก็แต่โดย “รัฐบาล” เท่านั้น
เพราะรัฐบาลไม่จำเป็นที่จะต้องเก็บเบี้ยประกันภัยจาก
ราษฎรโดยตรง รัฐบาลอาจจัดหาสิ่งอื่นแทนเบี้ยประกัน
ภัยได้ เช่นจัดให้แรงงานของราษฎรได้ใช้เป็นประโยชน์
ยิ่งขึ้น การเก็บภาษีอากรโดยทางอ้อมเป็นจำนวนมากคน
คนหนึ่งวันละเล็กน้อยซึ่งราษฎรไม่รู้สึกราวๆ ทั้งนี้
เป็นต้น

ความคิดที่จะให้รัฐบาลได้มีประกันเช่นนี้แก่
ราษฎรในต่างประเทศนับวันแต่จะเจริญขึ้นเป็นลำดับ ใน
การที่จะจัดให้รัฐบาลได้มีประกันแก่ราษฎรเช่นนี้ ก็ต้อง
ออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการประกันความสุขสมบูรณ์
ของราษฎร ซึ่งบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐบาล ที่จะ
ต้องจ่ายเงินให้ราษฎรทุกคนเป็นจำนวนพอกับที่ราษฎร
จะนำเงินนั้นไปแลกเปลี่ยนกับสิ่งที่ตนต้องการในการ
ดำรงชีวิต เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม สถานที่อยู่ ได้ตาม
สภาพ (ดูร่างพระราชบัญญัติต่อไปข้างท้าย)

การจ่ายเงินเดือนให้แก่ราษฎรถ้วนหน้านี้ เห็นว่า
ถูกต้องต่อนิสัยของราษฎรไทยโดยแท้ เพราะเป็นที่ทราบ
กันอยู่ว่า ทุกๆ คนชอบทำราชการ ชอบมีเงินเดือน
แต่กระนั้นยังมีข้าราชการบางคนเที่ยวบ่าวประกาศและ
บ้องก้นกืดขวางไม่ยอมให้ราษฎรได้ทำราชการบ้าง ทั้งๆ
ที่ผู้นั้นก็เป็นข้าราชการมีเงินเดือน

ก็เมื่อรัฐบาลต้องจ่ายเงินเดือนแก่ราษฎรเช่นนี้จะ
เอาเงินที่ไหนมาจ่าย ก่อนที่จะกล่าวถึงเรื่องนี้ ขอเตือน
ให้ระลึกเสียก่อนว่า เงินเป็นสิ่งที่รับประทานไม่ได้ เงิน
ย่อมเป็นสิ่งที่จะใช้แลกเปลี่ยนกับปัจจัยแห่งการดำรงชีวิต
เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม สถานที่อยู่ ฯลฯ การจ่ายเงิน
ก็เท่ากับการจ่ายอาหารเครื่องนุ่งห่ม สถานที่อยู่ ฯลฯ ขอ
ให้ระลึกว่าเงินที่ท่านหาได้ท่านอาจนำเอาเงินนั้นไปทำไม
ท่านก็นำไปแลกเปลี่ยนกับปัจจัยแห่งการดำรงชีวิต เหตุ
ฉะนั้น ถ้าจะเปรียบเทียบว่าเงินเป็นคะแนนชนิดหนึ่งก็
ไม่ผิด การจ่ายเงินเดือนก็เท่ากับจ่ายคะแนนให้ราษฎร
ที่จะจับจ่ายแลกเปลี่ยนกับปัจจัยแห่งการดำรงชีวิต ตาม
ความต้องการของราษฎร

ผลที่สุภาษกรจะพึงได้รับก็คือ บัณฑิตแห่งการดำรง
ชีวิต เช่น อาหาร สถานที่อยู่ ฯลฯ

ฉะนั้นในการจ่ายเงินให้แก่ราษฎรนั้นรัฐบาลไม่ต้อง
บริบทพัยของผู้มั่งมีมาจ่าย รัฐบาลอาจจัดให้มีบัณฑิตแห่ง
การดำรงชีวิต โดยจัดให้มีสหกรณ์ให้พร้อมมูลเพื่อรับ
แลกกับเงินเดือน ซึ่งรัฐบาลจ่ายให้แก่ราษฎรเป็นการหัก
กลบลดหนี้กันไป เช่น ราษฎรคนหนึ่งได้รับเงินเดือน
๒๐ บาท และราษฎรต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ
เป็นจำนวน ๒๐ บาท ดังนี้แล้ว เงินที่รัฐบาลจ่ายให้แก่
ราษฎรไป ก็กลับมาเป็นของรัฐบาลอีก เงินที่คงจะตก
แก่ราษฎรต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ฯลฯ เป็นจำนวน
ราคาน้อยกว่าจำนวนที่ตนได้รับ เงินที่ตกอยู่ในมือราษฎร
นี้เท่านั้นที่รัฐบาลจะต้องจัดหาทุนสำรองตามประเพณีนิยม
ของโลก เช่น ทองคำ หรือเนื้อเงิน หรือถ้าจะไม่ต้องออก
ธนบัตรให้มาก ซึ่งต้องการทุนสำรองมาก รัฐบาลอาจ
จัดให้มีธนาคารแห่งชาติอันเป็นที่เชื่อถือได้ ซึ่งราษฎรผู้
จะได้นำเงินมาฝาก และการจับจ่ายก็ใช้เช็ค และวิธีหัก
กลบลดหนี้ Clearing ดังนี้ ธนบัตรที่จะออกให้หมุน

เวียน ก็จะไม่จำเป็นที่จะต้องมียานมากมาย

ฉะนั้นการที่จะให้รัฐบาลเป็นผู้ประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร โดยรัฐบาลเป็นผู้จ่ายเงินเดือนให้ราษฎรแล้ว ก็จำเป็นอยู่เองที่รัฐบาลจะต้องจัดให้สหกรณ์เป็นผู้ทำสิ่งของ ซึ่งเป็นปัจจัยแห่งการดำรงชีวิตและเป็นผู้จำหน่ายสิ่งเหล่านี้เสียเองหรือเป็นผู้ควบคุมแล้ว รัฐบาลจะประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎรได้อย่างไร รัฐบาลจะเอาเงินที่ไหนมาจ่ายเป็นเงินเดือนให้แก่ราษฎร

การประกอบการเศรษฐกิจใดๆ ย่อมต้องอาศัย

๑. ที่ดิน ซึ่งรวมทั้งทรัพย์สินซึ่งติดอยู่กับที่ดินและซึ่งอยู่บนพื้นดินใต้ดิน

๒. แรงงาน

๓. เงินทุน

ราษฎรในเวลานี้ต่างคนมีที่ดินและเงินทุนเพียงพออยู่หรือ เราจะเห็นได้ว่า ๙๐ เปอร์เซ็นต์ของราษฎรหา มีที่ดินและเงินทุนพอที่จะประกอบการเศรษฐกิจแต่ลำพังให้ถูกต้องครบถ้วนไม่ ราษฎรต่างก็มีแรงงานประจำตนของตน แรงงานนี้ตนจะเอาไปทำอะไรเมื่อตนไม่มีที่ดินและเงินเพียงพอ

แต่ถ้าจะพิจารณาถึงที่ดิน แรงงาน เงินของราษฎร
รวมกันแล้วจะเห็นได้ว่า ในประเทศไทยมีที่ดินถึง ๕๐๐,
๐๐๐ ตารางกิโลเมตรเศษ (คิดเป็นไร่ได้กว่า ๓๒๐,
๐๐๐,๐๐๐ ไร่) บนพื้นดินอุดมไปด้วยแร่โลหะธาตุทั้ง
หลาย มีพลเมืองถึง ๑๑ ล้านคนเศษ ส่วนเงินทุนเหล่านี้นั้น
แม้เราจะไม่มีมากมาย แต่ประเทศไทยไม่ใช่ป่าเถื่อน
เสียทีเดียว ทรัพยากรสินและชื่อเสียงของประเทศที่มีอยู่ก็
อาจเป็นทางที่จะหาเงินทุนมาได้บ้างโดยนโยบายการคลัง
อันไม่ทำให้เป็นที่เดือดร้อนแก่ราษฎร

พระบรมราชวินิจฉัย

การที่จะคิดประกันความสุขสมบูรณ์ดังนั้นนั้น ตาม
จริงย่อมเป็นของดีแน่ แต่ตามธรรมชาติของประกันย่อม
จะต้องสละสิ่งใดสิ่งหนึ่งแลกเปลี่ยนเพื่อประกันความสุข
สมบูรณ์ ตามแบบนั้นผู้ประกันจะต้องเสียอะไรแลกเปลี่ยน
แรงงาน และการเสียภาษีวันละเล็กละน้อยเท่านั้น
ละหรือที่จะเป็นค่าแลกเปลี่ยน ข้าพเจ้าอยากจะว่าค่า
ประกันความสุขสมบูรณ์อันนี้ก็ต้องสละเสรีภาพเสียละ

กรรมัง การเป็นไทยจะกลายเป็นทาสเสียละกรรมังเพราะ
 ตามที่ปรากฏในประเทศรัสเซียซึ่งก็ใช้วิธีประกันแบบนั้น
 เหมือนกัน ราษฎรต้องประกันความสุขด้วยเสรีภาพของ
 เขาและยอมตนเป็นทาสของรัฐบาล เมื่อได้อ่านวิธีดำเนินการ
 การตามโครงการเศรษฐกิจที่เขียนมานี้ทั้ง ๒ ภาค แล้ว
 ก็ไม่มีทางอันใดอื่นที่จะเห็นได้นอกจากว่าการมั่นคงต้อง
 เป็นไปตามรูปเดียวเสียเป็นแน่ ก็เมื่อการประกันความ
 สุขสมบูรณ์^๕ อาจต้องแลกด้วยเสรีภาพความเป็นไทย
 แล้ว ก็จะเป็นการยากสักหน่อยที่จะเลือกยินดีสละออก
 ประกัน หรือว่าไม่เห็นยากอะไรที่จะสละเสรีภาพ

ตามที่ว่าราษฎรชอบเป็นข้าราชการนั้น ความข้อนี้
 อาจเป็นจริงได้ แต่ไม่ใช่จริงอย่างตลอด เพราะเหตุว่า
 ความหมายของราษฎรให้คำว่า “ข้าราชการ” นั้นมิได้
 หมายตรงดังที่ผู้เขียนหมาย “ข้าราชการ” ตามความจริง
 ของราษฎรนั้น คือผู้ที่นั่งชั้นผู้อำนวยการงาน หรือผู้นั่ง
 โต๊ะเป็นเสมียน กินน้ำชา อ่านหนังสือพิมพ์และทำงาน
 เบาๆ ในประเภทเช่นนั้น ข้าราชการเช่นนั้นข้าพเจ้า
 ยอมรับว่าราษฎรอยากเป็นจริง เพราะลบายดีไม่ต้อง

เหนื่อยยากอันใด แต่ถึงกระนั้นเองก็ยังไม่เป็นการจริง
 ๕๕๕ ทงสิน เพราะมีราษฎรหลายคนที่ไม่พึงประสงค์ที่จะเป็น
 แม้แต่เสมียน เขาชอบประกอบอาชีพทำการเป็นอิสระ
 ก็นั้นมีจำนวนอยู่มากไม่น้อย ข้าราชการที่ผู้เขียนหมาย
 ถึงนั้นมี ๒ ชั้น คือ ข้าราชการนั่งโต๊ะ และข้าราชการ
 ออกแรงขุดดิน ข้าราชการประเภทหลังนั้นเชื่อแน่ว่าไม่
 มีใครอยากเป็นเลย จะมีอยู่น้อยเต็มที ดูตัวอย่างกรรมกร
 ว่างงานที่อยากได้งานทำ กรรมกรพวกเหล่านั้นมาบอก
 ว่าว่างงานและอยากเข้าทำงานอย่างเอิกเกริก และแสดง
 ว่าได้งานประเภทใดก็เอา แต่ครั้นรัฐบาลจัดการหางาน
 ขุดดินทำถนนให้ก็ไม่มีใครเอา ทั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า สิ่ง
 เขาประสงค์นั้น คือตำแหน่งข้าราชการนั่งโต๊ะ หรือที่
 มีหน้าที่ยืนหมุนโน่นเปิดนี้สำรวจๆ เท่านั้น พวกที่อยาก
 เป็นข้าราชการนั้นโดยมากเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาและตี
 ราคาของตัวสูงเกินไปที่จะไปทำนา ชอบเป็นแต่ชั้น
 เสมียนนั่งชดน้ำชาและนั่งเถียงการในข้อกฎหมายเท่า
 นั้น แต่ราษฎรส่วนมากจริงๆ นั้น เชื่อว่ามีน้อยคนที่
 อยากเป็น ดูตัวอย่างทหารที่ถูกเกณฑ์เข้ามารับราชการ

เหล่านั้น ก็เป็นข้าราชการพร้อมบริบูรณ์ และมีปัจจัย
ทั้ง ๔ ข้อ เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงชีวิตอย่างบริบูรณ์ แต่
ถึงกระนั้นก็ปรากฏว่าหนีอยู่เนืองๆ มิได้ขาด ก็ผู้เขียนจะ
ตั้งสหกรณ์ และให้ราษฎรเข้าเป็นข้าราชการชุดดินออก
แรง ให้สหกรณ์และบังคับให้อยู่ใต้วินัยของข้าราชการ
ซึ่งถ้าผิดหรือเกียจคร้านก็จะถูกลงโทษได้หลายสถาน
เสียงตู่ก็คงไม่ต่างกับกรมทหารนัก ตั้งนี้แล้ว ผู้เขียน
นึกหรือว่าราษฎรจะพากันมีความปิติยินดีพอใจ และไม่
มีการหลีกเลี่ยงดังเช่นความเป็นไปในกรมทหาร การ
บังคับให้ราษฎรรับราชการเป็นทหาร ๒ ปีนั้น ไม่สู้กระไร
ไม่ทารุณเกินไป แต่การที่จะให้ราษฎรต้องรับการชุดดิน
และอยู่ใต้วินัยคล้ายทหารตลอดชีวิตแล้วออกจะหนักมือ
ไปสักหน่อย

เกี่ยวกับการที่เงินเป็นสิ่งที่ใช้แลกเปลี่ยน เงินนั้น
เป็นแต่เพียงกะแนน เป็นสิ่งที่กินเข้าไปไม่ได้ และมี
ประโยชน์อยู่ก็แต่สำหรับใช้แลกเปลี่ยนปัจจัยแห่งการ
ครองชีวิตเท่านั้น ก็จริงอยู่ แต่เราต้องอย่าลืมว่า ณ บัดนี้
ก็ไม่เห็นมีอะไรเป็นเครื่องแลกเปลี่ยนดีเท่ากับเงิน เพราะ
เงินนั้นคนพอใจที่จะรับไว้ทุกคน ถ้าเลิกเงินก็ต้องกลับ

ไปใช้วิธีโบราณ คือแลกสิ่งของด้วยของซึ่งคงทำให้เกิดความลำบากแก่มหาชนไม่น้อย กล่าวคือ คนนั้นมีใจไม่เหมือนกัน มีความอดอยากได้ไม่เหมือนกัน ถ้าเราเอาของที่เรามีอยู่จะไปแลกกับอาหารหรือสิ่งที่เราประสงค์จากคนอื่น เราก็ไม่มีความรู้สึกเลยที่จะได้ของนั้นมา เพราะเจ้าของสิ่งนั้นเขาอาจไม่ต้องการสิ่งที่เราเอาไปแลกก็ได้ การเช่นนี้ย่อมทำให้เกิดติดต่อกันระหว่างบุคคลลำบากขึ้นอีกมาก ถ้าเลิกเงินก็เท่ากับถอยหลังเข้าคลองไปหาสมัยเก่าซึ่งผู้เขียนดูเหมือนจะไม่ชอบมิใช่หรือ คนเรานั้นถึงแม้ผู้เขียนจะนำโครงการเศรษฐกิจออกมาใช้แล้วก็คงดี ก็ยังต้องการติดต่อกันและกันอยู่เสมอ ถ้าเลิกเงินความลำบากก็จะมี การดำเนินการตามนั้นนั้น จริงอยู่ผู้เขียนไม่ได้พูดว่าเลิกเงินแต่ทางดำเนินนั้นมันเป็นไปในทางที่จะตัดราคาให้สูญไปทีละน้อย ดังที่ทำอยู่ในประเทศรัสเซีย มีหนังสือเล่มหนึ่งชื่อ An economic history of Soviet Russia แต่งโดย ลอตัน มีข้อความเรื่องการเลิกเงินนี้ว่า ประเทศรัสเซียนั้นได้พยายามเลิกเงินมาแล้วโดยวิธีการอย่างเดียวกัน คือจะจ่ายเงินเดือนให้ราษฎรนั้นนำเงินไปซื้อจากร้านสหกรณ์ที่เหลือก็จะนำไป

เข้าธนาคารชาติที่ดำเนินการตั้งนั้น รัฐบาลต้องจำหน่ายเงินเพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก การเพิ่มเงินนี้ต้องเพิ่มธนบัตรขึ้น เมื่อเพิ่มธนบัตรมากขึ้นและมีเงินจริงประกันน้อย ราคาก็ตกต่ำ จนในที่สุดต้องเลิกใช้เงิน ราษฎรพากันใช้วิธีโบราณคือแลกเปลี่ยนสิ่งของด้วยสิ่งของ ผู้ใดไม่มีสิ่งของมีแต่เงินเดือนที่รัฐบาลจ่ายแล้วก็ต้องอดตาย หมู่ชนที่อยู่ในเมืองใหญ่ซึ่งย่อมไม่มีสิ่งของพิชผลอันใด ที่จะแลกเปลี่ยนอาหารได้ เพราะตนเป็นแต่เพียงคนงานได้เงินเดือนเท่านั้น ร้านของสหกรณ์หรือรัฐบาลจัดขึ้นนั้นก็หาอาหารขายให้ราษฎรไม่พอ คนที่อยากกินหรือกินไม่อิ่มก็อยู่ต่อไปในเมืองไม่ไหว ต้องทั้งออกไปอยู่ตามบ้านนอก เพื่อประสงค์ที่จะได้หากินจากพื้นดิน เพื่อที่จะหาของแลกเปลี่ยนได้ดีขึ้น พลเมืองในประเทศรัสเซียมีประมาณ ๑๕๐ ล้านคน แต่ปรากฏว่าเพียงคน ๑๒ ล้านคนเท่านั้นที่ได้รับความดูแลจากรัฐบาล พวกนี้ได้อยู่ตามยะถากรรม ถูกบีบโดยภาษีทางอ้อมถูกกดขี่ต่างๆ ไปบ้าง พวก ๑๒ ล้านคนที่ได้รับเลี้ยงก็เต็มทน เพราะเงินไม่มีราคา พลเมืองในกรุงเปโตรกราดซึ่งเคยมีอยู่ ๒ ล้าน ๖ แสนคน แต่เมื่อได้เกิดวิธีนี้แล้วมีคน

แต่เพียง ๖ แสนเท่านั้น เพราะอยู่ต่อไปก็ไม่มีอะไรจะ
 แลกของกินดังกล่าวนั้นแล้ว ดูตัวอย่างทหารของเราที่ผู้
 บังคับบัญชาได้พยายามหลายครั้งแล้วที่จะให้มีการเลี้ยง
 อาหารเป็นส่วนรวมและงดการจ่ายเบี้ยเลี้ยง แต่ทหารไม่
 พอใจเลย ชอบรับเบี้ยเลี้ยงไปซื้อกินเองดีกว่า ดังนั้นยอม
 เห็นได้ว่าเงินนี้ยังมีความสำคัญเพียงใด เพราะฉะนั้น
 ผู้เขียนจะดำเนินการอย่างไรก็ตาม ต้องพยายามอย่า
 ทำลายค่าของเงินให้ปั่นป่วนไปเสีย และถ้าจะให้ราษฎรเป็น
 ข้าราชการทั้งหมดแล้ว และจะจ่ายเงินเดือนให้ก็ต้องให้
 เป็นเงินจริงๆ ไม่ใช่กระดาษไม่มีราคา หากไม่ทำให้
 ราษฎรได้รับความลำบากโดยแท้ อย่าลืมว่าถ้าเลิกเงินเสีย
 แล้วจะไม่มีวิธีที่ราคาสินของอย่างไร จะต้องถอยหลังเข้า
 คลองไปใช้วิธีแลกเปลี่ยนอย่างโบราณอีกดังนี้หรือคือ
 ความจริง

เกี่ยวกับธนาคารแห่งชาติ การตั้งธนาคารแห่งชาติ
 นั้น จะสำเร็จได้ดีหรือไม่นั้น ย่อมแล้วแต่ราษฎรจะ
 เชื่อธนาคารนี้แค่ไหน ถ้ารัฐบาลดำเนินการค้าขาดทุน
 และเอาเงินจากธนาคารแห่งชาติ ไปไม่รู้จักจบดังนี้แล้ว
 ธนาคารเห็นจะอ่อนแอเต็มที เพราะฉะนั้นการตั้ง

ธนาคารแห่งชาติเพื่อกำหนดวิธีดังกล่าวแล้ว ก็จะทำให้
 ราษฎรเอาเงินฝากถ้าราษฎรไม่เชื่อจะทำอย่างใด ราษฎร
 นั้นยังเข้าใจน้อยเต็มที ดูแต่ชื่อนาของฝรั่งเศสก็ไม่มีใคร
 เอาเงินฝากในธนาคารเสียแล้ว ราษฎรของเราซึ่งก็ยังไม่
 ฉลาดเฉลียวมากนักจะทำบ้างเห็นจะเชื่อได้ยากสักหน่อย
 คลังออมสินตั้งมานานแล้ว แต่ก็ไม่ปรากฏว่ามีคนนำเงิน
 ไปฝากเท่าใด เพราะยังเขียนหนังสือไม่เป็นก็อีกมาก
 หรือการทำบัญชีอย่างไม่มีเงิน แบบรัสเซียที่ว่าง่ายนัก
 ง่ายหนาไม่ต้องการความรู้อื่นใดนอกจากบวกลบคูณหาร
 นั้นก็สงสัยว่าจะทำได้ไม่สะดวกนัก รัสเซียเคยลองทำ
 การดังนี้มาแล้ว เช่นพยายามเก็บเงินแต่ผลที่สุดก็ต้อง
 กลับไปใช้เงินอีก และข้าราชการก็ได้รับเงินเดือนเป็น
 เงิน แต่เป็นเงินที่ราคาตกมาก ๆ เท่านั้น ถ้าไทยเราต้อง
 ได้รับการเช่นนั้นบ้าง เห็นจะเต็มทีสักหน่อย

ในเรื่องราษฎรไม่มีที่ดินและเงินทุนพอ ผู้เขียน
 กล่าวว่าราษฎรของเราเป็นจำนวน ๙๐% ไม่มีที่ดินและ
 ทุนจะทำอะไรได้เอง แต่ข้าพเจ้าได้พบในรายการของ
 โปรเฟสเซอร์ชิมเมอร์แมน กล่าวว่าราษฎรที่ไม่มีที่ดิน
 และทุนที่จะทำการเลี้ยงชีพเอง มีแต่เพียง ๓๖% เท่านั้น

ดูใกล้เคียงกันมากกว่าที่ผู้เขียนกำหนดจริงอยู่ตัวเงินทุนอาจไม่
มากนัก แต่ที่ดินนั้นเขามีกันแน่ไม่ต้องสงสัยเลย

ในเรื่องที่ดินแรงงานเงินทุนของประเทศ ผู้เขียน
กล่าวว่าชื่อเสียงของประเทศไทยนั้นยังดีอยู่และพื้นดิน
จำนวนพลเมืองก็มีอยู่มากพอที่จะจัดการตามโครงการนี้
โดยไม่มีใครเดือดร้อน ข้อนี้มีที่น่าสงสัยอยู่ละกระมัง
เพราะประการที่ ๑ เมื่อเราประกาศที่จะดำเนินการตาม
โครงการนี้แล้ว ผู้เขียนเชื่ออย่างไรว่าประเทศเพื่อนบ้าน
เขาจะพากันเห็นด้วยกับวิธีการที่จะทำนี้ จริงอยู่ไม่ใช่วิธี
คอมมิวนิสต์แต่ก็เป็นวิธีที่รัสเซียเขาใช้อยู่ และประเทศ
ต่างๆ เขาเห็นวิธีนี้และที่เป็นอันตรายแก่สันติสุขของโลก
ถ้าเราใช้บ้างเราจะไปหวังอย่างไรได้ว่า ชื่อเสียงของ
เรา仍将หอมอยู่ดังเดิมนั้น การที่จะทำให้ชื่อเสียงของ
ประเทศที่มีคนนับถืออยู่เสื่อมเสียไป ถ้าเป็นดังนั้นแล้ว
จะหาเงินที่ไหนมาเป็นทุนโดยมิต้องทำความเดือดร้อนให้
แก่ประชาชน

หมวด ๔

แรงงานที่ศูนย์เสียไป และพวกหนักโลก

น่าเสียใจซึ่งที่ดินของเราอันอุดมอยู่แล้วนี้ ยังมี
ได้ใช้ให้เป็นประโยชน์ ทั้งนี้เพราะการประกอบการ
เศรษฐกิจตามทำนองที่เอกชนต่างคนต่างทำดั่งที่เป็นมา
แล้ว ทำให้แรงงานศูนย์เสียไปโดยเปล่าประโยชน์บ้าง
และขาดเครื่องจักรกลที่จะช่วยแรงงานให้ได้ผลดียิ่งขึ้น
บ้าง มีพวกหนักโลก (Social Parasite) บ้าง ดั่งจะได้
พรรณนาต่อไปนี้

บทที่ ๑

แรงงานเสียไปโดยที่มิได้ใช้เต็มที่

จะเห็นได้ว่าชาวนา ซึ่งเป็นพลเมืองส่วนมากของ
ประเทศไทย ทำนาปีหนึ่งไม่เกิน ๖ เดือน (รวมทั้ง ไถ
หว่าน เกี่ยว ฯลฯ) ยังมีเวลาเหลืออีก ๖ เดือนซึ่งต้องสูญ

เสียไป ถ้าหากว่าเวลาที่เหลือ ๖ เดือนนี้ ราษฎรมีทาง
 จะใช้ให้เป็นประโยชน์ในการประกอบเศรษฐกิจได้แล้ว
 ความสมบูรณ์ของราษฎรก็ย่อมจะเพิ่มขึ้นได้ ข้าพเจ้ายิน
 ตีที่จะได้รับคำชี้แจงจากผู้สนใจในการเศรษฐกิจว่า การ
 ที่แก้ไขให้ราษฎรได้ใช้เวลาว่างที่เหลืออยู่นี้ให้เป็นประ
 โยชน์ได้โดยวิธีปล่อยให้เอกชนต่างคนต่างทำนั้นสำเร็จ
 ได้อย่างไร ข้าพเจ้าเห็นว่าจะมีอยู่ที่แต่รัฐบาล ที่จะกำหนด
 วางแผนเศรษฐกิจแห่งชาติให้ราษฎรได้ใช้เวลาที่เหลือ
 อีก ๖ เดือนนี้เป็นประโยชน์

พระบรมราชวินิจฉัย

แรงงานสูญเสียไป ๔๐% จริงอยู่เวลานี้ราษฎรของเรา
 ทำงาน ๖ เดือน แล้วก็หยุดเสีย ๖ เดือน และถ้าเรา
 สามารถจัดการให้ราษฎรมาทำงานเพิ่มอีก ๖ เดือนที่ทั้ง
 ว่างอยู่เสียได้นั้นแล้วก็จะบังเกิดประโยชน์เป็นอันมากข้อ
 นี้ไม่มีใครเถียง แต่วิธีที่จะทำให้ราษฎรทำงานในเวลา
 ที่เหลืออีก ๖ เดือนนั้น เวลาน้อย่าลืมว่า เรามีได้มีวิธี
 ชักชวนหรือสอนให้เขาทำอะไรเลย ถ้าได้มีการชักชวน
 หรือแนะนำแสดงตัวอย่างแล้ว บางที่ราษฎรก็คงจะ

พยายามทำตามเป็นส่วนมาก คงยังไม่จำเป็นแน่ที่รัฐบาล
 จะเข้าแย่งราษฎรทำงาน และเกณฑ์ให้ราษฎรมาเป็น
 ลูกจ้าง เพราะการที่จะจัดให้ราษฎรมาทำงานให้แก่รัฐบาล
 ดังนี้ได้ โดยรัฐบาลมีอำนาจเต็มที่จะสั่งอะไรก็ได้ในเวลา
 กำหนดเท่าใดก็ได้ ดังแผนนี้แล้วข้าพเจ้ารู้สึกว่าจะทำได้
 ก็คงต้องใช้การบังคับกันอย่างหนัก ถึงกับต้องยิงกัน
 อย่าลืมว่าคนไทยนั้นรักเสรีภาพความเป็นอิสระอยู่ใน
 เลือดแล้ว เขาย่อมสละเสรีภาพมาให้ว่่ายๆ ไม่ได้แน่ ถ้า
 จะต้องบังคับอย่างนี้แล้วจะสมควรละหรือ เราหวังจะให้
 ความสมบูรณ์แก่ราษฎรทั่วไป การต้องบังคับกดขี่ให้
 เขาทำงานนั้น จะจัดว่าให้ความสมบูรณ์แก่เขาอย่างไร
 มันจะกลายเป็นให้ทุกข์สมบูรณ์เสียมากกว่า ฟังนี้กว่า
 การเป็นคนบังคับเขา กับเป็นคนถูกบังคับต่างกันทาง
 ความเห็น ทางความคิดของคนทั้งสองประเภทนี้ ต่าง
 กันมากทีเดียว ผู้เขียนเป็นทหารถูกบังคับให้อยู่ในทาง
 วินัยบ้างแล้วหรือยัง การถูกบังคับนั้นไม่ใช่ของสบาย
 เพราะฉะนั้นในการนี้ถ้าจะทำได้โดยต้องมีการบังคับแล้ว
 ก็คงจะเป็นการดีแน่ แต่สงสัยว่าจะทำไม่ได้โดยไม่ถูก

บังคับ อย่างน้อยก็คงจะต้องทำหลักเช่น “ใครที่ไม่ทำงาน
ก็ไม่ต้องกิน” ขึ้นใช้แน่ ผู้เขียนอาจจะไม่มีความประสงค์
ที่จะบังคับราษฎรทำงาน ดังเช่นในรัสเซีย ผลที่สุดก็
คงจะต้องจำเป็นทำเพราะคงไม่มีทางอื่น

การค้าขายไม่สะดวกนัก เพราะการใช้ใบกู่เงินมา
ซื้อสิ่งของนั้นก็ไม่มีอะไรมาประกัน นอกจากชื่อเสียงที่
หอมของรัฐบาล ซึ่งได้พูดข้างต้นแล้วว่า อาจ همینไป
ได้ ถ้ารัฐบาลทำการค้าผลาญพลังไปรัฐบาลเอาดอกเบี้ย
ร้อยละ ๗ ร้อยละ ๘ ที่ไหนมาใช้ ตามที่ว่าลงท้ายราคา
ใบกู่นั้นก็คงไม่เกินราคาระคายแผ่นเดียว

บทที่ ๒

แรงงานเสียไปเพราะจัดการ เศรษฐกิจไม่เหมาะสม

แม้แรงงานที่ใช้ในการประกอบกิจการเศรษฐกิจใน
ระหว่าง ๖ เดือนก็ดี แรงงานเหล่านั้นยังเปลืองไปโดยใช่

เหตุ เพราะเอกชนต่างคนต่างทำ เช่น ชาวนาที่ต่างแยกกันทำเป็นรายๆ ไปดังนี้ แรงงานย่อมเปลืองมากกว่าว่ารวมกันทำ ชาวนารายหนึ่งย่อมเลี้ยงกระป๋องของตนเอง ไถ หว่าน เกียวของตนเอง แต่ถ้าชาวนา รวมกันทำก็อาจประหยัดแรงงานลงได้ เช่น กระป๋องหนึ่งตัว ชาวนาแยกกันทำจะต้องเลี้ยงเองถ้ารวมกันหลายๆ ตัวแล้ว กระป๋องนั้นก็อาจรวมกันเลี้ยง และใช้คนเลี้ยงรวมกันได้เป็นการประหยัดแรงงานได้ส่วนหนึ่ง นอกจากนั้น การบ้าน เช่น อาหารก็จะรวมกันทำได้เหมือนดังเช่นสโมสรหรือร้านจำหน่ายอาหาร ที่วันหนึ่งๆ มีคนมารับอาหารหลายสิบคน และอาจใช้คนปรุงอาหารเพียงคนหนึ่งหรือสองคนก็ได้

ดังนี้แรงงานในการทำอาหาร ในการเลี้ยงกระป๋อง ฯลฯ นั้น เมื่อชาวนา รวมกันทำแล้วก็จะประหยัดได้อีกมาก และแรงงานที่ยังเหลืออยู่ก็จะนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการประกอบการเศรษฐกิจที่เรายังขาดอยู่ ก็ถ้าหากปล่อยให้เอกชนต่างคนต่างทำอยู่เช่นนั้นตลอดไปแล้ว การประหยัดแรงงานก็ย่อมจะมีไม่ได้

พระบรมราชวินิจฉัย

แรงงานเปลืองโดยแยกกันทำนั้น การรวมกำลัง

ทำงานนี้ ราษฎรก็รวมกันทำอยู่บ้างแล้ว ถ้ารัฐบาลจะ
ชักชวนต่อไปแล้วก็คงได้ผลดีเป็นแน่ แต่ต้องไม่บังคับ
ถ้าบังคับแล้วจะไม่ได้ผลช่วย ขออย่าลืมสุภาวดีโก
นันทวิศาล

บทที่ ๓

แรงงานที่เสียไปโดยไม่ได้ใช้ เครื่องจักรกล

เรื่องนี้อย่อมทราบกันดีแล้วว่า การทำนาของเรา
ได้ใช้วิธี ไถ หว่าน เกียว ของตนเอง ฯลฯ เหล่านี้โดย
แรงคนและสัตว์พาหนะ จริงอยู่วิธีทำด้วยแรงคนและ
สัตว์พาหนะนี้ย่อมเป็นการจำเป็นอย่างยิ่งในสมัยป่าเถื่อน
และในสมัยที่เครื่องจักรกลยังมิได้เกิดขึ้นในเวลานั้น แต่
ถ้าให้ผู้ชำนาญการจักรกลปรับปรุงเครื่องจักรกลให้เหมาะ
สมแก่ภูมิประเทศแล้ว ซึ่งสามารถเป็นได้ เพราะวิทยา
ศาสตร์ใด ๆ ในโลกที่จะไม่สามารถทำได้นั้นไม่มี เว้นแต่
จะไม่ได้สนใจกันเท่านั้น

และเป็นธรรมดาของการเศรษฐกิจเมื่อมีเครื่องจักรกล แรงงานก็ย่อมจะเพิ่มขึ้นได้มาก เช่น การไถที่ได้ทดลองทำกันในเวลานี้ ก็ย่อมเห็นได้ชัดแล้วว่าเครื่องไถนาเครื่องหนึ่งซึ่งใช้คนสองคน อาจทำการไถในฤดูกาลหนึ่งหลายพันไร่ คนไทยเป็นผู้มีร่างกายเล็กและแข็งแรงน้อยกว่าคนจีนหรือฝรั่ง การทำเศรษฐกิจไถถ้าอาศัยกำลังคนแล้ว เราจะสู้คนจีนหรือฝรั่งไม่ได้ เราจะสู้เขาได้ก็ต่อเมื่อเราใช้เครื่องจักรกล การนำเครื่องจักรกลมาใช้นี้ ชาวนาทุก ๆ คนสามารถมีเครื่องจักรกลไถหรือชาวนามีทุนพอที่จะซื้อหรือ เป็นความจริงเอกชนบางคนยอมหามาได้ เพราะมีเงินทุนไม่จำเป็นต้องอาศัยรัฐบาล แต่ให้พึงระวังว่า เครื่องจักรกลมีคุณอนันต์และโทษมหันต์เหมือนกัน การที่ในต่างประเทศมีคนที่ไม่มีการทำมากขึ้นในทุกวันนี้ ไม่ใช่เพราะเครื่องจักรกลที่มีขึ้นแทนแรงงานของคนดองหรือเครื่องจักรกลเมื่อมีมาก คนไม่มีงานทำย่อมมีมากขึ้นสมมุติว่า โรงทอผ้า ซึ่งแต่เดิมเป็นโรงงานที่ทำด้วยมือ ใช้คนงาน ๑ ๐๐๐ คน เมื่อโรงทอผ้านั้นเปลี่ยนมาใช้เครื่องจักรกลต้องการคนงานเพียง ๑๐๐ คน เช่นนี้แล้วคนอีก ๙๐๐ คนก็จะต้องออก

จากโรงงานนั้น กลายเป็นคนไม่มีงานทำ แต่ทั้งนี้ก็จะโทษเครื่องจักรกลก็ได้เพราะเครื่องจักรกลนั้น เป็นโดยเหตุที่เอกชนต่างคนต่างทำและเป็นธรรมดาอยู่เอง ซึ่งเมื่อโรงงานต้องการคนงาน ๑๐๐ คน คนงานที่เหลืออีก ๙๐๐ คน เจ้าของโรงงานจะมีความจำเป็นอย่างไร ที่จะต้องจ้างเอาไว้ให้เปลืองเปล่า ๆ และอีก ๙๐๐ คนนี้จะไปหางานที่ไหนทำ ถ้าโรงงานต่าง ๆ หรือการกสิกรรมต่าง ๆ ได้ใช้เครื่องจักรกลไปทั้งนั้น คนที่ไม่มีงานทำจะมีจำนวนมาก ผลสุดท้ายความหายนะก็มาสู่ แต่ถ้าวรัฐบาลเป็นผู้ประกอบการเศรษฐกิจเสียเองแล้วก็มีแต่ผลดีอย่างเดียวที่จะได้รับจากเครื่องจักรกล

สมมุติว่าโรงงานทอผ้าตามตัวอย่างที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งเปลี่ยนใช้เครื่องจักรกล มีคนงานต้องออกจากโรงงานนั้น ๙๐๐ คน รัฐบาลอาจรับคนเหล่านี้ไปทำในโรงงานอื่นที่จะตั้งขึ้นใหม่ เช่น โรงทำไหม โรงทำน้ำตาล หรือสร้างถนนหนทาง โคนสร้างป่า หรือทำการเพาะปลูก ฯลฯ และสมมุติว่า โรงงานและการประกอบเศรษฐกิจต่าง ๆ มีอยู่พร้อมมูลเพียงพอ ไม่จำเป็นต้องขยายต่อไปแล้ว ก็ลดเวลาทำงานของคนงานลง เช่น เดิมวันละ ๘ ชั่วโมง

เมื่อเครื่องจักรกลมีมากขึ้นคนงานก็ลดลง เช่น เหลือวัน
ละ ๗-๖-๕-๔-๓-๒-๑ ดังนี้ โดยไม่ต้องลดเงิน คือน
ของคนงาน ด้วยวิธีนี้จะได้รับผลดีจากเครื่องจักรกล คือ
ลดความทรมาณร่างกายของมนุษย์ได้มากขึ้น จริงอยู่การ
ที่เอกชนเป็นเจ้าของโรงงานเอกชนอาจลดเวลาทำงานได้
แต่การลดเวลาทำงานนั้นเอกชนย่อมลดค่าจ้างลงได้ยิ่ง
กว่านั้น ถ้าจำนวนคนไม่มีงานทำมีมากกว่างานที่จะมีให้
ทำแล้ว ค่าจ้างก็ลดลงเป็นธรรมดาและเป็นกฎแห่ง
เศรษฐกิจ ผลร้ายจะตกอยู่แก่ราษฎร และเครื่องจักรกล
จะเป็นสิ่งประหลัดประหลาดราษฎร เมื่อไม่ต้องการประหลัด
ประหลาดก็ไม่ต้องใช้เครื่องจักรกล เมื่อไม่ใช้เครื่องจักรกล
ความล้าหลังก็จะมีอยู่ตลอดไป

การที่รัฐบาลเป็นผู้ประกอบเศรษฐกิจเสียเองโดย
จัดให้มีสหกรณ์นั้น นอกจากจะแก้ปัญหาเรื่องงานแล้ว
การหาทุนยังสะดวกยิ่งกว่าเอกชนเพราะรัฐบาลอาจวาง
นโยบายการคลัง เช่น การเก็บภาษีทางอ้อม (Indirect
Tax) ซึ่งเก็บจากราษฎรคนหนึ่งวันหนึ่งเล็กน้อย ซึ่ง
ราษฎรไม่รู้สึกเดือดร้อนนัก เมื่อรวมเป็นปีก็ได้เงินจำ
นวนมาก เช่น ถ้าหากจะมีภาษีทางอ้อมใดซึ่งเก็บจาก

ราษฎรคนหนึ่งวันละ ๑ สตางค์ในปีหนึ่งพลเมือง ๑๑ ล้าน
คนก็คงได้ ๔๐ ล้านบาทเศษ นอกจากนี้รัฐบาลยังอาจที่
จะอาศัยชื่อเสียงและทรัพย์สินของรัฐบาล จัดการกู้เงิน
อันเป็นประกันดีกว่าเอกชน หรือรัฐบาลอาจตกลงกับ
ต่างประเทศ ซื้อเครื่องจักรกลมาเป็นจำนวนมากซึ่งได้
ราคาถูกและผ่อนเป็นงวดๆ ทั้งที่ต่างประเทศได้เคยทำมา
ได้ผลดี

พระบรมราชวินิจฉัย

ตามความคิดเห็นของผู้เขียนที่กล่าวว่า ถ้าใช้เครื่อง
จักรกลทำนาแล้ว จะทำให้เป็นการทุ่นแรงงานเป็นอัน
มาก และสามารถทำนาได้ผลมากขึ้น ข้าพเจ้าสงสัยว่า
จะไม่สู้เป็นความจริงนัก เพราะในการเก็บเกี่ยวข้าวนั้น
ตามที่ปรากฏในทางเทคนิคของการทำนา ทราบว่าจะยัง
กระทำเช่นนั้นไม่ได้ อย่างไรเสียการเกี่ยวข้าวก็ยังต้องใช้
คนงานเก็บเกี่ยวอยู่อย่างเดิม นอกจากนั้น ณ บัดนี้ก็ยัง
ไม่ปรากฏที่เดียวว่า มีเครื่องจักรกลชนิดใดที่เหมาะสมจะใช้
ในการทำนา ซึ่งเจ้าหน้าที่กำลังทดลองหาอยู่ เพราะ
ฉะนั้นแม้รัฐบาลจะเริ่มทำนาเอง ณ บัดนี้ก็คงจะเว้น
เสียมิได้ที่จะไม่ใช้แรงงานคนเป็นจำนวนมากดังเดิม ดังนั้น

จะเรียกว่าทุนแรงงานที่ตรงไหนความเสียหายเสียอีกอาจ
 เกิดมีขึ้นได้ ในข้อที่จะต้องบังคับคนมาเป็นทาส อันเป็น
 สิ่งพึงรังเกียจอย่างยิ่งอีกประการหนึ่ง ผู้เขียนกล่าวว่า ถ้า
 จะอนุญาตให้บุคคลทำการอาชีพโดยใช้เครื่องจักรกลช่วย
 เหลือแรงงานแล้วจะทำให้เกิดคนไม่มีงานทำขึ้นนั้น
 ข้าพเจ้าก็ยังสงสัยเช่นเดียวกันอีกว่า น่าจะไม่เป็นการจริง
 สำหรับเมืองไทยเรา เพราะในประเทศไทยเรานั้น เรา
 ยังมีที่ดินที่เหลือ ยังมีได้เปิดทำการกสิกรรมอีกมาก การ
 งานอื่น ๆ ก็ยังมีอีกมาก ดังเห็นได้ว่าทุกวันนี้เรายังต้อง
 การกรรมกรจีนมาช่วยเราทำงานอยู่ ถ้างานเรามีน้อยไม่
 พอที่จะให้ราษฎรรับทำกันได้ทั่วไปแล้ว เราจะต้องการ
 จินเหล่านั้นทำงานแทนพวกเราทำไม เรื่องการที่จะเกิดคน
 ไม่มีงานทำสำหรับเมืองไทยเรานั้นยังเป็นเรื่องผิดมาก
 กว่าความจริง เพราะเรายังมีงานอีกมากมายที่คนจะไปทำ
 ได้ ที่เกิดมีคนเรียกตัวเองไม่มีงานทำขึ้นเมื่อเร็ว ๆ นั้น
 ก็ปรากฏว่าไม่มีงานทำเพราะหาไม่ได้จริง ๆ ที่หาไม่ได้ก็
 เพราะเขาหางานที่สบาย ๆ เช่นการเป็นเสมียนไม่ได้ต่าง
 หาก เพราะฉะนั้นถึงแม้เราจะต้องเกิดคนไม่มีงานทำ
 ชนิดที่ต้องการแต่งงานเบา ๆ นั้นขึ้นเท่าใดก็ตาม ก็ย่อมยัง

ดีกว่าที่จะจัดการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้กลายเป็น
โรงทาส บังคับคนให้ทำงานให้รัฐบาลตั้งผู้เขียนนล่าว

ในเรื่องการเก็บภาษีทางอ้อม อย่าลืมว่าการเก็บ
ภาษีทางอ้อมนี้ เกือบจะถึงขีดสุดอยู่แล้ว ถ้าทำต่อไปก็
เกิดความเดือดร้อนเท่านั้น เพราะฉะนั้นการที่จะคิดหา
เงินทางเก็บภาษีทางอ้อมนี้ไม่ควรหวังมากนัก หาไม่
แผ่นดินจะร้อนทุกเส้นหญ้า

การหาเงินโดยหวังพึ่งชื่อเสียงรัฐบาล ก็เช่นเดียว
กันกับที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ถ้าจริงมีคนเชื่อถือ
ทั่วโลกก็ดี แต่นี่เราแน่ใจละหรือว่าเขาจะเชื่อ การทำ
การค้าทั้งหลายเหล่านี้ก็ต้องมีทั้งทางได้ทางเสีย ถ้าเรา
เสียเข้ามาทุก ๆ แล้ว ใครเลยเขาจะเชื่อให้เราืมเงินคล่อง
การที่จะเสียหนี้นั้นมีได้เป็นแน่ เพราะทั้งเจ้าหน้าที่ผู้
ใหญ่ที่นับว่าเป็นผู้ชำนาญก็ยังไม่มีความชำนาญจริงอย่าง
ไร หรือพวกคนงานก็ยังไม่มีความชำนาญอะไร อาจ
ปลั่งพลาดได้ง่าย ประเทศรัสเซียนั้นเคยได้มีโรงงานมา
ก่อนแล้ว แต่ถึงกระนั้นเมื่อจะขยายใหญ่โตก็ยังลำบาก
เสียหาย เพราะขาดความชำนาญและฝีมือดังกล่าวแล้ว
คนที่ค้าขายชำนาญแล้วก็ยังปลั่งพลาดได้ ทำไมเราซึ่ง

ไม่เคยทำการค้าขายมาเลยจะพลาดพลั้งไม่ได้ นอกจาก
 นั้นเมืองเราเป็นเมืองเล็ก หนี้เราก็มีอยู่แล้วมากมาย ถ้า
 เจ้าหนี้ที่มีอยู่แล้วเดี๋ยวนี้เขาไม่เชื่อถือในวิธีการทำการ
 ของเราว่าจะเป็นผลสำเร็จ นี่แหละหรือว่าเขาจะลอยหน้า
 ให้เราเฉย ๆ โดยไม่ขอยึดทรัพย์สินเราไว้เป็นประกัน นอก
 จากนี้เราก็ปรากฏอยู่แล้วว่า พวกเจ้าหนี้ของเราไม่เห็น
 ด้วยกับวิธีการตั้งหนี้อยู่แล้ว เมื่อเราทำขึ้นเขาก็คงมาทวง
 หนี้ทันที หรือไม่ทวงคืนเขาก็จะขอยึดสิ่งของเป็นประ
 กัน ดังมีตัวอย่างมาแล้ว สำหรับเรานั้นเขาอาจเข้ายึด
 รถไฟขายใช้หรืออะไรเสียเมื่อใดก็ได้ สันนิบาตชาติจะ
 มาทำอะไรให้เราได้ เราจะเอาตัวไปเปรียบกับประเทศ
 รัสเซียนั้นไม่ได้ เขามีคน ๑๕๐ ล้านคน และที่ดินก็
 ใหญ่โตกว่าเราหลายสิบเท่า ใครจะทำอะไรเขาก็ลำบาก
 กว่าที่จะทำอะไรกับเราเป็นอันมาก เทียบกันไม่ได้เลย

บทที่ ๔

แรงงานที่เสียไปเพราะบุคคลที่เกิดมา
 หนักโลก

ในประเทศไทยนี้มีบุคคลที่เกิดมานักโลก อาศัยบุคคลอื่นกินมีจำนวนไม่น้อย กล่าวคือ ตนไม่เป็นผู้ประกอบการเศรษฐกิจ หรือกิจการใดให้เหมาะสมกับแรงงานของตนอาศัยอาหารเครื่องนุ่งห่มและสถานที่ของผู้อื่น หรือบางทีก็ทำงานเล็กๆ น้อยๆ เช่นในกรุงเทพฯ หรือหัวเมือง เมื่อสังเกตตามบ้านของคนชั้นกลางหรือตามบ้านของคนมั่งมีแล้ว ก็จะเห็นว่าผู้ที่อาศัยกินอยู่เป็นจำนวนมาก บุคคลจำพวกนี้นอกจากจะหนักโลกแล้วยังเป็นเหตุที่ทำให้ราคาส่งของเพิ่มขึ้นได้ เช่นในประเทศหนึ่งมีคนทำงาน ๑๐๐ คน ทำข้าวได้คนหนึ่ง ๑ ตัน ได้ข้าว ๑๐๐ ตัน แต่มีคนที่ยากอยู่เปล่า ๕๐ คน ดังนั้น ถ้าพวกหนักโลกนี้ทำงานรวมกับอีก ๑๐๐ คน คงจะได้ข้าวเพิ่มขึ้นอีก ๕๐ ตัน เงินก็ย่อมได้เพิ่มเพราะข้าวมีจำนวนมาก บุคคลจำพวกนี้ถ้าปล่อยให้คงอยู่ตราบปัจจุบันนี้จะกลายเป็นคนขี้เกียจไป การปล่อยให้เอกชนต่างคนต่างทำ และปล่อยให้มีคนเกียจคร้านคอยอาศัยกิน ดังนั้น ผลเศรษฐกิจของประเทศก็จะลดน้อยลง ไม่มีวิธีใดที่ดีกว่าที่รัฐบาลจะประกอบการเศรษฐกิจเสียเอง และหาทางที่จะบังคับและให้ราษฎรประเภทนี้ทำงานจึงจะใช้

แรงงานของผู้ที่หนักโลกนี้เป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองได้

พระบรมราชวินิจฉัย

คนหนักโลกดังผู้เขียนกล่าวนั้น ข้าพเจ้าไม่เห็นว่าจะหมดไปได้ นอกจากนั้นใครจะยอมว่าใครหนักโลกทั่วก็พูดว่าคนอื่นหนักโลก เรามักเห็นตัวเราไม่ถนัดเสมอ ต่างคนต่างก็นึกเช่นนั้นเสมอเป็นธรรมดา เราเห็นว่าทำความดีใช้ชาติ คนอื่นเขาก็คงมีเหตุผลอย่างเดียวกันที่จะนึก ดังนั้นคนเราย่อมมีใจคิดด้วยกัน ใครจะมาเป็นผู้ตัดสินว่าใครผิดใครถูกโดยไม่มีข้อพิสูจน์อย่างใดขัดยอมไม่ได้ เช่นพวกปรบักษ์ของรัฐบาลบางจำพวกที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเขาอาจเห็นตัวเขาไม่หนักโลก แต่เห็นคนอื่นหนักก็ได้

หมวดที่ ๕

วิธีซึ่งรัฐบาลจะหาที่ดิน แรงงาน เงินทุน

หลักสำคัญที่ควรคำนึงก็คือ รัฐบาลจำต้องดำเนิน

วิธีละม่อม ก็คือต้องอาศัยการร่วมมือระหว่างคนมั่งมีกับ
คนจน รัฐบาลจะต้องไม่ประหัตประหารคนมั่งมี

พระบรมราชวินิจฉัย

หลักสำคัญที่ผู้เขียนกล่าวว่า จะดำเนินการโดย
ละม่อมไม่ประหัตประหารคนมั่งมีนั้น ข้าพเจ้าขอให้เป็น
ดังนี้จริง ๆ เถิด ลงท้ายเขาเกรงจะหันเข้าหาวิธีรัสเซีย
ใช้ คือเก็บภาษีสุบเลือกไปที่ละเล็กละน้อยให้ไบบอนด์
ซึ่งไม่มีราคาเกินราคากระดาษจัดการเข้าประหารคนมั่งมี
หาว่าคนมั่งมีหนักโลกเสียละกระมัง

บทที่ ๑

การจัดหาที่ดิน

เวลานี้ที่ดินซึ่งทำการเพาะปลูกได้ตกอยู่ในมือของ
เอกชน นอกนั้นเป็นป่าที่จะต้องโค่นสร้างที่ดินซึ่งอยู่ใน
มือเอกชนเวลานี้ ผลจากที่ดินนั้นย่อมได้แทบไม่คุ้มค่า
ใช้จ่ายและค่าอาหาร หรือค่าดอกเบี้ยเพราะชาวนาเวลา
นี้แทบกล่าวได้ว่า ๙๙ เปอร์เซนต์ที่เป็นลูกหนี้เอาที่ดิน
ไปจำนองหรือเป็นประกันต่อเจ้าหนี้ฝ่ายเจ้าของเองก็เก็บ

ตอกเบี้ยหรือต้นทุนไม่ได้ หรือผู้ที่มีนาให้เช่า เช่นนา
ในทุ่งรังสิตเป็นต้น เจ้าของนาแทนที่จะเก็บค่าเช่าได้
กลับจำต้องออกเงินเสียค่านาเป็นการขาดทุนย่อยยับกัน
ไป ไม่ว่าคนจนหรือคนมีเงิน เจ้าของนาเป็นส่วนมาก
นิยมขายนา แม้จะต้องขาดทุนลงบ้างหรือฝ่ายเจ้าหนี้ให้
ชาวนายืมเงินก็อยากได้เงินของตนคืน

การบังคับจำนองหรือการเอาที่ดินออกขายทอด
ตลาดนั้น เวลา^๕ราคาที่ดินก็ตกต่ำทั้งนี้เป็นผลประกอบ
เศรษฐกิจรัฐบาลปล่อยให้เอกชนต่างคนต่างทำ เมื่อการ
เป็นเช่น^๕แล้ว ถ้ารัฐบาลจะซื้อที่ดินเหล่านั้นกลับคืน
มา ก็เชื่อว่าชาวนาเจ้าของที่ดินผู้รับจำนองทั้งหลายคง
จะยินดีไม่น้อย เพราะการที่ตนยังคงมีกรรมสิทธิ์อยู่ใน
ที่ดินหรือยังคงยึดที่ดินไว้เป็นประกันมีแต่จะขาดทุนอย่าง
เดียว การซื้อที่ดินกลับคืนมานี้เป็นวิธีแตกต่างกับวิธี
บริบท^๖ของคอมมิวนิสต์

รัฐบาลจะเอาเงินที่ไหนมาซื้อที่ดิน

ในเวลา^๕นี้ รัฐบาลไม่มีเงินจะซื้อที่ดินเพียงพอแต่
รัฐบาลอาจออกไปกู้ให้เจ้าของที่ดินถือไว้ตามราคาที่ดิน
ของตน ใบกู้^๖นั้นรัฐบาลจะได้กำหนดให้เงินผลประโยชน์

แทนดอกเบ๊ย ให้ตามอัตราดอกเบ๊ยของการกู้เงินใน
 ขณะที่ซื้อ ซึ่งไม่เกินร้อยละ ๑๕ อันเป็นอัตราสูงสุดใน
 กฎหมายเช่าที่ดิน ราคา ๑,๐๐๐ บาท เจ้าของที่ดินก็ถือ
 ใบกู้เป็นราคา ๑,๐๐๐ บาท และสมมติว่าดอกเบ๊ยใน
 ขณะนั้นเป็นร้อยละ ๗ เจ้าของที่ดินก็ได้ดอกเบ๊ยปีละ
 ๗๐ บาทเป็นต้น ดังนั้นเป็นการได้แน่นอนยิ่งกว่าการให้
 เช่าหรือให้ทำเอง ทั้งนี้เท่ากับเจ้าของที่ดินแทนที่จะ
 ถือโฉนดหรือหนังสือสำคัญสำหรับที่ดินบอกจำนวนที่ดิน
 เจ้าของที่ดินถือใบกู้ของรัฐบาลบอกจำนวนเงินที่รัฐบาล
 เป็นลูกหนี้

พระบรมราชวินิจฉัย

การที่เจ้าของที่ดินเวลานี้ไม่ได้ผลจากที่ดินเพียง
 พอนั้น ความเป็นไปดังผู้เขียนกล่าวอาจเป็นจริงได้ และ
 วิธีการที่จะคิดซื้อที่ดินกลับคืนโดยไม่ใช้การริบนั้น ก็
 จะเป็นการดี ถ้าการซื้อคืนนี้ซื้อโดยผู้ขายเต็มใจขายให้
 ราคาซื้อพอสมควรและซื้อด้วยเงินสด แต่ถ้าหากซื้อ
 จะซื้อโดยให้กระดาษแผ่นหนึ่งคือใบบอนด์ซึ่งอาจมีผู้
 เชื่อว่า ไม่มีราคาอะไรนอกจากกระดาษแผ่นหนึ่งแล้ว
 เห็นจะทำการซื้อตามใจผู้สมัครขายไม่สะดวกนัก เพราะ

การเอาใบกัญเงินมาซื้อนั้นก็ไม่มีอะไรมาประกัน นอกจาก
ชื่อเสียงที่หอมของรัฐบาล ซึ่งได้พูดข้างต้นแล้วว่า อาจ
เหม็นไปได้ถ้ารัฐบาลทำการค้าพลาดพลั้งไป รัฐบาลจะ
เอาดอกเบี้ยร้อยละ ๗ ร้อยละ ๘ ที่ไหนมาใช้ตามที่ว่า
ลงท้ายราคาใบกัญเงินนั้นก็คงไม่มีเกินราคาสำหรับกระดาษ
แผ่นนั้นแผ่นเดียว

ที่ดินชนิดใดบ้างที่รัฐบาลต้องซื้อกลับคืน

ที่ดินที่รัฐบาลต้องซื้อกลับคืนนี้ ก็คือที่ดินที่จะ
ใช้ประการเศรษฐกิจ เช่น ที่นาหรือไร่เป็นต้น ส่วนที่
บ้านอยู่อาศัยนั้นไม่จำเป็นที่รัฐบาลต้องซื้อคืน เว้นไว้แต่
เจ้าของประสงค์จะขายแลกกับใบกัญเงินจัดให้มีบ้านสำหรับ
(Homestead) ซึ่งเมื่อคิดเทียบกับเนื้อที่ทั้งหมดใน
ประเทศแล้ว ไม่จำนวนมากมายที่จะเป็นการขัดขวาง
ต่อการดำเนินการเศรษฐกิจ เหตุฉะนั้นจะยังคงให้มี
อยู่ได้ก็ไม่เป็นการแปลกประหลาดอันใด

พระบรมราชวินิจฉัย

การซื้อที่ดินนาและสวนทั้งหมดนั้นย่อมทำให้เกิด
ความลำบากแก่ราษฎรได้ เพราะชาวนาที่มีนาเป็นของ
ตัวเองก็ยังมียู่อีกมาก การจะซื้อที่ๆ เจ้าของเขาไม่ได้

ทำเองก็พอทำเนา เพราะกฤษฎีธรรมอยู่ที่จะทำทั้งนั้น เมื่อเจ้าของไม่ได้ทำอะไรที่ดินนั้นจะเก็บเอาไว้ทำไม เพราะฉะนั้นไม่ขัดข้องในข้อนี้ แต่จะบังคับซื้อที่ทั่วไปนั้นจะกระไรอยู่ เพราะบัดนี้ก็ปรากฏอยู่เนืองๆ ราษฎรที่ชอบถางป่าทำอะไรตามความอิสระก็ยังมีอีกมาก เมื่อเขาลงแรงเขาดางอย่างนั้นก็ โดยประสงค์จะปลูกพืชผลกลับไปบังคับซื้อของเขาเสีย ดังนั้นเกรงจะทำให้เกิดความไม่พอใจในที่สุดก็ต้องบังคับหรือริบเอาเท่านั้นเอง

ข้อเสนอของนายปรีดี

เมื่อที่ดินได้กลับคืนมาเป็นของรัฐบาลเช่นนี้แล้ว รัฐบาลจะได้กำหนดลงไปได้กำหนดลงไปได้ถนัดว่า การประกอบการเศรษฐกิจในที่ดินนั้นจะแบ่งออกเป็นส่วนอย่างไร และจะต้องใช้เครื่องจักรกลชนิดใดเป็นจำนวนเท่าใด การทตน้ำจะขุดคูหรือทำคันนาอย่างไรในเวลานี้ ที่ดินที่แยกย้ายอยู่ระหว่างเจ้าของต่างๆ นั้นต่างเจ้าของก็ทำคูคันนาของตน แต่เมื่อที่ดินตกมาเป็นของรัฐบาลเช่นนี้แล้ว ถ้าที่ที่มีระดับเดียวกันก็จะประหยัดค่าใช้จ่ายได้มาก เช่นการทำคูทำคันนาอาจจะทำน้อยลงได้ นอกจากนั้นการใช้เครื่องจักรกล เช่นการไถก็จะได้ดำเนิน

ติดต่อกัน มิฉะนั้นจะต้องไถ่ที่ดินแห่งหนึ่ง ที่โน้นแห่งหนึ่ง
 เป็นการชักช้าเสียเวลา และการบำรุงที่ดินโดยวิชา
 เทคนิคมย่อมจะทำให้สะดวก เราจะเห็นได้ว่าในเวลานี้
 ราษฎรยังหลงเชื่อโดยวิธีโบราณแม้ผู้ชำนาญการกสิกรรม
 จะพว้าสอนก็ต้องกินเวลานานเมื่อรัฐบาลเป็นผู้ประกอบ
 การเศรษฐกิจเอง รัฐบาลอาจกำหนดกฎเกณฑ์ไว้
 ราษฎรซึ่งเป็นลูกจ้างของรัฐบาลก็ต้องปฏิบัติตาม

ความรักในที่ดิน

ในตำราเศรษฐกิจ ซึ่งผู้แต่งนิยมในลัทธิปล่อย
 ให้เอกชนต่างคนต่างทำ และพวกรัฐบาลที่กล่าวว่ารัฐบาล
 จะถูกโค่น โดยการที่ราษฎรรวมกันทำงานมากมาย แล้ว
 เกรงจะเป็นภัยต่อรัฐบาลนั้นมักจะเลี่ยมสอนว่า การที่
 รัฐบาลจะมีที่ดินเสียเองแล้ว จะทำให้ราษฎรไม่มีความ
 รู้สึกรักในที่ดิน เหมือนกับที่ราษฎรได้เป็นเจ้าของที่ดิน
 นั้นเอง การบำรุงที่ดินจะไม่เกิดผลค่ากล่าวเช่นนั้น เปรียบ
 เหมือนผู้กล่าวหลับหูหลับตาพูด การที่เพาะราษฎรให้
 รักที่ดินของตัวนั้น พูดตามหลักปรัชญาแล้ว ก็เนื่อง
 มาจากความคิดที่รักตัว (Egoism) กล่าวคือให้รักตน
 ของตนให้รักทรัพย์สินของตน ดังนี้ ย่อมเป็นการตรง

กันข้ามกับการที่เพาะให้รักชาติรักผู้อื่นที่เป็นที่ร่วมชาติ
(Altruism)

มีผู้พูดถึงการรักชาติเสมอ การที่เพาะให้รัก
ทรัพย์สินของตัวนี้ มิเป็นการตรงกันข้ามกับการที่ว
รักชาติหรือ ข้าพเจ้าสงสัยว่าผู้ที่อ้างว่ารักชาติแต่เพียง
สั่งสอนให้รักตนเองด้วยเช่นนี้จะรักชาติจริงแท้ปาก และ
น้ำใจจะรักชาติจริงหรือไม่ อนึ่ง. ดังกล่าวมาแล้วในตอนต้น
ว่า เพื่อที่จะไม่ตกความรู้สึกในครอบครัวของราษฎร
รัฐบาลก็ยอมให้เอกชนมีกรรมสิทธิ์ในบ้านที่อยู่ได้แล้ว
ก็ควรจะมีความรักในที่ดินอันเป็นของตนเพียงพออยู่แล้ว
เวลานี้ขอให้สังเกตเช่นในกรุงเทพมหานคร มีผู้ที่เช่า
ที่ดินหรือที่เช่าบ้านเขาอยู่หรือเช่าห้องแถวอยู่เป็น
มากมายก่ายกอง พวกนั้นมีที่ดินที่ไหนที่เขาจะรักและ
ถ้าถือว่าคนต้องมีที่ดินจึงจะรักชาติแล้ว ก็คนที่เช่าบ้าน
เขาอยู่นั้นมิเป็นผู้ที่ไม่รักชาติหรือ ข้าพเจ้ามิเชื่อเลยว่า
ผู้ที่เช่าบ้านเขาอยู่นั้น จะเป็นผู้ที่ไม่รักชาติไปทั้งหมด
ความจริงผู้ที่มีที่ดินอยู่มากนั้นแหละ บางคนที่จะตกลง
ในแผนเศรษฐกิจโลกนี้นักพะวงแต่ที่ดินของตน ขอให้
ผู้อ่านสังเกตและเปรียบเทียบให้ดี และมองดูรอบ ๆ ข้าง

ของท่าน และสังเกตบุคคลเหล่านั้นว่าคนที่มีความรักชาติยิ่งกว่าคนที่ไม่มีที่ดินหรือ อย่างดีที่สุดข้าพเจ้าก็จะตัดสินให้มีความรักชาติเท่ากัน เหตุฉะนั้นการที่มีที่ดินและไม่มีที่ดินไม่ใช่เป็นเหตุที่ทำให้เกิดความรักชาติยิ่งหย่อนกว่ากันเลย

ส่วนข้อที่ว่าผู้ที่ไม่ใช่เจ้าของที่ดินจะไม่ตั้งใจบำรุงที่ดินนั้น เห็นว่าเป็นไปไม่ได้ก็เมื่อที่ดินรัฐบาลกลับซื้อเอามาเป็นของกลางก็เท่ากับว่าราษฎรทั้งหมดเป็นเจ้าของที่ดินนั้น เหมือนกับบริษัทที่มีผู้ถือหุ้นมาก ๆ และเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์เช่นนี้บริษัทนั้นจะมีบำรุงที่ดินของเขาออกหรือ เรากลับจะเห็นเป็นการตรงกันข้ามที่บริษัทที่มีที่ดินกลับจะบำรุงที่ดินของเขาดีกว่าเอกชนที่มีที่ดินเสียอีกเวลานี้เรามีผู้ชำนาญการกสิกรรมเป็นข้าราชการคอยดูแลแนะนำในการบำรุงที่ดิน ต่อไปเมื่อที่ดินเป็นของรัฐบาล เราก็คงมีข้าราชการที่เป็นผู้ชำนาญในการกสิกรรมที่จะตรวจตราบำรุงที่ดินด้วยอาศัยวิชาความรู้ความชำนาญความสามารถเหมือนดังที่ข้าราชการกสิกรรมในเวลานี้ ถ้าหากจะกล่าวว่าที่ดินจะไม่ได้รับการบำรุงขึ้นนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการพูดอย่างดูหมิ่น

ข้าราชการผู้ชำนาญการกสิกรรมโดยมิบังควร

ข้าพเจ้าเห็นเป็นการตรงกันข้าม ที่ที่ดินจะได้รับการบำรุงยิ่งขึ้นเช่นในการทอดน้ำ ในการปรับปรุงที่ดิน และในการเพาะปลูก ที่จะใช้เมล็ดพันธุ์ปลูกเหล่านี้ผู้ชำนาญการกสิกรรมจะ ได้ วิชาความสามารถของเขา เต็มที่ ไม่เหมือนกับปัจจุบันนี้แม้ชำนาญการกสิกรรม จะพรั่งพร้อมเท่าใดๆ ราษฎรก็ไม่ใคร่จะเชื่อเพราะนิยม อยู่แต่ในแบบโบราณไม่เปิดหูเปิดตา

ราษฎรที่ปราศจากที่ดิน ในการทำกสิกรรมก็ยังคง หรือทำงานทางกสิกรรมมีไม่พอก็สมัครทำงานอื่นได้ คงมีอาหารกินมีเครื่องนุ่งห่มมีสถานที่อยู่ ฯลฯ เป็นต้น ไม่เคียดระอาอันใดไปกว่าที่ประกอบกสิกรรม แต่ กลับจะได้รับความสุขสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยที่รัฐบาลเป็นผู้ จัดการเศรษฐกิจเสียเอง

ขอให้เปรียบเทียบข้าราชการในปัจจุบันส่วนมาก ตระกูลของพวกนี้เดิมทีเดียวก็ทำกสิกรรมเป็นส่วน ใหญ่ และผู้นั้นก็ต้องละที่นาของตระกูลเข้ามารับราชการ ใน กรุงเทพฯ หรือในหัวเมืองเช่นนี้ข้าราชการผู้นั้นทำไม จึงละทิ้งที่ดินเช่นนั้น และข้าราชการเหล่านั้นจะมี

รักชาติน้อยกว่าชาวนาที่มีที่ดินคอกหรือ ถ้าหากเป็น
เช่นนั้นก็ไม่ควรจะละทิ้งนาของตนมา ซึ่งข้าพเจ้าเชื่อว่า
จะเป็นไปตามคำกล่าวหานั้นไม่ได้

พระบรมราชวินิจฉัย

การที่มนุษย์รักตัวนั้นไม่ต้องมีใครสอน เกิดมาก็
มีอยู่ประจำเป็นของธรรมชาติให้มาแล้ว คนเรานั้นจะ
ทำดีหรือจะทำอะไรก็เพราะหวังแก่ตัวและลูกหลาน ถ้า
ผู้ใดรักตัวเองไม่เป็นแล้ว ก็คงจะรักอะไรอื่นอีกไม่ได้เลย
เป็นอันขาด การที่จะรักอะไรได้จริง ๆ จัง ๆ ย่อมจะเกิด
จากความรักตัวก่อนทั้งสิ้น ชาติที่เกิดขึ้นได้นั้นก็เพราะ
ความรักตัวอยากถนอมตัวให้พ้นภัยจึงรวมเข้ากันเป็นหมู่
ที่มีความรู้สึกร่วมกันและช่วยกันรักษาตัว เพราะการที่
จะรักษตัวไปคนเดียวสู้ภัยอันตรายลำบาก ถ้ารวมกำลัง
ป้องกันรักษาก็สะดวกเข้า ดังนั้นจึงเกิดการรวมกันขึ้น
เป็นหมู่เพื่อช่วยกันและกันรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม
ของหมู่ด้วยหมู่ ๆ เดียวกันรักษาตัวยากอีกหมู่ต่าง ๆ
จึงรวมกันขึ้น เป็นพวกเป็นชาติทั้งนี้ก็เพื่อจะได้ร่วมมือ
กันรักษาสีทธิผลประโยชน์ส่วนของคนในชาติและ
ประโยชน์ส่วนรวมของชาติ ที่ทำให้ชาติตั้งอยู่ได้ การ

รักษาชาติจึงเกิดขึ้น และแสดงให้เห็นได้ชัดว่าการรักษาชาตินั้น ย่อมเกิดเพราะการรักษาตัวก่อนเป็นที่ตั้ง ไม่สักแต่คนหน้าตาผิวพรรณอย่างเดียวกันที่ ไม่มีความรักชาติเลย แปลว่าที่ดินถ้าที่ดินเป็นชาติแล้ว ที่ดินที่ในเกาะร้างจะเรียกชาติอะไรเล่า เพราะฉะนั้นการที่จะพูดว่าคนที่เช่าที่เขายู่หรือคนที่มีที่ดินของตัวเองว่าใครจะรักชาติมากกว่าใครนั้นเฉยๆ ไม่ได้เราจะได้รู้ว่าจะรักมากกว่าใคร กลับจะต้องไปพิสูจน์เสียอีกว่าถ้าชาติพังทะลายเสียแล้วผู้ใดจะเสียประโยชน์มากกว่ากันเป็นคะแนนวัดความรักชาติเสียอีก เพราะคนย่อมรักของๆ ตัวและประโยชน์ของตัวเป็นใหญ่จึงจะมีความรักใคร่ส่วนรวมคือชาติที่คอยช่วยกันป้องกันผลประโยชน์อีกนั้น ผู้เช่าห้องแถวเขายู่อาจรักชาติมากกว่าคนที่มีที่ดินก็ได้ แต่ต้องอย่าลืมว่าคนพวกนั้นนั้นถึงแม้ชาติจะเสียไปตนก็ไม่เสียอะไรสำคัญส่วนตัวนอกจากความพุ่มใจในการเป็นอิสระ ส่วนการเช่าก็เช่าเขายู่ตามเคย ส่วนที่มีที่ดินนั้นตรึงกันขำม ถ้าเสียชาติแล้วอาจเสียของๆ ตัวไปด้วยก็ได้และความพุ่มใจในความเป็นไทยในกันที่ ๒ ด้วยซึ่งต่างกันอยู่เราต้องเข้าใจให้ดีเสียก่อนว่า ชาติคืออะไร

หาไม่จะรักไปในทางที่ไม่ถูกเราอาจบอกว่ารักชาติมากกว่าตัว แต่ถ้การกระทำที่ดำเนินอยู่นั้น แสดงว่ามีได้หัวนเกรงอันตรายที่จะพึงมีมายังชาติของตัว คิดแต่จะหาชื่อเสียงเข้าตัว ในการที่จะได้ชื่อว่าได้ช่วยชาติรักชาตินั้นอาจเป็นการชั้ตรงกันข้ามว่าไม่รักชาติ พยายามจะขายชาติทำลายชาติ เพื่อความเฟื่องฟูในเกียรติยศของตัวก็ได้

ที่ดินกลายมาเป็นของกลางนั้น จริงอยู่อาจมีคนรักษา แต่คนที่รักษาทุกคนก็คงไม่ตั้งใจรักษาเท่าที่ๆ เป็นของตนจริง ๆ ข้อนี้เป็นความจริงของมนุษย์ชาติหาไม่ที่สาธารณสถานในประเทศเราคงไม่สกปรกตั้งเป็นอยู่เดี๋ยวนั้น สวนหลวงที่งามได้ต้องการเงินและคนเข้าไปรักษามาก ผิดกับบ้านที่ไม่เสียเงินค่ารักษาเท่าใดก็เห็นได้ชัดๆ เพราะการรักษาที่ของกลางนั้นตนไม่ได้อะไรด้วย เงินเดือนนั้นถึงจะดีวิเศษหรือดีพอปานกลางไม่ให้ถูกตำหนิได้ก็ได้จำนวนเท่ากัน นอกจากนั้นเมื่อมีหลายๆ มือ การเกี่ยวกับรักษาก็คงจะมีได้ขาด การพูดดังนั้นผู้เขียนอาจพูดได้ว่าเป็นการดูหมิ่นข้าราชการผู้ชำนาญก็ได้ แต่ก็พูดได้เช่นเดียวกันว่า พวกผู้ชำนาญ

ที่เทียบสอนราษฎร และว่าราษฎรไม่ บิดหูเปิดตานี้
ก็ออกจะเป็นการดูหมิ่นราษฎรได้เท่า ๆ กัน ราษฎรเวลา
นี้ต้องการตัวอย่าง ราษฎรไทยชอบที่จะใช้ของใหม่
อยู่เสมอ ดูแต่การเปลี่ยนแปลงเครื่องนุ่งห่ม หรือทาง
จรรยาอันใดที่หนังฉาก็ได้ ราษฎรที่เห็นพากันชอบทำ
เสมอ ในการเศรษฐกิจก็เหมือนกัน ปรากฏว่าราษฎร
อยากรู้อยากเห็นวิธีการใหม่ลงไป ข้อที่ขัดข้องอยู่ ณ
บัดนี้ เป็นเพราะพวกผู้ชำนาญที่ออกไปทำการสั่ง
สอนนั้น ยังไม่ได้ทำให้ราษฎรเลื่อมใสเพียงพอจึงไม่เชื่อ
เพราะมิได้ทดลองวิชาที่นำไปสอนให้เห็นประจักษ์ตาเสีย
ก่อนพวกที่ไปสอนก็สอนตำรา (เทียวรี) เท่านั้น เพราะ
ฉะนั้นจะว่าราษฎรไม่ชอบเรียนของใหม่นั้นไม่ถูก การ
ที่ไม่ได้ผลดังนั้นก็เพราะการสอน การวางตัวอย่างไม่ดี
ต่างหาก เพราะฉะนั้นไม่ควรดูหมิ่นราษฎรเลย ถ้าใคร
ดูหมิ่นราษฎรได้ ผู้นั้นก็ควรดูหมิ่นตัวเองได้เท่า ๆ กัน

การที่ว่าราษฎรจะได้รับความสุขสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเมื่อ
ให้รัฐบาลจัดการเศรษฐกิจตามโครงการที่เขียนมานั้น
ก็เป็นแต่ทางคาดผลสำเร็จในทางตำรา (เทียวรี) ว่าจะ

เป็นดังนั้น ที่ปรากฏอยู่ทุกวันนี้ ในประเทศที่ใช้วิธีการ
 อย่างเดียวกัน ผลกับตรงกันข้ามเช่นในประเทศรัสเซีย
 ปรากฏว่าราษฎรได้รับความลำบากขึ้นกว่าเก่าในเรื่อง
 บ้างทั้ง ๔ ที่จะใช้เลี้ยงชีวิตเป็นอย่างมากถึงกับอดตายกัน
 มากมายนี้ จะให้ราษฎรได้รับความเจริญอย่างชนิดน่า
 รังเกียจตั้งน้อยอย่างนั้นหรือ

ผู้เขียนกล่าวว่า ข้าราชการในปัจจุบันนี้ส่วนมาก
 เป็นตระกูลที่เคยทำนา และต้องละทิ้งที่นาเข้ามารับ
 ราชการนั้น ไม่ใช่จะหมายความว่าพวกข้าราชการที่ทิ้งนาเข้า
 มาตั้งรักชาตินี้ย่ำกว่าชาวนามีได้ ข้อนี้นพูดตามจริงก็ดู
 ไม่ใคร่มีใครเขาเที่ยวว่ามากนัก นอกจากข้าราชการชนิด
 นั้นจะกินปูนร้อนท้องไปเอง การรักชาตินั้นก็ได้กล่าว
 แล้วว่าใครรักมากรักน้อยพิสูจน์ได้ยาก สำหรับข้าราชการ
 ที่ทะนงเข้ามานั้น ก็ไม่ใช่รักน้อย แต่การละทิ้งที่นาเข้า
 มารับราชการนั้น ก็หาใช่เพราะมีจุดหมายในการรักชาติ
 เป็นที่ตั้งอันเดียวไม่ การที่ละที่นาเข้ามานั้น ถ้าจะให้เหตุ
 ผลแล้ว ก็ต้องเพราะรักตัวเองมากกว่าอื่นหมด น้ำใจที่จะ
 คิดทนบำรุงพื้นที่ดินซึ่งเป็นของบิดามารดา ปู่ ย่า ตา

ทวด เพราะความกลัวเหนียว อยากหาความสุขสบายให้
ได้งานเบา ๆ และเงินมาก ๆ ถ้าเราจะว่าคนที่ละทิ้งที่นา
เข้ามารับราชการที่ทำงานนี้เพราะความรักชาติแล้ว ข้าราชการ
อื่น ๆ ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องชักหัวกะโตะบ้านผู้มี
บุญ ให้กราบขอนาทำ หรือผู้ใหญ่ที่จะจัดการเอาลูก
หลานของเขาได้รับราชการโดยทางใดทางหนึ่ง ก็จะต้อง
นับว่าเพราะรักชาติเหมือนกัน

ข้อเสนอของนายปรีดี

เท่าที่ได้พิจารณาคำกล่าวหาของบุคคลบางจำพวก
ที่ต้องการให้เอกชนมีที่นะอยู่นั้น มูลเหตุแห่งคำกล่าวนั้น
เนื่องมาจากผู้ที่ถือลัทธินิยมให้เอกชนต่างคนต่างทำ และ
แสวงสร้างเหตุผลสนับสนุน ซึ่งล่อใจเอกชนให้มีทรัพย์สิน
กลายเป็นการให้สินบนโดยทางอ้อม และพวกรัฐบาล
ที่ขวัญหนีดีฝ่อในการที่ราษฎรจะละนามาสมัครในการทำ
งานอุตสาหกรรมอื่น ๆ ซึ่งราษฎรต้องอยู่ร่วมกันเป็นส่วน
มาก ๆ และเกรงว่าถ้าราษฎรอยู่ร่วมกันเป็นส่วนมาก ๆ
เช่นนั้น จะเห็นการมีคิมีร้ายของตน หรือตนอ่อนแอไม่

สามารถจะปฏิบัติให้ราษฎรได้รับความสุขสมบูรณ์ในทางเศรษฐกิจได้ และเกรงว่าตนจะหลุดพ้นจากตำแหน่ง ซึ่งเป็นการห่วงความเจริญโดยแท้ และพวกนี้เที่ยวบ่นว่า ร้องไห้คนนิยมในเหตุผลของตน ซึ่งคนที่ไม่ตรึกตรองก็หลงเชื่อเอาได้ง่าย ๆ และบ่นว่าร้องกันต่อ ๆ ไป

พระบรมราชวินิจฉัย

ผู้เขียนกล่าวว่า มีพวกบุคคลที่นิยมลัทธิให้เอกชนต่างคนต่างทำนั้น พยายามล่อลวงให้ราษฎรให้หลงเชื่อในความคิดความประเสริฐไปในทางนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ต้องล่อลวงก็เห็นจะได้ผลอยู่แต่เดิมแล้ว ลัทธิอันนั้นไม่มีผู้ใดประกาศสอนหรือทั้งใบปลิว ลัทธิอันนั้นก็เกิดอยู่เป็นธรรมดาตามนุษย์แต่ไหนแต่ไรมาแล้ว แต่ถ้าบัดนี้มีพวกนี้อยากเที่ยวล่อลวงต่าง ๆ อีกอย่างจริงจังตั้งผู้เขียนกล่าวว่า ข้าพเจ้าอยากขอเพิ่มเติมอีกด้วยว่าพวกที่คิดจะล่อลวงไปในทางอื่นก็มีมากเหมือนกัน เช่น พวกที่ล่อให้คนนิยมนับถือไปในทางศาสนาพระศรีอารียคอยเก็บต้นกล้วยพฤษภก็มี ล่อลวงให้อยากได้ในสิ่งที่ไม่เห็น ที่ยังทำไม่ได้จนในที่สุดแทนที่จะได้ไปสวรรค์ของพระศรีอารีย มันจะเลยกลายตกสู่อเวจีของพระศรีอารียเสียก็เป็น

ได้ เพราะพวกที่ล่อลวงนี้เที่ยวพูดล่อมเกลี้ยงอบิดเบือนให้
เห็นแต่ทางที่จะได้ ส่วนผลร้ายนั้นไม่นึกถึง ล่อเอาด้วยความ
โมหะที่เข้าไปปิดบังนัยน์ตาผู้ไร้ปัญญาไม่ให้เห็นทาง
อื่น ให้ครอบงำอยู่ในความมกมายซึ่งเป็นอากาศธาตุของ
เทยวรี เท่านั้น พวกเหล่านี้ ย่อมเป็นพวกที่เป็นอันตราย
ต่อสันติสุขของประเทศชาติอยู่มิใช่น้อย ราษฎรก็จำเป็นต้อง
ต้องควรระวังเหมือนกัน

บทที่ ๒

การจัดการงาน

นิสัยของคนไทยชอบทำราชการ คือชอบเอาแรง
งานของตนมาแลกกับเงินเดือนของรัฐบาลนิสัยเช่นนี้มี
อยู่แน่ชัด แม้ในหมู่บุคคลที่คัดค้านว่า รัฐบาลไม่ควรทำ
อุตสาหกรรมเองก็ดี บุคคลเช่นนั้นก็เป็นข้าราชการส่วน
มาก ตนเองหาได้เลี้ยวแลดูว่า ในขณะที่ตนพูดอยู่นั้นว่า
ตนเป็นข้าราชการหรือไม่ ตนคอยแต่ก็กัดกันผู้อื่นมิให้เป็น
ข้าราชการ ซึ่งผู้อื่นก็มีนิสัยทำราชการเหมือนดังตน
ฉะนั้น การมของบุคคลจำพวกนี้ทำอันผู้อ่านพึงระวังจน

หนัก และง้อถามผู้หนึ่งเสียว่า “ท่านเป็นข้าราชการหรือเปล่า” เมื่อท่านเป็นข้าราชการแล้ว เหตุใดท่านก็อดกันราษฎรไม่ให้เข้าราชการบ้างเล่า

เมื่อนิสัยของคนไทยชอบทำราชการเช่นนั้นแล้ว ไม่เป็นยากอันใด ที่จะรับคนไทยทั้งหมดให้เข้าทำราชการ แต่การทำราชการไม่ได้หมายความว่าเพียงแค่เป็นการนั่งบัญชาในสำนักงาน การประกอบภาระเศรษฐกิจที่รัฐบาลทำก็เรียกว่าเป็นราชการด้วย

ในการนี้รัฐบาลอาจจะกำหนดให้ราษฎรที่มีอายุ เช่นตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไปถึง ๕๕ ปี ต้องทำงานตามคุณวุฒิ กำลังและความสามารถของตนต่อจากนั้นขึ้นไปราษฎรผู้ นั้นจะได้รับบำนาญจนตลอดชีวิต และในระหว่างที่มีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี ก็ต้องเล่าเรียนและทำงานเล็กน้อยตาม กำลังของราษฎร จะได้รับเงินเดือนจากรัฐบาลหรือจาก สหกรณ์เหมือนดังราชการในทุกวันนี้

เงินเดือนนั้นจำต้องต่างกัน ตามคุณวุฒิกำลังความสามารถของตน แต่อย่างไรก็ตามเงินเดือนขั้นต่ำที่สุดจะ เพียงพอแก่การที่ข้าราชการผู้นั้นจะซื้ออาหารซื้อเครื่อง นุ่งห่ม สถานที่อยู่ ฯลฯ บ้างจยแห่งการดำรงชีวิตได้

รัฐบาลบังคับให้ราษฎรทั้งหมดเป็นข้าราชการหรือ
 รัฐบาล อาจยอมยกเว้นให้เอกชนที่มั่งมีอยู่แล้วใน
 เวลา^๕ หรือผู้อื่นซึ่งไม่ประสงค์เป็นข้าราชการประกอบ
 การเศรษฐกิจตามลำพังของเขานั้น เขามีรายได้เพียง
 พอที่จะเลี้ยงชีวิตของเขาได้ตลอดแม้เจ็บป่วยหรือชราภาพ
 และสามารถที่จะเลี้ยงบุตรของตนให้ได้รับการศึกษา
 และมีฐานะที่จะเลี้ยงตน ส่วนบุคคลอื่นซึ่งอยู่ในฐานะที่
 ไม่เที่ยงแท้เช่นนั้น ก็จำเป็นต้องเป็นข้าราชการ เพราะการทำรา
 ษการนั้นก็เท่ากับได้ออกแรงสะสมไว้เป็นทุนสำรองในเวลา
 เจ็บป่วยหรือชราแล้ว

แต่เมื่อรัฐบาลประกอบการเศรษฐกิจเสียหมดเช่น
 นี้ ราษฎรที่เป็นเอกชนจะหาอาชีพตามลำพังได้อย่างไร

การประกอบการเศรษฐกิจนั้นมีลักษณะการบาง
 อย่าง ซึ่งเอกชนจะประกอบตามลำพังได้ผล เช่นการ
 อาชีพอิสระ (Liberal Profession) เช่น นักประพันธ์
 แพทย์ ทนายความ ช่างเขียน ครูในวิชาบางอย่าง ฯลฯ
 เหล่านี้ เมื่อราษฎรใดประสงค์จะทำโดยลำพังไม่ยากเป็น
 ข้าราชการแล้วก็อนุญาตให้ทำได้ หรืออาชีพอื่น เช่นการ
 โรงงานซึ่งเอกชนเป็นเจ้าของอยู่แล้วในเวลา^๖ เมื่อผู้นั้น

ประสงค์จะทำต่อไปโดยไม่อยากเป็นข้าราชการแล้วก็
อนุญาตเช่นเดียวกัน นอกจากผู้นั้นจะขายให้แก่รัฐบาล
และทนถือใบหุ้นกู้ ได้ดอกเบี้ยจากรัฐบาลเลี้ยงชีพของ
ตน หรือการพาณิชย์ การกสิกรรมบางอย่างเมื่อเอกชน
แสดงได้ว่าการที่ตนประกอบได้ผลเลี้ยงตนแล้ว จะ
อนุญาตให้ทำเป็นพิเศษก็ได้

การที่ราษฎรส่วนมากได้สมัครเป็นข้าราชการเช่น
นี้ ผลร้ายไม่มีอย่างใด รัฐบาลกลับจะได้ผลดีคือ แรงงาน
ของราษฎรจะได้ใช้เป็นประโยชน์ได้ตลอด เช่น ในปี
หนึ่งเมื่อหักวันเวลาซึ่งต้องหยุดพักผ่อนแล้ว ราษฎรจะ
ได้ทำงานตลอดไป ข้อที่เราวิตกว่าชาวนามีเวลาว่างอีก ๖
เดือนนั้น ย่อมจะไม่ต้องวิตกอีกต่อไป รัฐบาลคงใช้เวลา
ว่างอีก ๖ เดือนนั้นให้เป็นประโยชน์ เช่นเมื่อว่างจากทำ
นาก็อาจทำไร่อย่างอื่น หรือทำถนนหนทางสุดแต่แผน
เศรษฐกิจแห่งชาติจะกำหนดไว้ นอกจากนั้นเมื่อถือว่า
ราษฎรเป็นข้าราชการแล้ว รัฐบาลยังอาจบังคับให้ศึกษา
ให้อบรมในศิลปวิทยาใดๆ ให้รู้ในการฝึกวิชาทหารซึ่ง
ทุ่นเวลาที่จะต้องรับราชการทหารได้อีกโสดหนึ่ง

พระบรมราชวินิจฉัย

ข้าราชการบางคนก็ตกกันไม่ยอมให้ราษฎรเป็นข้าราชการ คำพูดเช่นนี้เป็นการกล่าวโทษข้าราชการ โดยไม่ยุติธรรมเลย หมู่บุคคลหรือข้าราชการที่คัดค้านว่ารัฐบาลไม่ควรทำอุตสาหกรรมนั้น ถ้ามีจริงตั้งข้อหา ก็คงเป็นเพราะว่า เขาเหล่านั้นเห็นภัยที่จะมาถึงราษฎร ที่เขาพยายามทำนุบำรุงมากกว่าที่จะกีดกัน ถ้าเห็นว่าไฟจะไหม้บ้าน หมู่บุคคลก็ช่วยกันป้องกัน มิให้ไฟนั้นเกิดขึ้น จะเรียกได้หรือว่าเขาเหล่านั้น กีดกันตัดอาชีพของพวกที่จะมาทำการก่อสร้างตึกที่จะถูกไหม้ นั้น ข้าราชการเท่ากับเป็นผู้รับจ้างราษฎร ถ้าเขาพยายามป้องกันภัยมิให้มาถึงราษฎร จะเรียกว่าเขากีดกันหาควรไม่ การที่จะคิดแย่งอาชีพของราษฎร เช่น การทำนาทำสวนเสียอีก เป็นสิ่งที่ควรรังเกียจและนับว่าเป็นการกีดกันมิให้ราษฎรได้มีอิสระทำมาหากินตามชอบใจ ถ้าคิดจะช่วยราษฎรให้มีความสุขมากขึ้นก็ควรที่จะหาทางช่วย ที่จะไม่เป็นการขัดขวางต่ออิสรภาพของราษฎร ในการทำมาหากินจึงจะถูก แต่แทนที่ผู้เขียนจะคิดจัดการหาทางป้องกันไม่ให้ใครมาทำร้ายราษฎรโดยกีดกันมิให้เขาทำนาทำสวนซึ่งเขาเคยทำมาตั้งแต่ครั้งปู่ย่าตายาย ผู้เขียนกลับกล่าวโทษผู้ที่พยายามจะ

ช่วยป้องกันมิให้ราษฎรถูกแย่งอาชีพตั้งกล่าวนี้นหาควรไม่
 อีกประการหนึ่งเพื่อชี้ให้ชัดว่า ข้าราชการมิได้กีดกันผู้ใด
 ที่ประสงค์จะเข้ารับราชการเลย ขอชักตัวอย่างซึ่งผู้เขียน
 เป็นผู้กล่าวเองว่า มีข้าราชการเป็นอันมากที่มีตระกูลเป็น
 ขาวนา คือแปลว่า ได้ละทิ้งไร่นาของตัวเข้ามารับราชการ
 ตั้งนี้ นอกจากนั้นวิธีการรับคนเข้ารับราชการ ก็ไม่มีสิ่งที่
 แสดงว่ากีดกัน ของต่างๆ ก็เปิดอยู่เสมอหน้ากัน ใครมี
 คุณวุฒิก็เข้าทำราชการได้เต็ม ไม่มีขีดชั้นว่าคนนั้นเป็น
 ขาวนา คนนั้นเป็นชาวสวนทำราชการไม่ได้ ตั้งนี้จะ
 เรียกว่ากีดกันอย่างไรได้ เรื่องที่ว่าราษฎรไทยมีนิสัยชอบ
 ทำการชำนั้น มีความจริงแค่ไหนก็ได้กล่าวมาแล้วแต่ต้น
 แต่จะขอเน้นให้ฟังอีกว่า คนไทยไม่ชอบเป็นข้าราชการ
 ชนิดที่ต้องตรากตรำลำบากขุดดิน ข้าราชการที่เป็นอยู่
 เดียวนี้แทบทุกคนจะไม่มีใครอยากเป็นข้าราชการเลย
 ถ้าตัวต้องไปทำการขุดดินไถนาแทนที่นั่งโต๊ะชั้นนี้ อย่ว่า
 แต่จะให้ไปขุดดินหรือทำงานหนักอันใดเลย แม้แต่สั่ง
 ให้ย้ายไปรับราชการหัวเมืองก็ไม่ชอบเสียแล้ว ตั้งนี้ใคร
 บ้างที่จะอยากเป็นข้าราชการชนิดที่ผู้เขียนจะจัดให้มีขึ้น
 ถ้าผู้เขียนว่าคนไทยนั้นมีนิสัยชอบเป็นคนนั่งชั้นนี้ให้ผู้อื่น

ทำงาน ข้าพเจ้าไม่คัดค้านเลย เพราะเป็นความจริง

รัฐบาลจะบังคับให้ราษฎรทั้งหมดเป็นข้าราชการ หรือ ผู้เขียนตอบว่าไม่จำเป็นต้องบังคับราษฎรทั้งหมด ให้เป็นข้าราชการ รัฐบาลอาจยกเว้นเอกชนที่มั่งมีพอที่จะแสดงตนว่าจะเลี้ยงชีพต่อไปเองได้ ให้ทำการเป็นอิสระ ถ้าการเป็นไปอย่างนี้อย่างตรงไปตรงมาก็ดี แต่เนื่องจาก คำว่าอาจยกเว้นได้ แต่ต้องแสดงว่าเลี้ยงชีพต่อไปเองได้ นี้ มันเป็นเรื่องล่ออยู่ในตัว ก่อนข้างจะเป็นที่สงสัย ราษฎรส่วนมากจะถูกบังคับให้เข้าทำงาน เพราะข้อ พิสูจน์ที่จะเลี้ยงตัวได้หรือไม่นี้ รัฐบาลเป็นผู้ตั้งปัญหา พิสูจน์ ข้อสำคัญในการพิสูจน์จะเป็นอย่างไรก็ไม่ทราบแน่นอน แต่ทำให้เกรงไปว่าข้อพิสูจน์จะสูงเป็นอันมาก ที่เกือบจะไม่มีผู้ใดหลีกเลี่ยงได้เสียเลย ทางที่ควรนั้นถ้า รัฐบาลอยากให้ราษฎรได้รับความสุขสมบูรณ์ โดยไม่ทำ ความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นแล้ว แทนที่จะไปพิสูจน์ว่า ราษฎรจะเลี้ยงตัวของเขาเองได้หรือไม่ รัฐบาลควรจะ เติบโตตรงกันข้าม คือ ให้ราษฎรมาพิสูจน์ว่าตนเอง เลี้ยงตัวไม่ได้ขอให้รัฐบาลช่วยเลี้ยง ครั้นแล้วรัฐบาลก็ รับเลี้ยงคนเช่นนั้นต่อไปจะเหมาะกว่ากระมัง ถ้าไม่ใช่

วิธีทั้งนี้การพิสูจน์ของรัฐบาลนั้นจะกลายเป็นการบังคับให้
ราษฎรมาทำงานไป นอกจากนี้เมื่อรัฐบาลดำเนินเศรษฐกิจ
กิจตั้งนี้แล้ว ถึงแม้รัฐบาลจะไม่มีนโยบายที่จะบังคับคน
ทั่วไปให้เข้าทำงานในขั้นต้นนี้ก็จริง ต่อไปก็คงจะต้อง
ค่อยๆ ทะล่อมคนที่ทำการอาชีพเป็นอิสระนั้น เข้ามาใน
วงการบังคับให้ทำการให้รัฐบาลทุกที โดยวิธีเก็บภาษีสุบ
เลือกทางอ้อมที่ละเล็กละน้อย จนคนนอกนั้นสั่นกำลั
งออกเข้ากึ่งกระเสือกกระสนเข้าหาแอกเอง อันเป็นวิธี
การบังคับทางอ้อม ที่ประเทศรัสเซียเขาเคยใช้เพื่อดำ
เนินการ โดยนโยบายที่แสดงว่าไม่กดขี่ราษฎรอย่างของ
ผู้เขียนนี้

การอนุญาตให้ราษฎรมีอาชีพอิสระได้ก็แต่เฉพาะ
อาชีพเช่นนักประพันธ์ แพทย์ ทนายความ และช่างเขียน
และการมีโรงงานบางชนิดที่มีมาอยู่ก่อนแล้ว ส่วนการ
ทำนาหรือทำสวนนั้นดูไม่ปรากฏเลยว่าอนุญาต อย่างไร
ก็ถึงแม้ ณ บัดนี้ จะอนุญาตให้ราษฎรมีโอกาสที่จะทำ
การอาชีพอิสระได้บ้างก็จริง แต่ต่อไปก็น่ากลัวจะค่อย
ดำเนินวิธีการสุบเข้าไปหารัฐบาลจนหมดสิ้นด้วยวิธีเก็บ
ภาษีทางอ้อมและโดยการแสดงความขัดข้องเล็กน้อยๆ

ซึ่งเป็นการบังคับอยู่ในตัวให้เลิกการอาชีพ อิสระ การที่
 สัญญาว่าจะอนุญาตนี้ไม่สู้จะมีน้ำหนัก ข้าพเจ้ายังอดวิตก
 ไม่ได้เลยว่าในที่สุดก็จะกลายไปเป็นอย่างรัสเซีย ซึ่งเขา
 ก่อๆ ทำลายอาชีพอิสระนี้ไปทีละน้อยๆ จนในที่สุด
 เกือบจะไม่มีเหลือเลย ถ้าผู้ใดอยากทราบว่ ข้าพเจ้าทราบ
 ความเป็นไปในประเทศรัสเซียนี้มาได้อย่างไรแล้วจะบอก
 หนังสือให้อ่านก็ได้ นอกจากนี้เรายังชอบเสรีภาพ ถ้า
 ปล่อยให้ทำอาชีพอิสระได้ก็คงมีคนทำกันเป็นอิสระเป็น
 ส่วนมาก ถ้าเป็นดังนี้แล้วโครงการนี้จะดำเนินการไป
 อย่างไร เมื่อดำเนินไปตามที่มุ่งหมายไม่ได้รัฐบาลก็ต้อง
 เปลี่ยนแปลงวิธีการ ซึ่งในที่สุดก็ต้องบังคับโดยทาง
 อ้อมให้ต้องเลิกไปเองดังในเมืองรัสเซีย อย่าลืมคำที่พวก
 รัสเซียเขาพูดไว้ว่า “การที่เขายังทำไม่สำเร็จคงประสงค์
 นั้นเป็นเพราะประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกยังไม่เป็นอย่างเขา
 ถ้าทั้งโลกกลายเป็นดำเนินวิธีอย่างเขาแล้วการก็จะสำเร็จ
 โดยเรียบร้อยนี้ก็เช่นเดียวกัน ถ้าทำไม่สำเร็จก็คงบอกว่า
 เพราะคนทุกคนยังไม่รักชาติ หรือยังไม่รักการเป็นทาส
 พอจึงยังไม่สำเร็จ ก็เมื่อไม่สำเร็จจะนั่งอยู่นิ่งๆ คงเป็น
 ไปไม่ได้ คงจะต้องเดินวิธีทำให้สำเร็จ รัสเซียเขาไม่นั่ง

หนึ่ง ๆ เขาคิดที่จะให้มีการจลาจลเกิดขึ้นในโลกเสมอ ๆ การเปลี่ยนแปลงในประเทศเรานั้นก็จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของโครงการของรัสเซียก็ได้ เพราะฉะนั้นในที่สุดข้าพเจ้าออกจะรู้สึกแน่ใจว่า การอาชีพอิสระนั้นก็คงจะมีไม่ได้อีกต่อไปในประเทศเรา

เกี่ยวกับผลดีของราษฎรส่วนมากที่สมัครเป็นข้าราชการ ในข้อนี้ถ้าราษฎรสมัครเป็นข้าราชการเองโดยไม่ต้องบังคับทางอ้อมหรือทางตรงก็ดี ส่วนผลดีที่รัฐบาลจะได้รับนั้นข้าพเจ้าก็ไม่สงสัย นอกจากนั้นบรรดาข้าราชการผู้ชำนาญต่าง ๆ ทั้งที่อยู่ในสถาบันารุงเศรษฐกิจและนอกสภาก็คงจะได้ผลดีอันประเสริฐเหมือนกัน ใครที่หวังจะได้ตำแหน่งผู้ชำนาญนี้สักตำแหน่งหนึ่งแล้ว ย่อมอยากให้เขาดำเนินเป็นดังนี้แน่ เพราะถ้าเป็นดังนี้แล้วตนก็จะได้เป็นนายชั้นผู้มีทาสมาก ๆ สำหรับใช้ ข้อสำคัญแต่ว่าอย่าให้กลายเป็นบังคับให้ราษฎรทำงานไปก็แล้วกัน เพราะถ้าเป็นการบังคับแล้ว ราษฎรอาจขัดขึ้นและพากันหนีเข้าป่าก็ได้ คนไทยเรานั้นเลือกร้อนไม่เหมือนคนรัสเซียที่จะยอมให้เถื่อนเล่นง่าย ๆ นั้นไม่มี ถ้ายิ่งรู้ว่าผู้ให้สัญญาว่าจะให้ความสุขแล้วเอาความทุกข์ความลำบากมา

ให้เขาอาจจะพากันอะอะก็ได้ ถ้าอะอะไม่สำเร็จก็อาจ
 หนีร้อนไปพึ่งเย็น เช่นไปสมัครอยู่กับฝรั่งเสียเป็นต้น
 ที่เมืองรัสเซียนั้นราษฎรที่ต้องการหนีร้อนไปพึ่งเย็นก็มี
 เป็นอันมาก แต่ที่ออกไปนอกประเทศไม่ได้มากก็เพราะ
 รัฐบาลทำกำแพงกันด้วยวิธีตรวจใบอนุญาตเดินทาง และ
 การหาเรื่องลงโทษผู้ที่พยายามหลบหนี นอกนั้นเมื่อเร็วๆ
 นี้ก็มีกบฏที่รัสเซีย และถ้าถามว่าถ้าพวกราษฎรรัสเซีย
 ไม่พอใจวิธีการเช่นนั้นแล้ว ทำไมเขาจึงไม่โหวตให้รัฐบาล
 ออก และเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ ข้อนั้นขอตอบ
 ได้ว่าการที่รัสเซียสามารถเก็บคนไว้เป็นสัตว์หรือทาสได้
 นั้น ก็โดยใช้คนทั้งเมืองเป็นสพายซึ่งกันและกันให้บัง
 เกิดความไม่เชื่อถือไปหมด กล่าวคือเพราะนิสสัยอันเลว
 ให้คนต่างคนหมดความเชื่อถือขึ้นหมด สพายในรัสเซีย
 นั้นมีถึง ๗๐% ของพลเมือง สพายเหล่านี้เกิดขึ้นโดยวิธี
 แบล็กเมลบ้าง ล่อลวงบ้าง จนในที่สุดไม่มีใครจะเชื่อ
 กันได้ เมื่อความเป็นไปในรัสเซียเป็นดังนี้ก็ไม่มีใครที่จะ
 กล้าคิดอะไรเพราะไม่รู้ว่าใครเชื่อใครได้ ในการโหวต
 เลือกผู้แทนราษฎรก็ยอมให้ออกเสียงจริง ๆ ใครมีเสียง
 แล่ลมมากในที่ประชุม ว่าไม่เห็นด้วยกับผู้ที่รัฐบาลจัดมา

ให้เป็นผู้แทนตำบลนั้น ผู้นั้นก็ถูกรังแกต่าง ๆ จนในที่สุดไม่มีใครกล้าทำอะไร นี่เราจัดการให้คนของเรากลายเป็นอย่างนั้นบ้างอย่างนั้นหรือ การที่จะดำเนินโครงการเศรษฐกิจแบบนี้ ผู้เขียนกล่าวว่าจะทำให้เป็นการตัดการรပ်ระหว่างคนต่างชั้นนั้นไม่จริง กลับจะทำให้เกลียดกันยิ่งขึ้นและไม่ไว้วางใจกันยิ่งขึ้น ส่วนชั้นก็คงจะไม่หมดไปคงกลายเป็นข้าราชการผู้ชำนาญที่คอยนั่งชั้นนี้ กับชั้นข้าราชการที่ต้องทำงาน กรรมกรหรือผู้เขียนจะนึกว่าตนและพวกพ้องที่เป็นผู้ชำนาญจะรักชาติพอที่จะสละกำลังร่างกายของตนเองลงไปเป็นกรรมกรเหมือนกับคนอื่นทั่วไป และยอมผลัดให้ชาวนาไ้ขึ้นมาเป็นคนชั้นนี้บ้างเล่า ขอเตือนอีกว่าการที่จะไปเป็นคนบังคับใครให้เขาทำงานอย่างเป็นทาสนั้น ผู้ที่จะบังคับควรจะต้องเคยเป็นทาสถูกบังคับมาเสียก่อน นั่นแหละบางที่จะเห็นใจได้บ้าง ดังนั้นถ้าราษฎรไม่สมัครยอมเป็นข้าราชการกรรมกรโดยน้ำใสใจจริงแล้ว จะเห็นได้ว่าผลดีและความสุขสมบูรณ์ที่จะเกิดขึ้นตั้งสัญญาไว้นั้น ก็จะมีได้เฉพาะเท่านั้นพวกผู้ชำนาญที่คอยนั่งชั้นนี้บัญชาการเท่านั้น ส่วนผลที่ราษฎรจะได้รับนั้นแทนที่จะเป็นสุข จะกลายเป็นฐานะที่ต้องนั่งร้องไห้

น้ำตาท่วมหัวเข้า

บทที่ ๓

การจัดหาเงินทุน

เงินทุนที่รัฐบาลจำต้องมีในการประกอบการ
เศรษฐกิจนี้มี ๒ ชนิด

๑. เงินทุนที่รัฐบาลมีไว้เพื่อซื้อเครื่องจักรกล
และวัตถุที่รัฐบาลทำไม่ได้

๒. เงินทุนที่รัฐบาลมีไว้เพื่อใช้จ่ายเป็นค่าแรง

เงินทุนประเภทที่ ๒ นี้ เป็นเงินที่หมุนเวียนและ
หักกลบลบหนี้กันได้ เช่นราษฎรที่รับเงินเดือนซื้ออาหาร
เครื่องนุ่งห่ม สถานที่อยู่ จากรัฐบาล ถ้าจำนวนเงินพอดี
ก็เป็นการหักกลบลบหนี้กันไป ถ้ายังมีเงินเหลืออยู่ในมือ
ข้าราชการ เงินที่เหลือนี้แหละ ซึ่งรัฐบาลจำเป็นต้องหาทุน
สำรองมาไว้ แต่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า ถ้ารัฐบาล
จัดให้มีธนาคารชาติแล้ว ข้าราชการก็จะได้นำเงินมาฝาก
ธนาคาร เท่ากับข้าราชการเป็นเจ้าหนี้รัฐบาลตามจำนวน

ที่ผากนั้น ไม่จำเป็นต้องเก็บธนบัตรไว้เก้ต่นซึ่งอาจเป็นอันตรายศูนย์หายได้

พระบรมราชวินิจฉัย

ในข้อนี้ผู้เขียนกล่าวถึงวิธีการหาทุนซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท

ประเภทที่ ๑ นั้น เก็บไว้สำหรับซื้อของจากต่างประเทศ ซึ่งจะจัดให้เป็นเงินตราที่มีราคาเปลี่ยนได้จริงๆ ส่วน

ประเภทที่ ๒ นั้น เป็นเงินที่รัฐบาลจะใช้สำหรับแจกเงินเดือนข้าราชการ

จำนวนเงินประเภทที่ ๑ นั้นไม่มีปัญหา แต่ประเภทที่ ๒ นั้นรัฐบาลตั้งใจจะไม่ให้เสียเงินไปเลย กล่าวคือคิดทำบัญชีชนิดที่ไม่มีตัวเงิน (มอนนีเลสแอคเคาน์) แบบบรัสเซียนั่นเอง การหักกลบลบหนี้กันนี้เป็นการดีได้ประโยชน์แก่ผู้ให้เพราะอำนาจตั้งราคาสิ่งของที่คนงานจะต้องซื้อสินนั้นอยู่ที่ผู้ให้คือรัฐบาล จริงอยู่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ว่าจะมีเงินสำรองส่วนน้อยไว้สำหรับกำกับเงินที่ราษฎรเหลือใช้ที่หักหนี้ออกแล้ว แต่เงินสำรองส่วนนี้อาจไม่ต้องมีเลยก็ได้ เมื่อถึงเวลาที่เป็นจริงที่จะทำตามโครงการ

เช่นนี้ แทนที่จะให้เป็นเจ้าหนี้รัฐบาลจะต้องกลายเป็น
 ลูกหนี้ของรัฐบาลไปก็ได้ ข้อนนี้เป็นสิ่งที่พึงบังเกิดได้โดย
 ง่าย และเป็นสิ่งที่รัฐบาลจะแก้ตัวได้ง่ายที่สุด อีกนัยหนึ่ง
 ในข้อนี้ก็คือรัฐบาลอาจสามารถโอนเงินสำรองธนบัตร
 ทั้งสิ้นไปรวมไว้ในประเภทที่ ๑ สำหรับซื้อของต่าง
 ประเทศแต่สำหรับประเภทที่ ๒ นั้นก็ทำธนบัตรขึ้นโดย
 ไม่มีสำรองกำกับ เพราะเชื่อแน่ว่าอย่างไรเสียเงินประ
 เภทนี้ก็คงไม่มีโอกาสเล็ดลอดออกไปทางอื่นได้ คงจะ
 ต้องกลับเข้าคลังหมดจึงไม่จำเป็นต้องมีเงินสำรองไว้กำกับ
 เลยก็แทบได้ วิธีนี้เป็นวิธีที่ฉลาดที่มีความมุ่งหมายอย่าง
 เดียว คือรัฐบาลจะตบตาคนทั่วไปที่เป็นข้าราชการให้
 หลงไปว่าตนได้รับเงินจริง ๆ เงินเหล่านี้อาจได้ก็แต่การ
 ซื้อขายระหว่างรัฐบาลกับราษฎรซึ่งเป็นลูกหนี้ของรัฐบาล
 แต่หาซื้อขายกับคนอื่น ๆ แล้วอำนาจราคาซื้อก็คงมีไม่
 เท่าใดเพราะคงจะเกิดความไม่เชื่อถือขึ้น อย่าลืมนะว่า
 ข้าราชการนั้นอยากได้เงินเดือนไม่อยากจะมาเป็นลูกหนี้รัฐบาล
 เพราะความต้องการของคนนั้นไม่อยู่เฉพาะการหากินหรือ
 เครื่องนุ่งห่มเท่านั้น ความต้องการอย่างอื่นยังมีอีกเป็น
 อันมาก การหักกลบลบหนี้ในที่สุดราษฎรก็ต้องเป็นลูก

หนี้ของรัฐบาลหมด เพราะรัฐบาลเป็นผู้กำหนดราคาสິงของที่จะขายให้ราษฎรซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงราคาให้พอที่ราษฎรจะต้องเป็นลูกหนี้เมื่อไรก็ได้ดังกล่าวแล้ว ผลที่สุดราษฎรหรือข้าราชการนี้จะไม่ได้เงินสดสักสตางค์เดียวก็อาจเป็นได้และคนใดไม่ยากเป็นหนี้ก็อาจต้องอดอยากด้วยไม่มีของกินเพียงพอก็ได้

ข้อเสนอของนายปรีดี

ทุนทั้งสองประเภทนี้ รัฐบาลจะหาได้ด้วยวิธีไหนตามวิธีที่กล่าวกันว่าเป็นวิธีคอมมิวนิสต์นั้น นักปราชญ์ในประเทศไทยท่านว่าต้องบริบทพยัคฆ์ของเอกชน การบริบทพยัคฆ์นี้ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วย เห็นว่ารัฐบาลควรจัดหาทุนโดยทางอื่น วิธีจัดหาทุนก็คือการเก็บภาษีบางอย่าง เช่น ภาษีมรดก ภาษีรายได้หรือภาษีทางอ้อม (Indirect Tax) ซึ่งเก็บจากราษฎรคนหนึ่งวันหนึ่งเล็กน้อย ซึ่งราษฎรไม่รู้สึกเดือดร้อนนัก เมื่อรวมกันเป็นปีก็ได้เงินเป็นจำนวนมาก เช่นถ้าหากจะมีภาษีทางอ้อมใดซึ่งเก็บจากราษฎรคนหนึ่งวันละหนึ่งสตางค์ ในปีหนึ่งพลเมือง ๑๑ ล้านคนก็จะได้ ๔๐ ล้านบาทเศษ ภาษีทางอ้อมนี้มีเป็นต้นว่า ภาษีเกลือ ซึ่งรัฐบาลเป็นผู้จำหน่ายเอง เช่น

รัฐบาลรับซื้อเกลือจากผู้ทำเกลือตามราคาที่กำหนดขายตามสมควร ครั้นแล้วรัฐบาลจำหน่ายเกลือแก่ผู้บริโภค ภาชนะน้ำตาล ภาชนะบุหรี ภาชนะไม้ขีดไฟ ฯลฯ

การออกสลากกินแบ่ง (ล็อตเตอรี่) ซึ่งไม่เห็นมีทางผิดศีลธรรมอย่างใด จริงอยู่การออกสลากกินแบ่งเป็นการพนัน ผู้ถือสลากย่อมต้องเสี่ยงโชค แต่การเสี่ยงของผู้ถือสลากนั้นต้องเสียเงินเป็นจำนวนเล็กน้อย

การกู้เงินอาจเป็นการกู้ภายใน ซึ่งรัฐบาลจะร่วมมือกับคนมั่งมีในเวลานั้น ซึ่งอาจเป็นการกู้โดยตรงหรือออกไปกู้สำหรับโรงงานโดยเฉพาะ เช่น ถ้ารัฐบาลจะตั้งโรงงานน้ำตาลต้องการทุน ๑ ล้านบาท รัฐบาลออกไปกู้ทำน้ำตาล ๑ ล้านบาท ผู้ถือใบกู้มีสิทธิได้ดอกเบี้ยตามกำหนดและได้ผลที่โรงงานนั้นทำได้ หรือกู้จากต่างประเทศในเมื่อต่างประเทศยินดีให้กู้ ความจริงการกู้เงินจากต่างประเทศ ก็ควรนำเงินนั้นซื้อเครื่องจักรกลหรือวัตถุที่เรายังทำไม่ได้ภายในประเทศ ไม่ควรนำเงินนั้นมาจ่ายในประเทศ เมื่อเรากลางใจเช่นนั้นแล้ว ถ้าเรากู้เงินจากต่างประเทศไม่ได้ เราก็อาจตกลงซื้อเครื่องจักรกลโดยตรงจากบริษัทในต่างประเทศ และผ่อนส่งเงินเป็น

งวด ๆ ดังเช่นบางประเทศเคยกระทำ

สำหรับประเทศไทยเรา เห็นควรซื้อจากประเทศ
สหาย คือ อังกฤษ ฝรั่งเศส เว้นแต่จะไม่ยอมขายโดย
ผ่อนส่งเป็นงวด หรือมีราคาแพง อนึ่งรัฐบาลอาจตกลง
กับบริษัทให้มาตั้งโรงงาน และรัฐบาลเอาโรงงานและ
ผลประโยชน์ของโรงงานนั้นเป็นประกันหนี้ของบริษัท
จนกว่าจะใช้เงินหมด วิธีต่าง ๆ เหล่านี้เป็นวิธีที่รัฐบาล
สามารถทำได้ในเวลานี้ บริษัทต่าง ๆ ต้องการขายสินค้า
ของตนแม้จะโดยวิธีผ่อนส่งเงินก็ดี

พระบรมราชวินิจฉัย

การเก็บภาษีทางอ้อมนี้ ได้กล่าวมาข้างแล้วข้างต้น
ว่าเกือบถึงขีดที่สุดแล้ว ภาษีมรดกที่จะเก็บนั้นเชื่อว่าคง
จะไม่ได้เป็นตัวเงินเท่าใด คงได้กินแต่พื้นที่เสียมากและ
เก็บอยู่ไม่เท่าใดก็คงหมดไม่มีเหลือ อย่างมากก็ไม่เกิน ๓
ชั่วอายุคน ซึ่งแปลว่าเป็นการริบอย่างช้า ๆ ภาษีรายได้
นั้นก็เช่นเดียวกัน ราษฎรไม่มีรายได้มากเท่าใดที่เหลือใช้
รัฐบาลจะเก็บได้สักเท่าใด คงไม่ได้มากเป็นแน่ เพราะ
ฉะนั้นออกรู้สึกเชื่อว่าการหาเงินทุนในทางนั้นนั้น น่าจะ
ไม่ได้เงินมากเท่าใด และคงไม่ได้มากเป็นแน่

ส่วนการออกสลากกินแบ่ง (ล็อตเตอรี่) นั้น ช้อน
ไม่ขัดข้อง

การกู้เงินภายในนี้ ในเวลานี้รัฐบาลกำลังดำริจะ
กู้เงินราษฎรเป็นจำนวน ๑๐ ล้านบาท ข้าพเจ้าเชื่อว่า
กู้ได้ครั้งหนึ่งครั้งเดียวเท่านั้น เพราะต่อไปคงไม่มี ถ้ายังมี
ภาษีรายได้ภาษีมรดกแล้ว เงินที่จะหาอีกยังไม่มียิ่งขึ้น
นอกจากนี้ราษฎรไม่มีความไว้วางใจในรัฐบาลแล้ว การ
กู้เงินจะทำได้โดยยาก

ในเรื่องการหาเครดิตนั้น การที่จะจัดให้ฝรั่งมาตั้ง
โรงงานนี้ คงทำได้ดังที่รัสเซียทำอยู่เพราะเขามีประกัน
คือโรงงานของเขา ถ้าเราใช้เงินเขาหมดเมื่อใด โรงงาน
นั้นก็จะเป็นของเราดังนั้น บางทีจะใช้ได้ถ้าฝรั่งเขาตกลงตาม
นี้ ข้าพเจ้าก็ตกลงเพราะไม่เห็นเสียหายอันใด ถ้าเงินไม่มี
เขาก็เอาโรงงานของเขาเป็นประกันเอง ข้อสำคัญอย่าเดิน
อย่างรัสเซียก็แล้วกัน วิธีที่กล่าวกันคือ เมื่อรัฐบาลไม่
มีเงินเข้าแล้วก็หาทางที่จะจับผิดฝรั่งว่าเขาทำผิดสัญญา
และพยายามแข่งเขาเฉย ๆ อยู่ร่ำไป รัสเซียนั้นทำได้และ
ได้ตั้งชื่อว่าเป็นเอ้าท์ลอร์ของโลกอยู่แล้ว อย่าได้นึกเป็น
อันขาดว่า เพื่อนบ้านเขาจะปราบไม่ได้อย่างเขายังไม่กล้า

ปราบรัสเซีย ฐานะของเรากับรัสเซียนี้ต่างกันไกลเทียบ
กันไม่ได้เลย

หมวดที่ ๖

การจัดทำรายจ่ายและรายได้เข้าสู่ ดุลยภาพ

เมื่อพูดถึงการที่รัฐบาลประกอบการเศรษฐกิจเสีย
เอง โดยจ่ายเงินเดือนให้แก่ราษฎรเช่นนี้ ปัญหาก็ย่อม
เกิดขึ้นแก่ท่านผู้อ่านเสมอมาว่า รัฐบาลจะเข้าสู่ดุลยภาพ
ได้อย่างไร ผลจะมีเป็นว่า รัฐบาลต้องล้มละลาย ราคา
ของเงินเราจะตกต่ำโดยที่รัฐบาลจะต้องออกธนบัตรมาก
มายกระนั้นหรือ

บทที่ ๑

ดุลยภาพภายในประเทศ

ข้าพเจ้าได้กล่าวประปรายในตอนต้นแล้วว่า เงิน

เดือนที่ราษฎรได้รับ ก็จะหักกลบลบหนักกันไปกับสิ่งที่
 ราษฎรซื้อจากรัฐบาล ฉะนั้นรัฐบาลจำต้องจัดทำสิ่งที่
 เป็นปัจจัยแห่งการดำรงชีวิต ซึ่งราษฎรต้องการไว้ให้
 พร้อมบูรณ์ เมื่อราษฎรต้องการสิ่งใดก็ซื้อได้ที่รัฐบาล
 เช่นนี้แล้ว แม้ในเดือนหนึ่ง ๆ หรือปีหนึ่ง ๆ จะมีเงิน
 เหลืออยู่ที่ราษฎร เงินนี้ราษฎรก็เก็บสะสมไว้เพื่อใช้จ่าย
 ในภายหน้า ซื่อก็กต้องซื้อจากรัฐบาล คุณภาพก็คงต้องมี
 ขึ้นภายในประเทศเป็นแน่แท้ นอกจากนั้นการทำให้เข้า
 สู่คุณภาพยังอาจจะทำได้ด้วยการกำหนด ราคาสิ่งของที่
 จำหน่าย แต่วิธีนี้ไม่ควรใช้ รัฐบาลควรวางวิธีที่เพิ่มสิ่ง
 ที่ราษฎรต้องการให้มากขึ้น

ความต้องการของมนุษย์ในปัจจุบันดำรงชีวิตอาจมี
 แตกต่างกัน และยิ่งมนุษย์มีความเกี่ยวพันกันกว้างขวาง
 ขึ้นและเจริญขึ้นแล้ว ความต้องการก็ยิ่งมีมากขึ้น ศาสตราจารย์
 ชาร์ลส์ จี. จักกล่าวไว้ว่า ที่เรียกว่าเจริญขึ้นก็หมายความว่า
 ว่า ความต้องการของมนุษย์ได้มีมากขึ้น (คำสอน
 เศรษฐวิทยา เล่มหนึ่ง หน้า ๔๙) เช่นคนป่าต้องการ
 เครื่องนุ่งห่มแต่พอปิดบังร่างกายบางส่วน ครั้นคนจำพวก
 นั้นเจริญขึ้น ก็ต้องการเครื่องนุ่งห่มปิดบังร่างกายมากขึ้น

ดังนี้เป็นต้น

ฉันทไต่ถื เมื่อราษฎรไทยเจริญขึ้น ความต้องการก็ย่อมมีมากขึ้นตามส่วน เช่นเครื่องนุ่งห่มก็จะต้องการผ้าหรือแพรมากขึ้น สถานที่อยู่และภาชนะมากขึ้น การคมนาคมมากขึ้น เช่นต้องการรถยนต์ต้องการเดินทางไกลติดต่อกับประเทศอื่น ต้องการพักผ่อนหาความเพลิดเพลิน เช่นการมหรสพ การกีฬาเหล่านี้เป็นต้น เมื่อรัฐบาลจัดให้มีสิ่งเหล่านี้อย่างพร้อมมูลแล้ว เงินเดือนที่รัฐบาลจ่ายก็จะกลับมายังรัฐบาล ซึ่งต้องสูญเสียรายได้

พระบรมราชวินิจฉัย

วิธีทำให้เกิดดุลยภาพภายในได้นั้น ข้าพเจ้าเชื่อแน่ว่าไม่มีทางใดดีกว่าจะจัดการให้ราษฎรเป็นลูกหนี้รัฐบาล ดังที่ผู้เขียนเตรียมไว้จะทำในโครงการเศรษฐกิจนี้ ถ้าไม่จัดให้ราษฎรต้องเป็นหนี้รัฐบาลแล้ว ถ้ารัฐบาลขาดทุนก็ขึ้นราคาขายเสียเอง ราษฎรก็ต้องเป็นหนี้มากขึ้น เพราะไม่มีเงินรัฐบาลก็ล้มละลายได้ยาก ข้าพเจ้าก็เชื่อว่าจะทำให้สะดวกดี แต่มีข้อสำคัญอีกข้อหนึ่ง ซึ่งจะเดินคู่กันไปกับการเป็นหนี้ ข้อสำคัญก็คือเมื่อราษฎรเป็นหนี้รัฐบาลมากขึ้น และของก็ยังไม่มี ต้องกินอยู่ถ้าเงินที่ตนจะซื้อ

ไม่มีแล้วก็จะเกิดการคิดลักษณะโมยของ ๆ รัฐบาลขึ้น เมื่อเกิดการชะโมยดังนี้ขึ้น รัฐบาลก็จะจับเอามาลงโทษตั้งแต่จำคุกไปจนประหารชีวิตอย่างที่ทำกันอยู่ในรัสเซียเป็นแน่ เมื่อเป็นดังนี้แล้วบ้านเมืองจะหมดความสุข และรัฐบาลจะไปโทษว่าคนเลวระยำหรืออุบาทว์กาลโลกไม่ได้เป็นอันขาด ความรับผิดชอบจะต้องอยู่กับรัฐบาลคือ ผู้ชำนาญที่หนึ่งโตะขึ้นวเป็นนิยมพบาลประจำชุมชนรกันเท่านั้น ข้อเสียหายข้อนี้ เป็นสิ่งที่ควรคิดอยู่ หรือเห็นดีที่จะได้ลงโทษประหารชีวิตเพราะชะโมยข้าวโพด ๒ ดอกหรืออะไรเช่นนั้น ในประเทศไทยดังที่เป็นอยู่ในรัสเซียการที่จะเกิดความยากแค้นอันนี้คงจะมีขึ้นโดยไม่ต้องสงสัยเลย ที่รัสเซียอันเป็นพระบรมครูของวิธีเหล่านี้ก็ยังปรากฏว่าไม่มีภัยทั้ง ๔ อย่างแจกจ่ายราษฎรได้เพียงพอเลย เขาก็ดำเนินการแล้วตั้ง๑๔ปี แต่ถึงกระนั้นจนทุกวันนี้ราษฎรยังไม่อยู่ดีกินดีเพียงพอ เพราะถ้าชื่อมากรัฐบาลไม่ขายก็ตกเป็นหนี้มาก ลงท้ายก็ต้องเกิดความทุกข์ทรมาน การเช่นนี้คิดเล่นในกระดาษสะดวกดีกว่าที่จะทำจริง

บทที่ ๒

ดุลงภาพระหว่งประเทศ

รัฐบาลยังคงเป็นลูกหนี้ต่างประเทศในการซื้อเครื่องจักรกลและวัตถุดิบที่รัฐบาลยังทำเองไม่ได้ รัฐบาลจะเอาเงินที่ไหนมาใช้จ้ะหนี้

ในการนี้จึงเป็นการจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องจัดทำสิ่งที่ทำได้ในประเทศให้เหลือเพื่อจากการใช้จ่ายภายในประเทศ และนำสิ่งที่เหลือนั้นออกไปจำหน่ายหักกลบลบหนี้กับจำนวนเงินที่รัฐบาลเป็นลูกหนี้ เช่น ข้าว ไม้สัก แร่ เป็นต้น

ความจริงแม้แต่เอกชนต่างคนต่างทำในเวลาในประเทศไทยก็ยังมีสินค้าออกถึง ๑๓๔ ล้านบาท คือสินค้าที่เหลือจากใช้ภายในประเทศ แต่ประเทศไทยได้นำสินค้านั้น ซึ่งนอกจากเครื่องจักรกลเข้ามาเป็นจำนวนมาก เช่น ขอรับประทาน น้ำตาล เสื้อผ้า เหล้านี้ ถ้าหากรัฐบาลจัดทำสิ่งที่เราสามารถทำได้เองเสียให้เกือบหมดแล้ว สินค้าออก ๑๓๔ ล้านบาทนั้นก็จะได้แลกเปลี่ยนกับเครื่องจักรกล ซึ่งเรายังไม่สามารถที่จะทำได้เราจะเห็นได้ว่า ความเจริญของเรามีเพิ่มขึ้นสักปานใด นอกจากนั้น แรงงานที่ยังอาจใช้เป็นประโยชน์ได้อีกนั้นก็จะทำให้เรามีสินค้าที่เหลือจากใช้ภายในประเทศมากขึ้น

ซึ่งกำลังของประเทศในการที่จะแลกเปลี่ยนเอาสิ่งซึ่งเรายังทำไม่ได้เช่น เครื่องจักรกลได้มากยิ่งขึ้น คุณภาพระหว่างประเทศก็จะเป็นไปได้

พระบรมราชวินิจฉัย

คุณภาพระหว่างประเทศนั้น การที่รัสเซียใช้อยู่ในเวลานี้ก็คือ นำอาหารของกินออกไปขายต่างประเทศ เพื่อเอาเงินมาทำทุนซื้อเครื่องจักร ส่วนราษฎรนั้นต้องอดอยากเป็นอันมาก เมืองไทยนั้นก็คงเป็นอย่างเดียวกัน เงินรายได้จากสินค้าออกเวลานั้นนั้น ได้อยู่ ๓๓๔ ล้านบาทกว่าจะทำให้ได้มากกว่านั้นก็กินเวลาอีกนาน และกว่าจะถึงเวลาที่เรจะมีน้ำตาตกกิน มีเสียค่าใช้จ่ายบริบูรณ์จนถึงกับเราสามารถนำเงิน ๓๓๔ ล้านบาทนี้ไปซื้อเครื่องจักรได้ ประเทศไทยอาจเปลี่ยนมือผู้ปกครองเสียอิสระภาพไปก็เป็นได้ หรือมิฉะนั้นถ้ารัฐบาลทำการค้าเองด้วย คนที่ยังไม่มีความชำนาญในการค้าคงปรากฏอยู่ ณ บัดนี้ ในหมู่ข้าราชการผู้ชำนาญของเราแล้ว เงินรายได้ ๓๓๔ ล้านบาทนี้เกรงจะกลายเป็นแต่เพียงครึ่งหนึ่งหรือต่ำกว่านั้นก็ได้

หมวด ๖ (ต่อ)

การจัดเศรษฐกิจโดยรัฐบาลต้อง ระวางมิให้มนุษย์กลายเป็นสัตว์

ท่านผู้อ่านโดยมีอุปทานร้าย มักจะเหมาทันทีว่า การที่รัฐบาลประกอบการเศรษฐกิจเสียเองนี้ จะทำให้ มนุษย์กลายเป็นสัตว์ กล่าวคือ ผู้หญิงจะมีเป็นของกลางไป ทั้งหมดหรือ ชีวิตในครอบครัวจะไม่มี คนจะหมดความ มานะพยายามในการที่จะช่วยกันส่งเสริมความเจริญ คำ กล่าวนี้ ถ้าจะมีผู้กล่าว ก็จะได้ร้ายโดยไม่ไตร่ตรอง

ความจริงเท่าที่ได้กล่าวแล้ว ข้าพเจ้าได้ถือว่า ราษฎรเป็นข้าราชการ มีฐานะเหมือนข้าราชการทุกวันนี้ ที่ทำงาน แล้วได้รับเงินเดือน และเมื่อเจ็บป่วยชราได้ เบี้ยบำนาญ ข้าพเจ้าได้ระวางมิให้มนุษย์มีสภาพเป็นสัตว์ ข้าพเจ้าประสงค์ให้มนุษย์เป็นมนุษย์ยิ่งขึ้น ปราศจาก การประทุษร้ายต่อกัน อันเนื่องมาจากเหตุเศรษฐกิจ ข้าพเจ้ายังเคารพต่อครอบครัวของผู้นั้น ผู้หญิงไม่ใช่ เป็นของกลาง ความเกี่ยวพันในระหว่างครอบครัว ผู้ บุพพการี เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย บิดา มารดา กับผู้ สืบสันดาน เช่น บุตร หลาน ยังคงมีตามกฎหมาย

ลักษณะผิวเมื่อยไม่ยกเลิก ราษฎรคงมีบ้านอยู่ตามสภาพที่
จะจัดให้ดีขึ้น ราษฎรก็ยังมีความที่จะช่วยส่งเสริมความ
เจริญเหมือนดังข้าราชการในทุกวันนี้ ถ้าหากรราษฎรหมด
ความที่จะช่วยส่งเสริมความเจริญแล้ว ข้าราชการใน
ทุกวันนี้ ก็จะมีเป็นบุคคลจำพวกที่หมดความที่จะช่วย
ส่งเสริมความเจริญหรือ

อาจมีผู้กล่าวอีกว่า การค้นคว้าของนักวิทยาศาสตร์
จะมีไม่ได้ ข้อนั้นจะเป็นการกล่าวให้ร้ายเกินไปนักวิทยา-
ศาสตร์ยังคงค้นคว้าได้เสมอ รัฐบาลจะมีรางวัลให้และจะ
ยอมรับกรรมสิทธิ์แห่งการคิดประดิษฐ์สิ่งใดได้ไม่ต่างกับ
กับข้าราชการในทุกวันนี้อย่างไรเลย ขออย่าให้ผู้อ่าน
หลงเชื่อ กล่าวคำที่ใส่ร้ายว่ามนุษย์จะต้องกินข้าวกะทะ
อยู่ในรู ถ้าท่านถามผู้กล่าว ว่าเขาอ่านจากหนังสือเล่ม
ไหนที่กล่าวเช่นนั้น แล้วแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบจะเป็น
พระคุณมาก

พระบรมราชวินิจฉัย

ในข้อนี้ผู้เขียนได้กล่าวไว้ว่า ได้จัดการระวางมิให้
ราษฎรเป็นสัตว์ต่อไป เพราะถ้าแก้ก็มีเบี้ยบานาญให้
ผู้หญิงก็ไม่ให้เป็นของกลางเลย กฎหมายลักษณะผิวเมื่อย

ก็จะไม่ยกเลิก ราชฏฐก็ยังมีบ้านอยู่ตามสถานที่ที่จะจัดให้ดีขึ้น นั่นก็เป็นการกรุณาดีอยู่ แต่ผู้เขียนนี้กว่าสภาพการเป็นสัตว์หรือทาส กับความเป็นมนุษย์และความเป็นไท นั้น มีข้อสำคัญที่ต่าง ๆ กันอยู่ คือมนุษย์นั้นย่อมต้องได้เสรีภาพ จึงจะจัดว่าอยู่ในสภาพของมนุษย์ ถ้ามนุษย์ไม่มีเสรีภาพ ความเป็นไทที่จะทำอะไร ในทางที่ถูกกับกฎหมายได้ตัวใจสมัครตลอดชีวิตแล้ว เมื่อนั้นความเป็นมนุษย์ก็กลายเป็นสัตว์หรือทาสทันที การที่ระวางมิให้มนุษย์กลายเป็นสัตว์นั้นก็ต้องระวางในข้อนี้เท่านั้นเป็นสำคัญ เพียงแต่จะจัดให้มีเบี้ยบำนาญ ให้มีของกิน ให้มีบ้านอยู่ ให้มีกฎหมายลักษณะผ้าเมียเท่านั้นไม่ใช่ข้อสำคัญ เพราะสัตว์ที่เราเลี้ยงเราใช้ก็ย่อมต้องให้สิ่งเหล่านี้ อยู่เหมือนกัน เช่นเมื่อแก่เราก็ปล่อยไปไว้ในทุ่งให้กินอยู่ตามอำเภอใจ คอกโรงก็มีให้อยู่โดยเฉพาะ ฉะนั้น การที่จะไม่ให้คนกลายเป็นสัตว์นั้น ย่อมอยู่ที่คอยเพ่งเล็งมิให้เขาเสียเสรีภาพของเขาเป็นใหญ่ แต่ตามโครงการเศรษฐกิจที่ผู้เขียนกล่าวไว้แล้วนั้น ข้าพเจ้าเห็นว่า จะทำให้เป็นผลสำเร็จไม่ได้เลยถ้าไม่ใช้การบังคับ เพราะในขั้นต้นราชฏฐก็ไม่มีสิทธิ์ที่จะไปทำสวนได้ตามใจสมัคร

เสียแล้ว และในข้อความในพระราชบัญญัติที่จะออก
กำหนดอยู่ชัดๆ แล้วว่า ราษฎรมีสិทธิในอสังหาริมทรัพย์
ไม่ได้ การเช่นนี้จะไม่เรียกว่าเป็นการบังคับเป็นการตัด
เสรีภาพ ในทางที่ถูกกับกฎหมายและถูกหลัก ๖ ประการ
ที่คณะราษฎรได้ประกาศในหลักเสรีภาพหรือดั่งนี้หรือ จะ
เรียกได้ว่า ในความมุ่งหมายจัดตามโครงการนี้ จะพยายาม
มิให้ราษฎรกลายเป็นสัตว์ แต่ก็ต้องเป็นทาสเสียอีก และ
แทนที่จะเรียกว่าข้าราชการก็กลายเป็นรัฐทาสเสียมากกว่า
สัตว์ที่ทอดอยากได้มากกว่ามนุษย์ เพราะมันหาหนำकिन
ได้สบายกว่า แต่รัฐทาสนี้ไม่มีทางใดจะหาकिनที่เดียว
นอกจากเป็นทาสเพราะจะไปเพาะปลูกอะไรकिनก็ไม่ได้
เสียแล้ว ตกต้องตกอยู่ในฐานะที่ขาดเสรีภาพเสียยิ่ง
กว่าสัตว์พาหนะเสียอีก และแทนที่ข้าราชการหรือรัฐทาส
นี้รักใคร่กันกับรัฐบาล กลับจะกลายเป็นศัตรูกัน เพราะ
ธรรมดาทาสกับนายนั้นจะรักใคร่กันถึงขนาดเห็นใจไม่ได้
ใครเคยได้ยินบ้างว่า ทาสนั้นมีความมานะความพยายาม
ในการช่วยเหลือส่งเสริมความเจริญให้แก่นาย โดยน้ำใส
ใจจริง การที่มาเทียบว่าราษฎรจะมีมานะที่จะช่วยส่งเสริม
ความเจริญแล้ว ข้าราชการบัดนี้ก็คงหมดมานะที่จะส่ง

เสริมความเจริญด้วยนั้นหาควรไม่ เพราะฐานะข้าราชการ
ณ บัดนี้กับฐานะข้าราชการซึ่งต้องทำงานอยู่ใต้เงาโครง-
การเศรษฐกิจของผู้เขียนนั้นต่างกับข้าราชการ ณ บัดนี้
เป็นไทไม่ใช่ทาส เขาไม่ได้ถูกบังคับให้เข้ามาทำงาน
เขาสมัครเข้ามาเอง จะลาออกเมื่อใดก็ไม่มีใครห้าม ส่วน
ข้าราชการของผู้เขียนนั้นจะมากี่ โดยบังคับทางอ้อมมา
แล้วเป็นอย่างน้อย และจะลาออกก็อาจได้รับโทษถึงตาย
เพราะจะต้องออกไปออกตาย ดังที่เป็นอยู่ในประเทศ
รัสเซีย ซึ่งมีความเป็นจริงอยู่ว่า ถ้ากรรมกรของรัฐบาล
ออก หรือถูกลงโทษไล่ออกจากงานแล้ว บัตรอนุญาต
สำหรับซื้ออาหารก็ถูกตัดด้วย คน ๆ นั้นก็ไม่รู้จะไปหา
อาหารกินที่ใด ในที่สุดก็ต้องอดตาย วิธีการเหล่านี้อย่า
นึกเลยว่าจะไม่โผล่เข้ามาปรากฏในประเทศไทย และ
อย่างนั้นหรือจะเรียกว่าจะนำความสุขมาให้ราษฎร ความ
เป็นไปเหล่านี้ข้าพเจ้าจะบอกหนังสือให้อ่านได้เป็นอันมาก
มีอาทิเช่น แอน อีโคโนมิกซิสทอรี่ออฟไซเวียตรัสเซีย
และหนังสืออื่นๆ อีก ถ้าอยากราบจริงๆ ก็ะบอกให้
ทราบต่อไป

หมวดที่ ๗

การแบ่งงานออกเป็นสหกรณ์

แม้ตามหลักรัฐบาลจะเป็นผู้ประกอบการเศรษฐกิจเสียเองก็ดี แต่ในประเทศที่กว้างขวาง มีพลเมืองกว่า ๑๑ ล้านคน ดังเช่นประเทศไทยนี้ การประกอบการเศรษฐกิจจะขึ้นตรงต่อรัฐบาลกลางเสียทั้งนั้นแล้ว การควบคุมตรวจตราอาจจะเป็นไปโดยทั่วถึงไม่ได้ ฉะนั้น จำต้องแบ่งการประกอบการเศรษฐกิจนี้เป็นสหกรณ์ต่างๆ

ในสหกรณ์หนึ่ง ๆ นั้น ราษฎรซึ่งเป็นสมาชิกของสหกรณ์จะได้รับเงินเดือนจากสหกรณ์ตามอัตรา และตนจำต้องทำงานตามความสามารถ เว้นไว้แต่เจ็บป่วยหรือพิการหรือชราก็จะได้รับเบี้ยบำนาญ

สหกรณ์นี้จะได้ประกอบการเศรษฐกิจตามแผนเศรษฐกิจแห่งชาติ เช่นสหกรณ์ในทางกลสิกรรมก็จะประกอบกลสิกรรม เช่น การเพาะปลูกพืชพันธ์ การเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ และการกระทำกิจการอื่นเมื่อมีแรงงานเหลืออยู่ เช่น การสร้างถนนหนทาง การสร้างบ้านและสถานที่ในสหกรณ์นั้น

ราษฎรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์นั้น นอกจากจะได้

รับเงินเดือนประจำอัตรา ยังคงได้รับเงินรางวัลเป็นพิเศษตามผลที่สหกรณ์นั้นทำได้อีกสถานหนึ่ง ด้วยวิธีนี้ไม่ว่าคนจนอนาถาย่อมเป็นสมาชิกของสหกรณ์ได้ ซึ่งต่างกับสหกรณ์ที่รัฐบาลจัดอยู่ในเวลาปัจจุบัน คือผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินเท่านั้นจึงจะเข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์ได้ ส่วนชาวนาที่ต้องเช่านาทำอันมีจำนวนมาก ในเวลานี้ไม่มีโอกาสที่จะเป็นสมาชิกสหกรณ์

สหกรณ์จะมีอาณาเขตเท่าใด และจะมีสมาชิกสักเท่าใดนั้น ก็แล้วแต่สมาชิกของสหกรณ์ประเภทหนึ่ง เช่นสหกรณ์อุตสาหกรรม ย่อมมีสมาชิกที่เป็นคนงานของอุตสาหกรรมนั้น ตามแต่อุตสาหกรรมจะใหญ่น้อยปานใด และสหกรณ์ในทางกลีกรรมก็สุดแท้แต่ความเหมาะสมแห่งการที่จะแบ่งเขตที่ดินที่จะประกอบกลีกรรมว่าควรจะเพียงใด และจะต้องใช้คนงานเท่าไรจึงจะควบคุมและใช้วิชาเทคนิคได้สะดวก

สหกรณ์เหล่านี้ผู้เป็นสมาชิกของสหกรณ์ย่อมรวมกันประกอบการเศรษฐกิจกรรูปคือ

๑. ร่วมกันในการประดิษฐ์ (Production) โดยรัฐบาลเป็นผู้ออกเงินและเงินทุน สมาชิกสหกรณ์เป็น

ผู้ออกแรง

๒. ร่วมกันในการจำหน่ายและขนส่ง (Circulation) กล่าวคือ ผลที่สหกรณ์ทำได้นั้น สหกรณ์ย่อมทำการขนส่งและจำหน่ายในความควบคุมของรัฐบาล

๓. ร่วมกันในการจัดหาของอุปโภคบริโภคแก่สมาชิก เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม แต่อาหารนั้นไม่จำเป็นที่สหกรณ์จะต้องทำอาหารสุกจำหน่าย สหกรณ์อาจจำหน่ายอาหารดิบ เช่น ข้าวสาร เนื้อดิบเหล่านี้ให้สมาชิกซื้อไปจัดปรุงเอาตามชอบใจสมัคร

๔. ร่วมกันในการสร้างสถานที่อยู่ คือสหกรณ์จะได้จัดสร้างที่อยู่ในความควบคุมของรัฐบาล สมาชิกครอบครัวหนึ่งก็จะมีบ้านอยู่หลังหนึ่ง และปลูกตามแผนผังของสหกรณ์ให้ถูกต้องตามอนามัยและสะดวกในการที่จะจัดการปกครองและระวังเหตุภัยอันตราย

เมื่อราษฎรได้ร่วมกันเป็นสหกรณ์มีบ้านอยู่เป็นหมู่ท้วมกันแล้ว การจัดให้สหกรณ์ได้มีการปกครองแบบเทศบาล (Municipality) ย่อมทำได้สะดวก ตลอดจนการอนามัยและการสาธารณสุข เช่น สหกรณ์จะได้จัดให้มีแพทย์ออกข้อบังคับว่าด้วยการรักษาอนามัยและการ

ศึกษาอบรมหมู่คนก็ทำงานได้ง่าย เพราะสมาชิกอยู่
ใกล้กันเมื่อเสร็จจากทำงานวันหนึ่ง ๆ สหกรณ์อาจออก
ข้อบังคับให้มาเรียนหรืออบรม การเรียนอาจเป็นโดย
วิธีหนังสือหรือวิธีแสดงภาพ ฉายภาพ และการแสดง
อื่น ๆ การระงับปราบปรามโจรผู้ร้ายก็สะดวก นอกจาก
นี้ในทางทหาร อาจอาศัยสหกรณ์เป็นเครื่องมือที่จะ
อบรมวิชาทหาร บุคคลที่ถูกเกณฑ์ หรือพวกกองเกิน
อัตรာ (Military Preparation) การเกณฑ์ทหาร การ
ระดมเหล่านี้ ย่อมสะดวกด้วยประการทั้งปวง ฯลฯ

พระบรมราชวินิจฉัย

ผู้เขียนกล่าวว่า สหกรณ์ที่รัฐบาลจัดอยู่ ณ บัดนี้
ผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินเท่านั้น จึงจะเป็นสมาชิกสหกรณ์
ได้ ส่วนชาวนาที่เช่าทำอันมีจำนวนมากนั้นไม่มีโอกาส
ที่จะเป็นได้ ตามความข้อนี้อาจเป็นจริงได้ แต่อย่าลืมนึกว่า
จำนวนคนที่ไม่มีนาของตนเองในประเทศไทย
เวลานี้มีอยู่เพียง ๓๔ % และในจำนวน ๓ % นี้ก็ทำงาน
รับจ้างในเมืองต่าง ๆ ก็ยังมีอีกมาก

การจัดให้มีการสหกรณ์ในประเทศไทยนั้นควรจัด
ให้เป็นไปในรูปที่เด่นมาร์กดำเนินอยู่ไม่เป็นของรัฐบาล

เป็นส่วนรวมของราษฎรโดยเฉพาะ ไม่ใช่เอาคนมาเลี้ยง
ไว้เป็นทาส

หมวดที่ ๘

รัฐบาลจัดให้มีการเศรษฐกิจ ชนิดใดบ้างในประเทศ

รัฐบาลจะต้องถือหลักว่า จะต้องจัดการกิจกรรม
อุตสาหกรรม ทุกอย่างให้มีขึ้น ซึ่งในที่สุดประเทศไม่
จำเป็นที่จะต้องอาศัยต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อป้องกันอัน
ตรายอันจะเกิดจากการปิดประตูการค้าได้ เมื่อเรามีสิ่งที่
ต้องการภายในประเทศครบถ้วนบริบูรณ์แล้ว แม้จะถูก
ปิดประตูค้าก็ไม่เป็นการเดือดร้อนอันใด ผู้ที่หลงเชื่อใน
ลัทธิอดัมสมิทว่าประเทศต่าง ๆ จะต้องแบ่งแยกการงาน
กัน ประเทศใดทำแต่กิจกรรมก็ทำแต่กิจกรรม ไม่ต้อง
ประกอบกรอุตสาหกรรมนั้น ความจริงเป็นหลักที่ดีใน
เมื่อประเทศต่าง ๆ สัจจติดต่อกัน ไม่มีการปิดประตูการค้า
กีดราคาแก่งกัน แต่ในปัจจุบันนี้หาเป็นเช่นนั้นไม่

เราจำต้องดำเนินตามหลักของนักเศรษฐศาสตร์วิทยาเยอรมันผู้หนึ่งชื่อ เฟรดอริก ลิสต์ ซึ่งแสดงความเห็นว่าเยอรมันนี้ต้องทำตนให้เป็นรัฐบริบูรณ์เสียก่อน กล่าวคือมีอุตสาหกรรม กสิกรรม ศิลปวิทยาให้พร้อมบูรณ์ และเมื่อได้เป็นเช่นนี้แล้ว จะมีการแข่งขันในระหว่างประเทศก็ควร เยอรมันนี้ได้เจริญขึ้นก็เพราะถือหลักนี้กันทั้งประเทศเยอรมันนี้เอง การที่รัฐบาลจัดทำได้ผลดีเพียงใด เช่นการรถไฟ เป็นต้น

ประเทศเยอรมันนี้เห็นว่าบ้านเมืองจะสุขสมบูรณ์ได้ก็แต่รัฐบาลเป็นผู้ประกอบการเศรษฐกิจจึงได้มอบตำแหน่งในรัฐบาลให้แก่ฮิตเลอร์ ซึ่งฮิตเลอร์เป็นผู้นิยมในลัทธิที่รัฐบาลจัดทำเศรษฐกิจเอง ในอังกฤษมีท่านแมคโดนาล ในฝรั่งเศสมีท่านดาลาดิเอร์เป็นหัวหน้าในรัฐบาล ท่านเหล่านี้ดำเนินลัทธิอย่างไรก็ย่อมทราบกันอยู่แล้วว่า ดำเนินลัทธิที่ต้องการให้ราษฎรทำร่วมกับรัฐบาล และต้องการการประกันของรัฐบาล (Social Assurance) ไม่มากนักน้อย

พระบรมราชวินิจฉัย

การที่จะคิดการป้องกันบิดปราคาันนี้ก็เป็นการดีอยู่

แต่ถ้าจะพูดถึงความจำเป็นแล้วว่า เราควรจะกลัวการปิด
 ประตูค้าหรือไม่ ก็จะตอบว่าไม่กลัวเลย การปิดประตู
 ค้านี้ ถ้าใครจะทำกับประเทศสยามแล้ว ก็เป็นการโง่
 ของผู้นั้น เพราะจะมาเสียเงินทำเช่นนั้นทำไม มีวิธีอื่น
 ที่จะบังคับให้ประเทศสยามต้องยอมจำนนได้ถมเถไป มี
 อาทิเช่นส่งเรือรบซึ่งมีเครื่องบินบรรจุอยู่เสร็จเข้ามา
 กับเรือครูเซอร์บรรทุกทหารมาขึ้นที่กรุงเทพฯ ก็คุม
 กรุงเทพฯ อยู่แล้ว ทุกวันนี้นายอมรู้ดีว่า เพื่อนบ้าน
 เขาไม่ชอบวิธีการเศรษฐกิจแบบนี้ ถ้าเราทำขึ้นเมื่อใด
 ก็ไม่ต้องสงสัยเลยว่าเขาจะไม่ส่งคนของเขาเข้ามายึดทรัพย์
 สินของเราตั้งกล่าวแล้ว กว่าเราจะมีกำลังพอที่จะป้องกัน
 การปิดประตูค้าได้ บ้านเมืองของเราก็หมดไปเสียแล้ว
 โดยแม้แต่บานประตูก็คงจะทำไมทันแล้ว เพราะฉะนั้น
 การกลัวที่จะปิดประตูค้านี้ก็เป็นการกลัวที่หามูลมิได้ เป็น
 การเอาอย่างประเทศรัสเซียเท่านั้นเพราะประเทศรัสเซีย
 กลัวการปิดประตูค้าเป็นอันมาก ที่รัสเซียกลัวเช่นนั้นก็
 เพราะว่า ตนทำตัวของตัวเอาต์ลอว์ (Out Law) ของ
 โลก และกลัวใครเขาจะมาแกล้ง การที่ใครจะแกล้ง
 รัสเซียหรือบังคับให้รัสเซียต้องยอมแพ้ได้นั้น ไม่มี

หนทางใดกระทำได้สะดวกเท่ากับปิดประตูค้า เพราะถ้าจะยกทหารไปปราบก็คงจะสิ้นเปลืองเงินมากกว่าการปิดประตูค้าเพราะรัสเซียเป็นประเทศใหญ่ รัสเซียมองเห็นอันตรายทางนี้จึงต้องป้องกันการปิดประตูค้า ที่ผู้เขียนมิได้นึกถึงฐานะของประเทศสยามเรา มัวไปหลงเสียว่าเหมือนกับรัสเซียหมด เขาจะทำอะไรก็ไปคัดลอกเขาออกมา โดยมิได้ไตร่ตรองให้สมเหตุผลเท่านี้ จึงได้คิดจะป้องกันการปิดประตูค้าในประเทศสยามบ้าง ซึ่งถึงจะป้องกันไปสักเท่าใดก็ไม่มีการเขามาทำเช่นนั้น เขามีวิธีอื่นที่ดีมไป เพราะเราไม่มีเครื่องป้องกันการรุกรานอย่างง่ายนี้เพียงพอ ยังจะมัวไปคิดการป้องกันการปิดประตูค้าทำไมให้ปวดการคล้ายกับวางขวากขวางประตูบ้านกันชะโมย แต่นอนเปิดหน้าต่าง ๒ บานเต็มที ดังนั้นชะโมยอะไรจะดันไปเข้าทางประตู ปีนขึ้นหน้าต่างชะโมยของเขามีดีกว่าหรือ

นอกจากนี้การที่ประเทศสยามจะเป็นรัฐบริบูรณ์ไปได้นั้นยังสงสัยเพราะเราขาดวัตถุดิบ (Raw Materials) ในการทำอุตสาหกรรม เราขาดทั้งเหล็กและทั้งถ่านที่จะกระทำการ ดังนั้นกว่าจะทำได้ก็คงเป็นเวลานานนับร้อยปี

การที่ยกตัวอย่างว่าอังกฤษ เยอรมัน ฝรั่งเศสจะ
 ทำการตั้งนั้นหมดนั้น ก็ยังไม่จริง มิสเตอร์แม็กโคแนล,
 ฮิตเลอร์ และกาลาติเออร์อาจไม่คิดถึงสิ่งเหล่านี้ก็อาจเป็น
 ได้ แต่ก็ ไม่ปรากฏว่าใครจะเริ่มทำการเหล่านี้เลย แม็ก-
 โคแนลเองนั้นดูเหมือนจะเลิกเอาเสียด้วยซ้ำ ส่วนฮิตเลอร์
 นั้นเดินแบบฟาสซิสต์มากกว่า และก็ ได้ข่าวว่าทำการ
 ปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างเต็มที่ กาลาติเออร์นั้นก็ยัง
 ไม่ปรากฏ ว่าทำอะไรตั้งนี้ อย่างไรก็ดีถึงแม้ว่าประเทศ
 ทั้ง ๓ นั้น เขาจะดำเนินการตามนี้ เขาก็คงไม่กระทำไป
 ด้วยการบังคับราษฎรตั้งที่มีอยู่ในโครงการนี้ ประเทศ
 เหล่านี้เขามีเครื่องจักรเครื่องมือพร้อมบริบูรณ์ ตลอดจน
 จนคนที่ชำนาญ ถ้าเขาจะทำจริงๆ เขาก็มีโอกาที่จะทำ
 สำเร็จได้ดีกว่าเรามาก แต่ถึงกระนั้นก็ยัง ไม่ปรากฏว่าเขา
 จะทำ แต่ถ้าผู้เขียนเชื่อว่าเขาจะทำกันแล้วก็ลองดูเขา
 ทดลองต่อไปอีกมิตีกว่าหรือ จะรีบชวนเขาทำเป็นที่ ๒
 รัสเซียทำไม รัสเซียซึ่งเป็นพระบรมครูเองก็ยังไม่ปรากฏ
 ว่าได้ผลอย่างงาม ก็รอดูเขาไปอีกสักสักหน่อยมิตีกว่าหรือ

หมวดที่ ๙

การป้องกันความยุ่งยากในปัญหา เรื่องนายจ้างกับลูกจ้าง

ประเทศไทยจะดำเนินตามลัทธิที่ปล่อยให้เอกชนเป็นเจ้าของโรงงานแล้วให้ผู้ที่สนับสนุนลัทธินั้นพึงสำนึกว่า ตนจะนำเอาความระส่ำระสายและความหายนะมาสู่ประเทศ ผู้ที่เคยออกไปศึกษาวิชาในยุโรปข้างไม่รู้หรือบ้างว่า การที่กรรมกรนายจ้างได้เกิดวิวาทบาดหมางกันถึงกับบางคราวนายจ้างต้องปิดโรงงาน (Lockout) บางคราวกรรมกรพากันหยุดงาน (Strike) อันโต้เถียงกันด้วยเรื่องอัตราค่าจ้างบ้าง เรื่องเวลาทำงานบ้าง เรื่องการพักผ่อน การประกันภัยของกรรมกรบ้าง เหล่านี้มีใช่เป็นเพราะเหตุที่เอกชนเป็นเจ้าของโรงงานดอกหรือ ในประเทศไทยเรา แม้โรงงานจะมีเพียงเล็กน้อย เราก็เห็นแล้ว ปัญหาเริ่มเกิดขึ้น เช่น กรรมกรรถรางเป็นต้น ยิ่งบ้านเมืองเจริญขึ้น โรงงานมีมากขึ้น คราวนั้นแหละท่านคงจะเห็นว่า ความระส่ำระสายเกิดขึ้นเพียงใด แต่ถ้าเราประกอบการเศรษฐกิจทั้งหลาย รัฐได้เป็นเจ้าของเสียเองแล้ว ราษฎรทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นราษฎรหรือข้าราชการประเภทใด เมื่อทำงานตามกำลังและความ

สามารถเหมือนกับข้าราชการและกรรมกรประเภทอื่น
แล้ว ก็จะได้รับผลเช่นเดียวกันเป็นการเสมอภาคตาม
กำลังและความสามารถ รัฐบาลเป็นผู้แทนราษฎร ก็เท่า
กับราษฎรได้เป็นเจ้าของการเศรษฐกิจทั้งปวงนั้น

เมื่อผลแห่งการเศรษฐกิจมีมาก ราษฎรผู้เป็น
กรรมกร และข้าราชการก็ได้เงินเดือนมากขึ้นตามส่วน
รัฐบาลจะได้กีดกันเอาไว้เพื่อประโยชน์ของใครก็ไม่มีเลย
ซึ่งต่างกับเอกชนผู้เป็นเจ้าของโรงงาน ซึ่งเป็นธรรมดา
อยู่เอง ที่เอกชนนั้นจะต้องกีดกันเอาผลกำไรไว้ให้มาก
และกดขี่หรือฉ้อแรงของกรรมกรเอาไว้เป็นประโยชน์
ส่วนตัว

จริงอยู่มีผู้กล่าวว่า ถ้ารัฐบาลจัดการประกอบการ
เศรษฐกิจเสียเอง รัฐบาลทำมีแต่ขาดทุน คำกล่าวนี้นัก
กล่าวเอาตัวอย่างที่เลวของบางประเทศมาใช้ กล่าวคือใน
ประเทศที่วินัยบกพร่อง คนทำงานไม่เต็มที ทั้งนี้ มิใช่
แต่รัฐบาลจะเป็นผู้ประกอบการเศรษฐกิจ รัฐบาลจึงจะ
ขาดทุน แม้แต่เอกชนก็ตาม ถ้าหากการประกอบการ
เศรษฐกิจนั้น คนงานไม่มีวินัยหรือวินัยบกพร่องเอกชน
นั้นก็ต้องขาดทุนเช่นเดียวกัน ทางแก้ในเรื่องของวินัย

โรงงานนี้ จึงไม่ใช่อยู่ในเรื่องที่รัฐบาลหรือเอกชนเป็นเจ้าของ ความจริงอยู่ที่ระเบียบของโรงงานและการควบคุมของหัวหน้างาน อีกประการหนึ่งถ้าจะพิจารณาถึงการประกอบการเศรษฐกิจทั้งหมดแล้ว จะได้เห็นว่ารัฐบาลมีแต่กำไร เพราะได้ใช้แรงงานที่ศูนย์สิ้นไปนั้นได้เป็นประโยชน์ทั้งหมด และจะประหยัดแรงงานได้ กับทั้งเพิ่มแรงงานได้ด้วย วิธีใช้เครื่องจักรกลอะไรเล่า จะเป็นเหตุที่ทำให้รัฐบาลเกิดขาดทุน

พระบรมราชวินิจฉัย

การป้องกันความยุ่งยากในปัญหาเรื่องนายจ้างกับลูกจ้าง เอกชนเป็นเจ้าของโรงงานทำ ให้ระส่ำระสาย

การที่ผู้เขียนกล่าวเช่นนั้น ความจริงก็อาจมีได้บ้าง แต่ข้าพเจ้าคิดว่า ถ้ารัฐบาลจัดการทำเศรษฐกิจเสียเองหมดแล้ว และห้ามไม่ให้ราษฎรไปทำนาเอง ไม่ให้ราษฎรจับจองที่ดินเอง โดยการจำกัดออกสัมปทานแล้ว การระส่ำระสายคงว่า น่าจะมีมากกว่านั้นอีก การป้องกันความยุ่งยากระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างนั้น ประเทศอิตาลีซึ่งได้จัดการเศรษฐกิจตามแบบนี้เขาก็มีวิธีป้องกัน และดำเนินการมาเป็นการเรียบร้อยดีมาก

การที่ผู้เขียนกล่าวว่า ถ้าคนงานเป็นข้าราชการ และไม่มีการหยุดงาน (สไตรค์) นั้นไม่เป็นการแน่ การเป็นคนงานหรือข้าราชการก็เป็นคนเหมือนกัน ถ้าคนงานไม่พอใจได้ ข้าราชการก็ไม่พอใจได้ นอกจากจะกดขี่ข้าราชการดังกล่าแล้วให้กลายเป็นทาสจนคนหมดความเป็นมนุษย์ แล้วการอาจเป็นไปอีกอย่างหนึ่งก็ได้ รัฐบาลที่มาทำการค้าขายก็เปรียบเหมือนนายจ้าง ถ้าลูกจ้างได้รับความกดขี่ก็จะสไตรค์ได้อย่างเดียวกัน ผิดกันก็อยู่แต่ว่า ถ้ารัฐบาลเป็นนายจ้างแล้ว ถ้าลูกจ้างเลิกงานหรือต้อตั้งขึ้นมา รัฐบาลก็มีปืนกล และการตัดใบซื้ออาหารเป็นเครื่องมือบังคับเช่นที่รัสเซีย ถ้าคนงานคนใดไม่พอใจ เขาก็เชิญออกจากงาน เมื่อถูกออกจากงานก็ถูกตัดใบซื้ออาหาร คน ๆ นั้นก็ต้องอดตาย เรื่องกรรมกรที่ผู้เขียนอ้างว่า เป็นการแสดงข้อหนึ่งถึงความระส่ำระสาย อันนั้นนั้น ข้าพเจ้าขอตอบได้ว่า การที่กรรมกรรกรางหยุดงานนั้น หาใช่เกิดจากการหยุดเพราะความเดือดร้อนจริงจังอันใดไม่ ที่เกิดเป็นดังนั้นนั้น ก็เพราะมีคนยุให้เกิดการหยุดขึ้น เพื่อจะได้เป็นโอกาส ให้ตั้งสมาคมคนงาน และคนจะได้เป็นหัวหน้า และได้รับเงินเดือนกินสบายเท่านั้น

รัฐบาลมีกำไร

ถ้ารัฐบาลทำงานมีกำไร ราษฎรจะได้เงินเพิ่มขึ้นนั้น แต่ก็ไม่เห็นว่ามีอะไรมาเป็นของประกันว่าผลที่ทำนั้นจะดี นอกจากความเชื่อว่าจะดีเท่านั้น แต่ถ้าผลนั้นร้าย ราษฎรก็พากันอดตายไปหมด จะมีผู้ที่ไปร่วมอดอยากกับราษฎร ก็คือพวกท่านผู้ชำนาญที่คอยชี้แนะอำนาจการเท่านั้น การที่ทำอะไรนี้ต้องนึกถึงหัวอกทั้งสองฝ่ายว่าจะรู้สึกอย่างไร ถ้าท่านผู้ชำนาญต่างๆ ลองไปเป็นข้าราชการชุดดินและกลับใช้ราษฎรมานั่งแทนอำนาจการบ้างจะเห็นว่าลำบากไม่น้อย เมื่อตนเกิดการอดอยากขึ้นดังนี้ แล้วก็จะมีการระส่ำระสายเดือดร้อนโดยแน่นอน ซึ่งถ้าปล่อยให้ไปทำนาเองแล้วคงจะไม่มีการเดือดร้อนถึงขั้นที่เกิดขึ้นเป็นแน่

การขาดทุน

การขาดทุนนั้นจะเกิดขึ้นได้ คือ ตามธรรมดาเช่นนั้น ถ้ารัฐบาลทำอะไรแล้ว อาจเป็นการเปลืองมาก ความจริงข้อนี้เป็นที่รู้จักอยู่ทั่วไป เพราะคำว่ารัฐบาลข้าราชการ ผู้ที่ทำการให้รู้สึกว่ามีคล้ายมนุษย์ไม่สู้กลัวเสียหายว่ามีเงินที่ไหลมาได้ขาดสาย ถึงจะขาดตกบกพร่องบ้างก็ไม่

เป็นไร และมักจะไม่ระวังเท่ากับเป็นของของตัวเอง ตัวอย่างเช่นนี้หาได้มากมายและถึงแม้ว่ารัฐบาลจะจัดระเบียบอย่างดี การเช่นนี้จะไม่มีการทำตาม ข้อเสียหายก็อาจมีได้จากการอื่น เช่นความชำนาญและฝีมือ เพราะสิ่งสำคัญที่สุดในการสร้าง ก็คือฝีมือ (สคิล) ของคน งานและความชำนาญของผู้ดูแลงาน การที่จะเพาะฝีมือให้เกิดขึ้นโดยทันทีย่อมไม่ได้ ย่อมต้องการเวลาหัดอีกเป็นเวลาตามสมควร และต้องการความชำนาญประกอบการที่ไม่มีฝีมือนั้นย่อมใช้ของเสียเร็ว ถึงแม้รถยนต์หรือเครื่องจักรใดนาจะเป็นการใช้งานก็จริง แต่การที่จะสอนให้ถนัดชำนาญขึ้นนั้น ก็ต้องการฝีมือมากเหมือนกันหาไม่ถนัดนั้นก็เสียหายโดยเร็ว อันเป็นการเปลืองโดยใช่เหตุ อีกอย่างหนึ่งดูตัวอย่างรัสเซีย ที่เขามักสร้างโรงงานต่างๆ เขาเอาคนเข้าไปใส่ไว้เพิ่มมากกว่าความจำเป็นอีกเป็นอันมาก คนงานของเขาก็ไม่มีความชำนาญหรือฝีมือของที่ทำออกจากโรงงานก็ใช้ไม่ได้เสีย ๗๐ เปอร์เซ็นต์ ซึ่งภายหลังก็ต้องพังลงทำใหม่อีก อันเป็นการเปลืองโดยใช่เหตุ นอกจากนั้นวิธีหักกลบ ลบ หนั ดั้งกล่าวแล้ว ย่อมจะทำให้เกิดการยกยอกมากขึ้นอีกเป็นอันมาก เพราะคนคงมีหนี้ท่วม

หัวและต้องการหาเงินใหม่ หาโดยทางตรงไม่ได้ก็ต้องหา
 โดยทางอ้อม ความลำบากต้องถูกลงโทษเช่นเชียว ก็จะมี
 มิได้ขาด นอกจากนี้ การช่วยให้พวกกันเข้าทำงานใน
 ตำแหน่งที่สบายๆ ก็ย่อมจะต้องเกิดมีขึ้นอีก และการที่
 เรียกว่า red tape ช่วยคนอะไรเหล่านี้ก็จะมีเพิ่มทวีขึ้น
 การเสียหายขาดทุนในการที่รัฐบาลกระทำเศรษฐกิจเอง
 นั้น มีความจริงอย่างชัดเจน ดังเหตุที่กล่าวมาแล้วคือการ
 เปลืองโดยใช่เหตุประการหนึ่ง การเรดเทปหนึ่ง การจัด
 หากคนมีฝีมือหรือผู้ชำนาญไม่ได้ก็หนึ่ง ประเทศรัสเซีย
 ซึ่งมีผู้ที่ชำนาญในเชิงเศรษฐกิจนั้นมีมากกว่าหลายเท่า
 แต่ถึงกระนั้นเมื่อรัฐบาลจัดการทำเศรษฐกิจเองแล้วก็ยัง
 ขาดทุนปนปี ดังเห็นได้ในการพูดของเซอร์ชินสเก้ ซึ่ง
 เคยเป็นสภานายกของสถาบันรุ่งเศรษฐกิจ ได้พูดในที่
 ประชุมสภา เมื่อวันที่ ๒๐ เมษายน พ.ศ. ๒๔๖๕ ดัง
 ปรากฏอยู่ในหนังสือเรื่องแอนอีโคโนมิกซิส-ทอรี ออฟ
 โซเวียตรัสเซีย เล่ม ๒ หน้า ๓๒๒ ถึง ๓๒๓ "รัสเซียเวลานั้น
 เวลาอยู่น้อยอย่างเปลืองที่สุด ใช้เงินหลายร้อยล้านรูเบิล
 ไปในทางที่ไม่เป็นประโยชน์ การงานทุกอย่างเดินไป
 อย่างออฟฟิศรัฐบาล การค้าทุกอย่างที่รัฐบาลทำก็มีข้าราชการ
 ที่ทำเกินจำนวนต้องการถึง ๑๐๐๐ เศษ ไปทั่ว

ทุกแห่ง การเงินที่ทุก ๆ ออฟฟิศเพิ่มพิเศษก็มากมาย
 ก่ายกอง การที่ต้องเปลืองไปเหล่านั้นนั้น ก็สำหรับแต่ใน
 เมืองใหญ่ ๆ เท่านั้น ส่วนประเทศบ้านนอกแล้ว อดอยาก
 อาหารไปถึงไม่เพียงพอเลยการใช้จ่ายที่เปลืองดังนี้ทำให้
 ราคาของสูงขึ้นอย่างมากมาเกินคาดหมาย เสมียนพนักงาน
 งานก็เพิ่มขึ้นมิได้ขาด ดูตัวอย่างเช่น โรงงานเหล็กกล้า
 (สตีลทรีตส์) ซึ่งปรากฏว่าการเงินฝืดเคืองที่สุด แต่ถึง
 กระนั้นคนงานชั้นเสมียนพนักงานก็เพิ่มขึ้นจากจำนวน
 ๒๕๐ ถึง ๔๐๐ แล้ว เงินเดือนก็ต้องเสียมากมายขึ้น
 ข้าราชการที่ทำการติดต่อกับคณะกรรมการ ร่างโครง
 การใหม่มีจำนวนถึง ๔๐๐,๐๐๐ คน สหกรณ์ต่างๆ ก็มี
 เสมียนพนักงานเกินทั่วไปหมดสิ้น การใช้ถ่านใช้น้ำมัน
 และของคิบต่างๆ ก็เปลืองอย่างน่ากลัว” ดังนั้นเป็นต้น
 ซึ่งย่อมแสดงให้เห็นว่า ถ้ารัฐบาลเราเริ่มทำบ้างก็คงจะไม่
 พ้นการเปลืองดังว่านี้เป็นแน่ และเมื่อเปลืองเข้า การขาด
 ทุนก็ย่อมหนีไม่พ้น การขาดทุนของรัสเซียในการที่รัฐ
 บาลทำเศรษฐกิจนี้ สตาลินเองก็กล่าวว่า เป็นเช่นนั้น
 (ดูในแอนอีโคโนมิกซิสทอรีออฟโซเวียตรัสเซีย หน้า
 ๓๒๔) ดังคำว่า เวลานี้ผู้ร้ายกำลังเข้าปล้นรัฐบาล ชะโมย

อะไรได้ก็ชะโมยเอา มีจำนวนนับพันแต่คนเช่นนี้แทนที่จะ
ถูกเรียกว่าพวกโจร คนกลับเห็นว่าเป็นพวกเก๋ ดังนั้นเป็น
ต้น ซึ่งก็เห็นได้ว่า รัฐบาลที่ทำการค้าขายนั้น ก็คงไม่พัน
ข้อเสียหายหมดเปลืองอันเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือตน
ไม่พยายามให้มีคุณภาพ มีแต่การเปลืองโดยเปล่าประ-
โยชน์ทั้งสิ้น นี่แหละเป็นทางขาดทุนที่จะพึงมาถึงละ ก็
เมื่อมีการขาดทุนแล้ว รัฐบาลไม่ช้าก็ต้องเที่ยวกดขี่คน
โดยชนชาติเป็นสิ่งที่ของ ซึ่งผู้เขียนโครงการก็ได้กล่าว
แล้ว เก็บภาษีเป็นสิ่งที่ของ เช่น ข้าว ปลา ดังนั้นก็เท่ากับ
เป็นการริบทางอ้อม แล้วความสันติสุขจะเกิดได้อย่างไร
ข้าพเจ้าไม่เห็น อย่าว่าแต่เลย แม้แต่รัสเซียซึ่งเป็นบรมครู
ของการเศรษฐกิจแบบนั้นก็ยังเป็นดังนี้ไป เราหรือจะพ้น
ไปได้

หมวดที่ ๑๐

แผนเศรษฐกิจแห่งชาติ

เพื่อที่การประกอบเศรษฐกิจจะได้ดำเนินไปโดย
เรียบร้อยและได้ผลดีรัฐบาลก็จำต้องวางแผนเศรษฐกิจ

แห่งชาติ การวางแผนเศรษฐกิจแห่งชาตินี้ จะต้องคำนวณ และสืบสวนเป็นลำดับต่อไป

๑. จะต้องคำนวณและสืบสวนว่า บัณฑิตแห่งการ ดำรงชีวิตตามความต้องการของราษฎรนั้น มิอะไรบ้าง และ ฯลฯ จะต้องมีความเท่าใดจึงจะพอเพียงแก่ความ สุขสมบูรณ์ของราษฎรตามควรแก่ความเจริญ ไม่ใช่ คำนวณอย่างเร้นลับ เช่น อาหารก็จะคิดถึงจำนวน ข้าว เนื้อสัตว์ เกลือ ผัก ผลไม้ น้ำตาล ฯลฯ ซึ่ง บุคคลธรรมดาไม่ยากจนจะต้องมีรับประทาน เครื่อง นุ่งห่มก็ต้องคิดถึงจำนวนผ้าและแพร ซึ่งบุคคล ธรรมดาที่ไม่ยากจนจะต้องมี เช่น หมวก เสื้อ กางเกง ถูเท้า รองเท้า ฯลฯ เหล่านี้ ในเรื่องสถานที่อยู่ก็ต้องคิดว่าในครอบครัวหนึ่งมีบ้านอยู่หลังหนึ่ง บ้านนั้น ไม่ใช่กระท่อมหรือกระท้อบ จะต้องเป็นบ้านที่บุคคล ธรรมดาอยู่ได้ด้วยความสะดวกและทนทานได้นาน เช่น ตึก เป็นต้น ต้องคิดถึงความปลอดภัยจากกระท่อม หรือ โรงนาซึ่งเหมือนกับคนบ้าในเวลานี้มาเป็นตึกสาม ซึ่งมี สภาพเท่าเทียมกับอารยประเทศ ในการคมนาคมนี้ เล่า ก็ต้องคิดถึงการคมนาคมทางบกที่จะต้องสร้างรถ

ไฟ ถนนหนทาง อันเชื่อมราษฎรทุก ๆ สหกรณ์ ทุก ๆ ตำบลในพระราชอาณาจักรให้ทั่วถึงกัน การสร้างคลอง หรือทำอันเป็นคมนาคมทางน้ำ และการคมนาคมทางอากาศ ตลอดจนยานพาหนะที่ราษฎรครอบครองหนึ่ง หรือในสหกรณ์หนึ่ง ๆ ควรมีใช้ เช่น รถยนต์ เหล่านี้ ต้องเทียบสภาพของคนไทยที่จะให้มีสิ่งเหล่านี้เท่าเทียมกับคนที่มียู่ในประเทศที่เจริญแล้ว

๒. เมื่อคำนวณและสอบสวนดังกล่าว ในข้างต้น แล้วก็ต้องคำนวณและสืบสวนต่อไปว่าสิ่งเหล่านั้นถ้าจะทำขึ้นจะต้องอาศัยที่ดิน แรงงาน เงินทุน เป็นจำนวนเท่าใด ซึ่งการปลูกข้าวจึงจะเพียงพอแก่การที่พลเมือง ๑๑ ล้านคนรับประทาน เช่น สมมุติจะต้องการข้าวสาร ๒๔๓๑ ล้านกิโลกรัม จะต้องอาศัยที่นา ๑๕ ล้านไร่ และจะต้องอาศัยแรงงานตามวิธีต่างๆ สุดแต่การทำนาจะใช้แรงคนกับแรงสัตว์พาหนะ หรือจะใช้แรงคนกับเครื่องจักรกล เช่น การไถดำคนตามธรรมดาไถได้วันละ ๑/๒ ไร่ ในการไถก็สิ้นแรง ๓๐ ล้านแรง แต่ถ้าใช้เครื่องจักรกลซึ่งเครื่องจักรไถนาเครื่องหนึ่งไถได้วันละ

๔๐ ไร่ ซึ่งต้องการคนขับคนหนึ่งและผู้ช่วยคนหนึ่ง แล้วแรงงานของคนก็จะได้เพียง ๗๕๐,๐๐๐ แรงเท่านั้น ทุนแรงงานได้หลายเท่า สมมติว่า การคราดและหว่าน ถ้าใช้แรงคนก็สิ้น ๑๕ ล้านแรง แต่ถ้าใช้เครื่องจักรกล ก็จะต้องใช้เพียง ๗๕๐,๐๐๐ แรง (เทียบตามข้างต้น)

การเกี่ยว ถ้าใช้แรงงานคนก็ต้องสิ้น ๓๐ ล้านแรง แต่ถ้าเครื่องจักรกลนำมาใช้ได้โดยปรับที่นาให้ไชน้ำ ออกได้ ซึ่งเครื่องจักรเกี่ยวถ้าใช้ได้แล้ว ก็จะต้องใช้แรงเพียง ๗๕๐,๐๐๐ แรง

ดังนั้นรวมแรงงานที่จะต้องใช้อาจเป็นดังนี้

ก. ถ้าใช้แรงคนผสมกับแรงสัตว์ พาหนะ เท่านั้น
สิ้นแรงงาน ๔๐ ล้านแรง

ข. ถ้าใช้เครื่องจักรกลในการไถ คราด หว่าน ลากขน ส่วนการเก็บเกี่ยวใช้แรงคนเมื่อเครื่องจักรกล ยังนำมาใช้ไม่ได้ก็ต้องสิ้นแรงงาน ๓๒,๒๕๐,๐๐๐ แรง

ค. ถ้าใช้เครื่องจักรกลทั้งหมดก็จะใช้แรงคนเพียง ๓ ล้านแรงเท่านั้น และเงินทุนที่จะต้องใช้อีกต่างกัน เช่น ถ้าใช้เครื่องจักรก็ต้องหาซื้อเครื่องจักรกลและน้ำมัน

สมมุติว่า ๑๕ ไร่ ใช้เครื่องไถนา ๕,๐๐๐ เครื่อง ๆ ละ ๓,๐๐๐ บาท ทั้งนี้ทุนที่จะซื้อเครื่องจักรไถนาก็คงเป็นเงิน ๑๕ ล้านบาท ซึ่งรัฐบาลจะผ่อนส่งเงินเป็นงวดๆ ได้ และหาทุนในการซื้อน้ำมัน หรือตั้งโรงกลั่นกรอง ขุดหาน้ำมันหรือซื้อเพลิงๆ

๓. เนื่องจากการคำนวณดังกล่าวข้างต้นแล้ว ก็จะต้องคำนวณและสืบสวนถึงที่ดิน แรงงานเงินทุนของรัฐบาลที่มีอยู่ในเวลานี้และที่จะมีขึ้น เพื่อทราบกำลังแห่งการที่จะประกอบเศรษฐกิจ เช่นที่ดินเรามี ๓๒๐ ล้านไร่เศษ เป็นที่นาแล้ว ๑๘ ล้านไร่ และเป็นไร่ที่ป่าซึ่งจะปลูกพืชผลได้อย่างไร และจัดการทำป่าไม้อย่างไร ในที่ดินมีแะอย่างไรซึ่งเราจะจัดการขุดขึ้นมาใช้ได้ และคำนวณถึงแรงงานเช่นพลเมือง ๑๑ ล้านคนนี้ สมมุติคงเป็นเด็กและคนชราซึ่งทำงานไม่ได้ ๕ ล้านคน คงเป็นคนทำงานได้ ๖ ล้านคน ในวันหนึ่งทำงาน ๘ ชั่วโมง และปีหนึ่งทำงาน ๒๘๐ วันหยุด ๘๕ วัน คงได้แรงงาน ๑,๖๘๐ ล้านวัน แรงงานในบรรดาแรงงาน

เหล่านี้ ก็แยกเป็นแรงงานที่ทำด้วยน้ำพักน้ำแรงเท่าใด
 แรงงานวิชาชีพพิเศษเช่น นายช่าง แพทย์ ครู เท่าใด
 แรงงานในการควบคุม เช่นการกู้เงินภายในร่วมกับผู้
 มั่งมีการเก็บภาษีทางอ้อมอันไม่ให้เป็นการเคืองตร้อน
 แก่ราษฎร

เมื่อเรากำนวณได้ตั้งนี้แล้วก็จะทราบได้ว่า เราจะ
 เริ่มใช้แผนเศรษฐกิจแห่งชาติในท้องที่ใดก่อน และเริ่ม
 การเศรษฐกิจใดก่อน เช่นนี้เป็นลำดับไปจนทั่วราชอาณาจักร

การทำสิ่งใดเมื่อไม่กำหนัดกำลังให้คิดแล้ว การนั้น
 จะสำเร็จ ได้ยากและเมื่อเราทราบว่าเราขาดกำลังอันใด
 เราก็กวหากำลังอันนั้น เช่นเราขาดผู้ชำนาญการพิเศษ
 เราต้องจ้างชาวต่างประเทศซึ่งเป็นผู้ชำนาญการพิเศษ
 มาใช้ไปพลางก่อน และอบรมคนของเราซึ่งจักต้อง
 วางแผนการณ่อบรมไว้ด้วย

พระบรมราชวินิจฉัย

การวางแผนที่กำหนดมานี้ไม่เป็นผิดอันใด น่าจะ
 ลองสำรวจดูการสำรวจดูนี้ย่อมจะต้องทำให้ละเอียด

ถูกต้องหลักการจึงจะควร หาไม่ผลที่ได้จะไม่ดีพอจะ
ไปใช้ในการติดต่อไปภายหน้า การที่วางกันกระทำ
มาดังนี้ ไม่มีข้อขัดข้องอย่างไรควรจะได้ ข้อสำคัญ
ต้องอย่าลืมนี้ว่าคนเรานั้นการกินการต้องการ และการ
อื่นๆ ย่อมต่างกันทั้งนี้ถ้าสำรวจที่แห่งหนึ่งแล้วอย่า
ตกลงใจทันทีว่าที่อื่นก็คงเป็นเหมือนกัน

หมวดที่ ๑๑

ผลสำเร็จอันเกี่ยวแก่หลัก ๖ ประการ

การที่รัฐบาลจัดการประกอบเศรษฐกิจเสียเองโดย
แบ่งการเศรษฐกิจออกเป็นสหกรณ์นั้น ย่อมทำให้วัตถุ
ประสงค์อื่น ๆ ของคณะราษฎรได้สำเร็จได้อย่างดียิ่งกว่า
ที่จะปล่อยการเศรษฐกิจให้เอกชนต่างคนต่างทำ ดังจะ
เห็นได้ตามที่ได้ชี้แจงต่อไปนี้

บทที่ ๑

เอกราช

ก. เอกราชในทางศาล

ในการที่จะจัดทำประมวลกฎหมายให้ครบถ้วนตามที่รัฐบาลได้แถลงนโยบายไว้ นั้น ในข้อนี้ไม่จำเป็นต้องกล่าว เพราะเหตุว่าการร่างในขณะที่เขียนคำชี้แจงอยู่นี้ ได้จวนเสร็จอยู่แล้ว

พระบรมราชวินิจฉัย

เอกราชทางศาลข้อนี้ไม่เกี่ยว ถึงแม้จะไม่มีโครงการเศรษฐกิจ เราก็อาจสามารถมีเอกราชทางศาลได้อย่างดี

ข้อเสนอของนายปรีดี

เอกราชในทางเศรษฐกิจ

เมื่อเราจัดทำสิ่งอุปโภคบริโภค บ้างจ่ายแห่งการดำรงชีวิตพร้อมมูล เรามีอาวุธในการป้องกันประเทศได้เพียงพอ และเราบำรุงการศึกษาได้ด้วยมีแรงงานที่จะจัดให้ครูบรมสั่งสอน เราจัดบำรุงอนามัยของราษฎรโดยอาศัยวิธีที่รัฐบาลจัดการเศรษฐกิจเสียเอง อันเปิดช่องทางความสะดวกแก่การบำรุงการอื่น ๆ แล้วจะมีประเทศ

โตเขามาราวีเวลานี้มีแต่พากันบ่นกลัวฝรั่งไม่กล้าทำอะไรลงไป ก็เมื่อเราจะจัดบ้านเมืองของเราตามความเอกราชของเราที่มีอยู่ เรารักษาสัญญาและข้อตกลงกับเขา เราไม่เบียดเบียนหรือกีดกันอาชีพของเขาที่มีอยู่ในเมืองไทยเวลานี้เรายังคงแลกเปลี่ยนสินค้ากับเขาคือซื้อสินค้าของเขาในประเภทที่เราทำเองไม่ได้ เช่น เครื่องจักรกลเราซื้อเขามากขึ้น แทนที่จะซื้ออาหารจากเขาซึ่งเราทำของเราเองได้ ดังนั้นต่างประเทศโตเขาจะมาชมเหงเรา ถ้าเรามัวกลัวฝรั่งว่าเขาจะชมเหงเราในทางที่ผิด แม้เราจะเป็นฝ่ายที่ทำถูกเช่นนั้นแล้ว เราก็อย่าทำอะไรเลยดีกว่า แม้แต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองคราวนี้ ในชั้นแรกเรามักกลัวฝรั่งว่าจะมาชมเหงหรือ แต่เขาก็มีน้ำใจดีพอที่จะไม่มาชมเหงอันใด ฝรั่งเขาเป็นสมาชิกสันนิบาตชาติ จริงอยู่ แม้จะมีผู้หาว่าสันนิบาตชาติว่าทำอะไรไม่ได้จริงจัง แต่ก็ยังเป็นเครื่องยับยั้งการกดขี่ชมเหงโดยไม่เป็นธรรมได้บ้างไม่มากนักน้อย ซึ่งผิดกว่าในครั้งก่อน ขอให้ดูการพิพาทระหว่างบริษัทน้ำมันอังกฤษกับประเทศเปอร์เซีย ซึ่งประเทศเปอร์เซียมีอาณาเขตและพลเมืองใกล้เคียงกับเรา ความเจริญในทางการศึกษาส่วนมากของพลเมืองก็ใกล้เคียงกับเรา แต่ทำไมประเทศเปอร์เซียถอนสัมปทานบริษัทอังกฤษ ประเทศอังกฤษก็ไม่จู้จี้มาชมเหง ข้าพเจ้าคิดว่าเรามี

ธรรมพวจินำเรื่องนี้ขึ้นว่ากล่าวในสันนิบาตชาติ แทนที่จะยกกองทัพไปรบ เมื่อเราไม่ต้องการข้ามเหงเบียดเบียนชาวต่างประเทศ เราต้องการบำรุงประเทศเราเหตุใดในเขาจะมากดขี่ข้ามเหงเรา

พระบรมราชวินิจฉัย

เอกราชทางเศรษฐกิจ

การที่เราจะสลัดจากแอกแห่งความกดขี่ในทางเศรษฐกิจนั้นจะทำได้ยาก เพราะถ้าเราจะสลัดหลุดเรา ก็จะต้องเป็นเจ้าของตลาดที่ใหญ่ ที่คนทั่วโลกต้องยอมพึ่งเสียงเรา การที่เราจะเป็นเจ้าของตลาดที่ใหญ่ได้นั้นเราจะต้องมีสินค้าที่คนต้องการอยู่ในมือเรามาก ซึ่งคนอื่นจะต้องผ่อนตามราคาของเราหาไม่ถ้าเขาไม่ขายให้ เขาก็จะได้รับความลำบาก เมืองเรายังเล็กนักที่จะสามารถยึดตำแหน่งนี้ได้ ไม่ใช่อย่างรัสเซียที่ใหญ่โตมีทางที่จะทำสินค้าเป็นเจ้าของตลาดใหญ่ ๆ ได้ข้อนี้เป็นข้อ ๑ แน่ ๆ ที่เราอุปรัสเซียไม่ได้ เราจะฝืนอย่างเขาไม่ได้ เพราะของที่เรามียู่ถึงแม้จะได้จัดการอย่างดีที่สุด ก็ยังมีอาจที่จะเป็นผู้วางราคาเล่นตามใจได้ถนัด เราคงยังจะต้อง

อนุลอมไปกับเขาเป็นแน่ อย่างดีก็พอทำให้เรามีเสียงใน
 เรื่องวางราคาของที่ดินเท่านั้น อีกประการหนึ่งการค้ากับ
 ภายนอกนั้นอย่างไรเสียเราก็ยังต้องกระทำอยู่ทั้งซื้อทั้ง
 ขาย ข้าพเจ้าไม่เชื่อเลยว่าประเทศเราจะอยู่ได้เฉย ๆ โดย
 ไม่ต้องค้าขายกับผู้ใด เมื่อเป็นเช่นนั้น ราคาในโลกเรามี
 อยู่อย่างไร เราก็ยังต้องกีดกันซื้อขายอยู่อย่างเดิม
 เพราะฉะนั้นการที่เราจะเป็นเอกราชในทางเศรษฐกิจนั้น
 คงยังจะไม่ได้แน่ ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในตอนหนึ่งว่าจะยอม
 ให้คนกินตามอสรระได้บ้าง แต่คำพูดอันนี้ย่อมขัดความใน
 เรื่องเอกราชในทางเศรษฐกิจ ซึ่งผู้เขียนกล่าวว่า รัฐบาล
 จะสามารถกตราคา วางราคาเองตามชอบใจภายในประเทศ
 ถ้ารัฐบาลทำดังนี้จริง ๆ การค้าขายทางอสรระก็คงจะมีไม่ได้
 เพราะรัฐบาลจะกตราคาวางราคาเท่าใดก็ได้ ถ้าวางราคา
 เสียต่ำเกินไปพวกที่ทำการค้าขายอสรระก็คงล้มกันไปตามๆ
 กันหมด นอกจากนั้นย่อมเป็นเครื่องชี้ให้เห็นชัดด้วย ว่า
 ตามโครงการนี้รัฐบาลได้คิดจะบีบบังคับให้ใครทั้งทำมาหากิน
 เป็นอสรระได้จริง ๆ อีกประการหนึ่งผู้ขายของต่างประเทศ
 ที่ใหญ่ ๆ เขาอาจเตรียมนำของมาทั้งไว้มาก ๆ แล้วกด
 ราคาดลงแข่งกับราคาของรัฐบาลก็ได้ ซึ่งย่อมจะทำให้การ
 วางราคาที่รัฐบาลจะกำหนดเท่านั้นเดินไปได้ ยากดังนี้การ
 เอกราชในทางเศรษฐกิจก็คงจะยังมีไม่ได้

เอกราชในทางการเมือง

ถ้าเราดำเนินวิธีการเศรษฐกิจแบบนั้นแล้ว ความ
เป็นเอกราชในทางการเมืองอาจจะมีไม่ได้เพราะในขั้นต้น
เราย่อมทราบดีแล้วว่า การดำเนินการตามโครงการนั้น
เป็นวิธีการดังที่ประเทศรัสเซียดำเนินอยู่ ประเทศอื่น ๆ
ทั่วโลก รวมทั้งเพื่อนบ้านของเราเขาเห็นว่าวิธีดำเนินการ
ดังประเทศรัสเซียนี้ เป็นภัยแก่สันติสุขของพวกเขา วิธี
ดำเนินการนี้อาจไม่เรียกว่าคอมมิวนิสต์ก็ได้ แต่ความ
จริงมันมีอยู่ว่ารัสเซียใช้อยู่ ก็เมื่อโลกเขาว่าคอมมิวนิสต์
พยายามบังคับให้คนมาเป็นทาส และเราก็เอาอย่างเขา
หมดทุกอย่าง ดังนั้นแล้วเขาจะนึกหรือว่าเรานั้นไม่ควรจะ
รังเกียจ ตามความจริงแล้วถ้าเขารังเกียจรัสเซียเพราะทำ
เช่นนั้น ถ้าเราทำบ้างเขาก็คงรังเกียจเหมือนกัน เพราะ
ประการหนึ่ง เราจะเป็นจุดศูนย์กลางสำหรับคอยช่วย
บันให้เมืองขึ้นของเขาที่เป็นเพื่อนบ้านของเราเกิด
ระส่ำระสายขึ้น เพราะวิธีนี้เขานั่งนิ่งอยู่ไม่ได้เขาอาจไม่
ยกทัพมารบเราหรืออะไรเช่นนั้น แต่ทางที่เขาจะทำได้
อย่างดีที่สุดนั่นคือ เขาจะขอเข้ามายึดสิ่งของเราไว้
เป็นประกันจำนวนเงินที่เขาให้ยืมมา การกระทำดังนี้ได้

กล่าวแล้วข้างต้นว่าเขาทำได้อย่างดี สันนิบาตชาติจะติ
 เตียนเขาไม่ได้เพราะเมื่อเจ้าหนี้ไม่ไวใจลูกหนี้แล้วก็อาจ
 พยายามรักษาผลประโยชน์ของตนได้ การที่เราจะมีเงิน
 ซื้อของจากเขานั้น เขาก็คงอยากขายเสมอ แต่การขาย
 นั้นก็คงไม่เกี่ยวกับการที่เขาจะมาทวงหนี้ เพราะเขารู้สึก
 ว่าวิธีการของเราจะทำให้เงินของเขาสูญเปล่า ๆ แล้วเขา
 ก็นิ่งเฉยอยู่ไม่ได้ ดังนั้นการที่จะทำอะไรลงไปแล้วคิดว่าไม่
 กลัวฝรั่งและไม่กลัวใคร ๆ นั้น เปรียบเหมือนเราไม่ส่อง
 กระจกดูเสียก่อนว่ามีรูปร่าง ฐานะเป็นอย่างไร อย่าลืม
 นิทานสุภาษิตเรื่องอึ่งอ่าง ที่พยายามขยายตัวแข่งกับวัว
 ซึ่งในที่สุดก็ต้องแตกตาย การที่เราจะดำเนินการงานตาม
 โครงการอันนั้นถึงแม้เราจะญาติดีกับคนต่างประเทศ ไม่
 เบียดเบียนเขาเลยก็ตีความยุ่งยากระส่ำระสายที่จะทำให้
 เขาเกิดความไม่ไว้วางใจก็อาจเกิดขึ้นได้ กรณีการเปลี่ยน
 แปลงการปกครองนั้น เราทำการได้โดยเรียบร้อยไม่มี
 ใครเลือกตกยางออกและตลอดมาผู้ที่ควบคุมกิจการรัฐ
 บาล ก็ยังมีผู้ที่ชาวต่างประเทศเชื่อถือบังคับการอยู่ฉะนั้น
 จึงยังไม่มีอะไรเกิดขึ้น ถ้าทดลองให้พวกผู้เขียนบังคับการ
 มาโดยอิสระตั้งแต่ต้นมาและบ้านเมืองเกิดระส่ำระสายมีการ

ฆ่าฟันกันขึ้น หรือประกาศโครงการออกไปดัง ๆ ให้เขา
เห็นแล้ว อย่าได้นึกเลยว่าเขาจะนิ่งอยู่เฉย ๆ เพราะอย่าง
น้อยถึงแม้เขาจะยังไม่ยกกองทหารใหญ่โตเข้ายึดเมืองเรา
เขาก็คงจัดให้มีทหารของเขามาดูแลคนของเขาที่สถานทูต
ตั้งที่เป็นอยู่ในประเทศจีน เปอร์เซีย ออฟกานิสถานและ
บรรดาเมืองอื่น ๆ ที่เขาไว้วางใจไม่ได้ เราอยากจะให้มี
ทหารต่างประเทศเข้ามาตั้งรักษาสถานทูตของเขาอย่าง
นั้นหรือ คนไทยจะไม่เจ็บใจละหรือที่เห็นทหารต่างประ
เทศเข้ามารักษาสถานทูตของเขา เพราะเขาหมดความ
เชื่อถือในตัวเรา ผู้เขียนยังคงอยากถามอีกว่า ก็บัดนี้
บ้านเมืองเรียบร้อยจะประกาศใช้ โครงการจะทำให้เกิดระ
ส่ำระสายอย่างไร ขอตอบได้ว่า เมื่อรัฐบาลได้เริ่มงานนี้
แล้วและเมื่อราษฎรรู้สแล้วว่าการเป็นข้าราชการได้รับ
เงินเดือนปนกระดานนั้นเป็นอย่างไบบ้าง ราษฎรที่เป็น
ข้าราชการก็จะเริ่มต้นด้วยการไปขอรับจ้างชาวต่างประ
เทศเพราะชาวต่างประเทศเขาจ่ายเงินเดือนจริงให้ เมื่อ
รัฐบาลรู้ดังนั้นก็คงโกรธไม่ได้ คงจะต้องหาวิธีป้องกันหรือ
บังคับอ้อมมิให้กลายเป็นเช่นนั้น ราษฎรก็จะถูกกดขี่
มากขึ้น เมื่อราษฎรลำบากมากขึ้นก็คงอยากหนีไปอยู่

กับชาวต่างประเทศเสียเช่นนี้ ณ บัดนี้มีอยู่แล้ว นอก
 จากนักรบที่อยู่ที่ชายแดน ที่เห็นว่าราษฎรที่ขึ้นอยู่แก่
 ชาวต่างประเทศนั้น เขามีเสรีภาพดีกว่า ก็อาจพากันไป
 ฟังโพธิสมภารชาวต่างประเทศก็อาจเป็นได้ เพราะอยู่
 ทางนี้ต้องเป็นทาสยิ่งกว่าเสียอีก เมืองไทยเรานั้น เมื่อ
 ครั้นยังเป็นสมบูรณาญาสิทธิอยู่ราษฎรก็ไม่เคยถูกตัด
 เสรีภาพถึงเพียงนี้ ใครจะมาทำมาหากินอย่างไรในทางที่
 ชอบด้วยกฎหมายก็ไม่มีใครห้าม นอกจากนั้นพระเจ้า
 แผ่นดินของไทยยังสั่งให้เลิกทาส แต่มาบัดนี้เมื่ออำนาจ
 สูงสุดตกอยู่กับราษฎรแล้ว แทนที่จะมีเสรีภาพมากขึ้น
 พวกท่านที่ชำนาญต่าง ๆ กลับตัดเสรีภาพของเขามากขึ้น
 กว่าเดิมเสียอีก และตัดสิทธิไม่ให้ราษฎรทำนา ตัดสิทธิ
 ไม่ให้ราษฎรทำการอาชีพตามลำพังโดยสะดวก และห้าม
 ไม่ให้จับจองที่ดินโดยง่าย สิทธิเหล่านี้ล้วนเป็นมรดกตก
 ลงมาแต่โบราณกาล มาบัดนี้ราษฎรกลับกลายเป็นทาส
 ไปอีกเพราะโครงการเศรษฐกิจอันนี้ แต่ไม่ใช่ทาสของ
 คนธรรมดาเป็นรัฐทาสซึ่งพระเจ้าแผ่นดินทรงสมบูรณา
 ญาสิทธิก็ไม่ทรงทำความเดือดร้อน ซึ่งมีดังนี้จะไม่ให้
 ราษฎรอพยพหนีอย่างไร ความระส่ำระสายก็จะต้องเกิด

มั้ง เมื่อเกิดความระส่ำระสายขึ้น การจะเดินไปไม่สำเร็จ เจ้หน้เขาเริ่มมายึดทรัพย์ ความเอกราชการเมืองก็คงเสียไป หรือถึงแม้การจะสำเร็จ เพื่อนบ้านที่เช่ากลัวไฟจะไปลุกในบ้านของเขาบ้าง เขาอาจจะเข้ามาช่วยดับไฟก็ได้ เขาอ้างได้ดีในข้อนี้เพราะเป็นการป้องกันมิให้ไฟไหม้บ้านของเขา ใครจะไปคัดค้านอันใดเล่า นอกจากนี้การที่เราจะไปหาความเห็นใจ ความเอ็นดูช่วยเหลือจากสันนิบาตชาติในโอกาสที่เราไปเป็นสิ่งที่เขารังเกียจแล้วทั้งนี้จะหาความช่วยเหลือได้น้อยสักหน่อยละกรรมัง

บทที่ ๒

การรักษาความสงบเรียบร้อยภายใน

ข้าพเจ้าเคยแสดงปาฐกถาที่สมัชชาจารย์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ ว่าเหตุแห่งการบุคคลกระทำผิดอาญานั้นมีอยู่ ๒ ประการ

๑. เหตุอันเกี่ยวแก่นิสัยสันดานของผู้กระทำผิด
^๕
 นั่นเอง

๒. เหตุอันจากการเศรษฐกิจเช่น ลัทธิพหุปลัน เหล่านี้ก็เมื่อรัฐบาลได้จัดให้ราษฎรได้มีความสุขสมบูรณ์ มีอาหารกินมีเครื่องนุ่งห่มมีสถานที่อยู่ ฯลฯ แล้วก็ เหตุใดในเล่าการประทุษร้ายต่อกันอันเนื่องจากเศรษฐกิจ จะยังคงมีอยู่อีกเล่า เหตุแห่งการกระทำผิดในทางอาชญา จะยังคงเหลืออยู่ ก็แต่เหตุอันเนื่องแต่นิสัยสันดานของผู้กระทำผิด ซึ่งจะต้องคิดแก้ไขด้วยทางอบรมและสั่งสอนตัดนิสัยและเมื่อผู้อบรมสั่งสอนผู้ตัดนิสัย ได้มีความสุขสมบูรณ์ในทางเศรษฐกิจแล้วการอบรมสั่งสอนตัดนิสัยก็จะได้ผลดียิ่งขึ้น

พระบรมราชวินิจฉัย

การรักษาความสงบเรียบร้อยภายใน

ในข้อนี้ข้าพเจ้าสงสัยว่า ถ้ารัฐบาลดำเนินโครงการเศรษฐกิจตามแผนนี้แล้วน่ากลัวจะทำให้มีความสงบภายในไม่ได้ดังนั้นก็ เนื่องจากวิธีหักกลบลบหนี้ตนเอง ที่ทำให้การเป็นไปดังนั้นไม่ได้ เพราะราษฎรคงจะพากันเป็นหนี้รัฐบาลมากขึ้น และไม่มีหนทางใด นอกจากเป็นหนี้ยู่เท่านั้นเสมอ ไปแล้วก็อาจจะลักของของรัฐบาล และของซึ่งกันและกันได้และถ้าเกิดการชะโมกันขึ้นแล้ว

ก็หวังอยู่อย่างเดียวว่ารัฐบาลจะไม่ใช้วิธีปราบปรามอย่าง
 ที่ทำในประเทศรัสเซีย . ซึ่งอาจลงโทษผู้ลักของหลวง
 ได้ด้วยประหารชีวิตหรือการเนรเทศให้ไปอดตาย

บทที่ ๓

การเศรษฐกิจ

การเศรษฐกิจซึ่งคณะราษฎรได้ประกาศไว้ว่า
 รัฐบาลใหม่จะหางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครงการ
 เศรษฐกิจแห่งชาติไม่ปล่อยให้ราษฎรอคอยากก็จะเป็น
 การสมจริง ไม่ใช่หลอกลวงประชาชน ซึ่งข้อนี้มีผู้
 เข้าใจผิด เพราะเห็นว่ารัฐบาลยังมิได้ทำการอันใดแต่
 ที่มีได้กระทำการใดลงไป ก็เพราะยังมิได้ดำเนินการตาม
 ความคิดของข้าพเจ้า เมื่อได้ดำเนินการตามความคิดของ
 ข้าพเจ้าที่ให้รัฐบาลเป็นผู้ประกอบเศรษฐกิจเสียเองแล้ว
 ราษฎรทุกคนจะมีงานทำ โดยเหตุที่รัฐบาลรับราษฎร
 ทั้งหมดเข้าทำงานเป็นข้าราชการแม้แต่เด็ก คนป่วย
 คนพิการ คนชราซึ่งทำงานไม่ได้ ก็จะได้รับเงินเดือน

จากรัฐบาล แล้วราษฎรก็จะไม่อดอยาก เพราะเงินเดือน
ที่รัฐบาลจะให้ ในอัตราขั้นต่ำก็จะได้กำหนดให้เพียงพอ
ที่จะซื้อแลกเปลี่ยนกับอาหาร เครื่องนุ่งห่ม สถานที่อยู่
 ฯลฯ ตามความต้องการของราษฎร

พระบรมราชวินิจฉัย

การเศรษฐกิจ

ตามโครงการเศรษฐกิจมีความมุ่งหมายว่าจะมิให้
ราษฎรอดอยาก ประเทศรัสเซียเอง ก็ตั้งใจเช่นนั้น
แต่บัดนี้ กลับปรากฏว่าราษฎรอดอยากยิ่งกว่าแต่ก่อนใช้
โครงการเศรษฐกิจเป็นอันมากตามบ้านเมืองนอกกรุงที่
มีอาหารไปไม่ถึงนั้น ราษฎรพากันอดอยากจนถึงกับกิน
เนื้อคนด้วยกันเอง เลนินเองก็ยอมรับว่าการจัดการแบบ
คอมมิวนิสต์ซึ่งเดินไปอย่างเหลวไหลเป็นเหตุให้เกิดความ
เป็นไปดังปรากฏอยู่ในหนังสือ แอนนิโคโนมิกซิสทอรี
ออฟโซเวียตรัสเซีย หน้า ๒๑๖ กล่าวว่าความอดอยาก
นั้นทำให้เกิดการกินเนื้อคนด้วยกันขึ้น ซึ่งไม่เคยมีใน
รัสเซียเลย นอกจากนั้นเมื่อครั้งมีการจลาจลในต้น
ศตวรรษที่ ๑๗ สภาการแพทย์ได้เป็นผู้รับทำการไต่สวน
เรื่องความอดอยากครั้งนั้น และได้รายงานมายังรัฐบาล

ว่าสภาพในรัสเซียเป็นที่น่าขนลุกขนพองอย่างที่สุด
 พวกมนุษย์ที่กินคนนั้น คือคนธรรมดาเรานั่นเอง ไม่ใช่บ้า
 หรืออะไรเช่นนั้น ตามธรรมดาแล้วก็ดำเนินการอาชีพ
 ดังคนโดยปกติทุกอย่าง นอกจากนั้นบางคนยังได้เคย
 รักใคร่ผู้ที่ตัวฆ่ากินเสียด้วยซ้ำ ในระหว่างนั้นความ
 น่ากลัวอันนี้ได้เดินถึงขีดที่สุด ในป่าช้าฝั่งศพมีคนรอกอย
 ชุตศพที่เขาฝังใหม่สำหรับเอามากิน พวกที่ไปชุตศพ
 เอามากินนี้เมื่อเจ้าหน้าที่จับได้ก็เอามาเขียนเสียเจียนตาย
 แต่ถึงกระนั้นก็ไม่เข็ด บิดา มารดา พี่สาว น้องชาย
 ก็เกิดฆ่ากันเอง เวลากลางวันเด็กชายเด็กหญิงที่เดินตาม
 ถนนก็มีคนจับไปฆ่ากินเสีย การที่เป็นดังนี้ในราษฎร
 เห็นว่าเป็นการจำเป็นด้วยเหตุว่าถ้าไม่กินกันลงเสียบ้าง
 แล้วก็คงพากันตายหมดไม่เหลือเลย บิดา มารดา ที่เห็น
 บุตรเจ็บเพราะขาดอาหาร เห็นว่าใกล้จะตายอยู่แล้วก็
 จัดการฆ่าบุตรกินเสีย และอ้างว่าถึงเวลาที่เด็กนั้นควรตาย
 แล้วจึงฆ่าเสีย เพราะถึงอย่างไรก็ไม่รอดก็ฆ่าเสียเพื่อ
 เลี้ยงชีวิตบุคคลอื่นที่ยังแข็งแรงต่อไปดีกว่า คนฆ่ากันนี้
 การฆ่ากันนี้ โดยไม่รู้จักบาปนั้นเห็นไปเสียว่าความจำเป็น
 บังคับแล้วก็ไม่ผิด นี่เราจะคิดจัดการ ให้เมืองไทย

กลายรูปเป็นอย่างนี้ละหรือ นี่หรือความสุขสมบูรณ์ที่
โครงการเศรษฐกิจที่จะนำมาใช้ในประเทศไทย คนไทย
อยู่เป็นคนไทยที่ดี อยากจะให้กลายเป็นยักษ์ เป็นผี
กินมนุษย์ซึ่งกันและกัน ความบรมสุขอย่างนี้เห็นจะ
เหลือรับสักหน่อย

การให้เงินเดือนนั้นจะให้สักเท่าไรก็ตาม ถ้าไม่มี
จะกินแล้วหรือจะนำเงินไปใช้ซื้ออะไรเงินก็ไม่มีประโยชน์
เงินเดือนที่จะแจกราษฎรนั้นอาจมีจำนวนมากกว่ารายได้
ที่เป็นอยู่เดี๋ยวนี้ แต่ราคาค่านาที่จะไปซื้อของนั้นคง
เกือบไม่มีเลย เพราะเหตุที่บรรดาอาหารการกินที่มีอยู่
เท่าใดรัฐบาลก็เอาไปขายเสียหมด เพื่อยังความดุลยภาพ
ระหว่างประเทศ ส่วนคนทั้งสิบเอ็ดล้านถ้าได้เงินดังกล่าว
แล้ว ก็ให้อยู่กินได้อย่างคนชั้นกลางคือราวเดือนละ
๒๐ บาทต่อคน โดยคิดถึงการซื้อของไฮลเชลได้ทั้งหมด
แล้ว ในเดือนหนึ่งรัฐบาลจะต้องจ่ายเงินเดือนถึง
๒๒๐ ล้าน ถ้าคิดทั้งปีก็รวม ๓๐๐๐ ล้าน เงินนี้จะเอา
มาจากไหน นอกจากจะต้องเก็บของทุกสิ่งทุกอย่างที่มี
ทั้งหมดออกขายต่างประเทศ เพื่อเอาเงินกลับมาเท่านั้น
ตามรายงานการสำรวจเศรษฐกิจในประเทศไทยนั้น

ปรากฏว่ารายได้ของประเทศไทยอันเกิดจากการทำมาหากิน
ของราษฎรปีหนึ่งเท่ากับ ๓๐๗,๖๓๓,๐๐๐ บาทเท่านั้น
ดังนั้นจะไปเอาเงินปีละ ๓๐๐๐ ล้านบาทจากไหน โภคทรัพย์
ทั้งหมดในประเทศไทยที่มีอยู่แล้ว ณ บัดนี้ไม่ถึง ๓๐๐๐
ล้านบาทเสียแล้ว การที่ปรากฏนั้น โภคทรัพย์ในประเทศไทย
ที่เป็นอยู่ ณ บัดนี้ เป็นจำนวน ๒,๔๑๕,๖๔๑,๐๐๐ บาท
เท่านั้น แปลว่าเวลานี้จากต้นทุนที่มีอยู่ ๑๐๐ บาท
(อันเป็น โภคทรัพย์) ก็ทำได้ ๑๒ บาท ๑๒ บาทนี้อาจ
เป็นจำนวนคงที่อยู่ที่ใด แต่รัฐบาลจะจัดการอย่างไรจึงจะ
เพิ่มเงินรายได้ขึ้นอีก ๑๐ เท่าตัวในทันทีที่น่ากลัวว่าจะ
เป็นความผันเสียละครมั่ง

การทำเงินเดือนมาแจกกันได้ดังนี้ ก็จะมีได้อีก
วิธีเดียวคือ วิธีอินแฟลชั่นพิมพ์ธนบัตรออกมามากมาย
และการปล่อยให้ราคาสินค้าตกไป ราษฎรจะไปรู้อะไร
จะรู้ได้ก็ต่อเมื่อไปซื้อของเท่านั้นว่าราคาของเงิน ๑ บาท
นั้นมันกลับไปเท่ากับ ๑๐ สตางค์เท่านั้น การพิมพ์
ธนบัตรนั้นก็ไม่ว่าอะไรจะทำเท่าไรก็ได้ แต่ต้องอย่า
ลืมว่าจำนวนเงินนั้น ไม่สำคัญเท่าอำนาจซื้อ ก็เมื่อ
ราษฎรมีเงินแต่ไม่มีอำนาจซื้อดังนั้นแล้วความลำบากที่

คาดว่าจะมีอย่างรัสเซียมันจะมีขึ้น มันก็พากันแย่งไปหมด
เท่านั้น เพราะฉะนั้นข้าพเจ้ายังไม่เห็นเลยว่าความ
เจริญสุขจะมีมาได้อย่างไรนอกจากในความฝัน

บทที่ ๔

เสมอภาค

ความเสมอภาคก็มีขึ้นได้ในสิทธิและหน้าที่ ซึ่ง
นอกจากเสมอภาคกันบนกระดาษ ยังเป็นการเสมอภาค
ที่จะเข้ารับราชการ แม้จะเป็นในทางปกครองและใน
ทางเศรษฐกิจก็ดี ราษฎรจะมีสิทธิเสมอภาคกันในการ
ที่จะไม่อดตาย แต่มิใช่เสมอภาคในการที่คนหนึ่งมีเงิน
๑๐๐ บาท จะต้องรีบเอามาแบ่งเท่า ๆ กัน ในระหว่าง
๑๐๐ คน ๆ ละ ๑ บาท ตามที่นักปราชญ์ในประเทศไทย
ท่านอ้างว่าลัทธิคอมมิวนิสต์เขาแบ่งกันเช่นนั้น เรา
เกลียดชังลัทธิคอมมิวนิสต์ ตามที่ท่านนักปราชญ์ใน
ประเทศไทยท่านกล่าวนั้น และเราไม่ดำเนินวิธีบริพัตร
มาแบ่งกันดังที่นักปราชญ์ท่านกล่าว

พระบรมราชวินิจฉัย

ความเสมอภาค

ความเสมอภาคในข้อนี้ข้าพเจ้าก็มองเห็นว่าจะมีความเสมอภาคได้อย่างไร ข้าราชการส่วนหนึ่งต้องทำงานเป็นทาส และอีกส่วนหนึ่งเป็นนายผู้ชำนาญทำงานชั้นสูง ความเสมอภาคที่ผู้เขียนกล่าวนั้น ไม่ใช่มีแต่บนกระดาษเป็นแต่เพียงเสมอภาคด้วยชื่อ ก็ว่าเป็นข้าราชการด้วยกันทั้งนั้น ถ้าจะให้ข้าพเจ้าพูดบ้างก็ได้ว่าเวลานี้ข้าพเจ้าจะต้องให้ทุกคนเป็นเจ้าฟ้าถือศักดิ์คนละแสนไร่เท่ากันหมดมันก็คงไม่ต่างกับผู้ที่เขียนว่า แต่ความจริงแล้วเจ้าฟ้าเหล่านั้น ก็คงจะเสมอภาคกันไม่ได้ เพราะก็จะต้องทำงานอยู่อย่างทุกวันนี้ทุกคนแล้ว มันจะได้ความเสมอภาคกันจริงจังเท่าใด ข้อที่ว่า ถ้าดำเนินการตามโครงการนี้แล้ว ราษฎรจะมีสิทธิเสมอภาคกันในข้อที่จะไม่อดตาย ก็ขอบอกว่าไม่จริงอีกเดี๋ยวนี้ต่างหากที่ราษฎรมีสิทธิเสมอภาคกันในข้อที่จะไม่อดตาย เพราะยังทำมาหากินตามใจสมัครได้ และทั้งไม่เคยปรากฏเลยว่ามีใครอดตาย แม้แต่หมาวัดก็ไม่เคยอดตายดังกล่าวแล้ว ถ้าเราเดินตามโครงการนั้นแล้ว

นั้นแหละอาจจะมีการอดตายกันได้ และถ้าเป็นการ
อดตายกันทุกคนอย่างเสมอภาคแล้วก็ยังดีอยู่เพราะ
อย่างน้อยก็ถูกหลักนี้ แต่ข้าพเจ้าเกรงว่าจะไม่เสมอภาค
กันในเรื่องอดตายเสียละกระมัง ผู้อดตายแต่จะเป็น
ข้าราชการชั้นกรรมกร ก็อรรษาฎรเท่านั้น ส่วน
ข้าราชการชั้นผู้ชำนาญชั้นนี้อาจไม่อดตายอย่างเดียวกันได้
แล้วจะมีการเสมอภาคกันข้อไหน ข้าพเจ้ายังมองไม่เห็น

บทที่ ๕

เสรีภาพ

ข้อนี้ผู้ที่มองแต่ผิว ๆ จะคัดค้านทันทีว่า การที่
รัฐบาลกับราษฎรทั้งหมดเป็นข้าราชการนั้น และการที่
รัฐบาลประกอบเศรษฐกิจเสียเองนั้น จะเป็นการตัด
เสรีภาพจริงอยู่ เมื่อรัฐบาลประกอบเศรษฐกิจเสียเอง
เช่นนี้ ย่อมเป็นการตัดเสรีภาพ แต่การตัดเสรีภาพนั้น
ก็เพื่อจะทำให้ราษฎรได้รับความสุขสมบูรณ์ ทั้งหมด
เป็นการปฏิบัติหลักข้อ ๓ รัฐบาลไม่ได้ตัดเสรีภาพในการ

อื่นๆ ราษฎรคงมีเสรีภาพในร่างกาย ในสถาน
ในการพูด ในการศึกษาอบรม ในการสมาคม เมื่อราษฎร
ได้มีความสุขภายในเศรษฐกิจแล้ว ราษฎรจะต้องการ
เสรีภาพโดยไม่มีอาหารรับประทานเช่นนั้นหรือ ทั้งนี้ ไม่
ใช้ความประสงค์ของราษฎรเลย แม้ในเวลานี้เอง
ราษฎรก็ต้องทำงานเองเพื่อเลี้ยงชีพ นอกจากที่เกิ
ตมา นักโลกอาศัยคนอื่นเขากิน (Social Parasite) ไม่ว่า
ในประเทศใดๆ เสรีภาพย่อมจำกัด เพื่อประโยชน์ของ
ราษฎรทั้งหมดด้วย กันและคณะราษฎรก็ได้ประกาศไว้
แล้วว่าเสรีภาพนั้นจะทำให้เกิดได้เมื่อไม่ขัดกับหลัก
๔ ประการทั้งที่ได้กล่าวข้างต้น

พระบรมราชวินิจฉัย

เสรีภาพ

เมื่อห้ามปรามขัดขวางไม่ให้ราษฎรทำตามใจสมัคร
ได้ดังกล่าวนมาแล้วก็เท่ากับตัดเสรีภาพ ก็เมื่อรัฐบาลตั้งใจ
จะตัดเสรีภาพเช่นนั้นก็นับว่า เป็นการนำความสุขสมบูรณ์
มาให้แล้ว ก็จะทั้งคนให้มีชีวิตอยู่ทำไมประหารชีวิต
มันเสียให้หมดก็แล้วกัน มันจะได้ไม่อดตายดีกว่าที่จะ

สละทิ้งเสรีภาพของตน คนคุกที่เราขังไว้ และเลี้ยงดู
 ให้มีความสุขสมบูรณ์ด้วย บัจจยทั้ง ๔ ก็ยังอุทิศส่วย
 ผ่าอันตรายซึ่งมีมาถึงชีวิตแก่คนคุกนี้ความสุขสมบูรณ์ที่
 ไม่มีความอิสระถึงแม้จะต้องถูกยิงตายหรือจะต้องอดตาย
 ก็มีได้มีความสุขหวาน ทหารที่เราเลี้ยงไว้อย่างสุข
 สมบูรณ์ก็อยากหนีเพราะความต้องการเสรีภาพ เพราะ
 ฉะนั้นอย่าพูดเป็นอันขาดว่า คนเรารักเสรีภาพน้อยกว่า
 ความสมบูรณ์ในที่ ๆ ถูกกดขี่ สุภาษิตเรามีอยู่ว่าคับที่อยู่
 ได้กับใจอยู่ยาก ผู้เขียนเห็นจะลืมข้อนี้เสียแล้วกรรมัง
 การรักเสรีภาพอย่าว่าแต่คนเลย แม้สัตว์เดรัจฉานมันก็
 รักเสรีภาพ สัตว์ในสวนสัตว์ที่เขาเลี้ยงไว้นั้นก็ได้รับ
 ความเลี้ยงดู เป็นอย่างดีมีของกิน ที่อยู่พร้อมบริบูรณ์
 ทุกอย่าง แต่ถ้าวางเปิดกรงเข้าที่ไร มันก็หนีทุกที
 นี้ก็เพราะความต้องการเสรีภาพยิ่งกว่าความสุขกาย
 อันเต็มไปด้วยความไม่เป็นอิสระ เพราะฉะนั้นโครงการ
 เศรษฐกิจที่จะใช้นี้ จะนำเสรีภาพมาสู่ราษฎรทั่วไปนั้น
 ย่อมไม่จริงดังกล่าวเลย

บทที่ ๖

การศึกษา

ราษฎรจะมีการศึกษาอย่างเต็มที่ เมื่อราษฎรได้รับความสุขสมบูรณ์ โดยรัฐบาลประกอบเศรษฐกิจเสียเองแล้ว ราษฎรก็ย่อมจะได้รับการศึกษา แทนที่จะคอยพะวงถึงทรัพย์สินของตนว่าจะเป็นอันตรายศูนย์หาย และรัฐบาลก็ยังคงอาจที่จะบังคับให้ราษฎรที่เป็นข้าราชการจำต้องเล่าเรียน แม้ราษฎรนั้นจะเป็นผู้ใหญ่มีอายุตั้งแต่ ๒๐ ปีขึ้นไปจนถึง ๕๕ ปีก็ตาม เมื่อเป็นข้าราชการแล้ว ก็จำต้องเรียนโดยวิธีเอกชนต่างคนต่างทำนั้น การบังคับผู้ใหญ่เรียนย่อมเป็นการยาก

ก็เมื่อการที่รัฐบาลประกอบเศรษฐกิจเสียเองเช่นนี้ เป็นการที่ทำให้วัตถุประสงค์ทั้ง ๖ ประการของคณะราษฎร ได้สำเร็จไปตามที่ประกาศแก่ราษฎรไว้แล้ว สิ่งที่ราษฎรพึงปรารถนา คือความสุขความเจริญอย่างประเสริฐ ซึ่งเรียกกันเป็นศัพท์ว่า ศรีอาริยะก็จะพึงบังเกิดแก่ราษฎรโดยทั่วหน้า โฉนดเล่าพวกเราได้ได้พร้อมกันไขประตูเปิดช่องทางให้แก่ราษฎรแล้ว จะรี ๆ รอ ๆ ไม่นำราษฎรต่อไปให้ถึงต้นกัลปพฤกษ์ ซึ่งราษฎรจะได้เก็บผลจากต้นไม้

นั้น คือผลแห่งความสุขความเจริญทั้งที่ได้มีพุทธทำนาย
กล่าวไว้ในเรื่องพระศรีอารีย์ในเรื่องนี้ผู้ถือศาสนาทุกคน
ในการทำบุญปรารภนาจะประสบศาสนาพระศรีอารีย์แม้
ในการสาบานในโรงศาลก็ดี ในการพิธีใด ๆ ก็ดี ก็อ้าง
กันแต่ว่า เมื่อซื้อสัตย์หรือให้การตามความจริงแล้ว ก็ให้
ประสบพบศาสนาพระศรีอารีย์ ก็เมื่อบัดนี้เราจะดำเนิน
ไปสู่อารียะสมัย แต่ก็ยังมีบุคคลที่ถอยหลังเข้าคลองซึ่ง
ถอยหนัก ๆ เข้าก็จะกลับไปสู่อารียะสมัยก่อนพุทธกาลคือ
เมื่อ๒๕๗๕ ปีที่ล่วงมาแล้ว

พระบรมราชวินิจฉัย

การที่จะจัดให้ราษฎรได้รับการศึกษานี้ ไม่จำเป็น
ที่จะเป็นของที่ทำได้ แต่เมื่อรัฐบาลได้ทำการเศรษฐกิจ
แล้วเท่านั้น จะทำเมื่อใดก็ทำได้ หรือจะทำความ กับโครง
การเศรษฐกิจชนิดอื่นก็ได้ การบังคับให้เรียนหรือการ
บังคับต่าง ๆ นี้ ทำไมผู้เขียนจึงชอบนัก ก็จะใช้การชัก
ชวนแทนมิได้หรือ ถ้าจะจัดการศึกษาควรจะต้องชักชวน
ให้ราษฎรรักการศึกษา และให้ความสะดวกในการศึกษา
ทำไมจะต้องใช้แต่ไม้บังคับตลอดไป

ผู้เขียนกล่าวว่า

ถ้ารัฐบาลได้ใช้วิธีโครงการ

เศรษฐกิจแบบนั้นแล้ว ราษฎรจะได้รับสิ่งที่ราษฎรพึงปรารถนาทุกคนหมด กล่าวว่าจะได้พบพระศรีอารย์ทั่วกันหมดนั้นข้าพเจ้าอยากจะขอค้านสักหน่อยว่า ในศาสนาพระศรีอารย์ซึ่งผู้ทำนายไว้นั้น คนไม่ต้องทำอะไรเลยนอนเฉย ๆ ก็มีสิ่งของพร้อมการบังคับกดขี่ทั้งปวงก็ไม่มีเสรีภาพก็เต็มที่ เสมอภาคก็มี แต่ตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า ถ้าดำเนินตามโครงการเศรษฐกิจอันนั้นแล้ว การมันตรงกันข้ามหมด การบังคับกดขี่ก็มี งานก็ต้องทำกันอย่างหนัก ซึ่งนึก ๆ คุณแล้ว รูปร่างมันใกล้เคียงไปทางอเวจีของพระศรีอารย์มากกว่าสวรรค์ของพระศรีอารีย์ดังผู้เขียนกล่าว

นอกจากนี้มีผู้กล่าวกันอยู่เนือง ๆ ว่า พระสงฆ์นั้นเป็นโซเซียลลิสต์ แต่อย่าลืมว่าการอยู่กินของสงฆ์นั้นต่างกันเป็นอันมากกับคนธรรมดา เพราะว่าสงฆ์นั้นมีเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจอันเป็นธรรมดาศั้นสูงอยู่เสมอว่า ถ้าดำเนินการตามโครงการเศรษฐกิจอันนั้นแล้ว การมันตรงกันข้าม การบังคับกดขี่ก็มี งานก็ต้องทำประการหนึ่ง การอยู่กินก็อย่างที่เรียกว่า อยู่รุกรข่มและบิดเบือนบาตร จนแม้แต่ยาที่ใช้รักษาโรคก็ใช้มูลใช้มูล ไม่ได้มุ่งหาความสุข

ทั้งมนุษย์ทั่วไป และนอกจากนั้นพระสงฆ์นั้นไม่ได้ค้าขายเอง คือไม่มีทั้งการอาชีพอิสระ หรือการที่คณะสงฆ์จะต้องทำ สงฆ์ไม่มีโครงการเศรษฐกิจที่จะบังคับเพื่อนด้วยกันให้เป็นทาสพระสงฆ์มีความเสมอภาคจริง โดยมีวินัยที่จะต้องปฏิบัติอย่างเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นเจ้า มนุษย์ ธรรมดาภายนอกวัดทั้งชั้น พระสงฆ์ไม่ต้องคิดถึงบุตรหลาน เมื่อสิ้นชีพแล้วเข้าของก็เป็นของวัด ไม่ต้องให้ลูกหลานเพราะไม่มีบุตรหลาน ส่วนคนธรรมดาชั้น ทำอะไรย่อมจะเอาของนั้นเป็นของตัวเพื่อจะมอบไว้ให้บุตรหลานต่อไป บุตรหลานจะได้มีหน้ามีตาว่าคนอื่น ไม่มีใครจะทำอะไรโดยไม่นึกถึงตัวเลย โดยเหตุนี้พระสงฆ์กับคนธรรมดาจึงต่างกัน

ตามคำที่มีผู้ทำนายไว้ว่า พระศาสนาพระศรีอารียะมาในโลกในปี พ.ศ. ๕๐๐๐ นั้น คงจะเป็นความจริงแล้ว เวลานี้ซึ่งเป็นปี ๒๔๗๕ ก็คงจะยังไม่ถึงเวลาตามคำทำนาย เพราะฉะนั้นถ้ายังไม่ถึงเวลาแล้วจะรีบด่วนไปทำไม คนเราจะเชื่อคำทำนายอันศักดิ์สิทธิ์ หรือจะเชื่อคนรัลเซย์ ซึ่งยอมปล่อยให้พวกพ้องกินเนื้อมนุษย์ด้วยกันเอง ก็ควรจะต้องเชื่อ

ฟังคำทำนายอันศักดิ์สิทธิ์นั้นมากกว่าคำทำนายจะยังมาไม่ถึงจนกว่าจะบรรจบ ๕๐๐๐ ปีแล้ว ถึงแม้ว่าบุคคลเหล่านั้นจะว่า ๆ มาถึงแล้วจะไปเชื่อเขาทำไม อย่าจึงสุกก่อนห้ามไปเลย ถ้ามีวิธีจะเก็บต้นกล้วยพฤษ์เสียแต่เวลาที่ยังไม่สุกหรือไม่โตพอ เราจะหาดอกหาผลไม่ได้เลย อาจจะมีแต่หนามแต่กิ่งที่เปราะจะหักพากันไปตกเหวตายหมด ก็เมื่อยังไม่ถึงเวลาที่ได้ทำนายไว้แล้วนี้ ก็เราลองทิ้งไม่คิดถึงมันเสียพักหนึ่งจะมีดีกว่าหรือ และคอยตั้งใจจะฟังแต่คำสั่งสอนของสมเด็จพระสมณโคดม ผู้เป็นพระพุทธเจ้าของเรา นั้น ท่านสอนให้เชื่อเหตุเชื่อผล ฟังเหตุฟังผล ไม่ใช่บังคับให้เป็นทาสแบบอเวจีพระศรีอารียคอยจึงสุกก่อนห้ามดังที่โครงการเศรษฐกิจกำหนด

๒. เค้าร่าง

พ.ร.บ. ว่าด้วยการประกันความ สุขสมบูรณ์ของราษฎร

มาตรา ๑ พ.ร.บ. นี้ให้เรียกว่า พ.ร.บ. ว่าด้วย
การประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎร พ.ศ. ๒๔๗๕

มาตรา ๒ ให้ใช้ พ.ร.บ. นี้ตั้งแต่วันประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

หมวดที่ ๑

เงินเดือน และเบี้ยเลี้ยงบำนาญ ของราษฎร

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันที่ประกาศใช้แผนเศรษฐกิจ
แห่งชาติเป็นต้นไป ให้บรรดาบุคคลที่มีสัญชาติไทย ซึ่ง
อยู่ในประเทศไทยถ้วนทุกคน ได้รับเงินเดือนจากรัฐบาล
หรือจากสหกรณ์ ซึ่งจะได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดไว้
ตามอัตราที่กำหนดดังต่อไปนี้ (ก)

๑. บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑ ปี เดือนละ.....บาท
๒. บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑ ปีถึง ๕ ปี เดือนละ.....บาท
๓. บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๖ ปีถึง ๑๐ ปี เดือนละ.....บาท
๔. บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๑ ปีถึง ๑๕ ปี เดือนละ....บาท
๕. บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๖ ปีถึง ๑๘ ปี เดือนละ.....บาท
๖. บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีถึง ๕๕ ปี เดือนละ.....บาท
๗. บุคคลที่มีอายุ ๕๕ ปีขึ้นไป เดือนละ.....บาท

มาตรา ๔. บุคคลมีคุณวุฒิหรือความสามารถพิเศษ
หรือมีกำลังพิเศษจะได้รับเงินเดือนสูงขึ้นไปตามคุณวุฒิ
ความสามารถกำลังและตามชนิดที่ทำ ตามอัตรา (ข)
ดังต่อไปนี้

ชั้น ๑	๘๐ บาท	ชั้น ๙	๑๖๐ บาท
ชั้น ๒	๙๐ บาท	ชั้น ๑๐	๑๗๐ บาท
ชั้น ๓	๑๐๐ บาท	ชั้น ๑๑	๑๘๐ บาท
ชั้น ๔	๑๑๐ บาท	ชั้น ๑๒	๑๙๐ บาท
ชั้น ๕	๑๒๐ บาท	ชั้น ๑๓	๒๐๐ บาท
ชั้น ๖	๑๓๐ บาท	ชั้น ๑๔	๒๒๐ บาท
ชั้น ๗	๑๔๐ บาท	ชั้น ๑๕	๒๔๐ บาท
ชั้น ๘	๑๕๐ บาท	ชั้น ๑๖	๒๖๐ บาท

ชั้น ๑๗	๒๘๐ บาท	ชั้น ๒๔	๕๕๐ บาท
ชั้น ๑๘	๓๐๐ บาท	ชั้น ๒๕	๖๐๐ บาท
ชั้น ๑๙	๓๒๐ บาท	ชั้น ๒๖	๖๕๐ บาท
ชั้น ๒๐	๓๕๐ บาท	ชั้น ๒๗	๗๐๐ บาท
ชั้น ๒๑	๔๐๐ บาท	ชั้น ๒๘	๘๐๐ บาท
ชั้น ๒๒	๔๕๐ บาท	ชั้น ๒๙	๙๐๐ บาท
ชั้น ๒๓	๕๐๐ บาท	ชั้น ๓๐	๑๐๐๐ บาท

มาตรา ๕. นอกจากเงินเดือนที่ได้รับ ให้ผู้ที่ทำงานหรือรับราชการได้รับรางวัลอีกโสดหนึ่ง ตามผลแห่งการงานของตน ซึ่งรัฐบาลหรือสหกรณ์จะได้กำหนดส่วนลงไว้ (ก)

มาตรา ๖. ผู้ที่รับราชการหรือทำงานได้เงินเดือนสูงกว่าชั้นสามัญ เมื่อออกจากราชการจะได้รับเบี้ยบำนาญสูง (ง) กว่าอัตราขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓

มาตรา ๗. เงินเดือนและเงินรางวัลและเบี้ยบำนาญจะเพิ่มส่วนขึ้นได้ตามส่วน (จ) แห่งการที่รัฐบาลหรือสหกรณ์ได้ผลในทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

พระบรมราชวินิจฉัย

ถ้าเมื่อกิจจะประกาศพระราชบัญญัตินี้แล้ว ขออย่า

ประกาศในนามของข้าพเจ้าเลย

เงินเดือนนี้ฟังก์ช่างเป็นความผันเสียจริง ๆ เพราะ
 ถ้าคิดค่าสำหรับราษฎร ๑๑ ล้านนั้น ถ้าเราจะให้เงิน
 เดือนเฉลี่ยเพียงคนละ ๑๐ บาทต่อเดือนเท่านั้น ก็เป็น
 เงินเดือน ๑๑๐ ล้าน หรือปีละ ๑๓๒๐ ล้านบาทเสียแล้ว
 เราจะไปเอาเงินที่ไหนมา รายได้ในทางภาษีที่เราเก็บได้
 ในเวลาน้อยอย่างสูงก็ราว ๑๐๐ ล้านบาท และเงินที่ราษฎร
 ใต้ในการค้าขายทั้งประเทศก็อยู่ในราว ๑๐๐ ล้านต่อปี
 ดังกล่าวมาแล้วนั้น ถ้ารวมกันเข้าอยู่ในกระเป๋ารัฐบาล
 หมกก็คงเป็นปีละ ๔๐๐ ล้านบาท ที่นี้สมมติว่ารัฐบาล
 จะจัดการเก่งเป็นอันมาก จะสามารถขยายการงานใน
 ประเทศขึ้นทันที อาจได้เงินเพิ่มขึ้น ๓ เท่าเดิมคือเพิ่ม
 ขึ้น ๓๐๐ เปอร์เซนต์ เงินที่ได้ก็คงจะอยู่ราว ๑๒๐๐
 ล้านบาท ซึ่งยังต่ำกว่าเงินที่จะให้ราษฎรอยู่แล้ว ทรัพย์สิน
 ที่มีอยู่ในประเทศไทย ณ บัดนี้ นับว่าเป็นโภคทรัพย์แล้ว
 ก็มีอยู่ไม่เกิน ๒๕๐๐ ล้านบาท คือ ๕๐ เปอร์เซนต์ของ
 เงินทุนนี้ ก็เป็นการประเสริฐอยู่แล้ว ซึ่งจะทำให้ก็เป็น
 ความผันอยู่แล้ว ดังนั้นจะเอาเงินที่ไหนมาให้เงินเดือน
 ข้าราชการคงที่สัญญาไว้ ว่าจะให้ความสุขหรุหรากังที่

กล่าวมาแล้ว ข้าพเจ้ามองไม่เห็นเลยเห็นแต่ว่าเป็นความ
 ผันเท่านั้น เพราะนอกจากจะพิมพ์กระดาษออกเป็นเงิน
 ซึ่งมีราคา ๑ บาทของรัฐบาลใหม่เท่ากับ ๕ สตางค์ของ
 เงินเก่า จึงจะทำตามโครงการนี้ได้บ้าง

หมวด ๒

ว่าด้วยการทำงาน

มาตรา ๘. ให้บรรดาบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปี
 ขึ้นไปจนถึง ๕๕ ปี รับราชการตามประเภทงานให้
 กำหนดแบ่งตามกำลังความสามารถคุณวุฒิ และตามเพศ
 อายุ ดังนี้

๑. ผู้ใดมีคุณวุฒิอย่างใดก็ให้สมัครเข้าทำงานใน
 ประเภทที่ใช้คุณวุฒินั้น ถ้างานประเภทใดมีผู้สมัครมาก
 กว่างานประเภทนั้นต้องการจำนวนคน ก็ให้มีการสอบ
 แข่งขัน ผู้ใดที่สอบได้ตามที่กำหนด ก็ให้รับเข้าทำงาน
 ตามที่ผู้นั้นได้สมัคร

๒. ความสามารถ ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับคุณวุฒิ

๓. กำลัง บุคคลที่ไม่มีคุณวุฒิหรือความสามารถ เป็นพิเศษก็ให้ผู้นั้นทำงานตามกำลังแห่งความแข็งแรง ของตน ให้เหมาะสมกับประเภทของตน

๔. เพศ ตามธรรมดางานเบา เช่น งานเกี่ยวแก่ การรักษาสถานที่ การเสมียน การเป็นครู การอนุบาลเด็ก การจำหน่ายของอุปโภคบริโภค ให้พยายามผ่อนผันใช้ เพศหญิงเว้นแต่จำเป็นจึงใช้เพศชาย แต่ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิ ของเพศหญิงซึ่งมีคุณวุฒิและความสามารถเป็นพิเศษ

๕. อายุ จะต้องให้ผู้ที่มียุมากทำงานเบากว่าผู้ที่ มีอายุอยู่ในวัยฉกรรจ์

พระบรมราชวินิจฉัย

การที่จะให้มีการสอบแข่งขันเข้าทำงานและวางวิธี การดังกล่าว เขียนง่ายกว่าทำมาก การเป็นเสมียนนั้นมิ คนอยากเป็นกว่าข้าราชการชั้นกรรมกรชุดดิน มากกว่า เพราะฉะนั้นเฉพาะแต่ในกรุงเทพก็ต้องสอบไล่คนทั้ง ๕ แสนคนก็ได้ เพราะทุกคนก็คงอยากเป็นเสมียน และ รัฐบาลจะไปจัดสอบที่ไหนใครจะเป็นคนตรวจข้อสอบ มันเป็นการทำไม่ได้ง่าย ๆ เลย

มาตรา ๔. บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๑ ปีถึง ๑๘ ปี

และบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๕๕ ปีขึ้นไป ตามปกติไม่ต้องทำงานอันใด เว้นไว้แต่เหตุฉุกเฉินเมื่อขาดแรงงาน ในการที่ป้องกันอันตรายในทางเศรษฐกิจก็ให้ระดมบุคคลจำพวกนี้เข้าทำงานได้ตามกำลังที่ผู้นั้นจะทำได้ มิให้เป็นการหักโหมหรือทรมานเกินไป เช่นการระดมเพื่อเกี่ยวข้าวเมื่อขาดแรงงาน หรือการระดมกันกำจัดแมลงที่เป็นอันตรายต่อพืชผล เป็นต้น

พระบรมราชวินิจฉัย

การเกี่ยวข้าวที่ผู้เขียนกล่าวว่าเป็งานเบา นั้นข้าพเจ้าได้ทราบจากผู้ที่ได้ทำมาแล้ว เขาว่าหนักแน่ๆ เพราะจะต้องยืนหลังขดหลังแข็งตากแดดทุกวัน ผู้เขียนหรือผู้ชำนาญเคยทำมาแล้วบ้างหรือยัง ข้าพเจ้าเห็นว่าก่อนที่จะระดมคนแก่กับเด็กมาทำงานในพระราชบัญญัติ ควรบ่งให้ชัดว่า ควรจะให้ระดมท่านข้าราชการผู้ชำนาญ และเสมียนผู้มีอายุไม่เกิน ๕๕ ปี ลงมือทำงานเกี่ยวข้าวเสียก่อนจะดีกระมัง

มาตรา ๑๐. บุคคลต่อไปนี้ แม้จะมีอายุอยู่ในวัยที่ต้องทำงานหรือรับราชการก็ดี แต่ให้ได้รับความยกเว้นที่จะไม่ต้องทำงานโดยตน และบุตรของตนที่มีอายุต่ำกว่า

๑๘ ปี ได้รับเงินเดือนตลอด คือ

๑. หญิงมีครรภ์

๒. คนเจ็บป่วย

๓. คนพิการ

๔. นักเรียนมหาวิทยาลัยและโรงเรียนอุดม ซึ่งสอบไล่แข่งขันเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยหรือในโรงเรียนอุดมได้

๕. บุคคลที่มีเวลาราชการพอที่จะได้รับเบี้ยบำนาญ
มาตรา ๑๑. บุคคลดังต่อไปนี้ได้รับความยกเว้นที่จะไม่ต้องรับราชการ แต่ตนเองและบุตรของตนไม่มีสิทธิที่จะรับเงินเดือนในขณะที่มิได้รับราชการ คือ

๑. บุคคลซึ่งแสดงได้ว่า มีทรัพย์สินหรือรายได้
อันมั่นคงที่จะเลี้ยงตนได้

๒. บุคคลที่ถืออาชีพอิสระ เช่น แพทย์ ทนาย
ความ ช่างฝีมือ นักประพันธ์ หรือบุคคลซึ่งได้รับอนุญาต
จากรัฐบาลให้ประกอบเศรษฐกิจอื่นๆ เช่น การพาณิชย์
การอุตสาหกรรม การกลสิกรรมบางชนิดเมื่อบุคคลเหล่านั้น
นั้นแสดงได้ว่า การประกอบอาชีพอิสระของตนจะทำให้
ตนมีรายได้พอเลี้ยงชีวิตของตนและบุตรของตนได้ตลอด

พระบรมราชวินิจฉัย

บุคคลที่จะยกเว้นไม่ต้องมาเป็นข้าราชการและยอมให้ทำการอาชีพไปเองนั้นตามพระราชบัญญัติว่า จะต้องมาแสดงว่าตนมีทรัพย์สินรายได้อันมั่นคง ที่จะเลี้ยงตนได้เสียก่อน ถ้ารัฐบาลเห็นมีพอก็จะยกเว้นหนี้ชีพเจ้าอยากทราบว่าจะเอากฎเกณฑ์อันใดมาวางกำหนด การสอบสวนที่อาจเป็นไปได้ ทางลำเอียงและมีอคติอาจมีขึ้นได้ คงได้กล่าวมาแล้วในการอภิปรายคำชี้แจงในเรื่องที่ทางการควรให้ราษฎรมาพิสูจน์ตัวเองว่าเขาเลี้ยงตัวไม่ได้แล้วถ้ารัฐบาลเห็นว่า เขาพิสูจน์ตัวเขาได้ก็ยอมรับเข้าทำงานจึงจะถูก

หมวด ๓

ว่าด้วยวิธีจ่ายเงินเดือน

มาตรา ๑๒. ให้รัฐบาลหรือสหกรณ์จ่ายเงินราษฎรโดยวิธีใดวิธีหนึ่งดังต่อไปนี้

๑. จ่ายเงินตราให้แก่ราษฎรตามอัตราที่ราษฎร

นั้น ๆ มีสิทธิได้รับ

๒. จ่ายโดยเช็คของธนาคารแห่งชาติ ตามอัตราที่
 ราษฎรนั้น ๆ มีสิทธิได้รับ และให้มีการหักกลบลบหนี้
 (Compensation) กับเงินที่ราษฎรนั้น ๆ เป็นลูกหนี้ต่อ
 รัฐบาลหรือต่อสหกรณ์ ในการซื้ออาหารเครื่องนุ่งห่ม
 สถานที่อยู่ และปัจจัยอื่น ๆ แห่งการดำรงชีวิต เมื่อหัก
 แล้วราษฎรยังเป็นหนี้รัฐบาลหรือสหกรณ์อยู่เท่าใด
 ราษฎรก็มีสิทธิที่จะฝากเงินนั้นไว้ต่อธนาคารแห่งชาติหรือ
 ช้อไบ๊ของรัฐบาลหรือสหกรณ์ หรือจะถอนมาใช้จ่ายก็
 ได้ตามใจสมัคร

พระบรมราชวินิจฉัย

ข้อนี้ฟังดูก็เพราะดี แต่ได้ทราบความลึกซึ้งดังที่
 ได้ชี้แจงไว้ และข้าพเจ้าได้ชี้แจงตอบแล้วก็คงเห็นผลอยู่
 ข้อเดียว คือราษฎรต้องเป็นลูกหนี้รัฐบาลเท่านั้น เพราะ
 รัฐบาลเป็นผู้กำหนดทั้งเงินเดือนและ สิ่งของ นอกจาก
 นั้นการจบบัญชีหักกลบลบหนี้ ซึ่งรัสเซียว่าง่ายขึ้น ใน
 ขั้นต้นก็คงลำบากพออยู่ สำหรับในหมู่ราษฎรของเราซึ่ง
 ยังไม่รู้จักการบวกลบคูณหารพอ

หมวด ๔

ข้าราชการต่างประเทศ

มาตรา ๑๓. รัฐบาลอาจจ้างชาวต่างประเทศผู้
ชำนาญการพิเศษ ชาวต่างประเทศนี้มีสิทธิตามที่กำหนด
ไว้ในสัญญา

หมวด ๕

วินัยข้าราชการ

มาตรา ๑๔. ข้าราชการทั้งหลายไม่ว่าประเภทเจ้า
หน้าที่ปกครองหรือกรรมกรในทางเศรษฐกิจของรัฐบาล
จะต้องอยู่ในวินัยทำงานเต็มกำลัง และความสามารถในการ
งานที่ตนกระทำ ผู้ใดเกียจคร้านจะต้องถูกลงโทษ เช่น
ตัดเงินเดือนหรือเพิ่มเวลาทำงาน หรือโทษสถานอื่นตาม
ที่จะได้มีระเบียบกำหนดไว้

ประกาศมา ณ วันที่.....พุทธศักราช.....

เป็นปีที่.....

พระบรมราชวินิจฉัย

ข้าราชการกรมกรจะต้องทำงานเต็มความสามารถ ถ้าผู้ใดเกียจคร้านจะต้องถูกลงโทษเช่นตัดเงินเดือน เพิ่มเวลาทำงาน หรือลงโทษสถานอื่น นี่จะเรียกว่าเป็นการ กดขี่หรือ มีบริษัทใดบ้างที่เขาทำการลงโทษผู้เกียจคร้าน โดยการเพิ่มเวลาทำงานหรือการลงโทษสถานอื่น นอก จากประเทศรัสเซียแล้วก็ไม่มีที่ใดที่ลงโทษคนงานตาม แบบนี้ การเป็นดังนี้ก็แปลว่าราษฎรทุกคนถูกลงโทษจำ กุกตลอดชีวิตให้ทำงานหนักหมดทุกคนเท่านั้นเองใช่ ไหม

หมายเหตุอธิบายความ

ก. อัตราขั้นต่ำนี้ต้องกำหนดให้เป็นการเพียงพอ แก่การซื้ออาหาร เครื่องนุ่งห่ม สถานที่อยู่ ฯลฯ

ข. อัตรานี้ได้จำลองอัตราเงินเดือนข้าราชการประจำชั้นสัญญาบัตรในปัจจุบันนี้ที่ตกลงใหม่

ค. รางวัลเช่นนี้เป็นไปในทำนองให้กรรมกรมีส่วนในผลกำไรที่เรียกกันว่า Sharing

ง. เงินเดือนของข้าราชการและของกรรมกรย่อม ต่างกันตามคุณวุฒิและความสามารถใครได้เงินเดือนสูง

กว่าก็ควรได้รับเบี้ยบำนาญสูง

จ. ในเรื่องนี้ย่อมมีได้ เมื่อปรากฏว่าการประกอบเศรษฐกิจของรัฐบาลได้ผลยิ่งขึ้น การเพิ่มนั้นอาจเป็นได้ เช่นเพิ่มเงินเดือนอีก ๒๕ เปอร์เซ็นต์ สมมุติว่าเงินเดือน ๘๐ กงเพิ่มเป็น ๑๐๐ เงินเดือน ๔๐๐ กงเพิ่มเป็น ๕๐๐ เป็นต้น

ฉ. ในบางประเทศเมื่อต้องการขจัดแมลง ได้มีกฎหมายระดมราษฎรช่วยกันกำจัด ในประเทศเราอาจทำได้ หรือในบางสมัยที่เครื่องจักรกลในการเกี่ยวข้าวยังใช้ไม่ได้ เมื่อมีข้าวก็น่าจะระดมบุคคลจำพวกนี้ช่วยตามกำลัง อันมิใช่งานหนักเกินไป

ช. ในการประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎรตามวิธี Social Assurance บุคคลจำพวกนี้ได้เบี้ยบำนาญ

ซ. ทั้งนี้เพื่อเพาะผู้เชี่ยวชาญในศิลปวิทยา

ญ. การยกเว้นนี้เพื่อผู้มั่งมีหรือผู้ร่ำรวยที่จะเป็นข้าราชการ ได้มีโอกาสประกอบเศรษฐกิจตามลำพังของตน เมื่อตนสามารถเช่นนั้น

๓. คำร่าง

พ.ร.บ.ว่าด้วยการประกอบ การเศรษฐกิจ

มาตรา ๑. พ.ร.บ. นี้ให้เรียกว่า พ.ร.บ. ว่าด้วยการ
ประกอบการเศรษฐกิจ พ.ศ.....

มาตรา ๒. ให้ใช้ พ.ร.บ. นี้ตั้งแต่วันประกาศใน
ราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓. ตั้งแต่วันที่ใช้แผนการณเศรษฐกิจแห่ง
ชาติเป็นต้นไป ให้รัฐบาลมีอำนาจประกอบการเศรษฐกิจ
คือประคิษฐกรรมทั้งหลาย ไม่ว่าการประคิษฐนั้นจะเป็น
การกสิกรรมหรืออุตสาหกรรมใด ๆ ตลอดจนการขนส่ง
และจำหน่าย (ปริวรรตกรรม) ทั้งสิ้น

เว้นไว้แต่การประกอบการเศรษฐกิจ ซึ่งรัฐบาลให้
สัมปทานแก่เอกชนมีอำนาจกระทำได้มีตัวอย่างต่อไปนี้

๑. การทำเหมืองแร่ ป่าไม้ และการประกอบกิจการ
เป็นสาธารณูปโภค ซึ่งรัฐบาลได้ให้สัมปทานหรืออาชญา
บัตรไปแล้วในเวลานี้

๒. โรงงานของเอกชน (ก) ที่ได้ตั้งอยู่แล้วในเวลา
นี้ รัฐบาลจะผ่อนผันให้คงตั้งได้โดยออกสัมปทานให้

๓. ห้างร้านค้าขายของเอกชนต่างตัว (ข) ซึ่งมี
สัญญาทางพระราชไมตรีเป็นพิเศษกับประเทศไทย

๔. การประกอบเศรษฐกิจอื่น (ก) เช่น การพา
ณียอุตสาหกรรมการ กสิกรรม ซึ่งเอกชนได้ขออนุญาตหรือ
สัมปทานเป็นราย ๆ ไป เมื่อได้แสดงให้เห็นที่เข้าใจแก่
รัฐบาลว่า การประกอบอาชีพอิสระนั้น ได้ผลเพียงพอที่
ผู้ประกอบการจะเลี้ยงชีวิตไปได้ตลอดและตามเงื่อนไขอื่น ๆ
ซึ่งจะมีพระราชกฤษฎีกากำหนด โดยคำนึงถึงเศรษฐกิจ
แห่งชาติ

พระบรมราชวินิจฉัย

พระราชบัญญัตินี้ก็เช่นเดียวกัน ข้าพเจ้าไม่ยอมให้
ประกาศในนามของข้าพเจ้าเลย

มาตรา ๓ นี้แปลว่า รัฐบาลห้ามมิให้ราษฎรทำนา
ทำสวนโดยลำพังหมก การอาชีพทางนี้รัฐบาลจะแย่ง
ราษฎรทั้งหมด อันเป็นการตัดสิทธิอย่างน่าอนาถใจ
บัญญัติข้อนี้เป็นการกดขี่อย่างร้ายแรงราษฎรจะได้รับทุกข์
อย่างหนัก ข้าพเจ้าไม่เห็นความยุติธรรมที่ใดเลย ที่รัฐบาล
จะทำความเจริญให้ราษฎรโดยนำความลำบากมาสู่ราษฎร
ทั้งนี้ ความสุขเช่นนี้ไม่เคยพบ สุขก็มีแต่พวกที่จะควบคุม

กิจการเท่านั้น ไม่ใช่สุขทั่วไป ถ้าจะให้ความสุขแก่ราษฎรแล้ว ทำไม่ไม่ทำโดยวิธีสั่งสอน โดยออกเงินให้เขากู้และวิธีอื่นซึ่งไม่เป็นวิธิตักสิทริที่เขามีมาช่วย ๆ ชั่ว ๆ ถ้าตั้งนี้ไม่ใช่การกตัญญูแล้วอะไรจะเป็น ข้าพเจ้าเห็นว่าเป็นการกตัญญูอย่างมหานรททีเดียว

การให้สัมปทานโรงงานต่าง ๆ ก็คือจะคิดบีบคั้นที่ละเอียดละน้อยโดยการเก็บภาษีและคอยจับผิด ในที่สุดก็ล้มไปเอง หรือรวบรวมเข้ารัฐบาล โดยหาว่าผิดสัญญาตามแบบรัสเซียเท่านั้น

การที่คนต่างประเทศ จะมาตั้งร้านนั้นก็คงไม่สะดวก เพราะเขามีรัฐบาลของเขาช่วยคุ้มครองอยู่ คนไทยเสียอีกหาที่คุ้มครองไม่ได้เลย เพราะรัฐบาลกลับกลายเป็นอรรถศัตรูไปเสียทั้งการที่อาจเป็นไปดังกล่าวข้างต้น ในที่สุดก็จะเห็นได้ว่า การเป็นไทยนั้นเลวที่สุดสู่การเป็นคนต่างชาติแม้แต่พลเมืองของจีนก็ไม่ได้ เพราะเป็นไทยนั้นถูกตักสิทริหมด แต่เป็นคนต่างประเทศกลับสบาย และต้องเป็นการเสียใจที่สุดที่ต้องเป็นดังนี้ ถ้วยเหตุอย่างเดียวกันก็นำความเจริญมาให้ผู้ชำนาญการเศรษฐกิจต่างๆ เท่านั้น

ตามความในบัญญัติข้อนี้ปรากฏว่า ถ้าไทยจะทำ
อะไรแล้วต้องพิศุจน์ตัวเองเสียก่อนว่าตนจะทำอะไร ถ้า
รัฐบาลเห็นควรจึงอนุญาต ส่วนชาวต่างประเทศนั้นจะทำ
อะไรก็ได้ไม่มีข้อห้าม ทั้งนี้แสดงว่าคนไทยไม่ได้รับความ
เสมอภาคเสมอหน้ากับคนต่างประเทศเลย คนไทยนั้นมี
สิทธิในการเลี้ยงชีวิตเร็วกว่าคนต่างชาติที่เข้ามาอยู่ในเมือง
ไทยเสียก่อน การพิศุจน์ไม่มีใครจะพิจารณาให้ถูกต้องได้
ว่า ผู้ใดจะอดตายหรือไม่แก่ไหน บัดนี้ก็ไม่มีใครอดตาย
สักคน แล้วรัฐบาลจะเอาอะไรไปอ้าง ใครบ้างที่จะยอม
บอกได้ว่าเขาเลี้ยงตัวเขาไม่ได้ นอกจากพวกที่สิ้นคิดหมด
มานะ ความภูมิใจในการเป็นมนุษย์ ทางที่ถูกแล้วควรให้
ราษฎรพิศุจน์ต่อรัฐบาลว่า เขาเลี้ยงตัวไม่ได้จึงจะเหมาะ
กว่า และรัฐบาลก็รับเอาคนเหล่านั้นไปตั้งให้เป็นข้าราชการ
อยู่ตามสหกรณ์ที่จัดขึ้นก็แล้วกัน อย่าลืมนะว่าคนเรานั้นไม่
ชอบเวอร์กเฮาส์เราชอบเสรีภาพ

หมวด ๑ ว่าด้วยการจัดซื้อที่ดิน

มาตรา ๔. ให้รัฐบาลมีอำนาจซื้อบรรดาที่ดิน (ง.)
ทั้งหลายนอกจากที่อยู่สำหรับครอบครัวของเอกชน และ
นอกจากที่ดินซึ่งเอกชนได้รับอนุญาตหรือสัมปทาน ให้
ประกอบการเศรษฐกิจในที่ดินนั้น

บรรดาที่ดินรกร้างว่างเปล่า ซึ่งยังไม่อยู่ในความ
ครอบครองหรือกรรมสิทธิของผู้ใดนั้นผู้ใดจะขอครอบ
ครองหรือมีกรรมสิทธิในที่ดินเหล่านั้นไม่ได้ นอกจากได้
รับสัมปทานจากรัฐบาล

พระบรมราชวินิจฉัย

การบังคับซื้อที่ดินทำการกสิกรรมนั้น เป็นการไม่
ถูกเพราะเป็นการกีดสิทธิไม่ให้ราษฎรทำนาสัมปทานที่ให้
ไปแล้วก็จัดการบังคับซื้อเสียภายหลังอีกในไม่ช้า ซึ่งเป็น
วิธีการที่รัสเซียทำกับพวกकुลักในประเทศรัสเซีย พวกकुลัก
นั้นรัสเซียก็อนุญาตให้ทำนาโดยอิสระเหมือนกัน แต่ถ้า
นาใดเจริญหรือรัฐบาลขาดอาหารที่จะแจกในสหกรณ์แล้ว

ก็จัดการเก็บภาษีเป็นสิ่งของ (in kind) และจับผิดต่างๆ ในสัมปทานและในที่สุดก็รับเสีย พวกकुลักก็ต้องไปหามาทำใหม่หรือมีเงินนั้นก็ถูกเนรเทศไปในที่คันธารหรือเกณฑ์เข้าสหกรณ์ซึ่งเป็นคุก อันตั้งอยู่นอกคุกนั้นเสีย นานที่เจริญโดยมากที่รัสเซียนั้นเป็นนาของพวกकुลักไม่ใช่ของพวกสหกรณ์เลย

มาตรา ๕. ในการกำหนดราคาที่ดินนั้น ให้เจ้าของที่ดินและรัฐบาลต่างฝ่ายตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายละหนึ่งคน และรวมกันตั้งผู้ช้ชาติหนึ่งคน การกำหนดราคาที่ดินนั้น ต้องไม่เกินกว่าที่เป็นอยู่ ณ วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕

มาตรา ๖. ในการชำระราคานั้น ให้รัฐบาลจ่ายเงินตราหรือใบกู้ให้เจ้าของที่ดินยึดถือไว้ตามราคาที่ดินซึ่งรัฐบาลซื้อใบกู้นั้นให้กำหนดดอกเบี้ยตามอัตราดอกเบี้ยธนาคาร ในขณะที่ตกลงซื้อขายแต่ไม่เกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราสูงสุดในเวลานั้น

ผู้ที่ถือใบกี่ยังคงมีสิทธิที่จะได้รับเงินปันผลอีกโสดหนึ่ง จากผลที่สหกรณ์อันรับโอนที่ดินของตนได้ทำประโยชน์ ตามส่วนที่รัฐบาลจะกำหนดไว้

พระบรมราชวินิจฉัย

การซื้อให้ราคาด้วยใบกู้ ถ้าใบกู้มีราคาแลกเปลี่ยน
ได้จริงๆ ก็ไปได้ แต่ถ้าวรัฐบาลซื้อที่มากมายเช่นนี้แล้ว
เมื่อไรจึงจะใช้เงินเขาคืนได้ แต่อย่างไรก็ยังดีกว่ารีบเอา
เฉยๆ และอย่างไรเสียก็คงไม่มีอันที่จะได้เงินสดในการ
ขายเป็นแน่

หมวด ๒

ว่าด้วยการจัดหาเงินทุนและเครดิต

มาตรา ๗. ให้รัฐบาลจัดหาเงินทุนและเครดิตเพื่อ
ประกอบการเศรษฐกิจดังต่อไปนี้

๑. โดยเก็บภาษีมรดก (จ)
๒. โดยเก็บภาษีเงินได้ของเอกชน
๓. โดยเก็บภาษีทางอ้อมในยาสูบ (ฉ.) ไม้ซีกไม้
(ค.) เกลือ (ช.) ฯลฯ
๔. โดยบังคับให้นักเลงการพนัน ซึ่งปรารถนาเล่น
การพนันมาขึ้นทะเบียนรับใบอนุญาตประจำคน และเสีย

ค่าจดทะเบียนเป็นงวด ๆ ตามชนิดของการพนันซึ่งตน
ปรารถนาจะเล่นและห้ามมิให้จดทะเบียนบุคคลซึ่งในขณะ
ใช้พระราชบัญญัตินี้เล่นการพนันไม่เป็น (ซ)

นอกจากการเสียค่าจดทะเบียนประจำตัวแล้วการเล่น
ทุกคราวจะต้องได้รับอนุญาตและเสียค่าธรรมเนียมอีกต่าง
หากทุกคราว

๕. ออกใบกู้เพื่อคนมั่งมีภายในพระราชอาณาจักร
ข้อ ใบกู้โดยรัฐบาลเอาโรงงานหรือทรัพย์สินอื่นเป็น
ประกัน (ญ.)

๖. ออกสลากกินแบ่ง (ด.)

๗. กู้เงินจากธนาคารแห่งชาติ (ค.)

๘. กู้เงินจากต่างประเทศ

๙. ตกลงหาเครดิตกับบริษัทที่จำหน่ายเครื่องจักร
กลต่างประเทศ เพื่อส่งเงินเป็นงวด ๆ

พระบรมราชวินิจฉัย

การเก็บภาษีนี้นั้นมีขีดที่สุกเหมือนกัน และการเก็บ
ภาษีนี้นี้ ถ้าเก็บเกินไปก็ทำให้การทำมาหากินล้ม เพราะ
ฉะนั้นจึงได้กล่าวไว้ข้างต้นว่าวิธีที่รัฐบาลจะรับของนั้น ไม่

มีอะไรดีเท่ากับรีบด้วยการเก็บภาษี

การเก็บภาษีการพนัน อย่างเก็บกับคนสูบฝิ่นนั้น ถ้าทำได้ก็นับว่าเก่ง เพราะการปราบปรามการพนันนั้นไม่ ง่ายอย่างกับการปราบฝิ่น ฝิ่นนั้นคนไม่สูบทั่วไป แต่การ พนันคนเล่นทั่วไป การคำนวณว่าจะได้เงินเดือนนั้นนั้น ใครก็คำนวณได้ไม่ยาก เพราะเป็นจริงแต่ในกระดาษ ไม่ เชื่อก็ลองดู อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้เงินอย่างที่คิดคำนวณนั้น เป็นแน่ ถ้าจะได้สัก ๒๐ เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนนั้นก็นับ ว่าเก่งเสียแล้ว

หมวด ๓

ว่าด้วยการธนาคารแห่งชาติ

มาตรา ๘. ให้รัฐบาลจัดให้มีธนาคารแห่งชาติโดย เอาเงินทุนสำรองของรัฐบาล และเงินที่กู้จากเอกชนมา เป็นทุนของธนาคารแห่งชาติ ให้ธนาคารแห่งชาติกระทำ กิจการเหมือนดังธนาคารทั้งหลายและให้มีอำนาจออก

ธนบัตรโดยโอนกรมเงินตรา ในกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ มาอยู่ในธนาคารแห่งชาติ โอนคลังจังหวัดต่าง ๆ ในเวลานี้เป็นสาขาของธนาคารแห่งชาติในจังหวัดต่าง ๆ ในเวลานี้เป็นสาขาของธนาคารแห่งชาติในจังหวัดต่าง ๆ

มาตรา ๙. ธนาคารแห่งชาติจำต้องให้รัฐบาลกู้เงิน ตามที่รัฐบาลต้องการตามกำลังของธนาคารแห่งชาติ

พระบรมราชวินิจฉัย

มาตรา ๘ ธนาคารแห่งชาติ การกู้เงินนั้นได้กล่าวมาข้างต้นแล้วว่า กู้ได้หนเดียว ผลสุดท้ายของธนาคารแห่งชาติก็จะหมุนอะไรไม่ได้เลย เพราะหมุนมากนักเครื่องมันก็กลอนหมด ในที่สุดก็พากันล้มไปตาม ๆ กัน นอกจากนั้นจะต้องออกพระราชบัญญัติอีกฉบับหนึ่ง คือห้ามคนไทยนำเงินไปฝากต่างประเทศด้วย เพราะธนาคารชาติที่หมุนเงินดังนี้ มันเป็นการนำเชื่อได้ยากกว่าจะอยู่ได้ไม่ล้ม คนก็คงเอาเงินไปฝากที่ธนาคารอื่นหมด

อย่าลืมว่าโลกทรัพย์ของเรานั้นมีอยู่ ๒๕๐๐ ล้านบาทเท่านั้น เราจะไปรีดมาอย่างไร จึงจะได้เงินทุนเกินกำลังที่โลกทรัพย์นั้นมีอยู่

มาตรา ๙ การที่รัฐบาลกู้เงินได้ตามใจชอบนี้เองที่จะเป็นเหตุให้ธนาคารอ่อนแอจนกลอนแคลน

หมวด ๔

ว่าด้วยแผนเศรษฐกิจแห่งชาติ (ก)

มาตรา ๑๐ ให้มีสภานโยบายหนึ่งมีหน้าที่จัดวางแผนเศรษฐกิจแห่งชาติ คือ กำหนดการประคิษฐกรรมซึ่งจะเป็นกสิกรรมและอุตสาหกรรมทั้งหลาย และการปรวิวรรตกรรม คือ การขนส่งและคมนาคม การจัดสร้างที่อยู่ให้แก่ราษฎรทั้งหลาย และจัดแยกการงานออกเป็นสหกรณ์ต่างๆ

มาตรา ๑๑. แผนเศรษฐกิจแห่งชาตินี้กำหนดประมาณว่าในปีหนึ่งๆ รัฐบาลจะทำได้อย่างไร และให้แจ้งผลแห่งการกระทำนั้นต่อมหาชนทุกสัปดาห์

มาตรา ๑๒. ในระหว่างเวลาที่ใช้แผนเศรษฐกิจแห่งชาตินั้น ถ้ามีเหตุจำเป็นต้องแก้แผนเพราะรัฐบาลจัดหาทุนและแรงงานไม่ได้ตามกำหนดก็ดี หรือรัฐบาลมีทุนและแรงงานเพิ่มขึ้นก็ดี ให้กรรมการสภาแผนเศรษฐกิจ

แห่งชาติประชุมกันแก้แผนนั้น ๆ แล้วแจ้งผลให้มหาชนทราบ

มาตรา ๑๓. แผนเศรษฐกิจแห่งชาติจะเริ่มใช้ในเขตใดให้ประกาศเป็นราย ๆ ไป และให้ชี้แจงถึงที่ดินเงินทุน แรงงานของข้าราชการและกรรมกร และผู้ชำนาญการพิเศษว่า พอเพียงประการใด

หมวด ๕

กรรมสิทธิของเอกชน

มาตรา ๑๔. ให้เอกชนมีกรรมสิทธิในสังหาริมทรัพย์ทั้งหลาย ซึ่งเอกชนนั้นหามาได้

พระบรมราชวินิจฉัย

มาตรา ๑๔ นี้แปลว่าจะห้ามมิให้ราษฎรมีสติภินที่ดินเลย ใครจะซื้อที่ดินอีกย่อมไม่ได้ เพราะบัญญัติข้อห้ามชัดเจนว่า-ไม่ให้ถือกรรมสิทธิในอสังหาริมทรัพย์ได้
 ดังนี้แปลว่าอะไร ไม่แปลว่าตัดกรรมสิทธิตัดเสรีภาพของ

ราษฎรจริงดังกล่าวข้างต้น บัญญัติข้อนี้ที่ผู้เขียน ๆ มา
ตั้งใจจะคัดสิทธิและเสรีภาพ โดยไม่ต้องสงสัย

มาตรา ๑๕. บรรดาผู้ที่คิดประดิษฐ์วัตถุสิ่งใดได้
ซึ่งจะเข้าลักษณะที่จะมีกรรมสิทธิในการค้าได้ ก็ให้ผู้นั้น
เป็นกรรมสิทธิในการนั้น (Brevet d'Invention) บุคคล
นั้นจะขอสัมปทานประกอบการนั้นเองหรือ จะร่วมกับ
รัฐบาลในการประดิษฐ์ก็อาจทำได้ตามใจสมัคร

ประกาศมา ณ วันที่.....

พระบรมราชวินิจฉัย

สรุปความ

เรื่องที่ได้พิจารณามาแล้วนี้ ย่อมเป็นความเห็น
ส่วนตัวของข้าพเจ้า ซึ่งจะเป็นการถูกต้องหรือไม่นั้นก็เป็น
แต่ความคิดของข้าพเจ้าเท่านั้น การที่จะรู้ว่าใครเป็นคน
ถูกหรือผิดก็ต้องทดลองดูเท่านั้น จึงจะเห็นได้ แต่มีข้อ
สำคัญอันหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจน อย่างไม่ต้องมีสงสัยเลย
ว่า โครงการนี้นั้นเป็นโครงการอันดีอย่างแน่นอนกับ
ที่ประเทศรัสเซียใช้อยู่ ส่วนใครจะเอาอย่างใครนั้นข้าพเจ้า
ไม่ทราบสตาดินจะเอาอย่างหลวงประดิษฐ์ฯ หรือหลวง

ประคิษฐ์ ว่าจะเอาอย่างสตาลินก็ตอบไม่ได้ ตอบได้ข้อเดียวว่าโครงการทั้ง ๒ นั้นเหมือนกันหมด เหมือนกันจนรายละเอียด เช่นที่ใช้และรูปของวิธีการกระทำ จะผิดกันก็แต่รัสเซียนั้นแก้ไขเป็นไทย หรือไทยนั้นแก้เป็นรัสเซีย ถ้าสตาลินเอาอย่างหลวงประคิษฐ์ ๖ ข้าวสาลีแก้เป็นข้าวสาร หรือข้าวสารแก้เป็นข้าวสาลี รัสเซียเขากลัวอะไร ไทยก็กลัวอย่างนั้นบ้าง รัสเซียเขาหาวิธีตบตาคนอย่างไร ไทยก็เดินวิธีตบตาคนอย่างนั้นบ้าง

สถาปนาเศรษฐกิจของรัสเซียก็มี และในโครงการของเรา มีโครงการภาคที่ ๑ ที่ ๒ ของหลวงประคิษฐ์ ๖ นั้นตรงกับโครงการเศรษฐกิจอันใหม่ และโครงการ ๕ ปี นีวอิกโคโนมิกโปลีซีไฟว์เยียร์แพลน ของรัสเซียทุกอย่างไป และคนที่ ๓ นั้นก็คือการเปลี่ยนสภาพประเทศไทยให้กลายเป็นคอมมิวนิสต์อย่างแท้จริงอย่างรัสเซีย ข้อนี้นี้มีข้อพิศุจน์อยู่อย่างชัดเจนในร่างพระราชบัญญัติการประกอบเศรษฐกิจ ในข้อนี้ไม่ยอมให้ราษฎรมีสติธิในอสังหาริมทรัพย์ ก็เมื่อโครงการอย่างเดียวกับที่ใช้อยู่ในประเทศรัสเซียดังกล่าวแล้ว ถ้ารัฐบาลเรารับดำเนินการกระทำทุกอย่างไปโดยตลอดก็เปรียบเหมือนรัฐบาลเราช่วย

ให้สมาคมเทอร์คอินเตอร์เนชันแนล ที่มีความประสงค์จะ
เปลี่ยนโลกให้กลายเป็นคอมมิวนิสต์นั้น ดำเนินการไปถึง
จุดประสงค์ได้โดยง่าย เพราะการที่เราจะดำเนินการตามนั้น
นั้น โดยไม่ต้องสงสัยเลยว่า ในที่สุดเราจะกลายเป็น
คอมมิวนิสต์ไปอย่างแน่นอน การเป็นคอมมิวนิสต์นั้นเป็น
เพราะการเศรษฐกิจเป็นไปในทางคอมมิวนิสต์ ไม่ได้กล่าว
ความว่ารัฐบาลจะจัดทำให้ผู้หญิงเป็นของกลางตั้งที่ำกัน
แต่อย่างใดก็ดี ประเทศไทยจะต้องกลายเป็นคอมมิวนิสต์
ประเทศนับเป็นที่ ๒ ในโลก รองจากประเทศรัสเซีย การ
ที่ไทยจะได้ตำแหน่งอันนั้นนั้นไม่มีใครจะดีใจเท่ากับรัสเซีย
และสมาคมเทอร์คอินเตอร์เนชันแนล แต่ส่วนประเทศ
อื่น ๆ แล้วเขาก็งไม่พอใจเลย ความไม่พอใจที่เขาแสดง
ต่อรัสเซียเวลานี้มีเท่าใด เราก็ออมเห็นประจักษ์ชัดเจน
แล้วเราจะอยากให้เขาไม่พอใจในเมืองเรานั้นหรือ การ
ที่จะแก้ตัวว่า การทำดังนี้ถ้าเราไม่ได้ไปรบกวนใคร เป็น
การทำภายในประเทศของเราเอง และไม่มีข้ออันใดที่ชี้ชัด
ในขั้นต้นว่าเป็นคอมมิวนิสต์นั้น เพราะทุกชาติ ยิ่งเพื่อน
บ้านของเราแล้วเขาไม่โง่เลยจะตบตาเขาเล่นไม่ได้คล่อง ๆ
เป็นแน่ เพราะความจริงที่เขาเห็นว่าเราเดินอย่างรัสเซีย

ก็พอที่จะทำให้เขาเข้าใจแล้วว่าเราจะกลายเป็นอะไรไปให้
 คอแทบแตก เขาก็ไม่เชื่อเราเลย ก็เมื่อเขาไม่เชื่อเราดังนั้น
 ก็จะเป็นภัยมากกว่าที่จะเป็นคุณตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ในเรื่องที่อาจถูกบุกรุกให้เป็นการเสียอิสระภาพได้
 เราจะมิว่าพูดว่าไม่กลัวนั้น เป็นการพูดอย่างผู้หญิงที่เป็น
 - ฮิสที่เรียกเท่านั้น เพราะใคร ๆ ก็ย่อมเห็นได้ชัดเจนว่า
 ประเทศไทยมิได้มีฐานะเหมือนรัสเซียในการป้องกันภัย
 ภายนอก รัสเซียใหญ่กว่าไทยมากนัก ใครจะไปทำอะไร
 ก็ยากดังกล่าวมาแล้ว ก็เมื่อการเป็นเช่นนี้จะเป็นการ
 สมควรแล้วหรือ ที่เราจะยอมสละความเป็นเอกราชของ
 เรา เพื่อให้เป็นที่พอใจประเทศรัสเซียชาติเดียว โครงการ
 อันนั้นนั้นอย่าว่าแต่จะทำเลย ถึงแม้จะได้ประกาศออกไป
 ให้ตลอด ๓ ภาครวมทั้งคำชี้แจงนั้นเท่านั้นก็ตาม คนจะเริ่ม
 ตกใจกันเป็นอันมากถึงเกิดความไม่ปกติได้ แล้วผลร้าย
 อันอาจมีมากดังนี้ แล้วเราจะทำทำไมเวลานี้วิธีการที่จะทำ
 อย่างอื่น ก็จะทำได้ไปก่อนอีก ในขณะนี้มี อาทิ เช่น
 คิดพยายามชักชวนให้ราษฎรเข้าตั้งสหกรณ์ ดำเนินการ
 ดังที่ใช้กันอยู่ที่ประเทศเดนมาร์กเป็นต้น มีผู้กล่าวกันว่า
 ถ้าเราไม่เริ่มมีโครงการเศรษฐกิจเสียเร็วๆ แล้ว เรากอง

แพ้ในการสงครามเศรษฐกิจเป็นแน่ เพราะราษฎรของ
 เราไม่ใคร่ทำการค้าเอง แต่บัดนี้ฐานะประเทศได้เปลี่ยน
 แปลงไปบ้างแล้ว มีราษฎรซึ่งเป็นชั้นชนนาง หรือ
 เจ้านายที่ถูกปลดจากราชการเป็นจำนวนมาก กำลังจะก่อ
 การทำมาหากินเอง แต่ยังมีวิวกกันอยู่อย่างเดียวว่า
 รัฐบาลจะไม่ยอมให้ตนไปทำการค้าขายอิสระ ถ้าขึ้นไปทำ
 เข้าภายหลังอาจเสียหายได้เปล่า ๆ ก็ได้ เพราะฉะนั้นใน
 ขณะนี้ข้าพเจ้ายังไม่เห็นด้วยกับโครงการเศรษฐกิจของ
 หลวงประดิษฐ์ ฯ ในขณะนี้ให้รัฐบาลดำเนินการบำรุง
 เศรษฐกิจไปในทางส่งเสริมช่วยแนะนำ เช่นส่งเสริมผู้ที่
 ประสงค์จะตั้งโรงงาน โดยไม่เก็บภาษีมากเกินไปจนอยู่ไม่
 ดิิด แต่รัฐบาลก็ควรจะต้องระวังอย่าให้ผู้ที่ตั้งโรงงานเอา
 เปรียบคนงานเกินไปในทางที่ผิด และนอกจากนั้นก็จัด
 การแนะนำให้ราษฎรเข้าร่วมมือกันทำสหกรณ์ใกล้เคียงไป
 ในทางที่ทำอยู่ในเดนมาร์ก และตั้งนาของรัฐบาลรับคนที่ไม่มี
 มีงานทำและคนอื่นที่สมัครเข้าไปทำงาน แสดงตัวอย่าง
 วิธีทำอย่างดี และจัดการบำรุงในทางการค้าขายอื่น ๆ
 ก็น่าจะดีอยู่ หรือจะคิดแก้ไขอย่างใดบ้างให้เหมาะสมแก่
 โอกาสก็ควร

แก่ส่วนโครงการเศรษฐกิจแบบหลวงประดิษฐ์ ฯ
 นี้ควรเลิกล้มความคิดเสีย เพราะแทนที่จะนำมาซึ่งความ
 สุขสมบูรณ์ของประเทศชาติบ้านเมืองดังกล่าวนั้น จะ
 กลายเป็นสิ่งนำมาซึ่งความเดือดร้อนทุกข์ห่อหมำ จน
 เป็นความหายนะถึงแก่ความพินาศแห่งประเทศและชาติ
 บ้านเมืองอันเป็นมรดกที่เราคนไทยได้รับมาแต่บรรพบุรุษ
 ประชาธิปก

หมายเหตุอธิบายความ

ก. ทั้งนี้เพื่อไม่กระทบกระเทือนรุนแรงต่อเอกชน ประกอบการอาชีพของตนโดยเศรษฐกิจได้

ข. ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้กระทบกระเทือนชาวต่างประเทศ

ค. เพื่อเปิดโอกาสให้เอกชนที่รังเกียจในการเป็นข้าราชการที่จะทำการของตนเอง

ง. การบังคับซื้อที่ดินในเวลานี้ก็มีอยู่แล้ว เช่น การทำถนน ทางรถไฟ ฯลฯ ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันนี้ถือว่า ทางรถไฟ ถนน ฯลฯ เท่านั้น เป็นสาธารณูปโภค เพราะถ้ารัฐบาลไม่จัดจะเป็นอันตรายต่อราษฎร

จ. ภาษีมรดกนี้มีใช้จะอีกคนมั่งมี เป็นเพราะตามหลักนั้นคนที่มั่งมีได้สะสมเงินทองไว้ เงินทองนั้นได้มากก็โดยอาศัยราษฎรร่วมกัน และผู้มั่งมีได้ไว้โดยทางตรงหรือทางอ้อม การกำหนดภาษีมรดกนั้น ถ้าผู้มั่งมีมากจนเหลือเพื่อควรเก็บให้มาก (Super Tax) คนชั้นกลางจึงผ่อนผันเก็บแต่น้อย ทั้งนี้เพื่อมิให้กระทบผู้มั่งมีเกินไป

ฉ. ภาษียาสูบและไม้ขีดไฟนี้ ทำให้ประเทศฝรั่ง

เศสมีรายได้ใช้หนี้เยอรมัน เมื่อ ค.ศ. ๑๘๗๐ ได้รวดเร็ว และเงินฝรั่งเศสมีฐานะดีขึ้นก็เพราะภาษีจำพวกนี้ ในเมืองเรอถ้าสมมุติมีคนสูบบุหรี่เป็น ๑ ล้าน คน เราเก็บภาษีทางอ้อมในการจำหน่ายวันละ ๑ สตางค์ ซึ่งไม่รู้สึกมากนักก็คงได้เงินเพิ่มขึ้นอีกกว่า ๓ ล้านบาท แต่การผูกขาด (Monopoly) ภาษียาสูบเกี่ยวกับทางสัญญาทางพระราชไมตรี ฉะนั้นเราอาจดำเนินนโยบายในการเก็บภาษีร้านจำหน่ายยาสูบ โดยระวางมิให้เสียเปรียบยาสูบต่างประเทศที่นำเข้ามา

ข. เกล็ดนั้นก็หาทางเก็บภาษีทางอ้อมได้ โดยรัฐบาลรับซื้อเกล็ดจากผู้ทำนาเกล็ดตามอัตราที่กำหนดไว้แล้วในการจำหน่ายรัฐบาลจะจำหน่ายเองหรือให้ผูกขาด สมมุติว่าในการนี้รัฐบาลได้ภาษีสรรพากรคนหนึ่งวันละ ๑/๑๐ สตางค์ ๑ ปี ได้เงินกว่า ๓ ล้านบาท

ข. ผู้ที่เป็นนักเลงการพนันในเวลานี้จะพยายามหาวิธีมิให้เล่นด้วยการห้ามขาดนั้นเหลือวิสัย คือ กงล้อกลบเล่น ฉะนั้นควรหาวิธีป้องกันคนชั้นหลังที่เล่นไม่เป็นอย่าให้เล่น ส่วนผู้ที่เล่นเป็นอยู่แล้วก็คงเล่นได้ แต่ต้องมาขึ้นทะเบียนคล้ายๆ กับคนติดฝิ่น ค่าธรรมเนียมอาจ

เก็บเป็นงวดๆ เช่นงวดละ ๑ บาท ปีหนึ่งมี ๕ งวด
สมมุติว่าคนเล่นการพนันเป็นมี ๑ ล้านคน และเก็บทุกๆ
คราวที่เล่น เช่นในตำบลหนึ่งๆ ย่อมมีการเล่นไฟไม่ต่ำ
กว่า ๒ วงต่อ ๑ วัน ตำบลในพระราชอาณาจักรมี ๕๐๐๐
ตำบล ต้องมีการขออนุญาตเล่นไฟ ๑๐,๐๐๐ วง ถ้าค่า
อนุญาตวงละ ๕ บาท คงได้เงินวันละ ๕๐,๐๐๐ บาท ปี
หนึ่งได้เงินราว ๑๘ ล้านบาท การเล่นการพนันควร
กำหนดเวลาใหม่ไม่ให้เสียเวลาทำงานที่กำหนดเดิมแต่
เพียงจนถึง ๒๒ นาฬิกา ส่วนเวลาอื่น ๆ ผู้เล่นการพนัน
ต้องทำงานไม่เสียงาน ไม่เสียในทางเศรษฐกิจ

และการพนันชนิดนี้ต้องจำกัดให้น้อยลงทุกที และ
ต้องป้องกันคนชั้นหลังไม่ให้เล่นเป็นทั้งนี้ ไม่ใช่เพราะ
นิยมการพนัน

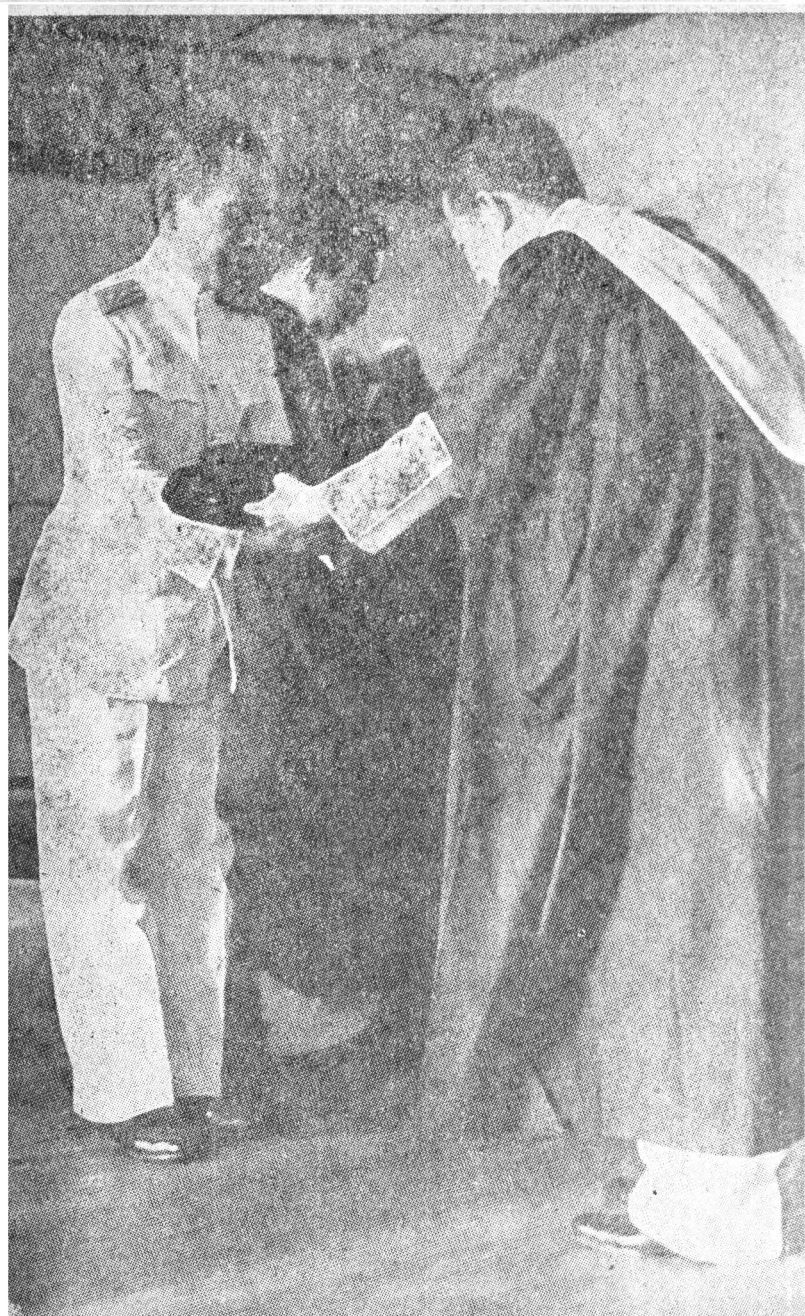
ญ. ในเรื่องนี้เราต้องการประสานกับคนมั่งมีไม่ใช่
ประหัตประหารคนมั่งมี

ก. สลากกินแบ่งหรือลอตเตอรี่ แม้เป็นการพนัน
มีการเสียโชค แต่ผู้เสียได้เสียแต่น้อย เช่น ปีหนึ่งมี
ลอตเตอรี่ ๓๐ ครั้งๆ หนึ่งล้านบาท และราษฎรคนหนึ่ง
เสียโชคครั้งหนึ่งราว ๒๐.๕๐ สตางค์

การจัดให้มีสลากกินแบ่งนี้ คนไทยบางคนหน้าบาง
เกรงจะถูกตีดินนินทาว่า จัดให้เล่นการพนันแต่ขอให้ดู
ตัวอย่างในฝรั่งเศสว่าใบกู้ (National Credit) ซึ่งต้องการ
เงินไปสร้างบ้านเมืองที่หักพังในสงครามก็เป็นใบกู้ชนิดที่
ออกลอตเตอรี่ให้แก่ผู้ถือด้วย ในอังกฤษเองมีสนามม้า
คนอังกฤษนิยมแข่งม้ามีน้อย แต่เราไม่ประสงค์ให้เลยไป
ถึงนั้น เราประสงค์มีแต่ลอตเตอรี่ซึ่งราษฎรเสียสละคน
ละน้อย ๆ แต่มีโอกาสได้เงินมาก

ค. ธนาคารแห่งชาติจะช่วยรัฐบาลได้มากเพราะ
ภาษีอากรที่ค้างอยู่ในคลังจังหวัดก็นำมาหมุนได้ นอก
จากเงินเดือนที่ข้าราชการฝากไว้ในธนาคาร ก็นำมาหมุน
ได้เช่นเดียวกัน ยิ่งไปกว่านั้นยังมีวิธีการหลายอย่างที่รัฐบาล
จะกู้เงินธนาคารแห่งชาติได้

ด. นอกจากแผนในการปกครองก็ต้องอนุโลมตาม
แผนเศรษฐกิจแห่งชาติด้วย

๔. พระราชบัญญัติคอมมิวนิสต์ พุทธศักราช ๒๔๗๖

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก
พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือ
เกล้า ฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า

โดยการที่ก่อให้เกิดขึ้น หรือแม้แต่เพียงพยายามก่อ
ให้เกิดขึ้นซึ่งคอมมิวนิสต์ จักเป็นเหตุนำมาซึ่งความหายนะ
แก่ประชากรราษฎรและเป็นภัยแก่ความมั่นคงของประเทศ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราช-
บัญญัติขึ้นได้โดยคำแนะนำยินยอมของคณะรัฐมนตรี
ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ให้เรียกว่า “พระราช-
บัญญัติว่าด้วยคอมมิวนิสต์ พ.ศ. ๒๔๗๖”

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วัน
ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้ บัญชี คำว่า

(๑) คอมมิวนิสต์หมายความว่า วิธีการ หรือหลัก
การเศรษฐกิจ ประกอบด้วยการเลิกร้างทั้งหมด หรือแต่
บางส่วนซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของเอกชน โดยให้

ประเทศหรือประชาชนร่วมกันเป็นเจ้าของเสียเอง

(๒) ลัทธิคอมมิวนิสต์หมายความว่า ลัทธิใดๆ ซึ่งสนับสนุนส่งเสริมการรวมที่ดิน หรือการรวมอุตสาหกรรม หรือรวมทุน หรือแรงงานเป็นของรัฐบาล (National isation of Land or Industry or capital or Labour)

มาตรา ๔ ผู้ใดสนับสนุนการส่งเสริมคอมมิวนิสต์ หรือลัทธิคอมมิวนิสต์ ด้วยวาจา ด้วยลายลักษณ์อักษร หรือเอกสารตีพิมพ์ หรือด้วยอุบายใดๆ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี และให้ปรับไม่เกิน ๕๐๐๐ บาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

มาตรา ๕ ผู้ใดเป็นหัวหน้า เป็นผู้จัดการ หรือ เป็นพนักงานสมาคมใดๆ จะเป็นสมาคมลับหรือไม่ใช้ก็ตาม หากว่าเป็นสมาคมอันมีความประสงค์ที่จะสนับสนุนส่งเสริมคอมมิวนิสต์ หรือลัทธิคอมมิวนิสต์ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปีและให้ปรับไม่เกิน ๑๐๐๐ บาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง

ผู้ใดเป็นสมาชิกของสมาคมดังกล่าวนี้ ท่านว่ามันมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี และให้

ปรับไม่เกิน ๑๐๐๐ บาทด้วยอีกโสดหนึ่ง

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๒ เมษายน พุทธศักราช
๒๔๗๖ เป็นปีที่ ๙ ในรัชการปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระราโชบาย
พระยามโนปกรณนิติธาดา
นายกรัฐมนตรี

๕. บันทึก คอมมิวนิสต์คืออะไร

ของ
อากยongและอารอ ฮอแลนค์

๑. คอมมิวนิสต์ (ลัทธินิยมมวลชน หรือสรรพ
สาธารณนิยม) นั้น มักวิเคราะห์ศัพท์กันว่าเป็นการก่อ
สร้างองค์การเมืองใหม่ตามทำนองโซซลิสต์ (ลัทธินิยม
ชุมชน หรือสังคมนิยม) รูปใดรูปหนึ่งโดยอาศัยแผนการ
เลิกระบบทุนนิยม และโอนทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งเอกชน
ครอบครองอยู่แต่ก่อนนั้นไปเป็นของรัฐ แล้วรัฐรับภาระ
ในการแบ่งสรรกรางานให้แก่พลเมืองแต่ละคน และแบ่ง
กำไรในระหว่างพลเมืองนั้น ๆ โดยทั่วโลก

๒. ศัพท์ในอดีตได้ใช้หมายความรวม ๆ ถึงโครง
การจัดระเบียบชุมชน โดยมีการเลือกกรรมสิทธิ์เอกชน
และมอบทรัพย์สินทั้งหมดให้เป็นของมวลชน พวก
คริสเตียนในคอนตันได้รวมทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งตนมีอยู่เข้า
เป็นของกลาง และแต่ละคนเอาของกลางนั้นมาใช้ตาม
ความต้องการ

มหาบุรุษหลายท่าน เช่น เปเลโต ธอมัสเมอร์แซตต์ซิมมิง ฟุริเออร์ และโรเบิร์ต โอเวน อาศัยความรู้สึกสังเวชเป็นอย่างยิ่งในความยากจนข้นแค้นของคนจน และอาศัยความปรารถนาอันแรงกล้า ในอันจะยกระดับแห่งความสุขสบายปรองดองเป็นพี่น้อง และความดำรงศีลธรรมของมนุษยชาติให้บรรลุในระดับที่สูงขึ้น จึงได้วางแผนการชุมชนเชิงอุดมคติ ว่าจะให้สมาชิกในชุมชนนับถือทรัพย์สินต่าง ๆ เป็นของกลางรวมกันแล้ว จะได้มีชีวิตเป็นศรีสุขปราศจากความกังวลทั้งปวง จะได้รับเครื่องกินอยู่ เครื่องนุ่งห่ม รับการศึกษา และรับความพิทักษ์รักษาจากรัฐบาล ซึ่งจะได้มีงานอันจะพึงกระทำเพื่อความสวัสดิ์ของมวลชนนั้น ให้แก่สมาชิกแต่ละคนตามส่วนที่สมควร

อุดมคติทั้งนี้ ได้มีผู้สนับสนุนในประเทศมากมาย เกือบทุกยุคทุกสมัย เป็นอุดมคติอย่างที่มีเสน่ห์อย่างแปลกประหลาดจับใจชวน ซึ่งมีความรู้สึกแรงกล้า และมีใจไหวติงต่อกติต่าง ๆ

๓. ในวาระต่าง ๆ เป็นลำดับมา ได้มีคณะชนเฉพาะอย่างยิ่งในอเมริกา สละกรรมสิทธิทรัพย์สินเอกชน

แล้วยังชีพตามทฤษฎีคอมมิวนิสต์ แต่สมาคมเชื่อว่า
หายากที่ได้ดำรงอยู่นาน

๔. นอกจากการทดลองกระท่อนกระแท่นซึ่งเป็น
ครั้งคราวดังกล่าวมาแล้ว แนวความคิดที่จะรวมกรรมสิทธิ์
เป็นของกลางนั้นยังได้มีอิทธิพลอันลึกซึ้งเป็นเวลาหลาย
ร้อยปีมาแล้ว ในการวิวัฒน์แปรผัน (Evolution) ของ
มนุษยชาติในทางชุมชนทางการเมืองและการเมือง

หลักที่ว่า เอกชนจะต้องมีส่วนพลีในการบำรุง
รักษากิจการอันเป็นอุปการะ หรือเป็นประโยชน์ที่พึงจะ
ได้รับร่วมกัน เช่น ทางหลวง ความสงบเรียบร้อย ระเบียบ
การ ท่อระบายสิ่งโสโครกและการประปา บำนาญผู้แก่
ผู้เฒ่า นั้น เป็นหลักอันจำเป็นส่วนหนึ่งในชีวิต
ประจำวัน และอารยธรรมของเรา สมาคมสหกรณ์
ต่าง ๆ ที่ใหญ่ ๆ ทั้งในการประดิษฐ์ (การบังเกิดโลก-
ทรัพย์ (Production) และการประเคน (การจำหน่าย
โภคทรัพย์ Supply) ทั้งการดำเนินตามแบบโซซลิสต์และ
แบบกอลเลกติวิสต์ (ลัทธินิยมปวงชน หรือสมุหนิยม)
นานัปการก็ได้ คติความคิดมาจากคอมมิวนิสต์ และใน
ที่สุด กำหนดการของคณะพรรคการเมืองเกือบทุกสิ่ง

ทุกวาระ ก็มีแนวความคิดทำนองคอมมิวนิสต์ย่อมคล้าย
เหมือนกัน

เพราะฉะนั้น ถ้าจะพูดในเชิงศัพท์แล้ว “คอมมู
นิสต์” “คอมมิวนิสต์” ก็ไม่มีความหมายอันเป็นคำหิ
ตัตถ์อยู่ประการใดเลย

๕. แต่ในปีท้าย ๆ นี้ ในประเทศที่ไม่เคยสา
การเมืองแล้วได้นำคำ “คอมมิวนิสต์” มาใช้เป็นสลา
กเครื่องหมายสำหรับบรรดาหะของคณะพรรคการเมือง
ชนิดหนึ่ง

การที่เป็นดังนี้ เนื่องมาจากบทประพันธ์ของ
คาร์ล มาร์กซ์ (พ.ศ. ๒๓๖๑-๒๔๒๖) เป็นสำคัญ

คาร์ล มาร์กซ์ เป็นนักคิดที่ยิ่งใหญ่คนหนึ่ง ซึ่งใช้
วิทยาศาสตร์ศึกษาอิทธิพลอันวิธีการปกครองมีอยู่ในชีวิต
การเมือง

มาร์กซ์เป็นนักสังคมนิยม (วิชาว่าด้วยชุมชน
Sociology) และวาทะอันเป็นมูลธาตุของมาร์กซ์ ซึ่ง
ได้วิวัฒน์ผันแปรเอาจากการศึกษา ระเบียบการอุตสาหกรรม
โรงงานอันกำลังเกิดขึ้นและระเบียบการเมืองของ
รัสเซียนั้น ได้เป็นประหนึ่งตอร์ปิโดระเบิดทฤษฎีแบบ

ฉบับในเรื่องชุมชน ซึ่งนักโศกศาสตร์แต่ก่อนได้สันนิษฐานเอามาจากระเบียบการเกษตรกรรม ซึ่งครอบคลุมสมัยของเขาอยู่ในหนังสือชื่อว่า “ดัสคาปีตาล” (Daskapital) นั้น มาร์กซ์พิจารณาโลกแห่งวิธีการแคปิตัลลิสต์ (ทุน) โดยตลอด ทั้งทางประวัติศาสตร์ และทางวิพากษ์ มาร์กซ์ได้แสดงโดยแจ่มแจ้งว่าในการวิวัฒน์ผันแปรทางประวัติศาสตร์นั้น ตัวการประดิษฐกรรมได้กระทำหน้าที่อย่างไร และสถาบันศาลคตความคิดอันเป็นที่ตั้งแห่งรูปองค์การชุมชนนั้นอย่างไร

ทฤษฎีของมาร์กซ์มีอยู่ในขั้นที่สุด แนวความคิดและหลักประเพณีของชุมชนในยุคใดๆ หนึ่งก็เป็นไปตามวิธีการอยู่กินทางโลกนั้นเอง เพราะฉะนั้น ตัวการเปลี่ยนแปลงหลักมูลในแนวความคิด และหลักประเพณีของชุมชนนั้นด้วยเหมือนกัน

มาร์กซ์ถือว่า กำลังประดิษฐกรรมซึ่งมนุษย์มีอยู่นั้น มีอยู่อย่างไร และเจริญมาอย่างไร ก็ย่อมบังคับให้ความสัมพันธ์ทางโลกกิจ และการชุมชนมีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างไร และถือหลักว่าประเพณีของชุมชนสถานใดสถานหนึ่ง ย่อมอนุโลมตามวิธีการประดิษฐกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

เพราะฉะนั้น ในขั้นที่สุตประวัติศาสตร์การเมือง และวิชาความรู้ในสมัยใด สมัยหนึ่ง ก็ต้องอนุโลมตามวิธีการประดิษฐกรรมสมัยนั้น ตามความเห็นของมาร์คส์เห็นว่า ความสัมพันธ์ทางโลกก็มีโครงสร้างอยู่อย่างไร ก็บังคับและกำหนดให้ความเจริญทางการเมืองของมวลชน ซึ่งอยู่ในโครงสร้างโลกิกนั้นเป็นไปอย่างนั้น เพราะว่ารัฐซึ่งต้องจัดระเบียบความสัมพันธ์ของตนในทางการเมือง ย่อมตั้งอยู่เพื่อรักษาภาวะที่จำเป็นสำหรับดำเนินการประดิษฐกรรม และอำนวยความสะดวกการยังชีพให้แก่พลเมืองเป็นสำคัญ

๖. แต่มาร์คส์ถือทฤษฎี ซึ่งออกจะเป็นที่สงสัยอยู่ด้วยว่า “มูลค่าแรงงาน” เป็นปัจจัยที่กำหนดมูลค่าแลกเปลี่ยน หรือมูลค่าตลาดสินค้าและเถียงว่า ตามลัทธิ นายทุนนั้น ได้ถือผิดไปว่าแรงงานเป็นสินค้าอันจะพึงซื้อขายกัน จึงมีผลดังนี้คือ พวกนายทุนได้ผูกขาดเอาอุปกรณ์ประดิษฐกรรมไปไว้เป็นของตนเสียหมด เป็นเหตุอันจำเป็นต้องนำมาซึ่งการกดขี่กรรมกร ด้วยเหตุฉะนั้น มาร์คส์จึงเกลียดชังระเบียบการของนายทุน และเชื่อว่าถึงเวลาแล้วที่ฝ่ายปฏิกชนซึ่งถูกกดขี่เช่นนั้น จะปลดปล่อยความเป็นนายของฝ่ายกระฎุมพีที่เป็นนายทุนเสีย

มาร์คส์ถือว่า การกระทำปลดปล่อยเช่นนั้น ก็ได้แต่การปลดปล่อยชุมชนทั่วไปจากบรรดาการกดขี่ การจำแนกชั้น และการต่อสู้ระหว่างชั้นเสียให้สิ้นเชิงในเวลาเดียวกัน

มาร์คส์อธิบายว่า คำว่าพวกกฏุมพี (Bourgeoisie) นั้น หมายถึงชนชั้นซึ่งเป็นเจ้าของประติษฐกรรมของชุมชน เป็นผู้จ้างของพวกกรรมกรรับจ้าง

ส่วนคำว่า “พวกชนชั้นกรรมาชีพ” (Proletariat) นั้น หมายถึงชนชั้นคนงานรับจ้างในปัจจุบัน ซึ่งไม่มีอุปกรณ์การประติษฐเป็นของตนเอง จึงจำต้องขายแรงงานของคนเพื่อจะให้ยังชีพอยู่ได้

คำป่าวประกาศของคาร์ลมาร์คส์ มีความว่า พวกชนชั้นกรรมาชีพจะได้ใช้ความเป็นใหญ่ของเขาในทางการเมือง เพื่อแย่งเอาทุนทั้งหมดมาจากพวกกฏุมพีเป็นกัน ๆ ไป แล้วรวมเอาอุปกรณ์ประติษฐกรรมทั้งหมดไว้ในย่านกลางในมือของรัฐ กล่าวคือ ในกำมือของพวกชนชั้นกรรมาชีพ ซึ่งจัดระเบียบชนชั้นถืออำนาจปกครอง

๗. นักวิพากษ์ในปีท้าย ๆ นี้หลายคน แม้ถึงว่ายอมรับว่างานตรวจค้นของมาร์คส์นั้น มีหลายประการ

ที่มีคุณค่าอันปฏิเสธไม่ได้ ในทางทฤษฎีของมาร์กซ์ ใน
 ข้อที่ว่าคณะพรรคการเมืองแบ่งแยกกันตามชั้นบุคคลสอง
 จำพวกที่วั้นั้น และชี้แจงว่าตามระเบียบการ อุตสาหกรรม
 และการชุมชนในปัจจุบัน มีชั้นการดำรงชีพและชั้นการ
 ดำเนินการโลกกิจอยู่ในระหว่างชนทั้งสองนั้นอีกหลายชั้น
 จึงทำให้เห็นว่า การรวบรัดแบ่งคนออกเป็นสองชั้น ไม่
 ตรงต่อความจริง ผลประโยชน์ซึ่งในชั้นแรกเคยประหนึ่ง
 ว่าเป็นการขัดขึ้นต่อกัน อันที่จริงเป็นผลประโยชน์ซึ่ง
 เกี่ยวเนื่องกันอย่างสนิทสนม เพราะฉะนั้น ถ้าจะว่าพวก
 ชนกรรมมาชีพทั้งหมดอยู่ในค่ายหนึ่ง และพวกกระฎุมพี
 ทั้งหมดอยู่ในอีกค่ายหนึ่ง ดังนั้นก็ไม่ใช่ความจริงเลย

ในข้อนี้ อาจกล่าวข้อความได้อีกมาก ซึ่งเป็นข้อ
 ความสำคัญยิ่ง เพราะว่าเหตุผลแห่งการขัดขึ้นกัน
 ระหว่างพวกที่เรียกว่าคอมมิวนิสต์ และพวกคณะพรรค
 การเมืองอื่น ๆ ซึ่งสนับสนุนโครงการต่าง ๆ จะให้แก่รูป
 การชุมชนและการเมือง ข้อความที่ว่าชี้ให้เห็นว่า ทำไม
 ทฤษฎีที่ถือว่า พรรคการเมืองแบ่งกันตามชั้นทั้งสองชั้น
 จึงได้เป็นลักษณะเฉพาะของวาทะคอมมิวนิสต์ทุก ๆ
 ประเทศอยู่เท่าทุกวันนี้ และเป็นการช่วยถ่วงทางให้เรา
 วางบทวิเคราะห์ศัพท์ของคอมมิวนิสต์ในปัจจุบันนี้ได้

ข้อนี้ฉันประทับใจหลายคน ได้แสดงเหตุผลอันเป็นที่เชื่อถือได้ ขอให้ดู

Hydman, Economic of Socialism 1896 P. 94
 Macdonald, Socialism and Society 1906 P 113 ff
 Will Russia in shadow Show: Inteligent Womans
 Guide to Socialism And capitalism 1929 P. 218.
 Anol The Report of the trade union Congress 1930

๘. พวกคอมมิวนิสต์เชื่อว่า มีความบกพร่องแฝงอยู่ในระเบียบการโลกกิจปัจจุบันนี้อยู่หลายอย่าง ซึ่งแก้ไขได้ก็ด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างลึกซึ้งในโครงสร้างอันเป็นที่ตั้งแห่งระเบียบการโลกกิจสำหรับประชาชนชั้น และให้เก็บภาษีอากรเพื่อจะได้แบ่งสรรคโลกทรัพย์ระหว่างประชาชาติให้ดียิ่งขึ้น

สรุปความว่า ชีวิตโลกกิจของประชาชาติทุกอย่างทุกประการ จะต้องอำนาจมาจากย่านกลางแห่งเดียวเพื่อจะให้บรรลุอุดมคติที่จะให้มนุษย์เสมอภาคกัน แต่ต้องเป็นที่เข้าใจว่า ผลประโยชน์ของเอกชนจะต้องเป็นรองต่อผลประโยชน์ของมวลชน

เท่าที่ได้กล่าวมานี้ อุดมคติของพวกคอมมิวนิสต์ยังไม่ผิดแผกมากนักจากอุดมคติพรรคการเมืองอื่น ๆ อีก

เป็นอันมาก แต่ทว่าคอมมิวนิสต์ก้าวไปไกลกว่านั้นมาก

๔. กำหนดการของคอมมิวนิสต์ ต่างกับกำหนดการของพรรคอื่น ๆ เพราะว่าตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นคือ ทฤษฎีแห่งการสงครามระหว่างชนชั้นเป็นที่ตั้ง และเพราะฉะนั้นจึงถือว่า การเปลี่ยนแปลงระเบียบการปกครองและการเมือง โดยปัจจุบันพลันพลิกนั้น เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

ทั้งนี้ มีข้อสาธกตอย่างดี ในกำหนดการของพวกคอมมิวนิสต์เยอรมัน ซึ่งได้ตั้งขึ้นที่แอร์ฟอร์ตในปี พ.ศ. ๒๔๓๔ ซึ่งมีใจความสำคัญดังต่อไปนี้

ตามปกติวิสัยแห่งความเจริญทางโลกกิจ พ่อค้าน้อย ๆ จะต้องกลายเป็นผู้รับจ้างหากินโดยไม่มีทรัพย์สินแต่อย่างใดเลย สุดแต่่นายทุนและเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ใหญ่ ๆ จะกรุณา

ในระยะต่อไป สหุกรรม (Trust) มหาได้มีนายทุนและเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ จะได้ผูกขาดเอาประโยชน์แห่งสหุกรรมนั้น ๆ เสีย และพวกคนงานก็จะยากจนกันแค้นยิ่งขึ้น สงครามระหว่างชนชั้นอย่างเข้มข้นจะได้บังเกิดขึ้นระหว่างพวกกรรมพี กับพวกชนชั้น

กรรมาชีพทุก ๆ ประเทศ อุตสาหกรรมและภาวะปกติ
ของชุมชน ก็จะปราศจากความมั่นคงทั่วไป ซึ่งจะมีการ
ปรวนแปรทางอุตสาหกรรม ทำให้ร้ายยิ่งขึ้นอีก

สถานะการณ์เป็นไปเช่นนี้ ก็จะทำให้การงานหยุด
ชงกไม่เดิน และพวกคนงานก็จะได้ลุกฮือกันขึ้นโจมตี
พวกกระฎุมพี รัฐบาลจะประดิษฐ์กรรมและวิธีการ
วิภาษกรรม (แบ่งสรรโภคทรัพย์ Distribution) มารวม
เป็นของปวงชน พวกชนชั้นกรรมาชีพ ก็จะได้เข้าบัง
การแผ่นดินแทนพวกนายทุน ซึ่งบังการอยู่ ณ บัดนี้

๑๐. กำหนดที่วานี้ เป็นไปตามทำนองของมาร์กซ์
เกือบหมด และใจความทั้งนี้ก็ได้เก็บเอามาบรรจุในคำ
ป่าวประกาศในการเลือกตั้งของคณะพรรคคอมมิวนิสต์ใน
เยอรมันนีเท่าทุกวันนี้ ด้วยคณะพรรคนั้นปฏิเสธว่า ถ้า
จะให้บรรลรัฐคอมมิวนิสต์ โดยอาศัยทบวงกรม คณะ
กรรมาธิการ หรือรัฐสภาแล้วก็จะไม่มีทางที่จะสำเร็จได้
เลย และถือว่าถ้าจะให้สำเร็จได้ ก็มิอยู่ทางเดียวเท่านั้น
คือ ให้นิกรชนเข้าโจมตี แต่ทว่าในการที่จะเข้ามีส่วนใน
การเลือกตั้งสภา เพื่อประโยชน์ในการเตรียม “การเล่น
งานทีเดียว” (Direction) โดยก่อการระส่ำระสาย หรือ

จัดวางระเบียบการเสียก่อนตั้งขึ้นก็ย่อมทำได้ พวกนี้จึงใช้รัฐสภาและสหบาลกรรมกร (Trade Union) เป็นเครื่องอาศัยไปสู่การปฏิบัติ เขาเน้นข้อที่ว่าเขาเป็นคณะพรรคระหว่างประเทศ และเป็นความสำคัญที่ชนทุก ๆ ชาติพึงจะปรองดองเป็นพี่น้องกัน ยิ่งกว่าพวกคาร์ล มาร์กซ์แต่ก่อนได้เห็นเสียอีก พวกนี้อ้างประโยชน์สุดท้าย คำป่าวประกาศของคอมมิวนิสต์ ปี พ.ศ. ๒๓๙๑ นั้นอยู่บ่อย ๆ มีใจความดังต่อไปนี้

พวกคอมมิวนิสต์ดูแคลนในการที่ซ่อนเร้นความเห็น และความต้องการของตน พวกคอมมิวนิสต์ปฏิเสธโดยเปิดเผยว่า จะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ก็แต่โดยเลิกล้มระเบียบการชุมชนปัจจุบันเสียด้วยผลการ ชนชั้นที่ถืออำนาจการปกครองอาจประหวัดต่อการปฏิบัติทำนองคอมมิวนิสต์ได้ แต่ชนชั้นกรรมมาชีพไม่ได้มีทางเสียจะมีเสียก็แต่ใช้ล้อมเขาอยู่เท่านั้น พวกชนชั้นกรรมมาชีพมีทั้งที่ชิงชัยได้มา บรรดาชนชั้นกรรมมาชีพทุกประเทศจงรวมทำเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเถิด

สรุปว่า อุดมคติของพวกคอมมิวนิสต์ก็คือ สหรัฐสากล ซึ่งจะได้ปกครองตามแผนผังโลกกิจสากล อนเป็น

อันเดียวกัน พวกคอมมิวนิสต์ไม่ได้คิดเลยว่า สหปาลิ
โซเวียต เป็นมหาชนรัฐแห่งประชาชาติรัสเซีย โดยที่มี
เขตแดนการเมืองปัจจุบันนี้ มันแถมมาจากประเทศอื่น ๆ
แห่งโลก แต่น่าถือว่าเป็นสหปาลิบอลติกโซเชลิสต์ ซึ่งจะ
ขยายออกไปไม่มีที่สิ้นสุด เพื่อรวบรวมเอาเขตแคว้น
ใหม่ ๆ เข้ามาสมทบด้วย ในเมื่อเขตแคว้นนั้น ๆ พร้อม
แล้วที่จะรับเอาลัทธิคอมมิวนิสต์

๑๑. คตินิยมของมาร์กซ์ที่ว่ามีฝั่งอยู่ในกำหนด
การคอมมิวนิสต์ของทุกประเทศที่มีคณะคอมมิวนิสต์ตั้งอยู่
จริงอยู่ พวกคอมมิวนิสต์ยังยึดมั่นสืบทอดแห่งความนิยม
ของเขาตามพฤตินัยห้อมล้อมนั้น ในประเทศหนึ่งซึ่งเขา
เป็นโรคร้ายเบียดเบียนอยู่ ก็มักจะมีรูปร่างต่างกันเพียง
เล็กน้อยเท่านั้น แต่ทั้งนี้ก็เป็นด้วยเขาเน้นรายการใน
กำหนดการของเขาต่าง ๆ กัน เพื่อจะใช้ประโยชน์แห่ง
ความไม่พอใจอันจะพึงมีในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้เต็มที่

ในหนังสือชื่อว่า “กำหนดการคอมมิวนิสต์ระหว่าง
ประเทศ” (ลอนดอน ๒๔๗๗) มีคำแถลงการณ์อย่างตรง
ไปตรงมา ถึงเงื่อนไขและวิถีทางที่จะบันดาลให้พวกชน
ชั้นกรรมาชีพเข้าบังการในแผ่นดินประเทศต่าง ๆ ได้โดย
สถานะต่าง ๆ กันอย่างไร

ในบรรดาประเทศตะวันออกนี้ ความคิดของพวก
คอมมิวนิสต์ดูเหมือนจะสู้รบกับวิธีการกดขี่ของพวก
ฟิวทัล (ลัทธิสวามิภักดิ์ข้าเจ้า) และพวกอื่น ๆ อีกมากกับ
พวกนายทุน และดูเหมือนจะดำเนินการเป็นไปตาม
ลำดับ เพื่อให้ชาวนาปฏิวัติการเกษตรกรรม

พวกคอมมิวนิสต์ยอมรับว่า อาจต้องมีระยะเพื่อ
เตรียมการเป็นขั้น ๆ ไป

ในประเทศเหล่านี้ เขาจึงเห็นความสำคัญเป็น
พิเศษว่า จะต้องก้าวหน้าด้วยวิธีที่เขาเรียกว่า “ใช้คำ
ขวัญและคำร้องขอแต่บางส่วน ช้าตรงกับความต้องการ
แห่งชีวิตประจำวันของพวกคนงาน” แล้วและเปล่งคำ
ขวัญเหล่านั้น ให้เสียงแหลมขึ้น เป็นคำร้องขอให้พวก
ชนชั้นกรรมาชีพได้บงการแผ่นดินและในที่สุดก็ต้องรับ
เอาปรัชญาคอมมิวนิสต์ ในอันที่จะให้มีการปฏิวัติแห่งโลก
เป็นการสากล และเป็นการหาความปราชัยมิได้ เพราะว่า
เขาถือความเลื่อมใสเชื่อมั่นเป็นที่ตั้ง เพราะว่าทางเลือก
มีอยู่ทางเดียวคำกัญก็คือว่า พวกชนชั้นกรรมาชีพจะชิงชัย
โลก หรือโลกจะชิงชัยพวกชนชั้นกรรมาชีพเท่านั้นเอง

โดยนัยอย่างเดียวกัน การขัดขืนต่อคอมมิวนิสต์ก็
อาจจะมีรูปต่าง ๆ กัน และมีความเข้มแข็งต่าง ๆ กันใน
ประเทศต่าง ๆ แต่พวกขัดขืนเหล่านี้ทุก ๆ ประเทศมี
ความเชื่อถืออย่างเดียวกันว่าอุดมรัฐ (Utopian States)
จะเกิดขึ้นได้ก็แต่โดยบำรุงอารยธรรมทางโลกกิจ ซึ่งมีอยู่
บัดนี้เป็นกัน ๆ ไป และเลิกล้มทุกอย่างทุกอย่างเป็นการ
ปัจจุบันทันด่วนนั้นหาได้ไม่ เพราะว่าจะนำซึ่งความลำ
บากยากแค้นของมนุษยชาติที่จะพรรณามีได้ ครั้นแล้ว
โลกก็จะไม่ดีไปกว่าก่อนนั้นเลย

๑๒. ในประเทศเยอรมันนี้ ลัทธิคอมมิวนิสต์ถูกจู่
โจม เพราะเป็นภัยคุกคามจะทำลายริบหรี่ลิกเยอรมันใหม่
เสียด้วย ทั้งจะมาทำลายทั้งประเทศด้วยการศึกกลางเมือง
และด้วยความล่มจมในทางโลกกิจและการเมือง

การที่พวกฮิตเลอร์ชนะพวกคอมมิวนิสต์อย่างชย
เสียละเอียดเมื่อเร็ว ๆ นี้ มีเสียงสาธุกันว่าเป็นการ
สุนิกรชนจากลัทธินิยมชนชั้นกรรมมาชีพซึ่งไม่มีทางหวัง
อยู่แล้ว เป็นการทำลายระเบียบการสงครามระหว่างชั้น
ให้พินาศไป และเป็นการรักษาไว้ซึ่งสิทธิอันเสมอภาค
กันระหว่างนายทุนกับคนงาน

ในประเทศอังกฤษนั้น การมีพวกคอมมิวนิสต์โจมตี บัอมแห่งทรัพย์สิน และครอบครัวยุจนกระทั่งบัดนี้ เป็นอันว่าไม่สำเร็จ แม้คณะพรรคกรรมกร ซึ่งได้หยิบยืม แนวความคิดอันมากหลายจากลัทธิของมาร์คส์ ก็ไม่มีความปรารถนาจะแก้รูปการเมืองด้วยวิธีปฏิบัติ และได้เข้าสู่รบกับฝ่ายปรบักซ์ของเขาตามวิถีทางรัฐธรรมนูญในสังเวียนรัฐสภา

ในขณะนี้ ลัทธิคอมมิวนิสต์ไม่น่าจะก้าวหน้าในประเทศอังกฤษเลย

ในประเทศฝรั่งเศส คณะพรรคคอมมิวนิสต์หาพรรคพวกได้ไม่มากเท่าใดนัก และถ้าจะพยายามจะ “เล่นงานทีเดียว” คราวใดรัฐบาลก็จัดการเสียอย่างเข้มแข็งทุกครั้งไป

ในรัสเซียนั้น การปฏิวัติของคอมมิวนิสต์เป็นผลสำเร็จเพราะว่าในประเทศนั้นไม่มีชนชั้นกลางจำพวกใหม่ระหว่างคนงานกับนายทุน ซึ่งได้โผล่ขึ้นในประเทศอื่นๆ ตรงกันข้ามกับมาร์คส์ที่ได้คาดหมายเอาไว้ ชนชั้นระหว่างกลางที่วั้น กอปรด้วยผู้รับจ้างมีเงินเดือนในธุรกรรมใหญ่ ๆ และวิชาชีพต่าง ๆ ซึ่งได้มีจำนวน และ

ความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในเมื่อมาตรฐานการ
 กินอยู่สูงขึ้นชนเหล่านี้เป็นเชิงเพิ่มอันหนักแน่น เพื่อต่อ
 สู้กับพวกพยายามจะเลิกล้มระเบียบการชุมชน ด้วยการ
 ปฏิวัติโดยพลการ

ในประเทศรัสเซีย เคยมีชนชั้นวิชาชีพเป็นจำนวน
 น้อย คนมีกำลังน้อย และไม่มีระเบียบการอย่างใดเลย

ส่วนข้าราชการ เป็นชนกลุ่มกลางระหว่างพวกที่มามี
 ปกครองและชนชั้นคนงานนั้นเป็นพวกที่เข้าด้วยระเบียบ
 การอย่างเก่า และเมื่อเกิดการปฏิวัติขึ้น ก็ได้ถูกเพิกถอน
 ทำลายเสียสิ้นแล้ว

๑๓. การที่จะสอบสวนโซกรรมแห่งลัทธิคอมมู
 นิสต์ในประเทศอื่น ๆ และเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศจีน
 (ที่คอมมูนิสต์จำแลงรูปเป็นการสงเคราะห์ในอันที่จะให้
 ชาวจีนได้ปลดแอกการแซกแซงของต่างประเทศ) นั้น ก็
 เป็นเรื่องที่น่าสนใจอยู่ ถ้าหากว่ามีหน้ากระดาษเพียงพอ
 ได้แต่พูดมาพอแล้วที่จะแสดงให้เห็นว่าการเผยแผ่ทำนอง
 คอมมูนิสต์ในประเทศต่าง ๆ กัน สักแต่ว่ารูปใดเป็นทาง
 ที่จะหาพรรคพวกได้ดีที่สุด ก็จะใช้รูปนั้น

อนึ่ง การเผยแพร่ที่ว่ำน^๕ เป็นที่คาดหมายได้ว่า จะ
บรรยายโครงการต่าง ๆ อย่างพิศดารเมื่อกำจัดเสียซึ่ง
ความยากจน และโรคชุมชนทั้งปวง

(หมายเหตุ) ความมุ่งหมายซึ่งมีอยู่ในโครงการเช่น
นี้ มีคำอธิบายไว้ดีแล้วในข้อความแห่ง “กำหนดการ
คอมมิวนิสต์ระหว่างประเทศ” หน้า ๓๖ ซึ่งได้คัดมาต่อ
ไปนี้

ในการกำหนดยุทธวิธีนั้น คณะพรรคคอมมิวนิสต์
ทุกคณะจะต้องคำนึงถึงว่า การเป็นไปแห่งประเทศของ
คนทั้งภายในและภายนอกเป็นจริงอยู่อย่างใด กำลังของ
ชนต่างชั้นมีส่วนเกี่ยวพันกันอย่างไร พวกกระฎุมพีมีความ
ทรงตัวและมีกำลังมากน้อยเพียงใด พวกชนชั้นกรรมาชีพ
มีความปรักปรำอยู่แล้วอย่างไร ชนชั้นต่าง ๆ ที่อยู่ใน
ระหว่างนั้น มีทำาทำอะไร ฯลฯ

คณะคอมมิวนิสต์ย่อมกำหนดคำขวัญและวิธีการต่อ
สู้เหตุการณ์ที่ว่ำน^๕ เพื่อจะได้จัดระเบียบการผลการ
ระดมnikชนทั้งหลายโดยให้การต่อสู้ที่ว่ำน^๕ เป็นไปตาม
มาตรฐานที่กว้างใหญ่ที่สุด และโดยระดับที่สูงที่สุด

เมื่อการกำลังดำเนินไปในทางปฏิบัติ คณะคอมมิวนิสต์ ก็พึงตั้งคำขวัญบางอย่างและตั้งคำร้องขอแต่บางส่วน ซึ่งเหมาะแก่ฐานะเหตุการณ์ที่เป็นจริง แต่คำร้องขอและคำขวัญเหล่านี้จะต้องเป็นไปในทางที่มุ่งหมายที่จะปฏิบัติ เพื่อยึดอำนาจการปกครอง และเลิกล้มชุนชนกระฎุมพีมีทุนนั้นเสีย คณะพรรคคอมมิวนิสต์จะต้องไม่เห็นห่างจากความต้องการ และการต่อสู้ประจำวันของชนชั้นกรรมกร และจะต้องไม่จำกัดกิจการของตน เฉพาะการที่ว่ามานี้เท่านั้น

ภาระหน้าที่ของพรรคคอมมิวนิสต์นั้นก็คือ จะใช้ประโยชน์ความต้องการประจำวันเล็กๆ น้อย ๆ เหล่านี้เป็นที่ตั้ง สำหรับจะนำชนชั้นกรรมกรไปสู่การต่อสู้เพื่อการปฏิบัติเข้ายึดอำนาจปกครอง

โครงการเหล่านี้ อาจมีผู้รับรองโดยสุจริตใจโดยปราศจากปัญหา คือผู้ที่บอกปัดลัทธิคอมมิวนิสต์ด้วยความสยดสยอง เช่นเดียวกับมาร์กซ์ ก็คงจะบอกปัดความรับผิดชอบในผลแห่งการปฏิบัติในรัสเซียด้วยความสยดสยองเช่นเดียวกัน และไม่มีเครื่องจูงใจอย่างอื่น นอกจาก

ความรักใคร่ในเพื่อนมนุษย์จำต้องถกกันอยู่เปล่า ๆ เท่านั้น

๔๔. เท่าที่แสดงมานี้ แสดงให้เห็นคำว่า “คอมมิวนิสต์” ซึ่งในอดีตเป็นสลาบทฤษฎีชนิดหนึ่ง หรือคำที่ใช้พรรณนาสาธยายระเบียบการพิเศษบางอย่างในประเทศต่าง ๆ นั้น ในรอบร้อยปีที่แล้วมา ได้นำมาใช้หมายเฉพาะถึงคณะพรรคการเมือง ซึ่งกำหนดการพิเศษ และมีความตั้งใจและกิจการแปลกประหลาด และมีความมุ่งหมายที่ชิงชัยเอาอำนาจการปกครอง ด้วยการล้มเลิกระเบียบการชุมชนที่มีอยู่นั้นโดยผลการ คณะพรรคคอมมิวนิสต์ได้โฆษณาป่าวประกาศและกำหนดการต่าง ๆ เฉพาะอย่างยิ่งในเมื่อเขามีส่วนในการเลือกตั้งและรับเลือกตั้ง และถ้าเราอ้างอิงอาศัยคำป่าวประกาศและกำหนดการเหล่านี้ เราก็จะเข้าใจได้ง่ายว่า “คอมมิวนิสต์ กินความแคไหน และมีกฎเกณฑ์อย่างไร” กำหนดการเหล่านี้เราอาจจะถือได้ว่าเป็นการแสดงให้เห็นได้โดยถูกต้องบริบูรณ์ว่า “คอมมิวนิสต์คืออะไร?” ว่าเป็นกำหนดการที่บรรดาผู้ที่อยากจะจดทะเบียนเป็นคอมมิวนิสต์นั้น จำต้องรับรองทุกคน นี้

ก็เป็นการเคราะห์ดีไปอย่างหนึ่ง เพราะว่าถ้าเพียงแต่จะอาศัยคำอธิบายคตินิยมของคาร์ลมาร์กซ์และเอนเงิลส์ ผู้ริเริ่มคอมมิวนิสต์ไซร์ เราก็ไม่สามารถจะแสดงให้ผู้อ่านมีความเห็นอย่างแจ่มแจ้งในนโยบายคอมมิวนิสต์ มิได้ร้อรอในอันจะแก้ไขอุดมคติบางอย่างซึ่งมาร์กซ์และเอนเงิลส์ได้ตั้งขึ้น ทั้งนี้เพื่อตัดแปลงให้เหมาะสมแก่ภาวะในทางปฏิบัติ

อันที่จริง ผู้สนับสนุนลัทธิคอมมิวนิสต์ในเวลานี้เสียเวลาน้อยทีเดียว ในการถกการมของมาร์กซ์และเอนเงิลส์ เขารู้และเขาสนับสนุน แต่กำหนดการซึ่งคณะคอมมิวนิสต์ระหว่างประเทศได้โฆษณา และเพราะฉะนั้น ถ้าจะพิจารณาการศึกษากำหนดการที่ว่านี้คงจะได้รับประโยชน์

๑๕. ได้แสดงมาข้างบนนี้ว่า คณะพรรคคอมมิวนิสต์มีความฉลาดพอที่จะตัดแปลง ทางดำเนินการให้เหมาะสมแก่ภาวะการณ์ปัจจุบันเป็นไปทุกวันนี้ ในแต่ละประเทศก็เป็นที่แจ่มแจ้งอยู่แล้วว่าผู้ใดจะจดทะเบียนเป็นคอมมิวนิสต์โดยเปิดเผยไม่ได้ เว้นไว้แต่จะรับรอง และอนุมัติตามคำอำนาจสำคัญ ๆ อันมีอยู่ในกำหนดการคอม

มิวนิสต์ ระหว่างประเทศ ซึ่งที่ประชุมสากลครั้งที่ ๕ ได้ตกลงกัน ณ มอสโคว์ในปี พ.ศ. ๒๔๗๑

บางทีกล่าวกันว่า ใน ๒-๓ ปีที่แล้วมานี้ ลัทธิคอมมิวนิสต์ออกจะไพศาลไปอย่างรวดเร็วในบรรดาประเทศที่ใกล้เคียงกับประเทศสยาม แต่ความเห็นในข้อนี้ยังไม่เป็นเอกฉันท์ ในอินโดจีน, ฝรั่งเศส, และในอินเดียตะวันออกเฉียงของฮอลันดา คงจะมีหัวหน้าในการพยายามที่จะทำการปฏิวัติ เมื่อเร็ว ๆ นี้ บางคนได้จดทะเบียนเป็นสมาชิกคณะคอมมิวนิสต์ เพราะว่าในการกระทำเช่นนั้นเขาได้รับการสนับสนุนทั้งทางใจและทางทรัพย์ จากรัฐบาลโซเวียต แต่บรรดานักภูมิมีความเห็นว่า คนซึ่งดำเนินการตามหัวหน้าเหล่านั้นโดยมากไม่ค่อยจะรู้ว่า คอมมิวนิสต์คืออะไร ? และไม่ค่อยจะสนใจในวาทะนั้น ๆ เขาเหล่านั้นดูเหมือนจะปฏิบัติไปตามความประสงค์เพื่อเห็นแก่ประเทศชาติ ในอันจะกำจัดเสียซึ่งชนชาติต่างประเทศที่ปกครองเขาอยู่นั้น แต่ตามที่ได้ชี้แจงมาแล้วข้างต้น คณะพรรคคอมมิวนิสต์มักจะว่องไวในการใช้ประโยชน์ ความต้องการ และความเดือดร้อนในท้องถิ่น เพื่อให้ไปในทางมุ่งหมายปฏิวัติสำหรับจะเลิกชุมชนเสีย ในกำหนด

การคอมมิวนิสต์ระหว่างประเทศ ได้เน้นความสำคัญไว้อย่างหนักแน่น จะต้องใช้ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีอำนวยความสะดวก ให้เป็นระเบียบแก่พวกที่ดำเนินการปฏิบัติเพื่อบรรลุอิสรภาพ และพวกดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ของชาติที่ได้รับความกดขี่อยู่นั้นๆ ทัว ๆ ไป (ดูกำหนดการมอสโคว์หน้า ๗๑ ฉบับฝรั่งเศส)

ถ้าจะพิจารณาศึกษากำหนดการเหล่านี้ เราจะเห็นว่ามีการแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท

ประการที่ ๑ ว่าด้วยหลักการ หรือรูปการณ์แก้ไข ซึ่งไม่เป็นลักษณะพิเศษเฉพาะคอมมิวนิสต์ คณะพรรคการเมืองทั้งหลายได้รวมโครงการบางอย่างไว้ในกำหนดการของตน เช่น โครงการตั้งหรือขยายการประกันภัยแก่ชุมชน การลดราคา การตัดรายจ่ายที่ไม่ประคิษฐ การแบ่งสรรควันและเวลาทำงานเสียใหม่ การกำจัดความไร้งาน ฯลฯ

ถึงแม้การยุ้งให้เข้ายึดอำนาจการปกครองด้วยพลการ ก็ไม่จำเป็นจะต้องเป็นลักษณะพิเศษของคอมมิวนิสต์ เพราะว่า ตามประวัติศาสตร์แห่งโลก ได้เป็นนโยบายของพรรคที่เป็นฝ่ายปฏิบั้กษ์หลายคณะแล้ว

ในการที่จะนิยามความหมายของศัพท์ “คอมมิวนิสต์” ให้แม่นยำ เราควรจะถือหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

อะไรที่มีอยู่เฉพาะแต่ในกำหนดการคอมมิวนิสต์เท่านั้น และไม่อยู่ในกำหนดการของคณะพรรคการเมืองอื่นไซ้ จึงเป็นส่วนหนึ่งของคอมมิวนิสต์โดยไม่มีปัญหา

ถ้าเราตรวจดูกำหนดการต่าง ๆ เพื่อคัดเลือกลักษณะดังที่ว่ามาแล้ว เราอาจจะแยกรายการต่อไปนี้ออกได้ดีกว่าอยู่ในประเภทที่ ๒ (คือเป็นส่วนประกอบของคอมมิวนิสต์)

การเมือง

๑. การจัดตั้งรัฐบาลโซเวียต (คณะกรรมการ, คนงาน, ชาวนา และทหารกำหนดการมอสโคว์ หน้า ๓๓ กำหนดการฝรั่งเศสปี พ.ศ. ๒๔๗๕ หน้า ๑๖ และ ๒๐)

การคลัง

๑. การริบเอาธนาคารเอกชนมาเป็นของประเทศชาติ และโอนทองสำรอง หลักทรัพย์ เงินฝาก ฯลฯ ทั้งหมดที่มีอยู่ในธนาคารนั้น ๆ มาเป็นของรัฐ (กำหนดการมอสโคว์ หน้า ๒๘ กำหนดการฝรั่งเศสหน้า ๑๘)

๒. การเพิกถอน และการปฏิเสธหนี้สินต่อนาย
ทุนต่างประเทศและในประเทศ (กำหนดการมอสโคว์
หน้า ๒๘ กำหนดการฝรั่งเศสหน้า ๑๘)

การชุมนุม

๑. การใช้กำลังบังคับเลิกระเบียบชุมชน ซึ่งมีอยู่
ตามประเพณีทั้งหมด เพื่อจะเป็นทางเดียวที่จะบรรลุวัตถุประสงค์
ประสงค์คอมมิวนิสต์ (มอสโคว์หน้า ๗๗)

๒. การกระทำสงครามเป็นเงื่อนไข ในความบง
การของพวกชนชั้นกรรมาชีพ เพื่อทำลายกำลังประเพณี
ต่างๆ ของชุมชนอย่างเก่าๆ และทำลายพวกกระฎุมพีอาจ
โผล่ขึ้นมาใหม่ (มอสโคว์ หน้า ๔๓)

๓. การเลิกมรดก (คำป่าวประกาศปี พ.ศ. ๒๓๙๑
หน้า ๒๑)

การปกครอง

๑. การริบโดยไม่มีค่าทดแทน ซึ่งกิจการเอกชน
(นายทุน) ใหญ่ทั้งหมด เช่น โรงงาน การงาน เหมืองแร่
โรงไฟฟ้า รถไฟ การขนส่ง การคมนาคม อสังหาริมทรัพย์

ที่ดินใหญ่ๆ เครื่องจักรกล ฯลฯ (กำหนดการมอสโว์
หน้า ๒๘ กำหนดการฝรั่งเศส หน้า ๑๘)

๒. โอนอสังหาริมทรัพย์ ที่ดินซึ่งได้รับมานั้นให้
แก่ชาวนา (กำหนดการมอสโว์หน้า ๒๗ กำหนดการ
ฝรั่งเศสหน้า ๑๙)

๓. ต่อจากนั้น ห้ามมิให้ซื้อที่ดินที่ได้ไถ่ถอนมานั้น
(กำหนดการมอสโว์หน้า ๑๗)

๔. ครอบครองอสังหาริมทรัพย์ บ้านเรือนใหญ่ และย้าย
คนงานคนจนไปอยู่ในบ้านเรือนและที่ดินที่อยู่ของเศรษฐี
หรือกระฎุมพี (กำหนดการมอสโว์หน้า ๒๙ กำหนดการ
ฝรั่งเศสหน้า ๑๔)

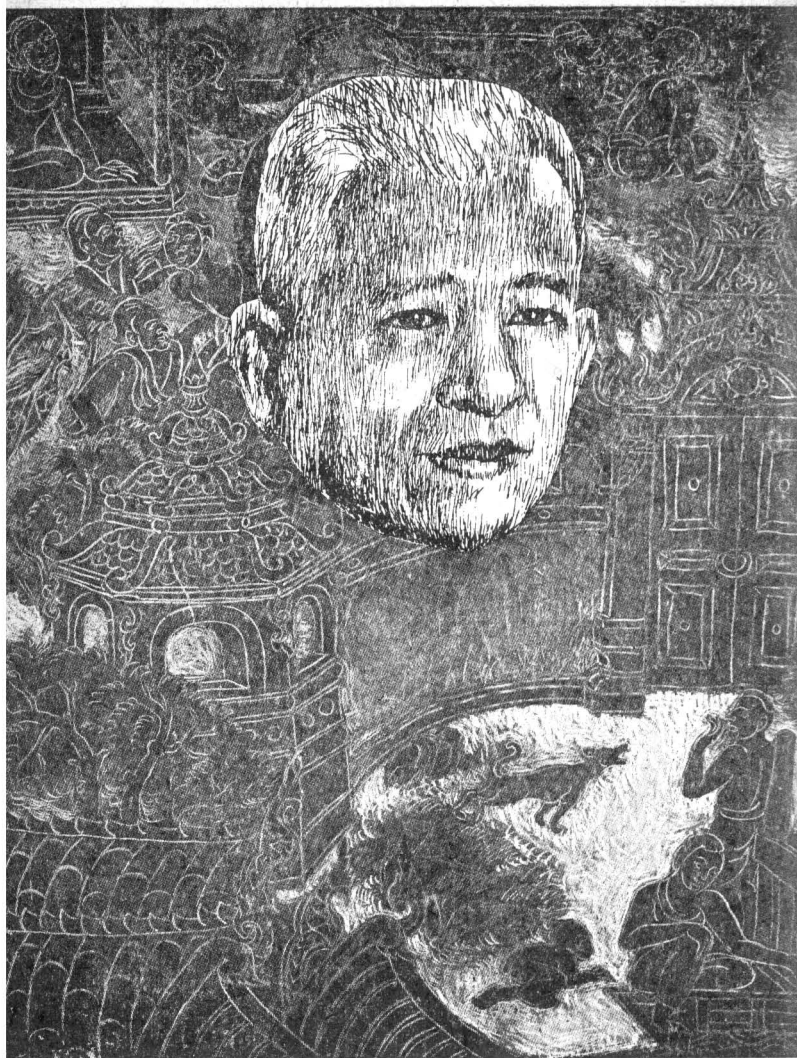
๕. การบรรเทาภาระหนี้สินของชาวนาที่ยากจน
โดยเลิกจ้างการจำนองเสียสิ้น (กำหนดการมอสโว์หน้า
๒๗ กำหนดการฝรั่งเศสหน้า ๑๙)

๖. การรวมวิสาหกิจในท้องที่เข้ากับวิสาหกิจ
โซเวียตอื่นๆ เพื่อให้เป็นสหปาลีสากล และรวบรวม
บรรดาคนงานทั้งหลายให้เป็นอันเดียวกันในทางโลกกิจ

โดยให้อยู่ในระเบียบการโรคกิจโซชลิสต์สากลอันเดียวกัน
(กำหนดการมอสโคว์หน้า ๔๘)

ส่วนนโยบายคอมมิวนิสต์ในเรื่องการศาสนา และ
ครอบครัวนั้น ผู้เชี่ยวชาญไม่สามารถจะลงเนื้อเห็นร่วม
กันได้ จึงได้ทำการบันทึกอุปกรณ์เพิ่มมาแต่ละคน

(ลงนาม) อาร์ กียอง
อาร์.เอ. ฮอแลนด์

๖. บันทึกกุปกรรม

ของ

นายอาร์. กียอง

ต่อไปนี้เป็นบันทึกของนายอาร์. กียอง ผู้เชี่ยวชาญในหลักวิชาการ ซึ่งในทรรศนะบางประการของนายอาร์. กียอง และทรรศนะของนายอาร์อี ฮยแลนด์ ไม่อาจจะมีทรรศนะตรงกันนั่นเอง ท่านวรรณไวทยากร วรวรรณ ประธานกรรมมาธิการจึงให้ต่างคนต่างบันทึกความเห็นเป็นการส่วนตัว ในการนิยาม หรือวิเคราะห์ คัพทปัญหาคอมมุนิสต์คืออะไร ? ต่อไปนี้เป็นบันทึกอุปกรรมของนายอาร์. กียอง มีข้อความดังต่อไปนี้

ลักษณะของคอมมุนิสต์

คืออะไร ?

๑. ถ้าจะพูดในเชิงผู้เชี่ยวชาญแล้ว ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรคำนึงถึงปัญหาเรื่องศาสนาเลย อันที่จริง ใน

การกำหนดคอมมิวนิสต์ต่าง ๆ ซึ่งเราได้รับมานั้น ก็มีข้อความว่าด้วยศาสนาน้อยที่สุด การสู้รบกันกับศาสนาในไซเวียตส์เซียนั้น เป็นนโยบายบอลเชวิสต์มากกว่าคอมมิวนิสต์ แต่ถึงแม้ในประเทศอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่คอมมิวนิสต์หรือบอลเชวิสต์ประวัติศาสตร์ได้แสดงให้เห็นว่า คณะพรรคทางซ้ายทั้งหมดมีหน้าที่เพิกเฉยกับศาสนาอย่างมากอยู่บ่อย ๆ ในประเทศฝรั่งเศส และประเทศลาตินอื่น ๆ คณะพรรคซ้ายทั้งหมดสนับสนุนให้รัฐบาล (ถ้าจะพูดอย่างละม่อม) ก็ไม่นำพาเลยต่อศาสนาทั้งมวลและไม่ยอมสนับสนุน หรือร่วมกิจการคณะสงฆ์ใด ๆ เลย มหาบุรุษการเมืองทางซ้าย เช่น เคลมังโซ, แปงเลอเว, (เพื่อจะอ้างผู้ที่วายชนม์ไปแล้วเท่านั้น) หรือมหาบุรุษในพรรคการเมืองที่เดินสายกลางที่อยู่และตาย นอกคณะสงฆ์ และนอกศาสนาใด ๆ ทั้งหมด และนำลัทธิศาสนิก (Agnosticism) กล่าวคือ ไม่ยอมเชื่อในสิ่งนอกเหนือธรรมชาติหรือศาสนาใด ๆ ทั้งนี้เขาถือว่า เป็นเอกสิทธิ์อย่างหนึ่งซึ่งเนื่องมาจากเสรีภาพในทางความคิดซึ่งในประเทศนั้น ๆ ได้ทำให้ศาสนาเป็นเรื่องเฉพาะตัว ไม่เกี่ยวกับรัฐบาลอย่างใดเลย ถึงแม้ว่าการศึกษาของ

มหาชนก็เป็นมราวาสเท่านั้น ในประเทศเยอรมันนี่ก่อน
การปฏิวัติฟาสซิสต์ก็เช่นเดียวกัน

เพราะฉะนั้น นโยบายในเรื่องศาสนาไม่เกี่ยวกับการ
การโลกกิจหรือการเมืองของประเทศอย่างใดเลย และ
ถ้าจะถือเอาการเผยแผ่ชัดขึ้นศาสนาว่า เป็นลักษณะอย่าง
หนึ่งเฉพาะคอมมิวนิสต์ และถือว่าเป็นหลักวินัยการ
กระทำของบวรการเมืองว่า ผู้นั้นเป็นคอมมิวนิสต์หรือ
ไม่ แล้วก็จะไม่เป็นธรรม

๒. เรื่องครอบครัวก็เช่นเดียวกัน การเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงในเรื่องการแต่งงานและครอบครัว
ในรัสเซียโซเวียตทำได้เป็นการจำเป็นต้องมาจากคอมมิ
นิสต์ไม่ ถ้าจะตรวจดู “กำหนดการของคอมมิวนิสต์
ระหว่างประเทศ” ก็จะได้เห็นได้ชัดว่ามีข้อความว่าด้วย
โลกกิจเสียเกือบทั้งหมด ถ้าอ้างถึงผู้หญิง ก็เป็นแต่
เพียงการเรียกร้อง ให้มีความเสมอภาคในกฎหมาย
และในชีวิตของชุมชนอย่างเต็มที่ระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง
ให้มีการแก้กฎหมายว่าด้วยการแต่งงานและครอบครัว
เป็นการแก้รากมูลทีเดียว ให้มีการยอมรับนับถือว่า
การเป็นมารดาเป็นกิจหน้าที่ของชุมชนอย่างหนึ่ง ฯลฯ

หน้า ๒๔ แต่ข้อความทั้งนี้ ก็มีบุคคลเป็นจำนวนมากในประเทศตะวันตกซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับคอมมิวนิสต์เลยนั้นยอมรับแล้วในประเทศตะวันตก เรื่องการแต่งงานและครอบครัวกำลังอยู่ในอาการผันแปรอย่างเต็มที่ ดังเอช.จี.เวลส์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือซันเดย์เอ็กเพรส (Sunday Express) ข้อถกเถียงในบัดนี้ ก็เป็นเพียงอาการเบื้องต้นของการดำเนินอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้แก้ไขหรือวางแผนปัจจุบันในเรื่องการแต่งงานนั้นอย่างใจกล้า

การแต่งงานโดยมีภรรยาคนเดียวของฝ่ายตะวันตก “กำลังอยู่ในภาวะล้มละลาย” นี่เป็นข้อความที่นายร้อยเอกมิตต์รี เวอร์ส กล่าวต่อที่ประชุมของสมาคมการศึกษา แผนกสุชาติสมาคม (Eugenics) ณ University College London และ “มีอาการอย่างหนักแน่นหลายอย่างแสดงว่า ในที่สุดก็ต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลง”

ในอเมริกา ท่านสุภาเบน. บี.ลินด์เซย์ ผู้รื่องนามก็ยอมรับเช่นนี้เหมือนกัน ก่อนสงคราม บรรดาแพทย์และนักสังคมวิทยา เช่น มักนุส ฮิชส์ เฟลด์ นอร์แมน แฮร์ วลา ซึ่งไม่มีความน่าพา หรือใส่ใจในลัทธิคอม

มุมนิสต์เลยได้ตั้งสากลสันนิบาตชาติเพื่อ “แก้รูปเพศการ” ซึ่งสนับสนุนให้แก้ไขเรื่องแต่งงาน และเรื่องครอบครัวอย่างแข็งขัน ถ้าจะคิดว่าแก้รูปการซึ่งเป็นการจำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่นนี้เป็นการซึ่งเกี่ยวข้องกับวาทะคอมมิวนิสต์แล้ว ก็จะเป็นการกีดกันกับการเช่นว่านั้น และเป็นการยกยอบุญคุณให้พวกคอมมิวนิสต์มีส่วนในการผันแปรของชุมชนมากเกินไป

อันที่จริงลัทธิคอมมิวนิสต์ตามที่เราเข้าใจตามกำหนดการของเขานั้น ไม่มีนโยบายที่เขาริเริ่มขึ้นเองในเรื่องนี้เลย และในสมัยปัจจุบันนี้ก็ดูเหมือนจะทิ้งความคิดเดิมเสียแล้ว กล่าวคือ

ความคิดทฤษฎีของเพลโตที่จะทำให้ผู้หญิงเป็นของกลางซึ่งอันที่จริงเป็นความคิดที่คอมมิวนิสต์ได้ประเดิมขึ้นเป็นความคิดเฉพาะของพวกคอมมิวนิสต์

๓. ส่วน “นโยบายเรื่องงาน” ของพวกคอมมิวนิสต์นั้นเข้าใจว่ามีการปรากฏอยู่ในกำหนดการมอสโก หน้า ๑๘ (คำแปลภาษาอังกฤษ)

(๑) ในตอนที่ว่างงานนั้น “ไม่ใช่เป็นแต่เพียงอาหารเลี้ยงชีพเท่านั้น แต่หากจะได้เป็นความจำเป็นอย่างหนึ่งแห่งชีวิต”

ข้อความนี้มีเงื่อนไข (ซึ่งได้กล่าวมาแล้วหลาย
หน) ว่า “ความจำเป็นแห่งชีวิต” ที่กล่าวนี้เป็นผลเนื่อง
มาจากการเลิกล้างกรรมสิทธิ์และทรัพย์สินของเอกชน
อีกนัยหนึ่ง ตามระเบียบการของคอมมิวนิสต์นั้น งานจะ
ได้เป็นความจำเป็นสำหรับทุกคน เพราะว่าต่อไปจะไม่มี
รายได้ หรือมรดกอีกแล้ว

โดยเหตุนี้ ระเบียบการซึ่งบังคับให้ทุกคนต้องทำ
งานนั้นจะเกิดขึ้นเอง เนื่องจากพฤติการณ์อันทั่วไป
ยิ่งกว่า เนื่องจากการบังคับตามกฎหมาย

อันนโยบายในเรื่องงานของพวกคอมมิวนิสต์นั้น ถ้า
ไม่ยอมกันไปกับการเลิกล้างรายได้และมรดกแล้ว ก็ไม่
สามารถจะเข้าใจได้ คือหมายความว่าถ้าจะเลิกล้างชนชั้น
กระฎุมพี และพวกกระฎุมพีจะต้องทำงานเหมือนชนชั้น
อื่นๆ และถ้าต้องการจะได้มีกินแล้วพวกกระฎุมพีจะต้อง
ทำงานเหมือนชั้นอื่นๆ เหมือนกัน (ดังมีกล่าวไว้ในกำ
หนดการฝรั่งเศสหน้า ๒๑)

ความเห็นที่ว่า ทุกคนต้องทำงานและมีอาชีพนั้น
ไม่ใช่เป็นลักษณะเฉพาะของคอมมิวนิสต์บางทีในขั้นต้น
ความคิดอันนี้อาจจะเป็นความคิดของคอมมิวนิสต์ก็ได้ แต่

ตกมาบัดนี้ ระเบียบการชุมชนและการเมืองอื่น ๆ บาง
 รายซึ่งไม่ใช่คอมมิวนิสต์ ก็ได้รับเอาความเห็นนี้เหมือน
 กัน ถึงกับทั้งเป็นจุดอันสำคัญอันจะถึงการสู่รบอย่างมี
 ระเบียบ การบงการใหม่ ๆ ที่เรียกว่า “ฟาสซิสต์”
 “ฮิตเลอร์ริสึม” เป็นต้น กำหนดการของฮิตเลอร์ พ.ศ.
 ๒๔๖๓ และกำหนดการบ็อกไฮม์) กล่าวไว้อย่างชัดแจ้งว่า

“พลเมืองทุกคน จะต้องถูกบังคับให้ทำงาน จึงจะ
 มีสิทธิรับอาหาร” ทั้งนี้ถึงกับเรียกร้องให้ “เลิกล้างราย
 ได้ต่าง ๆ ที่มีได้เป็นผลมาด้วยแรงของตน”

ข้อนี้คล้ายกับการเลิกล้างรายได้ของคณะคอม
 มินิสต์ที่อยู่อย่างแปลกประหลาด แต่รัฐบาลฟาสซิสต์หรือ
 เนชันแนลโซเชลิสต์ เมื่อได้ยึดอำนาจการปกครองแล้ว
 ยังมีได้ปฏิบัติตามความเห็นทางทฤษฎีเช่นนั้น เพราะฉะนั้น
 ข้อที่นโยบายโซเวียตกับนโยบายเยอรมันหรืออิตาลี แตก
 ต่างกันในเรื่องงานนี้ ก็มีอยู่เพียงว่า เยอรมันกับอิตาลี
 ยังมีได้คัดค้านการที่จะรักษาทฤษฎีสินเอกชนไว้เท่านั้น
 อันที่จริงรัฐบาลหลายรัฐบาลได้เคยส่งเสริมบ่อย ๆ ว่า ให้
 ทุกคนต้องทำงานในฐานะที่เป็นนโยบายชุมชนที่ควร(เช่น
 ฝรั่งเศสในระหว่างสงคราม และบัลแกเรีย บัญญัติลงวันที่
 ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๘ ว่าด้วยการบังคับแรงงาน เพื่อ

บำรุงระเบียบทางรถไฟและปาร์กด้วยรัฐบาลบัญญัติบังคับ
แรงงาน ลงวันที่ ๑๙ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๘ เพื่อ
ก่อสร้างและรักษาสะพานและทาง ฯลฯ)

แต่นโยบายเช่นนี้ เป็นแผนการณ์ชุมชน ซึ่งมัก
ใช้เฉพาะเพื่อความต้องการในกรณีฉุกเฉินในท้องถิ่น หรือ
ถ้าจะใช้ทั่ว ๆ ไปก็เพื่อป้องกันประเทศไม่ให้คนมีประ
พฤติผิดที่เกียจคร้าน ฯลฯ และมีได้เกี่ยวข้องกับระเบียบ
การคอมมิวนิสต์โดย

ส่วนแผนการณ์ซึ่งคณะคอมมิวนิสต์แนะนำขึ้นในระยะ
เวลาเฉพาะการ เพื่อเป็นการบรรลุวัตถุประสงค์อย่างดีที่สุด
สุด ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น ก็เป็นแต่เพียงแผน
การณ์เท่านั้น แผนการณ์เป็นทางดำเนินการอย่างหนึ่ง
สำหรับบรรลุวัตถุประสงค์อย่างดีที่สุดเท่านั้น ถ้าแผน
การณ์ปรากฏว่าไม่เพียงพอ หรือไม่พอแก่การอย่างใด
แล้ว ก็ย่อมเปลี่ยนได้ทุกคราวที่จำเป็น ข้าพเจ้าจึงเห็น
ว่าจุดสำคัญในนโยบายเรื่องงานของคอมมิวนิสต์นั้น อยู่
ที่เรื่องนโยบายที่ข้าพเจ้าชี้แจงมาแล้วข้างต้น

(ลงนาม) อาร์. กียอง

วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๗

๗. บันทึกอุปการณ

ของ

เซอร์โรเบิร์ต ฮอแลนด

๑. การบังคับแรงงาน ถ้าจะพูดโดยทั่วไปแล้ว ชุม
นุมคอมมูนิสต์รับเอาภาระในอันจะแบ่งสรรค้งานให้แก่
พลเมืองทุกคนและแบ่งกำไรระหว่างพลเมืองทั้งปวง
ความกิดคล้าย ๆ กันนี้มีอยู่ในวาทะของพรรคการเมือง
อื่น ๆ หลายคณะ เช่นความคิดเห็นของพวกโซเชลิสต์
เป็นต้น จะจำแนกออกความเห็นของคณะคอมมูนิสต์ได้
ด้วยยาก ในกำหนดการของฝรั่งเศสหน้า ๒๑ มีข้อความ
กล่าวว่าพวกคอมมูนิสต์จำหลักที่ว่า “ใครไม่ทำงาน ก็ไม่
ได้กิน” นั้น ใช้แก่พวกกระฎุมพีขึ้นบ้านโดยไม่มีความ
ปราณีเลย แต่เท่าที่เกี่ยวกับบุคคลอื่น ๆ กำหนดการนั้น
กล่าวเพียงว่า “เราจะให้ทุกคนทำงานในกำหนดการซึ่ง
ได้ตั้งขึ้น เพื่อชักชวนให้คนเลื่อมใสสนับสนุนเช่นนั้นก็
เป็นธรรมดาอยู่เองที่จะไม่เป็นความว่า จะต้องเรียกร้อง
ให้พวกชนชั้นกรรมาชีพ (กรรมกร คนจน) ให้ต้องทำ

งานเต็มขีด เหมือนอย่างเรียกร้องให้พวกกระฎุมพีทำ”
แต่ความจริงก็เป็นเช่นนั้น ดังจะเห็นได้ในหน้า ๑๘-๒๐
แห่งกำหนดการที่มอสโคว์ของคณะคอมมิวนิสต์ระหว่าง
ประเทศ

อุดมคติซึ่งคอมมิวนิสต์นิยมสำหรับภายหน้าก็คือ
เมื่อได้เลิกล้างกรรมสิทธิของเอกชนและการประติษฐ
กรรมแบบแข่งขันแล้วทุกคนจะได้ทำงาน ไม่ใช่เป็นการ
บังคับ แต่เป็นการเนื่องมาจากภาวะแห่งการดำรงชีวิต
ซึ่งจะทำให้แรงงานเป็นความจำเป็นอย่างหนึ่งแห่งชีวิต
และไม่ใช่เป็นแต่เพียงหาเลี้ยงชีพเท่านั้น บรรดาการบังคับ
ต่าง ๆ จะได้หมดสิ้นลง เพราะว่ารัฐซึ่งเป็นองค์การแห่ง
ความเป็นใหญ่ของชนชั้นใด ชั้นหนึ่ง จะได้วอดวายไป
และชุมชนก็จะมีได้กอร์ปด้วยชนชั้นต่างๆ ซึ่งเป็นปรปักษ์
ต่อกัน แต่หากจะได้เป็น “สาธารณรัฐแห่งกรรมกรอัน
เดียวกัน”

อุดมรัฐเช่นนี้ยังอยู่ห่างไกลนัก อาจจะไม่มียัน
บรรลุถึงก็ได้ในระยะระหว่างนี้ ซึ่งมีตัวอย่างสหปาลิ
รัฐโซเวียตของรัสเซียอยู่นั้น ถ้าจะใช้ถ้อยคำในการกำ
หนดการมอสโคว์แล้ว ก็จะต้องมีการ “การประติษฐ

กรรมตามระเบียบ และแผนการที่จิตใจวางไว้เพื่อให้สำเร็จตามความต้องการของชุมชน ซึ่งทวีขึ้นทุกวันโดยเร็ว”

อีกนัยหนึ่งก็คือ จะต้องมีการเกณฑ์แรงงานอย่างจริงจังทั่วไป และจะต้องเกณฑ์กำลังทรัพย์และสิ่งต่าง ๆ ด้วย เพื่อจะได้ปฏิบัติตามแผนการที่กำหนดล่วงหน้าไว้นั้น ให้เป็นผลสำเร็จเป็นขั้น ๆ ไป แผนการ ๕ ปี ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของรัสเซียนั้น เป็นกำลังชักจูงใจอย่างใหญ่หลวงโดยไม่มีสงสัย แต่การที่จะทำให้สำเร็จผลตามแผนการที่วางนั้น จะต้องบังคับให้ทุก ๆ คนมีส่วนบำรุงช่วยเหลือทั่วไปโดยไม่มียกเว้น

ความคิดของคอมมิวนิสต์ที่บังคับแรงงานนั้น อาจวางบทขึ้นได้ดังต่อไปนี้

การนำหลักที่ว่า “ใครไม่ทำงานก็ไม่ได้กิน” นั้น ใช้แก่พวกกระฎุมพีชั่วคราวโดยไม่ปราณีเลย และโดยทั่วไป ดำเนินการตามแผนผังที่ได้ล่วงหน้าไว้ เพื่อใช้ประโยชน์บรรดาแรงงาน และบรรดาสิ่งสินค้านี้ ถือว่าโดยที่ได้เลิกล้างกรรมสิทธิเอกชน และการประติษฐกรรมแบบแข่งขันแล้ว ในที่สุด งานจะได้เป็นความจำ

เป็นอย่างหนึ่งแห่งชีวิต และไม่ใช่เป็นเพียงทางหาเลี้ยงชีพอย่างหนึ่งเท่านั้น

๒. ศาสนา ทำทางของพวกคอมมิวนิสต์ในเรื่องศาสนานั้น มีคำอธิบายอยู่ในกำหนดการคอมมิวนิสต์ระหว่างประเทศ ฉบับอังกฤษหน้า ๓๘ มีข้อความดังต่อไปนี้

ภาวะการณ์อันสำคัญอย่างยิ่งอย่างหนึ่งในการปฏิบัติ พฤติกรรมที่เกี่ยวแก่นักศาสนส่วนมากนั้น คือภาวะในการบัพติศนาซึ่งเป็นเหมือนยาฝิ่นของประชาชนนั้นอย่างเคร่งกระเบียบ และไม่เว้นวาย รัฐบาลชนชั้นกรรมาชีพจะต้องถอนความอุดหนุนทั้งหมดของรัฐบาลเสียจากคณะสงฆ์ ซึ่งเป็นตัวแทนของชนชั้นที่ถืออำนาจการปกครองอยู่แต่ก่อน จะป้องกันมิให้คณะสงฆ์เข้าเกี่ยวข้องแะในการศึกษาซึ่งรัฐบาลจะจัดระเบียบขึ้นเลย และจะต้องปราบการกระทำแห่งระเบียบการคณะสงฆ์ ในอันที่จะปฏิบัติกลับนั้นเสียอย่างไม่ปราณีเลย ในการสักการบูชา และเลิกฐานะเอกสิทธิที่ศาสนาซึ่งเป็นใหญ่อยู่แต่ก่อนมีอยู่แล้วนั้น ก็ยังเผยแพร่ว่าการขัดขึ้นศาสนาด้วยประการทั้งปวงที่สามารถจะทำได้ และก่อร่างสร้างงานศึกษาทั้งหมดขึ้นใหม่ อาศัยโลกทางวิทยาศาสตร์เป็นที่ตั้ง

๓. การแต่งงาน ถ้าจะพูดเพียงเท่านั้นก็พอ ก็ว่า
ถ้าจะดำเนินตามอุดมคติคอมมิวนิสต์แล้ว ก็จำต้องกลาย
ความผูกพันในการเป็นอยู่ของครอบครัว แต่การที่จะเอา
ผู้หญิงเป็นของกลางนั้นมิได้เป็นส่วนหนึ่งของแผนการณ์
คอมมิวนิสต์อย่างแน่นอน

๔. ในที่สุด เรื่องวาทะคอมมิวนิสต์ทั่วไปนั้น มีข้อ
สำคัญที่จะกล่าวคือ คอมมิวนิสต์ไม่เฉพาะการปฏิญาณ
ความนับถืออุดมคติเท่านั้น แต่เป็นระเบียบยุทธวิธีอย่าง
หนึ่งด้วย

เพราะฉะนั้น ถ้าพลาดเสียในขั้นต้น ในการแสวง
หาอุดมรัฐนี้เป็นแต่เพียงเงาเท่านั้น แล้วอาจจะกลับตัว
ไม่ได้เลยก็เป็นได้ อันการเปลี่ยนแปลงใหญ่หลวงในชีวิต
ชุมชน และการเมืองแห่งประชาชาตินั้น จะชีดมาตรา
แก่รักเดียวให้สำเร็จ หรือจะออกกฎหมายฉบับเดียวให้
สำเร็จหาได้ไม่ แต่หากจะต้องมีการสยดสยองต่าง ๆ แห่ง
การปฏิวัติตามมาได้ ถ้าหากจะให้สำเร็จโดยการสงบ ก็
ต้องใช้วิธีการผันแปรอย่างช้า ๆ มีการแผ่การศึกษาและ
รัฐบุรุษแนะนำอย่างสุขุมช่วยเหลือด้วย โดยที่รัฐบาล
แห่งประเทศจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่พิทักษ์สันติภาพของ

ประชาชนจะต้องปฏิบัติตามธรรมในใจตน และตามความ
หวังที่จะรักษาทางอาชีพ และความสุขอันย่อมเยาของ
ตนไว้

ฉะนั้น ทั้งสองฝ่ายที่ว่านี้ จะต้องพิจารณาถึงโครง
การทุกอย่างที่เสนอมานี้ ด้วยการสอบสวนทดลองตาม
กฎเกณฑ์วินิจฉัยคอมมิวนิสต์อย่างที่จะคลาดเคลื่อนมิได้
กล่าวคือ จะต้องพิจารณาเห็นว่า โครงการนั้นจะปฏิบัติให้
สำเร็จโดยมิต้องเลิกล้มระเบียบการชุมชนและการเมืองทั้ง
หมดด้วยผลการหรือไม่ประการใด ถ้าสอบสวนแล้ว ผ่าน
การทดลองเช่นนี้ไม่ได้ไซ้ร้ ก็ควรจะปัดโครงการนั้นเสีย
แต่กันมือมิฉะนั้น โครงการนั้นจะนำความหายนะมาสู่
ประชาชาติและในที่สุด จะพาเข้าไปในววนแห่งการจลาจล
คอมมิวนิสต์

(ลงนาม) อาร์. อี ฮอลแลนด์

วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๘๗

ดร. ไมตรี เค่นอุดม

จบการศึกษา

ปริญญาตรีและโททางนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย Grenoble

ปริญญาเอกทางรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปารีส (Doctorat d'Etat)